

Ц. 17011.1

Michael v

alaudat

mem

577

me

me

me

Ez az enek löpása

L.N. 355

959

577

450

KEP

C

J

num

me

me

me

me

me

me

21

sten

aja.

S, unk

mi-

unk

a. r nē

unk

n kō.

at

ners

ten-

re-

fe-

vēt-

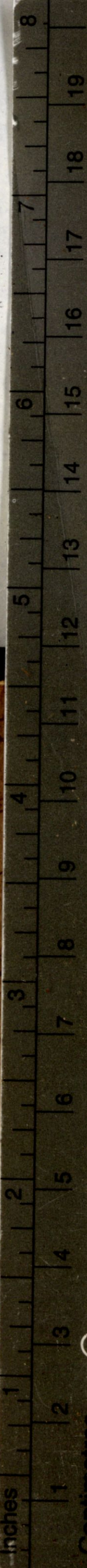
e-

esz

az

a.

TÁRGY:

TIFFEN® Color Control Patches © The Tiffen Company, 2007

Blue Cyan Green Yellow Red Magenta White 3/Color Black

KERESZTYÉN
CATECHIS-
M U S,

Az az:
A' Keresztyéni hitnek ágaza-
tira való rövidtanítás, Kér-
désék és Feleletek

által, L. 676.
Melly mostan a' Kérdésnek s' Felelet-
nek summás értelmekkel, és azok-
ban foglaltatott dolgokat fel-fejte-
gerő kerdezkedésekkel, s' némelly
szükséges magyarázatokkal; a' fent
Írásbeli bizonyságoknak egészítke-
való le-írásával, végre a' Catechis-
záiáltra való út mutatással ujjobbai
meg-jobbítva s' örögbitve ki-
bottsáttatott.

E' kis formában ki bottsáttatott Ca-
techis: mindenekben edgyez az
előbbi örögobb formában ki-bo-
tsáttatott Catechisissal.

any mutatott M. DCCI Ezzi.
ognek M.

21
isten
ája.
gunk
emi-
unk
ne
nk
a
ko-
at
merz
ten-
rle-
fe-
vét-
e-
sz
az
a.

2. Tim. 1. v. 3.

Ki-rajszolt példáját tarts-meg a' józan beszédeknek, mellyekett én töllem hallottál az hittel és szeretettel, melly vagyon a' Jesus Christusban.

2. Tim, 3 v. 14. 15.

De te maradj-meg azokban a' mellyeket tanultál, és a' mellyek te re adoztatottak, tudván azt kitől tanultad. Hogy gyermekfegyedtől fogva megtad a' Szent Irásokat, mellyek te megdedt böltsé tehetnek az idvefegy a' Christus Jépusban való hitnek általa.

A Keresztyén Olvasóhoz:

MElly igen hasznos és szükséges legyen, az Isten Anyaszentegyházában a' Catechismusi tanítás és tanulás, mellyen a' Keresztyén vallásnak fundamentomos alapjai, és id kérdések és feleletek által adatik az gyengyebbeknek eleibe, nem szükség arra, itt sokat szólni, mivel azt mind a' szent Irás, mind a' tapasztalható példák, eléggé mutogatják. *Tölk talában való táplálásnak mondgya a' Szent Irás, 1. Cor. 3. 21. írtu megént, az Isten beszédek kezdetinek szüre való tanításnak, 1. Tim. 3. 14. Az hatodik Részben pedig a' második versben a' tudományban való fundamentum szerésnek. Valamely szükséges azért az embernek nevelésére irattal való táplálás; és valami dologgon való menetelre a' kezdeti annak; ismét a' jó ment a' fundamentumnak felvetése: szintén a' szükséges a' Christusba való lelki életünk nevelésére, s' a' idvefegy tudományba való előmenetelre: es az igazságban s' kegyességben való épületre az illyetén tanítás és tanulás. A' tapasztalható példák is azt mutatták, hogy azok az Ecclesiák virágoznak leg-jobbban, mind az igaz tudományban, mind a' kegyes tudomány ismeretében, a' mellyekben e' szent tanítás a' jobb serényfegygel és szorgalommal.*

tosággal gyakoroltatik; a' mint h... ellenb...
 ennek el-mulatása, avagy tsak immel ámmal való
 gyakorlása, edgyik kiváltképpen való oka sok Ec-
 clésiákban s' a' mieinkben-is az nagy temérdek
 lelki tudatlanságnak, az mellynek veszedelmes
 voltát többi között így adgya Isten előnkben. Hol
 4. 6. El vesz, ugy-mond az én népem mivel tud
 domány nélkül való. és ím. Esai 5. 13. Ennek
 okáért viterretik az én népem fogására, mivel
 hogy nintsen semmi bölcsesége. Hízzem méltó
 tehát ez ilyen veszedelmes tudatlanságot minden
 jó uton módon meg orvosolni, és az Istennek
 igaz isméréire, az melly edgyátallyában szükse-
 ges az idveffegre, Ján 17. 3. tanítani mindeneket.
 Az mellyre egy igen fő és hasznos eszköz az ilyen
 Catechismusi tanítás és tanulás, melly eleitől
 fogván nagy szorgalmatossan gyakoroltatott min-
 den jó rendes Ecclesiákban; az melly végre kü-
 lönbülömb Catechismusok is irattanak. Töb-
 birtabzott igen emlekezetes az HEIDELBERGAI
 catechismus, melly ez előtt majd száz esztendő-
 vel irattatván, sok Reformáta Ecclesiáktól, s' a'
 miénktől-is bé-vevettet, el annyira hogy már tíz-
 féle nyelven-is olvastatik; melly ez előtt ötven
 esztendővel elsőben az Palatinatusban az után
 egynéhány esztendővel BELGIUMBAN, először
 Deák az után magok nyelven-is ilyen formában
 ki-botsáttatott, az mint immár Isten kegye-
 sz az mi nyelvünkön is azon formában
 hány úttal adatott ki nyomtatás

Ez... Isteni úttal való nyomtatás pedig meg-
 bobbított sok dolgoknak jobb és szebb rendbe
 való vételével és ez okáért botsáttatott mostan-is
 ilyen szép és ékes, kis formábā-ki hog' a' Solrárok
 mellé köthessék, mivel szükseges-is a' kettőnek
 edgyütt lenni, hogy a' kisderek kedvesebben vi-
 selhessék. Ez mostani nyomtatás pedig az meg-
 jobbitatott BELGIOMI nyelven való ezen Cate-
 chesis szerint vagyon, mind sok Szent Irási bizony-
 ságokkal, és némelly szükseges magyarázatokkal;
 mind az Catechismus közönséges rendinek meg-
 mutatásával, s' a' Szent Irás könyveinek laistro-
 mával, és a' Catechismusi tanítás előtt és utána
 mondando szükseges könyörgésekkel. Elly
 azért ezzel Keresztyén Olvasó, mind magad épü-
 letire s' min, mások éppitésekre az könyvnek vé-
 gin való út mutatás szerint, s' meg-látod hogy ta-
 pasztható haszon származik, mind magadra s'
 mind másokra bellőle. Légy jó egészségben.

*Joseph
 Duv
 Lyonbol
 Jehova
 o. me*

dögnék m.

Isten
 S,
 a'ja.
 gunk
 emi-
 ünk
 ja.
 r né
 ink
 ed-
 én
 kö-
 va-
 nat
 mert
 Isten-
 erle-
 n fe-
 vét-
 ze-
 jesz
 es az
 ára.
 pen-

A Szent Irás Könyveinek La. strom.
 Az ó Testamentom könyvei sz. szerint
 39. ugy-mint:

A' Moses 5. Könyvei.

1. A' Teremtésről.
2. A' Ki-jövetelről.
3. A' Levitai ceremóniák.
4. A' Népnek meg-száml.
5. A' Törvénynek második ki-adásáról.

12. Historiás Könyvek.

- Josuéjé edgy.
 Biráké edgy. Ruthé egy.
 Samuelé kettő.
 Királyoké kettő.
 Chronikás könyv kettő.
 Esdrásé edgy.
 Nehemiásé edgy.

Az Új Testam. Könyvek 27. egymint:

A' 4. Evangéliomok.

- Szent Mátéjé.
 Szent Márké.
 Szent Lukátsé.
 Szent Jánosé.

Az Apostol: tselekedeti

A' Sz. Pál levelei. 14.

- A' Romabéliekhez.
 A' Corintusiakhoz 2.
 A' Galatiabéliekhez.
 Az Ephesusbéliekhez.
 A' Philippibéliekhez.

Estheré edgy.

5. Versekre irott könyv.

Job könyve.

A' Soltárok.

A' Példa beszédek.

A' Prædikátor könyv.

A' Salamon éneke.

A' Prophéták könyvei 17

- Efaiás, Jeremiás profetás
 Iásá, és Siranna, Ezechiel,
 Daniel, Hófás, Joel, A-
 mos, Obádiás, Jonás, Mi-
 cheás, Nahum, Habacuk,
 Sophoniás, Aggeus, Za-
 chariás, Malachiás.

A' Theflalonikabéliek. 2.

A' Timotheushoz 2.

A' Titushoz.

A' Philemonhoz.

A' Sidokhoz.

7. Közönséges levelek.

A' Szent Jakabé 1.

A. Szent Péteré 2.

A' Szent Jánosé 3.

A' Judásé

Edgy

A' Sz. J.

CATECHISMUS,

Az Az: Az

A' Keresztyéni Hitre való rövid tanítás,
 Kérdések és Feleletek által.

I. KERDES.

Mitoda tenéked életedben
 és halálodban edgyetlen
 edgy fő vigasztalásod?

edgyetlen egy fő vigasztalásom ez; hogy az én meg-tartó JESUS Christusomnak tulajdona vagyok *d*, és hogy ő engemet mint tulajdonát úgy meg-tart. *g*.

FELELET.

Ez hogy (1) mind testestül
 elkeztől *a*, vagy élek, vagy ha-
 lok *b*, nem én magamé *c*, hanem
 az én hűséges Uramnak és meg-
 váltó JESUS Christusomnak
 tulajdona vagyok *d*, (2) ki az ő
 drágalatos vérével mindenné-
 mü bűneimért tellyességgel e-
 leget tévén *e*, engemet az ör-
 dögnek minden hatalmából *a'*

I.
 UR Napja.
 Summája.
 Az én ed-

gyetlen egy fő vigasztalásom ez; hogy az én meg-tartó JESUS Christusomnak tulajdona vagyok *d*, és hogy ő engemet mint tulajdonát úgy meg-tart. *g*.

1. Mikép-
 pen vagy *a'*
 Christi-
 tulajdonu?

2. Mikép-
 pen tört re-
 geder ma-
 ganak ra-
 tulajdoná-
 a' Christus.

meg-szabadított f, és úgy meg-

3. *Mikép-öriz g. (3)* hogy az én mennyei Szent Atyámnak akarattya nélkül még csak egy haj szál sem eshetik - el fejemről b, de

4. *Mikép-öriz g. (4)* engemet az ő Szent Lelkével bizonyosá tézen az örök élet felől k, és arra indit, hogy ez után örömeft és készen az ő kedves akarattya szerint életemet rendelni igyekezem, l.

Szent Irásbéli bizonyságok.

a, 1 Cor. 6. 20. Ditsöitsétek azért az Istent az ti testetekben és a' ti lelkeitekben, melyek az Istenéi.

b, Rom. 14. 7. 8. Mert edgyikünk sem él ő magának, és senki nem hal ő magának. Mert ha élünk-is az Urnak élünk, ha meg-halunk-is az Urnak halunk-meg. Akar éllyünk azért akar meg-hallyunk az Uréi Nagyunk. Lásd. 1 Tess. 5, 10.

c, 1 Cor. 6, 19. Nem ti magatokéi vadatok

d, 1 Cor. 3, 22. 23. Mindenek tiéitek. ti pedig az Christuséi vadatok. Lásd, 1 Pet. 1.

e, 1 Pet 1, 18. 19. Ugymint kik tudgyátok hogy nem veszendő állatokon, mint aranyon vagy ezüstön váltattatok - meg amaz ti hijában való életetekből mellyet a' ti atyáitoknak tanításból vótetek vólt: Hanem drágalásos véren, tudni-illik, a' makula és szeplő nélkül való báranynak a' Christusnak véren.

Ismét, 1 Ján. 1, 7. A' Jésum Christusnak az ő Fiának † vére tisztít meg minket minden bűneinkből.

† Holott azért az Isten Fiának vére által lótt a' mi bűneinkért való elég tétel, bizonyára tehát a' Christus mi érettünk tellyességgel elegettött. Így neveztetik az ő vére Isten véreinek, Act. 20. 28.

Ismét, 1 Tim. 2, 6. A' Christus adta önnön magát váltságának árrául mindenekért, Lásd, Matt. 20, 6, 28.

f, Sid 2, 14, 15. A' Christus az ő halálának általa el vonsotta azt, a' kinél az halálnak birodalma vala, az az, az ördögöt. Es meg-szabadította mind azokat. Valakik az haláltól való félelemnek miatta rabok valának.

g, 2 Thef. 3, 3. Hiv az UR ki meg-erősít titeket, és meg-öriz ama' gonosztól.

Ismét, Ján. 6, 30. E' penig annak akarattya az ki engemet el-bocsátott, tudni-illik az Atyáé, hogy valamit nékem adott, abban semmit el ne veszessék.

Lásd, Ján. 10, 28, 29. 2 Theff. 3, 3. 1 Pet. 1, 5.

b. Matt. 20, 30. Néktek pedig fejetek haja-szá-
 ma is mint számon vadnak.

100

Ki-

b

h

D

Cor.

Luk.

Tit.

2 Cor.

5, 15.

2 Cor.

5, 15.

5, 15.

5, 15.

5, 15.

5, 15.

Ismét, Luc. 21, 18. Tinéktek hajatok szála
 m és sz. el.

i. Rom. 8, 28. Tudgyuk hogy azoknak kik az
 bent szeretik mindenek jávokra vadnak. Lásd,
 Mos. I. könyv. 50, 20.

k. Rom. 8, 16. 17. Az Istennek leike részem
 bizonyoságot az mi lelkünkkel edgyütt, hogy mi I-
 stennek fiait vagyunk. Hogy ha fiak, tehát örökö-
 sök is, Istennek örökösei, és a' Christusnak örökös tár-
 sa. Lásd, 1. J. 9. és 14. Azért mondatik a' Szent
 Lélek mi vigasztalónknak, Ján. 14, 16, 26. és a'
 ni örökségünknek zálogának, Eph. 1, 14. Lásd,
 Cor. 1, 22. és 5. 5.

l. Luk. 1, 73. 74. 75. Hogy meg- adná né-
 ünk, hogy az mi ellenségünknek kezéből meg-
 szabadulván, minden kérelkedés nélkül, szolgál-
 yunk önéki szentséggel és igazsággal, ő előtte az
 mi eleinknek minden idejében.

Ismét, Tit. 2, 14. Ki adta ő magát mi éreztünk,
 hogy meg-váltana minket minden hamisságtól, és
 tisztitana magának kiáltképpen való népet, jó tse-
 lekedetre igyekezőt. Lásd, 2 Cor. 5, 15.

II. KERDES.

Hány

Hány dolgokat kell tenéked tud-
 nod hogy ez vigasztalással
 élvén boldogul lehessen éle-
 sed és halálod?

Summája.
 Hogy ez
 előtt meg-
 mondott
 vigasztal-

lással éllyek, három dolgokat kell tudnom:
 mellyek a' Catechesisnek három részei.

FELELET.

Hármat: Elsőt, (1) Melly 1. Mellyik
 nagy legyen az én bűnöm és az első?
 nyavalyátságom, a. Másodikat,
 (2) Mi módon szabadulhassak- 2. Mellyik
 meg minden bűneimből és nya- a' másodikt
 valyátságomból, b. Harmadi-
 kat, (3) Minémű hálá- adással 3. Mellyik
 tartozzam Istennek azért a' az hárma-
 meg- szabadításért. c. dik.

Szükség ez három dolgokat tudni, nem valami
 puszta szemlélésbéli ismeret szerint; hanem ér-
 zékeny, és hathatovan munkálkodó ismerettel úgy,
 hogy a' Nyavalyátságának meg ismerését kövesse
 bennünk a' bűnön való bánat és töredelmesség,
 melly előven való érzése a' nyavallyátságának. A'
 Meg- szabadulásnak meg- tudása hittel legyen e-
 legyittetett, mellyel azt magunkhoz kaptasollyuk.
 Az Hálá adatosságának meg- tanulása is engedel-
 mésséggel legyen öszve kötötven, úgy hogy az
 meg- értett tiszteinket, el- is kövessük. Szene

21
 ten
 a.
 unk
 mi-
 ink
 ne
 nk
 kö-
 mert
 ten-
 rle-
 fe-
 vét-
 e-
 resz
 az
 ra.
 ten-

Szent Irásbéli bizonyságok.

Az Apostol ez három dolgokat tanította az Rómaiakhoz írt levélben.

a. *Az első:* Az I. Résznek 18. v. fogva, az 21. v. holott megmutatta mind a' bűnöket mind a' Pogányokat nyavalyás bűnösöknek lenni.

b. *A második:* Az 3. Résznek 21. v. az 1. résznek végéig, holott világosan előnkben adgya, hogy csak a' Jésus Christus által lott az mi bűneinkből való meg-szabadulásunk.

c. *Az harmadik:* Az 12. Részről fogva az levélnek végéig, holott int mindeneket az új életbéli engedelmség által való hála-adatosságra.

a. *Ismét, Tit. 3. 3. 4. 5. 6.* Mert valánk régen ten mi is bolondok, engedetlenek, tévelygők, különb különb kívánságoknak és gyönyörűségeknek szolgálai, gonoszságban és irigységben élők, gyűlölségesek és egymásnak gyűlölői.

b. *De minek-utánna az mi meg-tartó Istenünknek jó volta, és emberekhez való szerelme megjelenék: Nem az igazságnak cselekedetiből, melyeket mi cselekedtünk volna, hanem az ő irgalmaságából tartott-meg minket az újjonnan való születésnek feredőjének, és SzentLelke által való meg újjittatásnak általa, mellyet ki-töltött mi reánk bőséggel a' Jésus Christusnak az mi meg-tartónknak általa, hogy az ő kegyelméből meg-igazítottak lévén örökösök legyünk az örök élet felől való reménség szerent.*

c. *Igaz beszéd ez, és ezeket akarom hogy erősítsed, hogy igyekezzenek jó cselekedetekkel elől járni azok, az kik hittének Istennek, (az az, tisztességes cselekedetekkel és embereknek hasznosokkal. Lásd, Matth. 11, 28. 29.)*

ELSŐ RÉSZ.

Az Embernek Nyavalyáságos vóltáról.

III. KERDES.

Honnan isméried-meg a' te nyavalyáságodat?

II.
UR Nap.
Summája.

F E L E L E T.

Az Istennek törvényéből. a. vallyáságonnak első részét meg-ismérem az Istennek törvényéből.

Az embernek nyavalyáságáról. Az embernek nyavalyásága két részből áll. 1. a' bűn. 2. a' bűnnek büntetése, avagy azzal érdemlett gonosz.

Szent Irásbéli bizonyságok.

a. Rom 3. 20. *A' Bűnnek ismeresi a' törvény által nagyon.*

Rom. 7 7. *A' bűnt nem ismértem meg, hanem a' törvény által.* Mert a' gonosz kívánságot is nem tudtam volna (tudniillik bűnnek lenni) ha a' törvény nem mondotta volna: *Ne kívánságyad.* Lásd, Gal. 3, 19. 1 Ján 3, 4.

Summája. Mit kíván mi tőlünk az Istennek törvénye?

Az Istennek törvénye kíván mi tőlünk tökéletes szeretetett.

FELELET.

Meg-tanít minket arra Christus Urunk edgy summában Sz. Máthénak 22. Részében.

(1) Szeressed a te Uradat Istenedet tellyes szivedből, tellyes lelkedből, tellyes elmédből, és minden erőddel.

Ez az első és nagy parantsolat. A' második pedig hasonló ehez: (2) Szeressed a te Felebarátodat mint te magadat. E' két parantsolatokbā függ mind a' törvény és a' Proféták írása.

az mi felebarátinkhoz való tökéletes szeretetett?

Matth. 22, 37. Márk. 11, 30. Luk. 10, 27.

[Szeressed a' te Uradat Istenedet] Mos I. k. 6, 5.

[Szeressed a' te Felebarátodat] Mos. III. k. 19, 18.

V. KERDES.

Summája. Meg-tarthatodé tökéletesen Nem lehetem

mind ezeket?

életemben az Isten és felebarátomat

FELELET.

Semmiképpen nem a, (1) mert természet szerint hajlandó vagyok az Istennek, b és Felebarátomnak gyűlölésére. c

Szent Irásbéli bizonyságok.

a, Rom. 3, 11. 12. Nintsen csak egy igaz-^{is}. Nintsen ki tudná és meg-keresné az Istent. Minnyájan az emberek el-hajlottak, haszontalanokká lettenek, nintsen ki jót tselekednek, nintsen csak edgy is.

b, Rom. 8, 7. Mert a' testnek bölcsesége ellensége Istennek. Es az Isten törvényének alája nem bettetik: mert nem is lehet. Lásd, Mos. 2. könyv. 20, 6. Solt. 68, 2. Rom. 1, 30.

c, Tit. 3, 3. Mert valánk régenten mi-is boldok, gyűlölősegek és edgy másnak gyűlölői. Lásd Rom. 1, 31.

IV. KERDES.

Hát az Isten az embert illy gonoszszá és vissza fordultá teremtette-e?

III. UR Nap. *Summája.* Az Isten

az embert nem gonoszszá vagy el-fordultá, hanem jóvá teremté. a.

FELELET.

Nem

1. Mikép- Nem semmiképpen: Ha-
pen terem- nem inkább jóvá, *a*, (1) az ő ha-
tette jóva, sonlatosságára *b*, teremtette ő-
2. Miben áll az Isté- tet, az az, (2) felékesítette őtet
nek hason- igassággal és szentséggel *c*,
látóságá. (3) hogy az ő teremő Istenét
3. Mi vég- igazán meg-ismérné, szive sze-
re terem- rént szeretné, ő véle egyetem-
tette az I- ben boldogúl örökké élne: e'
sten az em- bert az ő végre pedig hogy őtet dicsírné
hasonlatos- és magasztalná. *d*,
ságára?

Szent Irásbéli bizonyságok.

a, Mof. I. k. 1, 31: Meg-tekinte Isten *min-*
dent Galamit teremtett *Vala*, és imé igen jó *Vala*.
Préd. 7, 29.

b, Mof. I. k. 1, 27. Teremte azért Isten em-
bert az ő képerre, az Istennek képerre teremte az *s*.

c, Eph. 4, 24. Öltözték-fel amaz új embert;
ki az Isten szerint teremtetett az igazságra és a'
Valóságos szent életre.

Ismét, Col. 3, 10. Öltözzétek-fel az új em-
bert, melynek újjúlása vagy on, annak ábrázat-
tyához illendő ismérésben a' *ki* teremtette az *s*.

d, Rom. 10, 5. A' Mózes így írja-le. a' rór-
sényből való igazságot, hogy: Az *ki* azokat bé-
tölti el azok által. Ide tartozol a' Paraditsom-
ban

ban lévő életnek fájának Sacramentoma. Terem-
2. *ψ. 9.*

VII. KERDES.

Honnan vagy on tehát az em- *Summája*
beri természetnek illy rom- Az ember
lott és gonosz volta? természet-
tinek rom-
lott és gonosz volta vérszen eredetett az A-
dámnak és Evának esetiből.

FELELET.

A' mi első szüléinknek A-
dámnak és Evának a' Paradi-
tsomban lótt esetekből és en-
gedetlenségekből *a*, az honnét *1. Mikép-*
(1) a' mi természetünk ugy *pen tarto-*
meg-romlott, hogy minnyá- *zik mi re-*
jan bűnben fogontattunk és *ánk az az*
születtettünk. *b*, *eset?*

Szent Irásbéli bizonyságok.

a, Rom. 5, 22. Egy ember által jött bé e' *Si-*
lagra a' bűn, és a' bűnert az halál, és akképpen
minden emberekre ki-hatott, *kiben minnyáján*
Serkeztek

Sólt. 51, 7. Imé én álnokságban fogantattam,
és az én Anyám bűnben melegtett engemet.

Lásd, Job. 14, 4.

Ismét, Ján. 3, 2. A' mi a' testül * szülekik

est az. ** és a' mi a' lélektől született, lelek az. Lásd, Eph. 2, 3.

* Az az, meg-romlott és bűnökkel meg-fer-tetzetett természetű.

** Az az, meg-romlott és bűnökkel meg-rutit-tatott az.

VIII. KERDES.

Summája. Ugy annyira meg-romlottunk-é az mi ter-mészetünk annyira meg-vesz-tegettetett, hogy: 1. a' jónak tselekedetire alkalmatlanok vagyunk. 2: Minden gonosyra pedig hajlandók?

FELELET.

1. Nemde Bizonyára ugy vagyon a, (1) azért ez Hanem ha a' Szent Lélek által romlottság-újjonnan születettünk. b. ban és ve-szetlegben mindenkor meg-maradunk-é mi?

Szent Irásbéli bizonyosságok.

a. Rom. 7, 18. Mert jól tudom hogy nem lakik én bennem, az az, az én testemben jó.

Ismét, 1 Cor. 3, 5. Nem vagyunk alkalmatosok magunkról valaminek csak meg-gondolására. is ugy mint magunkról.

Ismét, Terem. 8, 21: Az embernek szövének gondo-

gondolattya gonosz az ő iffiuságától fogva. Es Capite 6, 5.

Ismét, Job. 15, 6. Utálatos és dokos az ember (a' meg-romlott ember tudni illik, az ő ember, és a' lelkes ember,) ki mint a' vizet ugy iszsa az álnokságot.

(Az az, vétkezni olly közönséges és szokott dol-log ő néki, és arra ollyan könnyen hajlandó mint a' viznek italára.) Lásd, Jer. 23, 25. Eph. 2, 1. 5.

b, Ján. 3, 5. Valaki nem születendik viztől és lélektől, nem mehet - bé az Istennek Országá-ban, és 1, 13. 2 Cor. 3, 5. Iak. 1, 17. Ián. 6, 36.

IX. KERDES.

Az Isten azért nem törvényte-lenül tselekeszik-é az em-berrel, hogy ő tölle a' tör-vényben olyakat kíván az-mellyeket meg nem cseleked-hetik?

IV. UR Nap? Summája. Az Isten né térsen az ember-rel törvé-nelenül, ki-

vánván ő tölle a' törvényhez való tökéletes engedelmefféget, ha azt meg nem cseleked-heti-is.

FELELET.

Semmiképpen nem a, (1) mert az Isten az embert ollyá teremtette vala, hogy azokat meg-csele-kedhet-

1. Miért nem?

kedhetné, *b.* de az ember az ördögnek izgatása miatt *c.* az maga engedetlenségéből, mind ő magát s' mind utánna való maradékit azoktól az Isteni ajándékoktól meg-fosztá. *d.*

Az embert.) Az mi első szüléinket tudni illik, kik mint edgy ugyan gyökerei valának az emberi nemzetségnek.

Minden ő utánna való maradékit.) A' miképpen valami jószágot nem csak magától; hanem minden maradékitól is el-veszthet valaki.

Azoktól az ajándékoktól.) Az az, attól az erőtől, mellyel meg ajándékozta, az Istennek törvényének tökéletesen engedhet vala, és minden maradéki is azt bé-tölthették volna, ha azt az erőt az bűn által az ember el nem vesztette volna.

Szent Irásbéli bizonyságok.

a. Gen. 18. 25. Avagy az egész földnek bírálója nem cselekednék-e igazságot?

Rom. 1. 32. Az Istennek igazsága az, hogy s' kik az ilyeneket cselekeztik, meltsők legyenek halálra. és 3. *5. 6. 7.*

Ismét, Mat. 18. 23. 24. s' a' t. A' Király meg-kivánná az ő igazsága szerint a' meg-fizethetetlen adótságot.

b. Préd. 7. 29. Lássad ezt a' mit találtam az Isten teremtette az embert igazságban.

c. 2. Cor. 11. 3. A' Kigyó csatá meg az Ebán az ő alnokságával. *d.* Rom.

d. Rom. 5. 19. Edgy embernek engedetlensege által sokan bűnösök lettenek.

Ismét, Mos. I. K. 3. 7. Meg-nyilatkozának mind a' kettőnek (*Adámnak és Ebának*) szemei és meg-ismérek magokat meziseleneknek lenni.

X. KERDES.

Nemde az Isten büntetetlen, Summája.
hadgyaé ezt az embernek Az Isten
vakmerő engedetlenségét és haragszik
tölle el-szakadását? a' bűnert *c.*
Es azokat
meg-akarja büntetni *g.*

FELELET.

Semmiképpen nem, sőt inkább *a.* (1) rettenetes képpen haragszik *b.* mind (2) a' bennünk született bűnert, *c.* mind pedig felek azok azokért a' mellyeket mi maguk a' bűnök cselekeztünk, *d.* és azokat igaz 3. Hány fele a' bűnert való büntetés? itiletiből (3) mind idő szerint *e.* mind ő-rökké való *f.* kinokkal meg-4 Honnan bünteti *g.* (4) a' mint ő maga tudod hogy mondotta: *Akozott valaki meg Iste a' bűnert nem marad mind azokban, mellyek meg-irattattak a' Törvény akarja bűn könyvébe, hogy azokat cselekedgye*

Nemde Isten) E' kérdés a' következendõvel edgyütt tanítanak a' nyavalyáspunknak második részérül, melly a' bünért való büntetés.

Átkozott) Gal. 3. 10. Mos. 5. k. 27. 7. 26.

Szent Irásbéli bizonyságok.

a. Solt. 5. 5. *Nem olly Isten vagy ki gyönyörködgyél az hitetlenségben, nem lakik te nálad a' gonosz.* Rom. 1. 18. és 2. 8. 9.

b. Solt. 76. 8. *Te, te mondom rettenetes vagy és kitsoda álhat - meg az te ortzád előtt, mikor meg. haragszol.*

Ismét, Sid. 10, 31. *Rettenetes dolog az élő Istennek kezében esni, és 12. 29. Mos. IV. k. 4, 24. és 32. 22. Efa. 33, 14. Neh. 1, 5, 6.*

c. Eph. 2, 3. *Mi minnyájan valánk haragnak fia, mint egyebek is.*

Ismét, Rom. 5, 14. *Az halál-ispénig uralkodott Adámtól fogva Mosefig, azok ellen-is a' kik nem vétkeztenek vala az Adám esetinek hasonlósága szerint.*

* Itt szó vagyon a' kisdedekrõl, kikben, ha szintén mint Adám cselekedett, a' szerint nem vétkeznek-is, de ugyan belejek oltatot a' büntételre való hajlandóság.

d. Rom. 1. 18. *Nyilván nagyon az Istennek haragja menybõl az embereknek minden hitetlenségek, és hamisságok ellen.* Lásd. Mos. V. k. 29. 18. 19. Rom. 2, 5.

e. Mos. V. k. 28, 15. 16. 17. 18. 19. *Ha nem*

engedénde sz a' te Iradnak Istenednek, beszédének, s' a' t. Átkozott lé sz a' városban, átkozott a' mezõben: átkozott lé szen a' te kosárod és a' te kenyeres edényed, átkozott lé szen a' te méhednek gyümölcsé, a' te földednek jövedelme, a' te tehenidnek és juhaidnak tenyészése: átkozott lé sz mikor bé-menénde sz és mikor ki-menénde sz. Lásd. Mos. III. k. 26, 14. 39. és Malak. 2, 3.

f. Efa. 66, 24. *Az õ férgek meg nem hal, az õ rúz õk meg nem aluszik, és minden emberek előtt gyalázatosflak lé sznek.*

Ismét, Matth. 25, 41. *Távozzatok- el én: õlem átkozottak az örökké való rúzre: ki meg ké szítettett az érdõgnek és az õ angyalinak, Márk. 9, 43. 48. 2 Theff. 1, 8. Jel. 21, 8.*

Ismét, 2 Pét 2. 9. *Tudgya az Ur az hamisságkat az ítelet napjára a' büntetésre meg tartani.* g. Solt. 5, 5. 7. *Nem olly Isten vagy ki gyönyörködgyél az hitetlenségben, nem lakozik te nálad a' gonosz. El- vesztet az kik hazugságos szolnak, a' szer szopó és álnokságnak emberet el- vesztii az UR.*

XI. KERDES.

Hát nem irgalmas-é az Isten? Summája. Az Istennek irgal- malsága a' bünnek ennek elõtte meg- mondott büntetését el nem fordittyta.

FELELET.

(1) Ir-

1. *Mi okáért nem fordítottak el?* (1) Irgalmas bizonyára az Isten, de úgy hogy azonközbe igaz-is legyen. *a.* Minek okáért kívánja az ő igazsága, (2) hogy van hát az az melly bűn az Istennek Felséges ditsősége ellen lett, ugyan az felette igen nagy büntetésekkel, az az, testi és lelki örök-ké való kinokkal büntettettek meg. *b.*

Szent Írásbéli bizonyosságok.

a. Mof. II. k. 34, 6. 7. *Jehova, Jehova,* erős irgalmas és kegyelmes Isten: kéfedelmes a haragra nagy irgalmasságú és igazságú: ki megtartja irgalmasságát ezer iziglen, meg-engedi az hamisságot, a' vétket és a' bünt: és ki a' bűnöst büntetés nélkül semmikeppen nem hagyja, meg-látogatja az Atyáknak alnokságokat a' fiakban és a' fiaiknak fiaiban harmad és negyed iziglen. Solt. 115, 5. és 145, 17. Nahum 1, 3. Ismét, Esa. 33, 14. Meg-rettentek vala a' bűnösök Sionban, az hypokritákat környül vötte vala a' félelem. Kicsoda maradhatna mi közöttünk az emélt: ő tűzzel? Kicsoda lakhatnék mi közöttünk az örökké való égésekkel?
b. 2 Theff. 1, 6 7. 8, 9. Ez az Istennek igaz itéletinek meg-mutatása: Mivel hogy igaz dolog

nem tud vala, tévé bűnné, hogy mi lennének Isten igazsága ő benne.

XIII. KERDES.

Mi magunk által eleget tebe. Summája. Magunk tünké az Isten igazságának? által semmikeppen eleget nem tehetünk.

FELELET.

Semmi rész bűl nem *a.* sőt inkább (1) * adóságinkat napról napra öregbittyük. *b.* *i. Miért ne teherünk eleget?*

* Az az, újjabb-újjabb büntetésre való köteletségünket.

Szent Írásbéli bizonyosságok.

a. Job. 9. 2. Jól tudom hogy úgy vagyok: mert mi-módon lehetne igaz az ember ha az erős Istenhez hasonlítottatnék. Ha az ember akarna perle-ns ő vele, neki ezer közzül is edgy meg nem felelhet. Rom. 5, 6. Eph. 2, 1.
b. 1 Király 8, 46. Senki nintsen az ki ne vétkeznék, Péld. 20, 9. 1 Ján. 1, 8, 10.
 Ismét, Rom. 2, 5. Az te keménységed szerint és meg-terheterlen szived szerint, gyűlölsz te magadnak haragot az haragnak napjára, és az Istennek igaz itéletinek meg-jelenésének napjára.

XIV. KERDES.

érsummája.
for Mi éret-
eltünk. 1.
2 Sem más,
vá 2. Sem
Ist csak puszta
sá teremtett

A menyben és földön való
teremtett állatok közül
valamelly, a² ki csak pusz-
ta teremtett állat eleget te-
heté mi érettünk?

állat eleget nem tehet.

FELELET.

1. Miért
nem más
teremtett
állat?

Csak edgy sem: Először az-
ért, (1) Mert azt a' bűnt mel-
lyet az ember tett, nem akarja
az Isten más teremtett állatban
meg-bűntetni a, másodszor (2)
Mert az mi csak teremtett állat,
az Istennek a' bűn ellen való
haragjának terhét el nem visel-
hetné, és egyebeket attól meg-
nem szabadíthatna. b.

Szent Irásbéli bizonyságok.

Mof. II. k. 2, 17. Valamelly napon éjendesz
abbúl (Tudni-illik a' meg-tiltott fának gyümöl-
tsébül.) meg-halván meg-halsz, Lásd, Mof. II, 32
33. Ezech. 18, 4.

b, Jerem. 4, 4. Az Ur ki-jű haraggal mint a'
tűz ki annyira ég hogy senki azt meg nem oldhat-
tya

Ismét, Solt. 130, 3. Ha a' mi bűneinket meg-
tartándod Isten, Uram kitsoda álhat-meg! Lásd,
Esa. 33, 14. Solt. 49, 8.

XV. KERDES.

Miémű szabadítót és közben-
járót kell hát keresnünk?

Summája.
A' mi köz-
ben-já-

rónkban, három dolgok kívántatnak-meg.

FELELET.

(1) Ollyat ki valóságos em-
ber a, és (2) tökéletes igaz-
ságú legyen ugyan b, de mind-
azáltal, (3) minden teremtett
állatoknál hatalmasb, az az, az
ki edgyfer-s' mind valóságos
igaz Isten-is legyen, c.

1. Mellyik
az első?
2. Mellyik
a' második?
3. Mellyik
a' harmad-
dik?

Egyfer s' mind valóságos Isten-is) Tudni-illik,
Isten és ember izemély edgyesülésben. Isten és
ember Közben járó.

Szent Irásbéli bizonyságok.

a, 1 Cor. 15, 21. Ember által & agyon az ha-
lál. ember által & agyon a' fel-támadás-is. Lásd,
Mof. I. k. 3, 15.

Ismét, Sid. 2, 17. Annak-okáért, mindenestű
fogva hasonlatosnak kellett lenni az angyalokhoz.
Hogy könyörülő lenne, és hiv Pap az Isten előtt
való dolgokban, hogy az népnek bűnét el-törle-
nyé

b, Sid. 7, 26. Mert ilyen Papi Fejedelem illet
 Vala minket, szent, ártatlan, szeplő nélkül való,
 a' bűnösök meg-választoroz. Lásd. Zach. 13,
 2. 7. Matth. 26, 31.

c, Hol. 1, 7. A' Juda házának kegyelmes lé-
 szek, és meg-tartom őket az ő Urok Istenek által.

Ismét, Jer. 23, 6. Ez az ő neve, mellyel neve-
 ződöt az Izraél, Oh Jehova az mi igazságunk.
 Lásd, Matth. 1, 23. Esa. 9, 6.

XVI. KERDES.

VI. Miért kellett ő néki valóságos
 embernek és tökéletes igaz-
 nak lenni?

UR Nap.
 Summája.

Okai, az
 miért a' közben járónak kellett lenni valóságos és
 igaz embernek.

FELELET.

1. Miért
 kellett lenni
 Valóságos
 embernek?
 2. Miért
 kellett lenni
 tökéletes
 igaznak?
 (1) Mert az Istennek igazsá-
 ga azt kívánja, hogy a' melly
 emberi természet vétkezett,
 ugyan azon emberi természet
 fizessen meg-is a' bűnért a. (2)
 a' ki pedig ő maga-is bűnös vol-
 na egyebekért meg nem fizet-
 hetne, b,

Szent Irásbéli bizonyságok.

a' Ki-jöv. 32, 33. Azt a' ki vétkezik én ello-

nem, ki törölöm az en könyvből. Lásd, 1 Cor.
 15, 21. Rom. 5, 19.

Ismét, Sid. 2, 14. 16. Mivel hogy azért a' fiak
 részei a' testnek, ő is hasonlóképpen ugyan az onok-
 ban részes lott, s' a' t. Nem az Annyalokat vötte
 fel, hanem az Abrahámnak magvát.

Ismét, Sid. 5, 1. Minden Pap az emberek köz-
 zül vétetik fel, és az emberekért rendeltetik az I-
 stennél véghez viendő dolgokra, hogy ajándékokat
 és áldozatokat vigyen Isten eleiben a' bűnösért.

b, Sid. 7, 26. 27. Ilyen Papi Fejedelem illos
 Vala minket, szent, ártatlan, szeplő nélkül való,
 a' bűnösöktől el-választorozott, és ki az egeknél ma-
 góságosb volna. Kinek ne lenne szükség minden-
 nap, mint ama' Papoknak, először a' maga bűneire
 áldozni: Annak utánna a' községnek bűneire.
 Lásd, 2. Cor. 5, 21. a' 12. Kérdés alatt.

XVII. KERDES.

Miért kellett ő néki az ember-
 séggel együtt igaz Isten-
 nek is lenni?

Summája.
 Három
 okai jelen-
 tetnek meg

miért kellett a' közben-járónak igaz Isten-
 nek lenni

FELELET.

(1) Hogy az ő Istenségének
 hatalmával, az, Isten haragjá-
 nak terhét az ő testében el-szen-
 vedhet-

1. Mellyik
 az első

2. Mellyik vedhetné a, Es minékünk (2)
 a' második? az el-vesztett igazságot és éle-
 3. Mellyik tet visszafizerezhetné b, és (3)
 a' harmadik? meg-adhatná. c.

Szent Irásbéli bizonyságok.

a, Esa. 9, 6. Gyermekek születék nekünk, Fiú
 adatott minékünk, kinek vállán vagyom a' Fejede-
 lemség, kinek nevét nevezi az UR erős hatalmas
 Istennek. Lásd, Esa. 63, 5.

Apost. cselek. 20, 28. Az Isten tulajdon fáját
 vérével váltotta-meg az Ecclesiát.

Sid. 9, 14. Mennyivel inkább a' Christusnak vé-
 re, ki az örökké való lélek által önnön magát ár-
 tatlan lévén meg-áldozta az Istennek, meg-tíz-
 tittyá az ti lelketek ísméretit a' meg-hólt tseleke-
 detektül, hogy szolgállyatok az élő Istennek.

1 Pét. 3, 18. A' Christus egyszer a' bűnért
 szenvedett, igaz lévén az hamissakért, hogy min-
 ket Istenhez vinne, ki meg-hólt ugyan test szerint
 de a' léleknek általa, meg-elevenítettett. Az az :
 az ő Isteni erejének általa.

b, Jer. 33, 16. A' napokban meg-szabadúl a'
 Júda, és a' Jerusálem lakozik bátorsággal, az pe-
 nig ki őtet nevén nevezi, léjzen Jehova mi igazsá-
 gunk s' a' t. † és 23, 6.

† Mivel hogy azt az igazságot, melly az Isten előtt
 meg-áll, ő szerzi-meg és ajándékozza minékünk.

c, 1 Tess. 1, 10. A' Jesus meg-szabadit min-
 ket a' jövődő haragtól, Lásd, 2 Tim. 1, 10.

1 Ján. 4, 9. Ebben jelent-meg az Istennek sze-
 reteti mi hozánk, hogy amax ő egy szülöt Fiát
 el-küldötte ez világra, hogy éljenk. * ő általa.
 (* Melly életünkünk az ő halálával keresett és
 ugyan azont az ő lelke által hathatóképpen mun-
 kálkodgya bennünk.)

XVIII. KERDES.

Kit soda penig a' közben járó a' summájá.
 ki egyszer mind valóságos Illyen köz-
 Isten és valóságos tökéletes ben-járó
 igaz ember-is? ugymint ki.
 1. Igaz I-
 sten. 2. Valóságos ember, 3. Igaz ember
 csak a' mi Urunk Jesus Christus.

FELELET

A' mi Urunk Jesus Christus 1. Miért a-
 ki tétetett minékünk az A-datott mi-
 nya Istentől, (1) bőltseségünké nekünk
 igazságunká, szentségünké és közben já-
 rónál?
 ávltásunká, b.

Váltságunká Iaz az, meg-váltónká. Mert az igaz
 Meg-váltóhoz illendő tiszték ő benne egyedül ra-
 láltatnak-meg, mind oda fellyebb meg-mondatott.

Szent Irásbéli bizonyságok.

a, 1 Tim. 2, 5, 6. (Hogy a' Christus mi közben-
 járónk.) Edgy a' közben-járó Isten között, és em-
 berek között, az ember Christus Jesus, a' ki ad-
 ta önnön magát váltságnak árrául mindenekért.

Ján. 1, 1. 2. 3. 4. 5. (Hogy a' *Christus* igaz Isten)
 A' kezdetben vala amaz Ige † és az az Ige vala az Istennél, és az az Ige Isten vala, és az Ige kezdetül fogva az Istennél vala. († Az Igen érte Sz. János az Istennek edgy szülöt Fiát: mint megtetszik a' 14. versbül, melly így vagyon:

Es láttuk az ő ditsőséget úgy mint az Atyának edgyetlen egy szülöttének ditsőséget.

Ján. 1, 14. (Hogy a' *Christus* valóságos ember)
 Amaz Ige testé lett (az az: Istennek edgy szülött Fia fel-vőtte az emberi természetet) és lakozott mi közöttünk.

Phil. 2, 6. 7. 8. A' *Jesus Christus* mikoron Istennek formájában vólna, nem alitá ragadományak lenni az ő Istennel való egyenlőséget, hanem ő maga meg üresíté magát, szolgai formát vévén magára, hasonlatos lett az emberekhez, és emberi ábrázatban találtatott mint ember.

1 Pét. 3, 18. (Hogy a' *Christus* igaz ember)
 A' *Christus* egyszer a' bűnért szenvedett igaz lévén az hamissákért, hogy minket Istenhez vinne, Lásd, 1 Ián. 3, 5. 2 Cor. 5, 21.

6, 1 Cor. 1, 30. A' *Jesus Christus* lött minékünk Istétől holtsetség, igazság, szentseg és váltság.

XIX. KERDES.

Honnan tudod ezt?

Summája.

Hogy a' *Jesus Christus* légyen ez a' tökéletes közbenjáró, én azt tudom a' Evangéliomból

melly az Istentől. 1. Régen ki-jelentetett: 2. Ki-hirdettetett. 3. Példáztatott. 4. Bé-telleyesítetett.

F E L E L E T.

Az Evangéliomból: Mellyet az Isten (1) először a' Paradisomban jelentett-meg a, és az után (2) a' Pátriárkák b, és Prophéták által hirdettetett, (3) az áldozatokkal és egyéb ő Törvénybéli czeremoniák által meg-példázott. d, Végezetre pedig (4) az ő edgyetlen edgy Fia által bé-telleyesítet. e.

1. Holott jelentette

Isten meg-

először az

Evangéliom-

ot?

2. Ki által

hirdettet-

te az után.

3. Mivel

példáztat-

ta?

4. Ki által törtötte-bé?

Az honnan az Evangéliomnak meghatározott le-irása ez lehet: Az Evangéliom, az Isten Fiának testben való megjelenésének közönséges ki-hirdettetése, Rom. 1, 1. 2. 3. Az ő népének helyre állatására és idvezítésére. Mathé 1, 21.

Szent Irásbéli bizonyságok.

a, Terem. 3, 15. Ellenkezéft szerzek te között † és az Aszszonyi-állat között, a' te magod között és az ő magva között*: az meg-ronya sénéked fejedet**, és te márdosod annak farkát. † Itt szól az Isten a' kígyónak. E' pedig a' kígyó a' Sátán, az ördög, Jel. 12, 9. és 20, 2.

* Az Afzöny-állatnak magva a' Christus, Gal. 4, 4.

** A' Christus meg törri a' kigyónak fejét, midőn le-rötya az ördögnek munkáit, 1 Ián. 3, 8

¶ A' Kigyó pedig avagy a' Sátán mardossa a' Christushnak farkát midőn ötet teste szerint meg ölte és most is az ő tagjaiban ötet üldözi noha az ő idvelegekben való fogyatkozás és kár nélkül.

h, Terem. 22, 13. Az Abra-

hámna. } Mag.

Teremt. 26, 4. az Isáknak. } b a.

Teremt. 25, 14. a' Jákóbnak. } ban.

} Ki a' Christus, Gal. 3, 16.

öldatnak meg minden Nemzetségek.

Terem. 49, 10. Nem vétetik-el Júdatúl a' Királyi pálcza, és a' törvénytevő az ő maradékítúl még nem el jó a' Szó. (a' Messiás avagy a' Christus) és sok népek gyűlnek ő hozzá.

c, Apost. csel. 3, 24. Minden Prophéták Samuelstől fogva, és a' kik ő utánna következének, Valakik szóllottanak, ez napokról jövendőltének.

Apost. csel. 10, 42. Erről. (a' Jesufról) mind ő Prophéták is bizonyoságot résznek hogy az ő bűneinek bocsánatját vésti az ő neve által minden Valaki hiszen ő benne, Lásd, Ián. 5, 46. Luk. 24, 27. 44.

d, Sid. 3, 4, 5. A' Papok kik a' törvény szerint áldoznak ajándékokat, mennyei dolgoknak példájának és árnyékának szolgálnak.

Isaiét, Sid. 10, 2. A' törvény a' ceremóniák

törvény

törvény tudni illik) a' következő jónak árnyéka volt, nem a' Valóságnak kömettett formája.

Coloff. 2, 16. 17. Az innep napok, az ühóldnak, a' szombatnak a' következő dolgoknak árnyéki Valának. de az Valóság az Christusé.

e, Ián. 1, 29. Ime az Istennek ama' Báránya, † ki el-vész o' Világnak bűneit, Lásd. Sid. 1, 1. Math. 5, 17.

(† Kit az Isten öröktől fogva eleve el-rendelt: és ki a' Páscha bárányának meg-áldoztatása és egyéb O törvénybéli ceremóniák által meg-volt példáztatva.)

1 Cor. 5, 7. A' mi húsvéti bárányunk a' Christus mi érettünk meg áldoztatott.

Ilmét, Apost. csel. 13, 32. 33. Mi is hirdettük néktek, hogy azt az ígértet mellyet tett az Atyáknak az Isten bé töltötte azoknak fiaimnak, az az: minékünk mivel hogy a' Jesust fel-támasztotta.

XX. KERDES.

Idvezülnek-e hás a' Christus által mindenek, a' kik az Adámban el vesztenek vala?

VII. UR Nap: Summája: Az Adámnak né mindé ma-

radéki tattatnak meg a' Christus által, hanem csak az hívők.

FELELET.

Nem mindenek *a*, hanem csak azok, kik igaz hit által ő beléje óltatnak, és az ő jó téteményit magokhoz kapcsolják. *b*.

Szent Írásbéli bizonyságok.

a, Matth. 7, 13. 14. Széles kapu az, és széles út, az melly az veszedelemre vezet: és sokan vannak kik be-mennek azon: Mert szoros kapu és keskeny út, az melly vezet az életre, és kevesen vannak azok az kik azt megtalálják, Lásd, *ψ*. 21. 22. 23. és 20. rész *ψ*. 16. és 22, *ψ*. 14.

b, Ján. 3, 16. Ugy szerette Isten e' világot, hogy az ő edgyetlen edgy szülött Fiát adná, hogy minden valaki hiszen ő benne el ne vesztzen; hanem örök élete legyen, és 18. és 1. rész *ψ*. 12.

Ísmét, Ján. 3, 36. A' ki hiszen a' Fiában van gyon annak örök élete, a' ki pedig nem hiszen a' Fiának, nem látta az életet, hanem az Istennek haragja marad rajta.

XXI. KERDES.

Summája. Mtsoda az igaz hit?

Az igaz hithez nem elég csak a' csupa magán való ismeret, és az Isten igéjének való hittel adás; hanem annak felette Evangéliombéli ígéretekéről való bizodalom-is meg-kívánatik.

FELELET.

Nem

Nem csak olly bizonyos ismeret, *a*. (1) a' mellyel álhatalossan hiszem mind azokat, valamelyeket az Isten az ő igéjében minékünk ki-jelentett, *b*, de még annak felette (2) bizonyos *c*, bizodalom-is *d*. (3) mellyet az én szivemben a' Sz. Lélek *e*. (4) az Evangéliom által *f*, gerjesztett, mellyel az Istenben megnyugosom, és ezt magamban bizonytal el-hiszem (5) hogy nem csak egyebeknek; hanem énnékem-is bűneimnek bocsánattya, örök-ké való igazság és élet ajándékoztatott *g*. (6) és hogy ez ingyen van az Istennek Irgalmasságából, *b*, csak az edgy Christusnak érdemeért, *i*. Zodalom által? 6. Míképpen hiszed hogy azok a' jó teremények a' Christus által neked ajándékoztatnak?

Szent Írásbéli bizonyságok.

a, Esa. 53, 11. Az ő ismeretivel az én igaz szolgálom

szolgáim sokakat meg-igazit. Vedd észre Rom. 5. 1. és Ián. 16. 3. és 3. 7. 16.

Rom. 10. 14. 17. Mi módon hisznek abban, a' ki felől nem hallándanak? mi módon hallanak pedig prédikáló nélkül? Ián. 9. 35. 36. és 10. 38. és 1. Ián. 4. 16.

b, Apost. csel. 24. 14. Hiszek mindeneknek, mellyek a' törvényben és a' Prophetákban meg-iratattanak. Lásd, 1. Ián. 3. 33. Csel. 26. 27. Luk. 24. 25.

c, Iak. 1. 6. Kerje hittel semmit nem kétekedvén: mert a' ki kétekedik, hasonlatos a' tengernek habjához, melly a' szelektől meg-mozdítatik, és idestova hányattatik.

d, Matth. 9. 22. Bizzál leányom, a' te hited tégedet meg-tartott.

Rom. 4. 20. Az Abrahám, ez igiretett hithezertenség által nem gúgálta, hanem az ő hitiben erős volt adván az Istennek ditsősséget: és mindenestől el hitte hogy ő az mit igért volna, meg-is cselekedhetné. és 18. 7. Sid. 11. 1.

Ef. 3. 12. Kikben vagyon szabadságunk, és bízodalommal való menetelünk az ő benne való hit által. [Tudni illik, a' Christusban való hit által, 1. Pet. 1. 21.]

e, 2. Cor. 4. 13. Mivel hogy pedig mi nálunk is ugyan azon hitnek lelke vagyon.

f, Rom. 10. 17. Az hit az hallásból vagyon, az hallás az Isten igéjéből. Azért is mondatik hitnek befzedének vers 8. Lásd Rom. 1. 16.

g, Sólt. 103. 2. 3. Aldgyad én telkem az Urat,

és el ne

és el ne feletkezzél semmi jó tereményéről, ki meg-kegyelmez minden te bűneidnek, ki meg-gyógyítja minden te betegségidet, Lásd, ennek 2. 16. és 6. 3. és 7. 10. Sólt. 23. 1.

Matth. 9. 2. Bizzál fiam, meg-botsáttattak néked minden bűneid.

Ismét, Gal. 2. 20. Élek pedig többé már nem én, hanem él a' Christus én bennem: és a' melly életet most élek a' testben: az Isten Fiában való hit által élem, ki szeretett engemet, és adta ő magát én érettem.

2. Tim. 4. 8. Végezetre le-tétezt énnékem az igazság koronája, mellyet meg-ad énnékem az Ur, nem csak énnékem pedig; hanem mindeneknek, kik várják amaz ő ditsősséges el-jövetelét, és 1. Tim. 1. 15.

h, Eph. 2. 8. 9. Kegyelemből tartattatok-meg, hitnek általa: és nem is tölletek vagyon az Istennek ajándéka: nem tselekedetekből, hogy lenki ne ditsekedgyék.

i, Eph. 1. 7. Amá' szerelmesben, a' Christusban vagyon váltáságunk az ő vére által, tudni illik bűneinknek bósánattya az ő kegyelmességének gazdagsága szerint.

Col. 1. 14. Kiben vagyon váltáságunk az ő vére által, az az: bűneinknek bósánattya. Lásd, 2. Cor. 5. 21. Ján. 3. 13.

XXII. KERDES.

Mellyek azok a' mellyeket Sük summája.

ség

A' keresz-
tyén em-
bernek kell
hinni az Evangéliom minden igiretit, a'
ség a' keresztyén embernek
hinni?

FELELET.

I. *Misoda*
summája
az Evan-
geliomnak
mellyet hi-
nünk kell?
Mind azok a' mellyek mi-
nekünk az Evangéliomban i-
gértetnek a', mellyeknek sum-
mája (1) az Apostoli hitnek
formájában, avagy a' minden
keresztyéneknek kétség nél-
kül való közönséges hiteknek
fő ágáiban bé-foglaltatik.

Szent Irásbéli bizonyságok.

a, Márk. 1, 15. Térjetekek-meg, és hirdgetek az
Evangéliomnak.

Ismét, Márk. 16, 15. 16. El-menvén ez egész
világra, hirdgetek az Evangéliomot minden te-
remtett állatnak, a' ki hiszen*, és meg-keresztel-
kedik, idvezül, Ján. 20, 21. * Tudni-illik annak
az hirdetett Evangéliomnak.

XXIII. KERDES.

Mellyik az Apostoli hitnek formája?

FELELET.

Hiszek edgy Istenben, mindenható
Atyában, menynek és földnek teremto-
jében. Es

Es Jesus Christusban ő edgyetlen
edgy szülőtt Fiában, mi Urunkban.

Ki fogontaték Szent Lélektől, szüle-
ték Szűz Máriától. Szenvede Pontius
Pilátusnak alatta, meg-feszítették, meg-
hála és el-temettetik, szálla-le poklokra.

Harmad napon halottaiból fel-támadta.
Fel-méne mennyégben, üle a' minden-
ható Atya Istennek jobjára.

Onnan lészen el-jövendő itélni eleve-
neket és holtakat.

Hiszek Szent Lélekben.

Hiszem a' közönséges keresztyén A-
nyaszentegyházat: Szenteknek edgyes-
ségét.

Bűneinknek hocsámattyát.

Testnek fel-támadását.

Es az örök életet. AMEN.

Ez hit ágazatok mondatnak, *Apostoli hitnek for-
májának* nem azért (a' mint némellyek akarjak)
mintha közönségesen az Apostoloktól irattatott
vólna, akkor a' mikor egymástól el akartak válni,
s' széllyel e' világra el-ozlani, még pedig lly mód-
dal, hogy mindenik közzülők edgy edgy czikkelyt,
vagy ágazatot mondott vólna, mellyekből ilyen
formában edgyben szerkeztetett vólna ilyen vég-
gel; hogy

gel; hogy a' predikálás közben az ő hitben edgy mással való meg edgyezéseknek, regulája lenne; hanem azért, hogy az Apostolok irásiból őszve szedegettetett, és az ő tudományokkal edgyező rövid summája az idveffégre szükséges fő hit ágazatinak;

XXIV. KERDES.

VIII.

Hány részekre osztatik az Apostoli hitnek formája?

III. Nap.
Summája.

Az Apostoli hit három részekre osztatik,

FELELET.

1. Mellyik az első? Három részekre: (1) Az első vagyon az Atya Istenről, és a' mi teremtetésünkről. (2) a' második vagyon a' Fiúról és a' mi váltságunkról. (3) Harmadik vagyon a' Szent Lélekről, és a' mi meg-szenteltetésünkről.

Az Atya Istenről és a' mi teremtetésünkről.)

A' teremtésnek Munkája itt az Atyának kiváltképpen való módon tulajdonittatik, nem olyan értelemmel mintha a' Fiú és Szent Lélek ez munkától ki-rekeszternék, mert ugyan az mondatik a' Fiúról is, Ján. 1, 3. Coloff. 1, 16. Sid. 1, 10. a' Szent Lélekről is, Mos. 1, 2. Job 33, 4.

Hanem

Hanem mivel az Atya az Istenségben rend szerint első személy, és minden Isteni munkának eredeti, ez okért az Istennek ez első külső munkája néki tulajdonittatik, ki ezt magátúl; a' Fiú és Szent Lélek által vitte véghez.

A' Fiú Istenről és a' mi Váltságunkról) A' meg-váltság-is tulajdonittatik mind az Atyának, Tit. 3, 5. mind a' Szent Léleknek, 1 Cor. 6, 11. de kiváltképpen való módon a' Fiúnak tulajdonittatik azért, mivel ő az Atyától el-küldetvén, és a' Szent Lélektől fel-kenettetvén ő maga által az egyedül ő tőle fel-vőtt emberi természetben vitte véghez a' váltságnak munkáját.

A' Szent Lélekről és a' mi meg-szenteltetésünkről.) A' mi meg-szenteltetésünket is cselekeszi mind az Atya, 1 Theff. 5, 23. mind a' Fiú, 1 Cor. 1, 30. de mivel ezt cselekeszi a' Szent Lélek által az pedig maga által, ezért tulajdonittatik néki kéváltképpen a' meg-szenteles.

XXV. KERDES.

Holott az Isten állatryában csak Summája edgy miért nevezed tehát ez Az Isten állat edgy: hármat, az Atyát, a' Fiút mellyben és a' Szent Leleket? három szemé-

llyek vadvak, Atya, Fiú és Szent Lélek, kik bizonyosan és világosan meg-külömböztetnek: de mindazáltal ugyan csak edgy örökké való Isten,

FELE

FELELET.

1. *Miert hiszed mind ezeket?* (1) Mert az Isten az ő Igéjében így jelentette-meg magát: hogy ez három *b.* egymástól meg-különböztetett szemé-lyek *c.* legyenek amaz edgy igaz örökké való Isten. *d.*

Szent Irásbéli bizonyságok.

1. Hogy az Isten edgy *a.* Mof. 5, 8. 6, 4. és Márk. 12, 39. *b.* állattyaiban *c.* Edgyetlen edgy Isten.

Ilmét. 1 Cor. 8, 4. *Tudgyátok* hogy

2. Hogy az Istenek egy *a.* *nintsen más Isten hanem csak edgy.* Lásd, 1 Tim. 2, 5.

b. állattyaiban *c.* *Esa. 61, 1. Luk. 4, 18.* Az UR három sze-lyek *d.* *Istennek lelke* vagy on én rajtam, azért meg-kent engemet az UR, hogy a' sze-lyeknek Evangéliomot hirdessek.

Lásd, *Esa. 63, 8. 9. 10. 11.*

Ilmét, Matt. 3, 16. 17. Mikoron azért meg-kereszteltetett volna JESUS, azonnal ki-jöve a' vizből: és imé meg-nyilatkozának az egek ő né-ze, és látá az Istennek Lelket le jöni mint edgy galambot, és ő reá szállani. És imé az Egből szó-zat adatek: melly azt mondgya vala: *Et amur én szerelmés Fiam,* kiben én meg-engeszteltet-tem. Lásd alabb 1. Ián. 5, 7.

Ilmét, Matt. 28, 19. *El-mennén* azért tanítsa- tok min-

Sólt. 136. 5. 6. *En tudom bizonynyal* hogy nagy az UR, és a' mi Urunk minden Istenek felet va- gyon, mindeneket *b.* *Salamiket* akar az UR meg- selekeszik menyben és a' földön a' tengerekben, és minden mélységeken, Lásd, Eph. 3. 20. Rom. 4. 7. 21.

k. Solt. 103. 13. *Miképpen könyörül az Atya az ő fiaim,* az onképpen könyörül az UR az őiet fé- lőkön.

Ilmét, Matt. 7. 11. *Ha ti gonoszok* lévén a' ti fiaitoknak tudok jó ajándékokat adni: mennyivel inkább a' ti mennyei Atyátok a' jókat azoknak a' kik ő tőle kérik, Lásd, *Esa. 49. 15.*

XXVII. KERDES.

Mitsoda az Istennek gondvi- selése?

X.

UR Nap:
Summája.

Az Istennek gondviselése az ő Isteni ereje mellyel mindeneket tart és igazgat.

FELELET.

(1) Az Istennek mindenha- tó *a.* és mindenütt jelen való, *b.* ereje, mellyel a' mennyet és a' földet minden teremtet- tül *c.* *ál- latokkal egyetemben,* úgy mint kézen tartya és Igazgat- tya *d.* *hogy (2) valamellyek a' földből teremnek egyetem- ben*

1. *Miné- mti az az erő?*

2. *Szám- lály elő né- kem egy né- hany olyan dolgoknak példái*

mellyeket ben az első és az afzály, a' bőv-
 Isten az ő ség és a' szűkség, az étel és az
 gondviselése. ital d, a' jó egészség és a' beteg-
 által igaz. ség e, a' gazdagság és a' szegény
 gat? ség, f, mindenek végezetre (3)
 3. Ezeket az Isten e- nem történetből sem szeren-
 gyebekkel tséből; hanem az ő Atyai ta-
 együtt mi- nátsábol és akarattýából léfz-
 keppen igaz nek. g.
 gattyá.

Szent Írásbéli bizonyságok.

a. Esa. 40. 26. Emellyétek-fel a' magasság-
 ban a' ti szemeiteket, és látsátok-meg, kítsoda te-
 remtette azokat, a' ki elő-hozza azoknak sere-
 gét szám-szerént, mindeniket nevéen szöllittyá,
 az ő nagy hatalmassága és erőssége miatt, csak
 edgy hijok-is nintsen azoknak.

Ísmét, Sid. 1. 3. Mindeneket tart az ő hatal-
 mas beszédével.

b. Solt. 139. 7. 8. 9. 10. *Hová mennék a' te*
Lelked előtt? avagy a' te orezád előtt *hová fut-*
nék? Ha a' mennyégben fel-hágok-is ott vagy,
ha a' koporsóban vetem-is az én ágyamat, ott is
jelen vagy, Ha olyan szárnyam volna is mint
az hajnalnak és a' tengernek utolsó határánál lak-
nám-is, oda is a' te kezéd vinne engemet, és a'
te jobb kezéd meg-fogna engemet.

Ísmét, Csel. 17. 22. *Az Isten nem mészse Va-*
gyon mindenikünkrol, Lald, Jer. 23. 24. Esa. 66. 1.

c. Neh.

c, Neh. 6. 9. *Te vagy csak egyedül amaz UR,*
te teremteted az eget, az egeknek egeit, és azok-
nak minden fokaságos sereget, a' földet, és a' kik
a' földön vadnak, a' tengereket minden benne va-
lókkal edgybe, te tartod mind azokat, és az
egeknek seregei tégedet imádnak.

Solt. 103. 19. *Az UR a' mennyégben helyhez-*
tette az ő Királyi székit, és az ő országláfa,
mindeneken uralkodik, Lald, Solt. 104. 27. 30.
 és 146. 15.

Ísmét, Csel. 17. 28. *ő benne élünk, mozgunk,*
 és vagyunk.

d, Solt. 104. 13. 14. 15. 16. *Ki meg-öntözi*
a' hegyeket az ő lakó helyeiből, hogy a' te tseleke-
detednek hasznából meg-elégittessek a' föld: Te
remt-szenát a' barmoknak, és fűvet az emberek-
nek hasznokra, hogy eledelt vegyenek a' földből
Ki borral meg-vidámittyá az embernek szivét, és
orezáját meg-fényesíti olajjal és kenyérral az em-
bernek szivét erőssíti: az Urnak fái meg-elégit-
ternek, a' Libanusnak cedrus fái mellyeket plán-
 tált.

Csel. 14. 17. *Nem hadta ő magát tanubi-*
zonyságnélkül lenni, ajándékokat osztogatván
adván nekünk menyből esőket és termő időket
bé-töltvén eledellel és örömmel a' mi sziveinket
 Lald, Mof. 3. k. 26. 4. 5. 19. 20. Amos. 4. 7
 Jak. 5. 17.

e, Mof. II k. 15. 26. *Ha meg-örizénded min-*
den ő szerzesit, nem borsátok te reád a' betegsége
 köz

C 3

közül edgyet is, mellyet az Egyiptombeliekre
bocsátottam, hanem en UR leszek a te meg-gyo-
gyitód.

Job. 5. 18. 19. Mert ő a' ki a' betegséggel meg-
látogat, és ő a' ki bé-kötözget, ő a' ki meg-sebesít
és a' kinek kezei meg-gyógyítanak: A' te sok nyo-
morúságidból meg-szabadid tégedet, de még az
te számtalan háborúságidban-is nem illet a' vesze-
delem tégedet.

f. 1 Sam. 2. 7. Az UR szegénytől részben és
meg-gazdagít, meg-aláz és ugyan ő fel-magasztal.

Péld. 22. 2. A' gazdag és a' szegény öszve ta-
lálkoznak, mind a' kettőt pedig az UR szerzi.

g, Siral. 3: 36. 37. Kítsoda parantsolatyából
vagyon valami, ha az UR nem parantsolta?
Avagy nem a' Felséges Istennek szájából jő-e ki
mind a' jó s' mind gonosz, Amos. 3. 6. Mos. 2. k.
21. 12. 13. Péld. 16. 33.

Matt. 10. 29. 30. 31. Nemde nem meg-vehet-
neké két verébeket edgy filléren és edgy azok köz-
ül a' földre nem esik a' is mennyet Atyátnak
akaratiya nélkül. Néktek pedig fejeteknek baja-
száli is mind számán vannak. Ne féllyetek azért
ti, sok verébekeknél drágábbak vadtok.

Az Isten semmiképpen nem oka a' bűnnek, de
az ő gondviselése ki-terjed a' bűnökre-is. (1)
a' menyiben meg-engedi azokat lenni, Csel. 14.
14. (2) azoknak bizonyos határt vét, Lásd, Job.
1. 12. és 2. 6. Matth. 8. 31. 2 Kir. 19. 28. ugy
hogy az ördögök és a' gonosz emberek nem min-
denkor.

denkor, és nem mind cselekedhetik azt a' gonoszt
a' mellyet akarnának. (3) igazgattyá azokat, és
jó végekre fordittyá, Rom. 8. 7. 28. Mos. 2. k.
50. 20. és 45. 5. 7. 8.

XXVIII. KERDES.

Mit használ minékünk ez az Isten teremtésének, és gond-
viselésének ismérte? Summája.
Három
hasznokat
veszünk,
az Isten teremtésének és gondviselésének
meg-gondolásából.

FELELET.

(1) Hogy az ellenünk való dolgokat békével szenved-
gyük, a, (2) a' kedvünk sze-
rint valókért, valóban hálá-
adók legyünk, b, (3) jövő-
dolgainkról pedig Istenben az
mi bizodalmas Atyánkban jó
remétségünk légyen, c, ezt
bizonnyal tudván, hogy az ő
szerelmétől semmi minket el-
nem szakaszthat d, (4) Mivel
hogy minden teremtett álla-
tokkal ugy bir, hogy az ő aka-
rattyá nélkül nem csak az

1. Mellyik
az első?

2. Mellyik
a második?

3. Mellyik
a harmadik?

4. Mire-
da funda-
mentom
áll a te jö-
endő dolg-
idről való

*bizodal-
mod?* hogy semmit nem mivelhet-
nek; de még csak meg sem
mozdulhatnak, e.

Szent Irásbéli bizonyságok.

a, Sólt. 39. 10. *Meg-némulok, nem nyitom-
meg az én szájamat, mert te cselekedted.*

Jób. 1. 21. 22. *Mezitelen jöttem - ki az én
Anyámnak méhéből, és mezitelen térek visszra-
oda. Az UR adta Sólt, az UR vette el-is: lé-
gyen áldott az Urnak neve, és 2. 1. 10. Lásd,
1 Sam. 3. 17. 2 Sam. 16. 10. 21.*

b, Sólt. 50. 15. *Hij segítségül engemet az re-
nyomoruságodnak idején, és én meg - szabaditlak
tégedett és te ditsőitesz engemet. és 66. 7. 13.
14. 15. és 103. 7. 1. 2. és 116. 12.*

Imét, 1 Thess. 5. 18. *Mindenekben hálákat
adgyarok: mert ez az Istennek akarattya a' Jéhus
Christus által.*

c, Sólt. 55. 23. és 1 Pet. 5. 7. *Minden gondai-
zokat ó reá vessétek: mert ó neki gondgya vagyom-
si rólatok, Sólt. 37. 3. 4. 5. és 46. 2. 3.*

d, Sólt. 125. 1. *A' kik biznak az Urban, ha-
sonlatofok lósznek a' Sion hegyéhez, melly meg
nem mozdúl: meg-marad mind örökké.*

Rom. 8. 35. *Kissoda szakaszt-el minket az
Christusnak szerelmétől? és 7. 38. 39. Mert én
bizonnyal el-hittem, hogy sem halál, sem élet,
sem Angyalok, sem Fejedelemségek, sem hatal-
masságok, sem jelen valók, sem következendők,*

sem magasság, sem melység, és semmi egyéb te-
remtett allat el nem szakashtat minket az Isten-
nek szerelmétől, melly vagyon a' mi Urunk Jéhus
Christusban, és Rom. 8. 31. *Ha Isten velünk ki-
ssoda ellenünk.*

Imét, Ela. 41. 10. *Ne fély: mert én te veled
vagyok, meg ne retteny, mert én vagyok az te
Istened, ki tégedet meg-erősítelek, annak felette
meg-segítek, és az én igasságomnak job karjá-
val támogatlak tégedett. Imé meg-szégyenölnek
és meg-gyaláztatnak valakik te ellened fel. ger-
jednek, olyanok lesznek mint a' semmi, és az
kik tégedett háborgatnak el-vesznek.*

Péld. 21. 1. *Mint a' viznek folyása; úgy a' Ki-
rálynak szíve az Urnak kezében vagyon, vala-
hová akarja oda hajrya azt, Lásd, Match. 8. 31.
Job. 1. 12.*

A' FIU ISTENRŐL.

XXIX. KERDES.

*Az Isten Fia miért neveztetik
Jéhusnak, az az: Idve.*

zítőnek?

az az: Idvezítőnek neveztetik az ISTEN FIA,
két okokért.

FELELET.

(1) Mert minket minden 1. M"
bűneinkből, idvezit, a. (2)

nem-is kell másunna idveffé-
get kérni, s' nem-is találhatni
penig egyébűtt, *b.*

Szent Irásbéli bizonyságok.

a. Matt. 1. 21. (az Angyal így szól a' Jófesnek.)
A' (Mária) szül fia, és hívod az ő nevet Jé-
susnak: mert ő szabadította meg az ő népet az ő
bűneiből.

b. Csel. 4. 12. Es nintsen-is senkiben más-
ban idveffég: mert nem-is adatott az emberek
között ég alatt más név, melly által kellene meg-
tartatnunk. † († Tudni-illik, az egy Jé-
susus nevével.)

2 Cor. 3. 11. Más fundamentomot senki nem
vethet azonkivül a' melly egyszer vettetett, melly
a' Jé-
susus Christus, Lásd, Ián. 14. 6. 1 Tim. 2. 5.
Ián. 6. 68.

XXX. KERDES.

Summája. Hiszneké ez okáért azok az
edgyetlenedgy Idvezítő Jé-
susban: kik a' Szentektől,
avagy magoktól avagy má-
sunnan keresnek idvefféget
és meg-böldogulást?
Valakik az
ő böldogsá-
gokat, vagy
Szentek-
től vagy ő
magoktól,
vagy másun-
nan keresik, azok meg-tagadgyák az egy
Idvezítő Jé-
susust.

FELE

FELELET.

Nem hisznek: Mert noha
szóval ditsekednek, de vólta-
képpen tagadgyák a' Jé-
susust edgy Idvezítőnek len-
ni. (1) mert szükség, vagy az
hogyan az a' Jé-
susus nem tellyes-
séggel való Idvezítő *a.* vagy
az hogy a' kik őtett Idvezítő
igaz hittet magokhoz kapcsol-
lyák, azok ő benne mindene-
ket birjanak valamellyek az
idveffégre szükségesek. *b.*

*1. Milyen-
pen bizo-
nyosod-
meg hogy
azok meg-
tagadgyák
a' Jé-
susust?*

A' Szentektől) Midőn azoknak érdemek és
Isten előtt való esedezések által hiszik az ő bűne-
iknek bocsánattyának, és Isten kegyelmének meg-
nyerését.

Avagy magoktól) Midőn magok érdemi által
akarják az örök életet el-nyerni.

Avagy másunnan) Midőn a' Pápától ki-
osztott bűn bocsánatról való menedék levelek, (*In-
dulgentiák*) a' Bucsúk, Mise áldozatok, Szentelt
vizek, avagy *Purgatorium* által akarják bűneiknek
bocsánattyát meg-nyerni.

Szent Irásbéli bizonyságok.

a. Melly ellenkezik az irással, Col. 1. 19. Te-
szett az Atyának, hogy ő benne lakoznék minden
tellyeség.

Colos. 2. 9. 10. A' Christusban lakozik az Istenségnek tellyesége valóság szerint. Es ő benne lettenek tellyesekké.

Ján. 1. 14. 16. Es az Ige testé lett, és lakozott mi közöttünk, ki tellyes Vala kegyelemmel és igazsággal, Es az ő tellyeségéből vöttünk minnyájan kegyelmet is kegyelemért.

b, Sid. 7. 25. Minekokaért meg is tarhattya mindenestül fogva azokat is, a' kik ő általa járulnak Istenhez: mert mindenkoró él, és esedezik ő érettek.

Ján. 2. 35. Az Atya szereti a' Fiat, és mindeket bizott az ő kezében. A' ki hiszen a' Fiában legyen annak örök élete, Lásd, Ján. 6. 68. Phil. 3. 7. 8. 9.

XXXI. KERDES.

XII. *Miért nevezterik Christusnak,*
 II R Nap: *az az: meg kenettetetnek?*
 Sammája.

Az Istennek Fia Christusnak, az az: megkenetnek nevezterik: mert ő három tisztekre kenettetett fel, úgy mint Prophétai d, Papi f, és Királyi i, tiszte.

FELELET.

1. *Kiról* Mert (1) az Atyától a, (2) *kenetefel?* rendeltetett b, és Szent Lélek-
 2. *Msképe?* kel c, meg-kenetett, (3) fő
 3. *Mitsoda* Prophétává és tanítóvá d, ki miné-

minékünk a' mi váltságunk <sup>avagy mi-
ben áll az</sup>
 felől az ő Attyának titkos ta- <sup>ő Profetái
tisztai?</sup>
 nátsátt és minden akarattya <sup>4. Mitsoda
az ő Papi
tisztai?</sup>
 meg-jelentette e. Fő Pappá-is
 f, ki (4) az ő testének egyszer
 való áldozattyaival minket
 meg-váltott g, és érettünk az
 Attyánál szüntelenül esedezik,
 h, örökké való Királyá-is, i,
 ki (5) minket az ő Igéjével k, <sup>5. Mitsoda
az ő Kirá-
lyi tisztai?</sup>
 és Szent Lelkével l, igazgat,
 és a' nekünk keresett idvefleg
 ben oltalmaz és meg-tart, m.

CHRISTUS] e' szó Christus eredete szerint Görög szó. A' Messias név, Sidó szó, mind a' kettő azon jegyzéffel jegyez, meg-kenetterett, mint meg-tettzik amaz mondásból: *Meg találtuk amaz Messiaszt, az az: ha meg-magyarázom ama' Christult,* Ján. 1. 42. és 4. 25.

Profeta Fő Pap, Király,] Mert az ő Testámentomban a' Proféták, és Királyok, és a' Fő Papok, kik a' Christusnak ábrázolói valának, felkenettetnek vala. Es a' fel-kenetés vala az ő rendes hivatalok felől való bizonság rétel: és hogy őket az Isten, az ő tisztekhöz illendő szüksege ajándékokkal is fel-ékesítendő vala, Lásd, 1 Sam 16. 13.

Szent Irásbéli bizonyságok.

a, Csel. 4. 27. Edgybe gyűltenek a' te Szent Fiád ellen a' *Jesus* ellen a' kit meg-kentél,

b, Apost. csel. 2. 36. Bizonnyal tudgya azért az Izraelnek egész háza, hogy ezt az *Isten* tette *Urrá és Christussá*, e' *Jésust* mondom a' kit ti meg-feszítetek, Lásd, 1 Ján. 7. 28. és 5. 3. 4. és 6. 27.

c, Sid. 1. 9. Sólt. 45. 8. Szeretted az igazságot, és gyűlölted az hamisságot, annak okára *kent meg tegedet* (Oh Istennek fia,) a' te *Istened*, (A' te Szent Atyád.) *örömmek olajjával*, (Szent Lélekkel.) minden te társaid felet.

Csel. 10. 38. A' Názáretbéli *Jésust* az *Isten* meg-kente *Szent Lélekkel* és hatalommal.

d, Luk. 4. 18. Efa. 61. 1. Az *Ur*nak *Lelke* vagyok én rajtam, mivel hogy meg-kent engemet, azért *küldött engemet* hogy a' *szegényeknek* *Evangeliumot* hirdessek.

Apost. csel. 3. 22. Mos. 5. k. 18. 15. *Moses* így szólt a' régi Atyáknak: *Profétás támasztá* *néktek az UR a' ti Istentek* a' ti atyátok fiaiközzül, mint engemet, az *halgassátok* mindenekben, a' mellyeket néktek szólánd. Vessd őszve, Csel. 3. 22. és 7. 37.

Matt. 17. 5. Ez amaz én szerelmes Fiam, a' kiben nyugodtam őtet *halgassátok*, Lásd, Col. 2. 3.

e, Ján. 1. 18. Az *Istent* soha senki nem látta; *agnem* amaz edgyetlen edgy *szülött* *Fiú*, ki az Atyának

Atyának kebelében vagyok, az *beszélette* - meg *minékünk*.

Ján. 15. 19. *Mindeneket* *valamellyeket* *hallottam* az *Atyától* meg-jelenttem *néktek*.

f, Sólt. 110. 4. Meg-*esküött* az *Ur*, és meg-nem bányta azt: *te* vagy *örökké* - *való* *Fő Pap* *Melchisedeknek* *rendi szerint*, Lásd, Sid. 5. 8. 16. és 7. 17. 21. 24.

Sid. 3. 1. Atyámfiaként *szentek*, a' *mennyei hivatalnak* *részefi*, *gondollyátok* meg a' mi *vallásunknak* *Apostolát* és *fő Papját* a' *Jesus Christust*.

g, Sidók. 10. 10. *Meg-szenteltetünk* a' *Jesus Christus* *testének* *egyszer* *való* *meg-áldozásának* *általá*.

Imét, Vers. 14. *A' Christus* *edgyetlen* *edgy áldozattal* *tökéltetésekké* *tötte* *mind azokat*, a' kik *meg-szenteltetnek*, Lásd, Sid. 7. 26. és 9. 25. 28.

Jelen. 5. 9. *Meg-öletettél* és *meg-váltottál* minket *Istennek* a' te *véred* által, minden ágazatból és nyelvekből és népekből.

h, Rom. 8. 34. *Kitsoda* a' ki *kárhoztatna?* *Christus* az a' ki *meg-hólt*, sőt a' ki *fel-támadott*: ki az *Istennek* *jobbán*-is *vagyom*, és *esedezik* *mi* *érettünk*, Lásd, Sid. 7. 25. 1 Ján. 21. Sid. 9. 24.

Sólt. 2. 3. 6. *En* *ponig* *fel-kentem* az *en* (Szól az *Atya* *Szent* *Fiáról*) *Királyomat* *Sionon* az én *szent* *hegyemen*.

Luk. 1. 32. 33. *Es* az *Ur* *Isten* *néki* *adgya* a' *Dávidnak* az *ő* *Atyának* *Királys* *székét* és *Uralko.*

Uralkodik a' Jákóbnak házában mind örökké, és az ő országának vége nem létezik. Lásd, Solt. 1. 8. Solt. 45. 7. és 89. 4. 5. 37, 38.

É, Solt. 110. 2. *A' te erősségednek pálczáját ki bocsátja az UR Sionból, (az az: az Evangyéliom hirdetését.)*

Esa. 2. 3. Mich. 4. 3. *Sionból megyen ki a' törvény és az Urnak beszéde Jerusálemből.*

6. Ján. 14, 16. *En kérem az Atyát, és más vigasztalót ad néktek, hogy maradgyon veletek mind örökké: tudni-illik, az igazságnak amaz lelket.*

Es Ián. 16. 7. 13. *Ha el-megyek, el küldöm a' Vigasztalót (A' Szent Lelket tudni-illik az én juhaimnak.) ti hozzátok. Az bé visse avagy vezérel titeket minden igazságra. Lásd, Solt. 143. 10.*

m, Ián. 10, 28. *Es én örök életet adok néktek, el-sem vesznek soha örökké, és senki öket az én kezemből ki nem ragadgya, Lásd, Ián. 6. 39. és 2 Theff 3. 3:*

XXXII. KERDES.

Summája. Te pedig miért neveztetel keresztényennek?

Azért hívattatom keresztényennek, az az: meg-kenettetnek, mert az Jéhus Christusnak hármias tiszttekre való fel-kenettetésének részese vagyok, b.

FELELET.

1. Miért (1) Azért: mert hit által a' Jéhus

Jéhus Christusnak tagja a, és az ő kenetének részese vagyok b, azért hogy (2) az ő nevét valyam c, (3) és magamat őnéki hája-adásnak élő áldozattyaül állassam, d, és hogy (4) e' világban való életemben, a' bűn és a' Sátán ellen szabados és jó lelki ismérettel viaskodgyam, e, és ez életnek utánna a' Christussal minden teremtetett-állatokon örökké országollyak, f.

Keresztényen Christianus) E' szó a' Deák Görög nyelven vészén eredetett a' Christus nevéből, melly annyit tézen mint meg-kenetett. E' név pedig a' hívőknek ugymint a' Christus tanítványinak és követőinek adatott elsőben Antióchiában, Urunknak menybe menetele után edgy-néhány esztendőkkel, Lásd, Apost. csel. 11. 26. és 26. 28. 1 Pétr. 4. 16.

Az ő kenetének részese) Az az: az ő Lelkének melly által Profétaságra, Papságra, és Királyi tisztre fel-kenettettem, Jelen. 1. 5. és 5. 10. és 1 Pétr. 2. 9. és edgyszermind-azon-által is illendővé tétettem e' tisztteknek igazán való véghez vitelére.

Szent Irásbéli bizonyságok.

a, 1 Cor. 12. 27. *Ti pedig a' Christus teste vadatok, és az ő tagjai, külön külön, Lásd, Rom. 12. 5. Efés. 3. 17. Hogy lakozzék a' Christus bit által a' ti szíveitekben.*

b, 1 Ián. 2. 27. *A' keser mellyet el-vártetek ő zőle meg-marad ti bennetek.*

2 Cor. 1. 21. 22. *A' ki minket meg-erősít a' Christusban ti veletek egybe, és a' ki minket meg-önt az Isten az: ki el-is pecsételt minket és adta az ő lelkének zálogát a' mi szívünkben.*

c, 1 Pét. 2. 9. *Ti pedig választott nemzetség, királyi papság, szent nép vadatok, és olly nép mellyet Isten sajáttyának tart, hogy annak hatalmas dolgait hirdessétek, a' ki titeket a' letétségből, az ő csudálatos világosságára hívott, és 3. 15. Mátt. 10. 32. Col. 4. 5.*

d, Rom. 12. 1. *Intlek titeket Atyámfiak, az Istennek irgalmaságira, hogy állassátok a' ti testeiteket élő, szent, és Istennek kedves áldozatná, ama' ti okos tiszteleteteket.*

1 Pét. 2. 5. *Ti is mint élő kövek építessétek-fel, hogy legyetek lelki ház, szent papság, lelki áldozatoknak áldozására. Mellyek Istennek a' Christus által tessenek, Lásd e' lelki áldozatokról, Solt. 51. 19. és 141. 2. Jel. 5. 8. és 8. 3. Sid. 13. 15. 16.*

e, Rom. 6. 12, 13. *Ne uralkodgyék a' bűn az ti hialandó testeitekbe: hogy engedgyetek annak kíván-*

kívánságának: *Se pedig ne állassátok a' ti tagaitokat hamisságnak fegyvere gyanánt az bűnnek, hanem állassátok magarokat Istennek, úgy mint kik az halálból meg-elevenítettetek, és a' ti tagaitokat igazságnak fegyvere gyanánt Istennek. Gal. 5. 16, 24. 1 Pét. 2. 11. 1 Tim. 1. 18, 19.*

Efés. 6. 12. *Mert nintsen minékünk tufakodásunk a' vér és test ellen; hanem a' birodalmok ellen, hatalmasságok ellen, e' világnak Urai ellen, ez életnek sötétségének vezérei ellen, a' lelki gonosságok ellen, mellyek a' magosságban vadnak.*

1 Pét. 5. 8, 9. *Józanok legyetek, vigyázzatok: mert a' ti ellenségetek az ördög, mint az ordító oroszlán, széllyel jár keresvén kit el-nyeljen: kinek ellene álljatok erősek lévén az hitben, Jak. 4. 7. Efes. 6. 10, 18.*

f, Ielen. 3. 21. *A' ki győzedelmes leszen, edgyütt ültem velem az én királyi székemben, mint én is győzedelmet vettem, és ülök az én Atyámmal az ő Királyi székiben.*

2 Tim. 2. 12. *Ha békecséges tőrök leszünk ő vele uralkodunk, Lásd, Luk. 22. 29, 30.*

Ielen. 2. 26, 27. *A' ki diadalmas leszen, és megőrizé mind végig az én cselekedetemet, adok annak hatalmat a' pogány népeken, és bírja azokat vas vészszövel, és mint a' fazakasnak edényi meg-rontatnak, miképpen én is vöttem az én Atyámtól.*

XXXIII. KERDES.

Miéro

XIII.

UR Nap.
Summája.

A' Jésus
Christus a-
zért mon-

datik az Istennek edgyetlen edgy szülött Fiá-
nak: mert csak az örökké a, és természet
szerint való Fia Istennek b.

FELELET.

Mert csak egyedül a' Chri-
stus az örök Atya Istennek ö-
rökké a, és természet szerint
való Fia b, mi pedig (1) ö éret-
te kegyelemből lettünk az A-
tyának fogadott fiaivá c.

3. Miképen
vagyunk mi
Istennek
fiai?

Istennek edgy szülött Fiának) Lásd, Ián. 1, 14, 15, és 3, 16.

Mi is Istennek fiai) Lásd, 2 Cor. 6. 18.

Szent Irásbéli bizonyságok.

a, Mich. 5. 2. Kinek ki-jöveteli (Tudni-illik
a' Christusnak) eleitől fogva, és örök időktől fog-
va vadnak, Lásd, Péld. 8, 12, 31.

Ián. 1, 1. Kezdetben Vala amax Ige, és az
az Ige Vala az Istennel, és az az Ige Isten Vala,
és 17, 5. Efa. 9, 6. örökkévalóságnak Atya.

Sid. 9, 14. Mennyivel inkább a' Christusnak
Sere, ké az örökké való lelek által (Az az, az ö
örökké

örökké való Istensége által.) önnön magát árat-
lan lévén meg-áldozta az Istennek, meg-tisztit-
tya a' ti lelki ismérteket a' meg-hólt eseleke-
detektől, hogy szolgáljatok az élő Istennek.

b, Sid. 2. 3. Az Isten az utolsó időkben állott
minékünk az ö Fia által kit tett mindeneknek ö-
rökösévé, ki által e' világot is teremtette: ki az
ö ditsőségeinek fényessége, és annak semelvények
ki-mozdott bélyege.

Ián. 5, 18. A' Sidók akarják vala ö telt meg-
ölni, mivel hogy nem csak meg-rontotta volna a'
szombatot, hanem az Istent is Iáját Atyának
mondotta volna, az Istenhez magát egyelővé
tévén.

Rom. 8. 32. Ha az Isten az ö tulajdon Fiának
nem kedvezett; hanem azt mi érettünk minnyájan
adta: mi módon az ö Fiával mindeneket is miné-
künk ingyen kegyelemből nem adna.

Ián. 1, 14. Es láttuk az ö ditsőséget, ugy mine
az Atyának edgyetlen edgy szülöttének ditsőséget.

[Itt szólhatni a' Christus igaz Istenségeről,
melly csak a' Sidók 1. részéből is meg-bizonyit-
tathatik illy négy rendbéli erősségekkel. (1) Mi-
vel hogy tulajdonittatnak ö néki Isteni neveze-
tek, ψ. 1, 3, 5, 6, 8, 9, 10. (2) Isteni tulajdon-
ságok, ψ. 3, 9, 11, 12. (3) Isteni munkák, ψ. 2,
3, 10. (4) Isteni tisztelet, ψ. 3, 4, 6, 8, 13.
Ezokáért igaz valóságos I S T E N.]

c, Efes. 1, 5, 6. Az Isten és a' mi Urunk Jésus
Christusnak Atya el-választott minket kéket fiaivá

és fia

És fogadnu a' Jesus Christum által ő magában, az ő akarattjának jó kedve tzerint az ő ditsőséges kegyelmességének ditséretire: mellyből minket ingyen magának kedvesekké tett amaz szerelmesben.

Ián. 1. 12. Valakik őtett vévék, adá nékiek ezt a' méltóságot, hogy Isten fiaivá lenének, és 20. 17 Galat. 3. 26. Minnyájan Istennek fiai vadtok a' Jesus Christushan való hit által, és 4. 5. 1 Ián. 3. 1

XXXIV. KERDES.

Summája. *Miért nevezed őtet mi Urunknak?*
A' Christus azért

hivattarik mi Urunknak: mert a' mi testünket és lelkünket a, az ő vérevel váltotta-meg, b,

FELELET.

Mert a' mi testünket és lel-

1. Honnan váltott-ki künket a, (1) a' bűnöktől b, (2) nem aranyon, sem ezüstön; hanem az ő drágalátos vérevel Christus? meg-váltván c, és az őrdögnek minden hatalmától meg-szabadított-meg d, minket, ő magának minket? faját népévé tótt. e.

Szent Irásbéli bizonyságok.

a, 1 Cor. 6. 20. Arron betettettek-meg ditsősétek azért az Istent a' ti testetekben és lelketekben, mellyek az Istenéi, b, Col.

b. Coloss. 1. 14. A' Christusban vagyon vált-ságunk az ő vére által, az az: bűneinknek bocsánattya, Matt. 1. 21. Efes. 1. 7.

c, 1 Petr. 1. 18, 19. Ugy mint kik tudgyátok, hogy nem veszendő állatokon aranyon vagy ezüstön váltattatok-meg a' ti hijában való életereiből; hanem drágalátos véren, tudni illik, a' makula és szeplő nélkül való báránynak a' Christusnak véren.

d, Sid. 2. 14, 15. Az ő halálának általa elrontotta azt, a' kivel a' halálnak birodalma vala, az az, az őrdögöt, és meg-szabadította, valakik az haláltól való félelemnek miatta tellyes életeken rabok valának, Lásd, 1 Ián. 3. 8.

e, Tit. 2. 14. A' Christus adta ő magát mi érettünk, hogy meg-váltana minket minden hamisságtól, és tisztitana magának ke-száltképpen való népet, jó cselekedetekre igyekezőt, Csel. 20. 28. 1 Petr. 2. 9.

XXXV. KERDES.

Mit hiszsz mikor azt mondod: XIV.

Ki fogantaték Szent Lélektől, UR Nap: születék Szűz Máriától? Summája A' Christusnak fogantatásáról és születéséről való hit ágazatiban bé-vagyon foglaltatva az Isten Fiának meg-testesülésének titka.

FELELET.

Hogy (1) ő maga az Isten 1. Kiszoda Fia

fogantatott Fia a, a' ki (2) igaz Isten, és
 és született Istenségében mind örökké
 a Szűz Máriától? meg-is marad b, (3) igaz em-
 2. Nemde beri természetet c, (4) a' Szűz
 fogantatá. Máriának testéből és véréből,
 sa és születése után d, (5) a' Szent Lélek munkál-
 meg mara- kodása által e, (6) vött-fel f,
 de ugya a- (7) hogy egyszermind Dávid-
 zon, a' ki nak valóságos magva g, (8) és
 Solt annak az ő Attyafiaihoz mindenekbē
 előtte? hasonlatos lenne h, a' büntül
 3. A' meg- meg-válva, i.
 testesülés

által mit vett azért fel magára? 4. Honnan
 vette-fel azt az emberi természetet? 5. A'
 Szűz miképpen fogadott, és szület? 6. Az
 Isten Fia miképpen vett emberi természetet
 a' Szűz Máriától? 7. Miért kellett az Isten
 Fiának születetnie a' Szűz Máriától? 8.
 Miért kellett emberre születetnie?

A' Christus fogantatásának historiaája meg-
 iratik, Luk. 1, 26, 38. és Math. 1, 18. 20. Szü-
 letésének pedig. Luk. 2. 1. 26. Math. 2. 1. 11.

Vett-fel) Tudni illik a' személyi edgyeség-
 ben, ugy hogy mostan ő néki vadnak két egy-
 mástól meg-külömböztetett természeti, Isteni és
 Emberi, mindazáltal olly el-válthatatlanképpen
 edgyesültenek, hogy mind a' ketten-is csak edgy
 személyt tésznek.

A' Dávidnak igaz magva,) A' kívül tudni il-
 lik a' Christusnak test szerint születetni kellett,
 Esa. 11. 1. Jer. 23. 5. A' kinek háza népe köz-
 zül és törökéből eredett vala-is a' Szűz Mária,
 Luk. 1. 27.

Mindenekben hasonlatos,) 1. Az emberi termé-
 szetnek állatgyára és 2. Tulajdonságira képest:
 mellyeket mind örökké meg-tart. 3. Azon
 emberi természetnek erőtlenségére képest (az
 bűnön kívül) mellyeket fel-támadása után
 le-tett.

Szent Irásbéli bizonyságok.

a, Galat. 4. 4. Minekutánna el-jött a' tellyes
 idő, ki bocsátá Isten az ő Fiát, ki aszszonyi ál-
 lattól lett, Lásd, Phil. 2. 6. Ián. 1. 14.

b, 1 Ián. 5. 20. Ez amaz igaz Isten, és amaz
 örök élet.

Imét, Rom. 9. 5. Az Izraeliták között való
 a' Christus test szerint, ki mindeneknek felette
 örökké dicsirendő Isten, Amen, Esa. 9. 6. Jer.
 23. 6. Csel. 20. 28.

Solt, 102. 26. és Sid. 1. 10. 11. 12. Te Uram
 (Christus) kezdetben fundáltad a' földet, és a' te
 szeidnek csinálmányi az egek. Azok el-vefznek,
 Te pedig meg-maradsz, és mind azok mint a' ru-
 ha meg-avulnak: és mint az öltözetet edgybe haj-
 tod őket: és meg-változnak te pedig ugyan azon
 vagy, és a' te esztendeid el-nem fogynak.

c, 1 Tim. 2. 5. Egy az Isten edgy a' közben-

Járó-is, Isten és ember között, az ember Christus Jéhus.

Ismét, 1 Ján. 1. 1, 3. A' mi vala a' kezdetben, a' mit hallottunk, a' mit szemekkel láttunk, a' mire néztünk, és a' mit kezeink meg-tapasztal-
zanak az életnek ama' beszédéről. A' mit mon-
dok láttunk, hallottunk, azt hirdetyük néktek.

Luk. 24. 39. A' léleknek nincs hufa és csont-
ya, mint énnékem láttjátok hogy vagyon.

Matth. 26. 38. Minden felől szomorú az én
lelkem mind halálig, Lásd, Sid. 2. 14. Ján. 1. 14.
1 Tim. 3. 16. Sid. 10. 5. 1 Pét. 2. 24. Esa. 53, 11.

d. Esa. 7, 14. Imé a' Szűz fogad az ő méhé-
ben és szűl Fiat, és hivod, oh Szűz az ő nevé-
t Immanuelnek (Az az: ha meg-magyarázod ve-
lünk Istennek, Matth. 1. 23.)

Ismét, Luk. 1. 31, Imé a' te méhedben fogadiz
és szűl Fiat: és nevezed az ő nevé-
t Jéhusnak. Es a' 42. 23. ♀. Aldott vagy te az Afzszonyi álla-
tok között, és áldott a' te méhednek gyümölte-
s és honnét vagyon ez énnékem, hogy az én U-
ramnak Anyja én hozzám jöjjön.

e, Luk. 1. 35. Es felelvén az Angyal monda
néki: A' Szent Lélek bál te reád, és a' magassága-
ban lakozó Istennek ereje árnyékoz meg tégedet.
Annak okáért az - is a' mi te tölled születtetik.
Szent lévén, Istennek Fiának hivattatik, Matth.
1. 18.

f, Sid. 2. 16. Mert bizonyára nem az Angya-
lokat vette fel; hanem az Abrahamnak mag-
vette fel.
Ján.

Ján. 1. 14. Amaz Ige teste lött †, és lakozott
mi közöttünk. († Az az: fel-vőtte a' testet a'
vagy az emberi természetet, Lásd, Sid. 2, 16.)

Ismét, Phil. 2. 6. 7. Ki mikor Istennek formá-
jában volna, nem alirá ragadománynak lenni az
Istennel való egyenlőségét, hanem ő magát meg-
üressíté, szolgálai formát vétén magára.

g, Csel. 13. 23. Ennek (Tudni-illik Dávid-
nak) magvából támasztotta Isten Izraelnek az ő
igéreti szerint a' szabadító Jéhus, Lásd, ez igé-
retett, 2 Sam. 7. 12. 13. Sólt. 89. 4. 5. 30. 36.
37- és 132. 11. Rom. 1. 3.

Csel. 2. 30. Az Isten esküvéssel meg eskétt a'
Dávidnak, hogy jövendőben az ő ágyékának gyü-
möltseből bocsátaná el a' Christust teste szerint.

h, Sid. 2. 17. Annakokáért mindeneffől fogva
hasonlatosnak kellett lenni az Atyafiakhoz: hogy
könyörülő lenne és hiv Pap az Isten előtt való
dolgokban, hogy a' népnek bűneit meg-tisztítaná,
♀. 11.

Ismét, Phil. 2. 7, 8. ő hasonlatos lött az embe-
rekhez, és emberi ábrázatban találtatott.

i, 1 Ján. 3. 5. Tudgyátok hogy a' Christus
azért jelent-meg, hogy a' mi bűneinket el-tör-
lené, és bűn ő benne nintsen.

Ismét, Sid. 4. 15. Meg-késértetett lévén min-
denekben, mindazáltal a' bűntől meg-válva, és
7. ♀. 26. 27.

XXXVI. KERDES.

Summája. *Mi hasznát veszed a' Chri-
stusnak szent-
séges fo-
gantatásá-
ból és szü-
letéséből ez hasznát veszem, hogy én bizonyos
vagyok, hogy ő énnékem is közben járóm a, a'
ki az én bűneimet az Isten előtt el-fedezi.*

FELELET.

Ezt hogy ő minékünk köz-
ben-járónk a, ki az ő ártatlan-
ságával, és tökéletes szentsé-
gével, az én bűneimet, mel-
lyekben fogantattam, el-fede-
zi, hogy az Isten eleiben ne
mennyenek, b.

Szent Irásbéli bizonyságok.

a, Sid. 7, 26. *Illyen Papi Fejedelem illet vala-
minket, szent, ártatlan, seplőnélkül való, a' bű-
nösöktől el-választott, és ki az egeknél magaf-
ságosb volna.*

b, Rom. 8. 3. *A' mi a' törvénynek lehetetlen
vala, mivel hogy erőtelen vala a' testnek miatta,
az Isten az ő Fiát el-bocsátván a' bűnös testnek
hasonlatosságában, a' bűnert, a' bűnt kárhoztatta
az ő testében.*

Ismét, Gal. 4. 4. 5. *Minek utána el-jött az
tellyes*

tellyes idő, ki-bocsátá Isten az ő Fiát, ki alz-
szonyi állattól lőtt, ki a' törvény alá adta magát,
hogy azokat a' kik a' törvény alatt valának, meg-
váltaná, hogy fogadott fiúságot vennének, 2 Cor.
5. 19. 21.

XXXVII. KERDES.

Mit hiszsz mikor azt mondod: XV.

Szenvede?

UR Nap

Summája.

A' Christus szenvedett, az az: az Istennek a'
bűn ellen való haragját el-viselte, c.

FELELET.

Hiszem hogy ő (1) tellyes *1. Mikor
Szenvedet?*
életének idejében-is ugyan,
mig e' földön lakott a, de fő-
képpen halálakor b, az Isten-
nek az egész emberi nemzet-
nek bűnei ellen való haragját,
c. (2) az ő testében és lelké-
ben d. szenvedte, (3) hogy az *2. Miképe
Szenvedet?*
ő szenvedésével ugy mint en-
gesztelő és kegyelem nyerő
edgyetlen edgy áldozattal, az
mi testünket és lelkünket az
örök kárhozattól meg-szaba-
dítaná e, és minékünk Istennek *3. Miert
Szenvedet?*

D3

kegyel-

kegyelmét *f*, az igazságot *g*, és az örök életet *h*, helyre állatná.

Szent Irásbéli bizonyságok.

a, Efa. 53. 2. Nem vala néki (*a'* *Mesfiásnak*) formája és ékessége : Es mikor nézünk *ő* reája, nintsen kívánatos ábrázattya, minden emberek között *utálatos és meg-vertetett, fájdalmakkal telyes, beteges, és olyan vala mint a' ki előtt ember el-rejti orcáját, és semminek alítottuk őtet.*

Fil. 2. 8. *ő* magát meg-alázta, engedelmes lévén mind halálig, 2 Cor. 8. 9. Sid. 12. 3.

b, Sid. 5. 7. 8. Ki (tudni-illik *a'* Christus) az *ő* testének napjaiban mikor *ő* nagykiáltással és könyhírlatásokkal való könyörgéseket és imádkor-ásokat, *ő*tt volna annak eleiben, *a' ki meg-sabadíthatya vala őtet az haláltól, és meg-halgattatott volna az ő félelméből, jóllehet Fióu volna, mindazonáltal azokból a' mellyeket szenvedett, megtanulta az engedelmeiséget, Lásd, Mat. 26. és 27.*

c, Efa. 53. 4, 5, 6. De *a' mi betegségeinket ő* viselte, és *a' mi fájdalminkat ő* hordozta: jóllehet mi azt alítottuk, hogy meg-ostoroztatott és meg-verettetett, s' meg-nyomorítottatott Istentől. Mert *ő a' mi alnokságinkért sebesítetett meg: meg-rontatott a' mi bűneinkért: a' mi békeségünknek Veresége vettetett ő reá; és az ő sebével gyógyúltunk-meg. Az UR minnyájunk alnokságinak büntetését ő rojára vetette, Ián. 1. 29.*

d, Sölt. 22. 17. 18. Altal-lyukasztották kezei.

met

met és labaimat, meg-számlálhatom minden ércsontaimat, Lásd, 1 Pet. 2, 24. és 4. 1.

Ísmét, Mátt. 25. 38. *Mindenfelől Romorú az én Lelkem mind halálig.*

e, Sid. 9. 12. *A' Christus* nem bakoknak és tulkoknak vére által, hanem az *ő tulajdon vére által ment-bé egysser a' benséges helyben, minek utánna örök Válságot talált volna, Sid. 10. 14. Rom. 8. 34. 1 Cor. 6. 20. 1 Tess. 1. 10.*

f Efés. 1. 6. 7. Ingyen kegyelemből tött minket magának kedvesekké amaz szerelmesben, *ki-ben Vagyon Válságunk az ő vére által, tudni-illik bűneinknek bocsányattya az ő kegyelmességének gazdagsága szerint, Rom. 5. 1. 2. Efés. 1. 6. 7. és 2. 7. 13. 14.*

Ísmét, Ián. 1. 17. *A' kegyelem és a' valóság a' Jésum Christus által lett.*

g, 2 Cor. 5. 21. Az Isten azt cselekedte, hogy *a' Christus a' ki bünt nem tudott, mi érettünk lenne bűnné: hogy mi Istennek igazsága * lennénk ő benne. (* Az az: Isten előtt igazak a' Christusnak igazsága által.) Rom. 5. 19.*

h, Ísmét, 1 Ián. 4. 9. Az Isten az *ő* edgyetlen egy szülött Fiát el-bocsátta e' világra, *hogy ellyünk ő általa. Rom. 5. 21.*

Ián. 3. 14. 15. Miképpen Mofes fel-emelte az pusztában a' kígyót: ugy kell az ember Fiának fel emeltetni: *hogy Valaki hissen ő benne el-ne veszszen; hanem örök elete legyen.*

D 4

XXXVIII,

XXXVIII. KERDES.

Summája. *Mi volt az oka hogy Pilátus Pontius Pilátus alatt nak bíróságában szenvedne? azért szenvedett, hogy a' Polgári társaságbéli bírótól ítéltetnék halálra.*

FELELET.

1. *Miképen ítéltetett halálra?* Hogy (1) ő ártatlan lévén, a' a' polgári társaságbéli bíró előtt halálra ítéltetvén b, (2) *2. Miért hogy ártatlan lévén halálra ítéltetett?* minket az Istennek kemény ítéletitől, melly a' bűnért mindnyájunknak fején vala, megmentene, c.

Polgári társaságbéli bíró előtt -) Ki az Isten Fiának halálra való ítéltetésének hatalmát vötte volt az Istentől. Ián. 19. 11. Csel. 2. 23. és 40. 27. 28.

Szent Irásbéli bizonyságok.

a, Ián. 18. 33. 38. Bé méne azért Pilátus vizsgálta a' törvény-házban, és szólta Jést ki-mene a' Sidókhöz, és monda: *En semmi vétkeket nem találok ő benne,* Luk. 23. 14. 15. *Es imé én, ti előttetek meg-tudakozván, semmi ártalmatlan cselekedetet nem találtam ez emberben azok közül a' mellyekben őtet vádollyatok; sőt - még Herodes is nem találta. Mert titeket ő hozzája igazít-*

igazítalak: és imé semmi halálra való dolgot nem cselekedett ő. Es Ián. 19. 4. 6.

Mát. 27. 19. Mikoron a' törvény székben ülne Pilátus, küldte ő hozzája az ő Felesége ezt izen-vén neki: *Ne legyen neked semmi közöd annak az Igaznak dolgában, mert én sokat szenvedtem ma álmomban ő miatta, és a' 24. 5. Látván pedig Pilátus hogy semmit nem használna; hanem annál nagyobb háborúság támadna, vizet hozatván meg-mosá kezeit a' kölség előtt ezt mondván: ártatlan vagyok én Ez Igaz Embernek vére-től, ám ti látsátok t, Lád, Solt. 69. 5. 1 Pét. 2. 22. Esa. 53. 9.*

† Itt az Isten ő maga Jerusálemben a' Húsvétnek Innepe napján, nyilván nagy gyülekezet előtt az itélő székben Pilátus által az ő Fiát ő magában ártatlannak és igaznak lenni meg-mutatya. Elsőben, annak-utánna vizont a' mi bűneinkért a' keresztfán való meg-halásra ítélte.

b, Mátr. 27. 2. *Es a' Jést kötözve el-vivék, és adák kezében Pontius Pilátus Tisztartónak.*

Ián. 19. 13. 14. 15. 16. *A' Pilátus ki hozá Jést, és üle törvény-székben, és monda a' Sidóknak. Imhol a' ti Királytok, azok pedig felkiáltnak vala: vid-el feszíts-meg őtet. Monda nekik Pilátus: A' ti Királyotokat feszítsemé meg? Felelének a' Papi Fejedelmek, nintsen Királyunk; hanem Császáruk. Akkor azért adá nekik őres hogy meg feszítetnék.*

o, 1 Pét. 3. 18. Mert a' Christus-is edgysser u' bünért szenvedett, igaz lévén az hamillakért, hogy minket Istenhez viasse.

Rom. 8. 34. Kétsoda kárbozgat: A' Christus az, a' ki meg hólt.

XXXIX. KERDES.

Summája. Nagyobb dolog-é az hogy keresztifára feszített, hogy nem mint ha valami egyéb halálnak nemével ölettetet volna meg?
 Nagyob dolog az, hogy a' Christus keresztifára feszített, mint ha más halálnak nemével ölettetet volna meg.

FELELET.

1. Mekképű igázztal az tegedet?
 2. Miért vagy bizonyos ebből, hogy a' Christus mindé átkozt magára vött fel?
 Bizonyára nagyobb a, (1) mert ebből a' dologból vagyok bizonyos, hogy azt az átkozt, melynek terhe én rajtam vala, ő magára vette b, mert (2) a' keresztifan való halált az Isten meg-átkozta vala. c.

Szent Irásbéli bizonyosságok.

a, Fil. 2. v. 3. 9. Christus meg alázta magát engedelmes lévén magának halálig: még pedig a' keresztif-

a' keresztnék haláláig. 1 Cor. 2. 2. Gal. 6. 14. 1 Pét. 2. 24. Ian. 3. 14. 15. és 12. 32.

b, Gal. 3. 13. A' Christus meg váltott minket a' törvénynek átkától mikor mi érettünk lott átkokká, mert meg-vagyon írva, átkozott Galaké fánfűg, Coloss. 2. 14. 15. és 1. 20.

c, Mos. 5. k. 21. 22, 23. Mikoron valakiben halálra méltó bün találtatik, és meg-ölettetik az, ha fel akasztod a' fára, ne maradjon éjjel az hólt teste a' fán; hanem szorgalmatoson el-temessed őt azon a' napon. Mert az Isten előtt átkozott a' ki fán függ; hogy meg ne ferteztesd az a' földet, mellyet a' te Urad Istened átkozened ő örökségül.

XL. KERDES.

Mi szükség volt hogy a' Christus mind haláláig meg alázza magát? XVI. UR Nap Summája

A' Christus azért hólt meg: mert az Isten Fiának halála nélkül semmiképpen nem lehetett a' mi bűneinkért való elég-tétel.

FELELET.

Ezokáért: mert (1) az Isten igátságának a, és igaz mondóságának b, semmi egyéb módon a' mi bűneinkéért elég nem lehetett más módon, az az elég tétel?

tétethetett; hanem tsak az Isten Fiának halála által, c.

Két okai vannak; a' mellyekre képest, nem kü-
lönben; hanem az Isten Fiának halála által lehe-
tett a' mi bűneinkért való elég-tétel. I. Az Isten-
nek igaz itéleti, ki azt kívánja hogy a' bűn ha-
lállal büntettség-meg. II. Az Isten igaz mon-
dása. Mert ő a' bűnöst halállal fenyegette vőle-
meg, egyszer s' mind meg-is ígérte vőlt, hogy a'
bűn az ördögnek minden hatalmával edgyütt az
ő Fiának halála által töröltetnék-el.

Szent Irásbéli bizonyosságok.

a, Rom. 1. 32. Igaz Itéleti az Istennek az,
hogy a' kik efféléket cselekednek, méltók legyenek
halálra.

b, Mos. I. k. 2. 17. Valamelly napom ejéndesz,
halálnak halálával halss meg.

Imét, Mos. I. k. 3. 15. Az Asszonyi állatnak
magva (A' Christus) meg-ronyva teneked (ki-
gyónak) fejedet, és te-is meg mardosod annak
sarkát.

c, Sid. 2. 10. Ilendő vala hogy az, a' kiért
mindenek vadnak, és a' ki által mindenek vadnak,
sok fiakat a' ditsőségben vévén, az ő idősé-
geknek Fejedelmét a' szenvedések által szentelné-
fel.

d, Ián. 1. 7. A' Jésus Christusnak az Isten
Fiának vére tiszt meg minket minden bűneink-
ből, Lásd, Sid. 2. 16. 1. 22. Mat. 20. 28. 1 Tim.
2. 6. Csel. 20. 28.

XLI. KERDES.

Miért hogy el-is temetterett? Summája.

A' Christusnak el-temetterése az ő valóságos
meg-halásának bizonsága.

FELELET.

Azért hogy azzal meg bizo-
nyítaná, hogy ő bizonynal és
valósággal meg-hólt legyen. a.

2. Szent Irásbéli bizonyságok.

a, Márk. 15. 42. 43. 44. 45. Es mikor immár
estve vólna, mivel hogy innep esti vala, az az:
Szombat előtt való nap. Az Arimatiából való
Jóset, ki tisztefléges és tanátsbéli ember vala, ki
az Istennek országát várja vala, nagy bátorság-
gal bé-méne a' Pilátushoz, és meg-kéré Jésusnak
testét. A' Pilátus pedig csudálkozék rajta, ha
immár meg hólt vólna: és a' századoszt elő szól-
litván, meg-kérdé ha régen hólt vólna meg. Es
meg értvén a' dolgot a' századosztól,
meg-adá a' Jésus testét. † Lásd, Mátt.
58. 59. 60. Ján. 19. 38. 42.

† Hogy tudni illik el-temetnék a' Christust:
mert Pilátus ezt nem akarta meg-engedni,
minek előtte bizonyos nem vőlt az ő halála
felől.

XLII. KERDES.

Ha a' Christus meg-hólt mi Summája.

Nem kép-

telen dolog az, hogy nekünk is meg-kell halnunk: ha szintén a' Christus éretünk meg-hólt is, *im ez három okokére.*

FELELET.

1. Mellyik (1) A' mi halálunk nem bü-
 az első ok? neinkért való elég-tétel a, ha-
 2. Mellyik nem (2) a' bűnnek el-törlésé
 a' második? b, és (3) az örök életre való
 3. Mellyik b, és (3) az örök életre való
 a' harmadik? által-menetel, c.

Szent Irásbéli bizonyságok.

a, I Cor. 15. 54. 55. *El-nyelettetett az ha-
 lál szimén a' diadalomig, hol nagyon halál a' te
 diadalmod? Hol nagyon koporsó a' te fulánkod?*
 Az halálnak pedig fülankja a' bűn, a' bűnnek pe-
 nig ereje a' törvény. De az Istennek légyen há-
 lá, ki adott minékünk diadalmat a' mi Urunk
 Iesus Christus által.

b. Sid. 4. 10. *Mert a' ki bé-ment az ő nyuga-
 dalmában, (tudni-illik az Istenében) meg-nyugott
 az is az ő cselekedetitol, t miképpen Isten is meg
 nyugott az őveitől. (t Az az: a' bűnös testnek
 munkáitól.)*

Rom. 6. 7. *A' ki meg-hólt, a' bűn alól fel-
 szabadult.*

Sid. 12. 23. *Tökélleretekké lott igazaknak lek-
 keknek birájához*

6, Ján.

6, Ján. 5. 21. *Bizony-bizony mondom tié-
 tek, a' ki az én beszédemet halgattya, és hiszen
 abban a' ki engemet el-botsátott, annak nagyon
 örök élete, és a' kárhoz tatarásban nem jút; hanem
 által megyen az halálból az életre.*

Ismét, 2 Cor 5. 8. *Bizodalmunk nagyon pe-
 nig, és inkább kívánunk ki költözni e' testből, és
 az Urhoz menni lakni, és 1. Phil. 1. 23. Jel.
 24. 13. Luk. 23. 43.*

XLIII. KERDES.

Mitsoda hasznot veszünk egye- *Summája.*
 ber ennek felette a' Christus A' Chri-
 áldozattából és halálából? stus áldo-
 és halálának máfik haszna az ő ember- zattyanak
 nek meg-öldökölése. és halálának máfik haszna az ő ember-
 nek meg-öldökölése.

FELELET.

Hogy (1) az ő halálának e- *1. Kinek*
 rejével a, (2) a' mi O embe- *reivel le*
 rünk övéle edgyütt meg-fe- *nek meg-*
 szittetik b, meg-ölettetik c, és *öldökölte-*
 el-temettetik d, (3) hogy a' go- *sése?*
 nosz indulatok, és a' testnek *2. Miben*
 kívánsági ez után mi bennünk *áll annak,*
 ne uralkodgyanak e, hanem ő *az O Em-*
 néki magunkat hálá-adó áldo- *bernek meg*
 zatúl adgyuk, f. *öldökölte-*
se?

3. 43

3. Az ő ember miképpen feszítették meg, és temették el mi bennünk?

Az ő halálának erejével) Melly halálának ereje olly igen hatható és drágalátos, hogy az által nyerünk magunknak, nem csak az Isten előtt való meg-igazulást, melly az bűnöknek kegyelemből való meg-bocsátásában áll; hanem nyerünk meg-szenteltetést is: mellynek első része az O embernek meg-öldöklése.

Ez után mi bennünk ne uralkodgyanak) Az az: ha szintén minket háborgatnak vagy ostromolnak is; nem ők mindazonáltal; hanem a' lélek legyen győzedelmes.

Mi magunkat áldozatul adgyuk) Az az: A' Christus halálának ereje által a' mi O emberünket, mint edgy meg-öldököllyük, meg-öllyük, tüzzel meg emészszük: mint az O Testámentomban szokott vala lenni, az az: hogy a' megromlott természet az Christusnak lelke által inkább inkább meg-fojtsuk és el-töröllyük.

ent Irásbéli bizonyságok.

a, Rom. 6. 5. Mert ha az ő halálának hasonlatossága szerint ő beléje oltatván vele edgye löt-zünk, bizonyára fel-támadásának hasonlatossága szerint is ő vele edgyé leszünk.

Ján. 17. 16. ő érettek sentsellem meg magamat (Az az: állatom magamat szent áldozatul) hogy ők is szenteltettek legyenek Valaha.

b, Rom. 6. 6. Tudgyuk mi hogy a' mi O emberünk ő velle meg feszítettett. Ismét,

Ismét, Gal. 5. 24. Valahik a' Christuséi, azok a' testet meg-feszítették, annak indulatival és gonosz kívánsággival öszve.

c, Rom. 6. 8. Ha a' Christussal meg holtunk, hiszszük hogy jövendőben ő vele edgyüt-is élünk, 2 Cor. 3. 5.

d, Rom. 6. 4. El-temettettünk a' Christussal az ő halálában a' keresztség által.

Ismét, Col. 2. 12. Edgyütt a' Christussal el-temettettetek a' keresztség által.

e, Rom. 6. 6. és 14. Tudgyuk hogy amaz mi O emberünk ő vele meg feszítettett, hogy a' bűnnek teste el-töröltessek; hogy mi ennek utánna ne bűngálljunk a' bűnnek: Mert a' bűn ti rajtatok nem fog uralkodni, mert nem vadtok a' törvény alatt; hanem a' kegyelem alatt.

f, Solt. 51. 19. Az Isten előtt való kedves áldozat a' töredelmes lélek. A' töredelmes és megkeseredett lelket, oh Isten nem utálod-meg.

Ismét, Rom. 12. 1. Kérlek azért titeket Atyám-fiai. Az Istennek irgalmasságira, hogy a' lassátok a' ti testeiteket az Istennek elő, szent, és kedves áldozatul, ama' ti okos tiszteleteteket, 1 Pét. 2. 5.

XLIV. KERDES.

Miért tézted azt-is hozzá: Summája.
Szálla poklokra? A' Christus:

az ő poklora való le-szállásával minket a' pokolbéli kínoktól és gyötrelmektől meg-szabadított c.

FELE.

FELELET.

Hogy az én nagy bánatim-
ban és kemény késértetimbem
1. *Missoda* én magamat ezzel a' vigasztalással tartsam, hogy az én Uram
2. *Christusnak poklokra való le- szállása?* JESUS CHRISTUS (1) az ő szivének meg-mondhatatlan kefe-
rűségével, gyötrelmével, és rettegésivel, mellyekben jóllehet annak előtte-is forgott ugyan, a, de főképpen a' keresztfán függvén tellyességgel el-borittatott vólt, b, engemet a' pokolnak kínyaitól és gyötrelmitől meg-szabadított c.

A' pokolra) A' pokolnak nevezeti ez hitnek Agazartyában vétetik a' pokolbéli kinokért és gyötrelmekért, nem az helyért: mint Sólt. 30: 4. Uram ki-hoztad a' pokolból az én lelkemet, Sólt. 116. 3.

Szent Irásbéli bizonyságok.

a, Mátt. 26. 27. 38. Melléje vévén JESUS Pétert és a' Zebedeusnak két fiait a' kertben somor-
kodni kezdé és igen gyöttrődni. Akkor monda nékik JESUS: Minden felől szomorú az én lelkem mind balálig.

Luk.

Luk. 21. 43. 44. Es Angyal jelenék - meg ő néki menyből, ki őtett erőssüi vala. *Es mivel hogy nagy rufakodásban volna, buzgosággal imádkozik vala: és az ő Veritéke olyan vala, mint a' Vernek csepjes, mellyek a' földre le-hulnak vala.*
b, Mátt. 27. 46. Kiálta JESUS nagy fel-szóval, mondván: *En Istenem; en Istenem, miért hagyál-el engemet?*

c, Gal. 3. 13. 14. De a' Christus meg-váltott minket a' törvénynek átkától, mikor mi érettünk lött átokká. Hogy az Abrahám áldása a' pogányokban lenne a' Christus által.

Sid. 5. 7. 9. Ki az ő testének napjaiban, mikor nagy kiáltással és nagy könnyhullatásokkal való könyörgéseket és imádkozásokat vitt volna annak eleiben, a' ki meg-szabadithattya vala őtett az haláltól, és meg-halgattatott volna az ő felelméből, s' a' t. Meg-szenteltetvén lött az örök id-
vességnék szerzője mindeneknek, valabik nékie engednek.

Ismé, 1 Cor. 15. 56. 57. Hol vagyon, oh halál a' te győzedelmed? Hol vagyon, oh koporsó, a' te fulánkod? De az Istennek legyen hála, ki adott minékünk diadalmas, a' mi Urunk JESUS CHRISTUS által, Esa. 55. 5. Rom. 8. 1. 34: 1 Theff 1. 10.

XLV. KERDES.

Mit használ minékünk a' Christusnak fel-támadása?

XVIII.
UR Nap.
Summája:
A' Chr

A^o Christusnak fel-támadása három haszno-
kat szerez minékünk.

FELELET.

1. Mellyik
az első?

(1) Először, hogy az ő fel-
támadásával az halált meg-
győzte, hogy minket az ő ha-
lálával kerestett igazságban ré-

2. Mellyik
a második?

szefekké tenne a. (2) Másod-
szor: Mert az ő fel-támadásá-
nak hatalmával mi-is az új é-

3. Mellyik
a harmadik?

letre fel-támasztatunk b. (3)
Utólszor, a' mi fejünknek az
Christusnak fel-támadása, a' mi
jövendő dicsőfféges fel-táma-
dásunknak-is záloga c.

A' Christus fel-támadásának historiája meg-
íratatik, Máthé. 28. Márk. 16. Luk. 24.
Ján. 20. és 21.

Az új életre fel-támasztatunk) Ez új életre
való fel-támadás második része a' mi meg-szen-
teltetésünknek; ugy-mint az új embernek meg-
elevenítése. Neveztetik az Irásban első fel-
támadásnak; melly lelki, Jel. 20. 5. 6. Ez az
első fel-támadás. Bóldog és szent, a' kinek ré-
sze vagyon az első fel-támadásban.

A' mi jövendőbeli dicsőfféges fel-támadásunk-
nak) Ez a' második fel-támadás, a' teste a' tudni
illik

illik melly lesz az utolsó napon, és a' melly az
hiv keresztyéneknek bóldog fel-támadás lesz;
mert akkor az örök életnek birására támadnak-
fel.

Szent Irásbéli bizonyságok.

a. Rom. 4. 25. A' Christus halálra adattatott
vált a' mi bűneinkért, és fel-támasztott a' mi
meg-igazulásunkért. 9.

(9 Az az: hogy nyilván meg-mutatná azt hogy
ő az ő halála által tellyes és tökéletes igazulást
szerzett, és hogy ugyan azont-is minden hívek-
nek bizonyosan ingyen ajándékozza)

1 Cor. 15. 17. 18. Ha a' Christus fel nem
támasztott halottairól, hiában való a' ti hitetek,
még a' ti bűneitekben vadatok. A' kik a' Christus-
ban el-aluttak azok-is tehát el-vesztenek.

b. Rom. 6. 4. 8. A' miképpen a' Christus halot-
taiból fel-támasztott az ő Attyának dicsőffé-
re, azonképpen mi-is új életben járjunk. Hogy
ha meg-hóltunk a' Christussal, hisszük hogy é-
lünk-is ő véle.

Ismét, Colos. 2. 7. 12. 15. El-temettettetek
a' Christussal az keresztségnek általa, ki által ő
véle edgyütt fel is támadtatok az Isten erejének
hiti által, ki fel-támasztotta őtet az halálból.
Es titeket kik meg-hóltatok vala a' bűnökben, és
a' ti testeiteknek környül metéletlenségében, ő
véle edgyütt meg-elevenített, meg-botsátván ti
néktek minden bűneitekert

c, 1 Cor. 15. 20. 21. *A' Christus fel-támadott az halálból, t és azoknak kik el-aluttak, lőtt első senegeje: Mert mivel hogy ember által vagyon az halál, az halottaknak fel-támadása-is ember (Christus) által.*

t A' miképpen a' Lévitai czeremoniás szolgálathban minden-féle gyümölcsöknek senegeje által az több gyümölcsök-is megszenteltetnek vala, Mof. 5. k. 26. 27. Igy a' Christusnak minden tagjai fel-támadnak az örökké való ditsősségre, mivel hogy az ő fejek, mint első senege, ditsőssegen fel-támadott. Rom. 11. 16.

1 Tess. 4. 14. *Ha hiszszük hogy a' Jéhus megholt és fel-támadott: ugy az Isten-is azokat, kik el-aluttanak a' Jéhusban, elő hozza ő vele.*

XLVI. KERDES.

Miképpen érted ezt a' czikkelyt:

Summája. Fel-méne Mennyégben?

Fel-menni Mennyégben, e' czikkelybe semmi nem egyéb; hanem látható képpen a, a' földről az égben fel-vitetni. b.

FELELET.

Hogy a' Christus a' tanítványoknak láttokra a, (1) e' föld-ről mennyégben fel-vitetett b, és mi érettünk mostan-is ott **vagyon,**

1. Hol *vagy-on most a' Christus?*

vagyon, ott-is Jéhusen c, (2) mig nem ismét el-jő itélni elevene- ket és holtakat. d.

2. *Miglen marad az Christus az egekben?*

A' Christus menyben menetele meg-iratik, Márk. 16. 19. Luk. 24. 50. 51. Csel. 1. 9. 12. *A' mennyégben*) Mellyet Szent Pál harmadik Egnek, Paraditsomának nevez, 2 Cor. 12. 5. 2. 4. Esaiás az Istennek Királyi székinék, Esz. 66. 5. 1. Christus az ő Attyának házának, Ján. 14. 2. Szent János pedig Isten városának, és új Jerusálemnek, Jelen. 3. 5. 12.

Szent Irásbéli bizonyságok.

a, Csel. 1. 9. *Jéhus a' Tanítványoknak szemek láttára fel-emelteték, és a' felhő bé-fogván el-szakasztá őtet szemek-elől.*

b, Márk. 16. 19. *Minek utánna az Ur szólott volna nékik, Fel-viteték mennyégben: és üle az Istennek jobbjára.*

Ismét, Luk. 24. 50. 51. *Ki-vivé Jéhus az ő tanítványit Béthániáig, és kezeit fel-emelvén meg-áldá őket, és rőlök el-szakadván oda fel-viteték vala menybe.*

c, Ján. 16. 7. *Használ néktek hogy én el-menyek (igy szól a' Christus) mert ha el-nem-megyék az a' Vigasztaló nem jő el ti hozzátok. Ha pedig el-menédek, el-küldöm őtet ti hozzátok.*

File. 3. 20. *A' mi polgári társaságunk az égben **vagyon;***

vagyon: az honnet a mi meg-tartó Urunk Jésum
Christusunkat várjuk is, 1 Theff. 1. 10.

d, Csel. 3. 21. A' Jésum Christusnak bé-kell
fogadtatni az, egektől, mind az ideig, miglen meg-
éppítetnek mindenek, melly idővül szólott az
Isten mind az ő Profétáinak szájok által, kik
eleitől fogván vóltanak.

XLVII. KERDES.

Summája. A' Christus azért nintsen. é mi

A' Chri-
stusnak vi-
lág végeze-
tig mi ve-
lünk jelen
léte felől való igireti nem ellenkezik az
ő menyben menetelivel.

velünk mind világ vége-
zetig, a' mint nekünk meg-
igirte?

FELELET.

1. Miért
nem ellen-
kezik?

(1) A' Christus valóságos
Isten, és valóságos ember. Mi-
nek okáért emberségének ter-
mészeti szerint immár nintsen
é földön a, de Istensége, felsé-
ges vólta b, kegyelme és Szent
Lelke szerint soha semmi idő-
ben tőlünk távol nintsen c.

Mint nekünk meg igirte) Mátt. 28. 20. Imé
én veletek vagytok mind világ végezetig, és 18. 20.

Elséges vólta szerint) Az ő Isteni ditsősége
és méltó

s méltósága szerint, mellyet az ő Anyaszent-
gyházában elégséges-képpen mutogat; midőn
zt mindenható erejével minden ellenségek el-
en óltalmazza és meg-tartya.

Szent Irásbéli bizonyságok.

a, Ján. 16. 28. El-hagyom é' világot, és el-
megyök az Atyához.

Mát. 26. 11. A' szegények mindenkor veletek
vadásnak, de én nem mindenkor leszek veletek.

Sid. 8. 4. Ha a' Christus a' földön vólna, Pap
sem vólna.

b, Jérem. 23. 24. En Gallyon nem ióltómé. bé
a' mennyet és a' földet? azt mondgya az UR, Ián.

14. 23. Ha valaki szeret engemet, az én belzé-
lemet meg-tartya. Az Atya-is szereti őtet, és
hozzá megyünk és ő nála lakozunk.

c, 2 Cor. 13. 13. A' mi Urunk Jésum Chri-
stusnak kegyelme, az Istennek szerelme, és a' Szent
Lelkeknek köz-ösülése legyen minnyájan ti veletek.

Ián. 14. 16. En pedig kérem az Atyát, és más
vigasztalót ad, tinéktek, ki ti veletek marad mind-
örökké, Lásd. Esa. 54. 8. 10.

XLVIII. KERDES.

Nem választatnak-e el egymá-
stól a' Christusban való két

természetek, ha az emberi
természet mindenütt ott né
egy mástól

E
lében

menyben vagyon, hogy ezzel mint bizonyos záloggal meg-erősíttesünk; hogy még jövődében az a' ki minékünk fejünk, minket- is tagjait ő magához felviszen *b.* Harmad-
 3. *Mellyik a' harmadik?* szor: (3) Hogy minékünk az ő Szent Lelkét viszontag zálogképpen küldi *c.* kinék bennünk munkálkodó ereje által nem a' földieket keressük; hanem az oda-fel valókat az hol ő vagyon, az Istennek jobján ülven, *d.*

A' mi restünk) Az az: a' Christus, a' ki mivelünk azon egy természetű, Efes. 5. 23. 30.

Zálogul) Tudni-illik, a' mi mennyei örökségünknek zálogául.

Szent Irásbéli bizonyosságok.

a. Sid. 9. 24. Mert nem kézzel csinált szentséges helyben ment-bé a' Christus, melly példája volna a' valóságos szentséges helynek: hanem az egekben ment, hogy meg-jeljenek most Istennek előtte mi éretünk, (Tudni-illik, ugy mint szószólló.) Es 7. 25. 1 Ján. 2. 1. Sid. 12. 24. Ielen.

É: 6:

Rom. 8.

Rom. 8. 34. *A' Christus* az Istennek jobján vagyon és esedezik mi éretünk.

b. Efes. 2. 6. *Az Isten a' Christussal edgyütt minket fel-támasztott: és edgyütt helyhez-tetett az egekben* (Melly égnek mostan örökösök vagyunk hit által; de az utolsó napon ezt valóságosan birjuk.) *a' Christus Jésuban* (Mint mi fejünkben.)

Ján. 17. 24. *Atyám a' kiket nekem adtál, az akarom hogy az hol én vagyok, azok is velem legyenek,* hogy lássák az én dicsőségemet mellyet nekem adtál: mert szerettél engemet, e' világ fundamentomának fel- vetése előtt, és 14. 2. 3. Ján. 20. 17. Sid. 6. 20.

c. Ián. 16. 7. *En igazságot mondok tinéktek, használ tinéktek hogy én el- mennek: mert ha én el- nem megyek, ama' Vigasztaló nem jár el ti hozzátok. Ha pedig én el- megyek, el- küldöm értet ti hozzátok.*

Efes. 1. 13. 14. *Kiben (a' Christushan) minekutánna hittetek, meg-pecséttetettetek* (Mint valami pecséttel az ő dicsőségének ditsiretire.) *az ígérnek amaz Szent Lelkével, ki a' mi örökségünknek záloga, mig a' tellyes Sabadságba újjonnan be helyhez-tetteünk,* Lásd, 2 Cor. 1. 21. és 5. 5. Efes. 4. 30.

d. Coloss. 3. 1. 2. 3. *Ha fel-támadtatok az Christussal, az oda fel valókat keressétek, holott a' Christus vagyon az Istennek jobján ülven, az oda fel valókra viseljétek gondot, nem a' földiekre,* Fil. 3. 20.

É 3

L. KER

L. KERDES.

Summája. A' Christusnak az Isten jobján ülése semmi nem egyéb; hanem az ő dicsősége, és felséges méltósága az egekben a, mellyet mint az Anyaszentegyháznak feje b, az ő felmagasztaltatása után minden teremtetett állatokon gyakorol. c.
Eüle a' mindenható Atya Istennek jobjára?

FELELET.

Mert a' Christus azért ment fel a, mennyékben, hogy ő magát az ő Anyaszentegyházának fejének lenni megbizonyítsa, b, melly fő által bir és igazgat az Atya mindeneket c.

Szent Irásbéli bizonyságok.

a, Efes. 1. 20. 21. Az Isten fel-támáztotta a' Christust az halálból, és helyhez-tette őtett az ő jobb keze felől mennyékben. Sokkal fellyebb minden birodalomnál.

Sid. 1. 3. A' (Christus) a' kitart mindeneket amaz ő hatalmas beszédével, a' mi bűneinkből való meg-tisztulást, maga által véghez vivén, amaz magasságos méltóságnak jobjára ült, és 13. Csel. 2. 34. Col. 3. 1.

Ismét, Sid. 8. 1. Nekünk olly Papi Fejedelmünk

münk vagyon, ki a' Felsőnek Királyi Sékiben ült az egekben, Solt. 110. 1. Márk. 16. 19. Csel. 7. 55.

b, Efes. 1. 22. 23. Az Isten mindeneket vertett az ő lábai alá, és őtett tőtte mindeneknek felette az Anyaszentegyháznak fejevé. Melly ő Iste, és tellyesége annak a' ki mindeneket bétölt mindenekkel, és 4. 15. és 5. 23.

Coloff. 1. 18. Az Christus az ő Anyaszentegyházának testének feje.

c, Ián. 9. 22. Az Atya minden itiletett az Fiúnak adott.

Mátt. 28. 18. Monda Jépus: Tellyes hatalom adatott énnekem mennyen és földön.

1 Cor. 15. 25. Szükséges ő neki uralkodni, míg nem minden ellenségit az ő lábai alá veti. Fil. 2. 7. 4.

LI. KERDES.

Mit használ minékünk a' Christusnak a' mi fejünknek ilyen ditsősége?
XIX. UR Nap? Summája. A' Christusnak az Isten jobján való üléséből, két hasznokat veszünk mi.

FELELET.

Elsőben ezt: (1) Hogy az ő Szent Lelke által mi belénk az első? ő tagjaiban mennyei ajándékokat

kokat önt a. Másodszor: (2)

2. Mellyik *a' második?* Hogy minket az ő hatalmával minden ellenségink ellen megőriz és óltalmaz. b.

Minden ellenségink) Ugy mint az őrdög, e' világ, a' magunk teste, az halál és a' pokol ellen.

Szent Irásbéli bizonyságok.

a. Csel. 2. 33. *A' Christus Jésus az Istennek job karja által a' meg-igert Szent Lelet az Atyától meg-nyervén, ki-töltötte ezt, a' mit ti most lártok és hallotok.*

Ef. 4. 8. *A' Christus fel-ment a' magasságban, fogva vitte a' fogságot, és adott ajándékot az embereknek.*

b. Ián. 10. 28. 29. *Senki az én juhaimat ké nem ragadgya az én kezemből. Az én Atyám ki nagyobb mindeneknél, az adta nékem azokat, és senki az én Atyám kezéből ké nem ragadhatgya azokat. v. 30. Én és az Atya edgy vagyunk.*

c. 1 Cor. 15. 25. 26. *Kell ő néki uralkodni mig nem minden ellenségit az ő lába alá veti az Isten. Utolszor pedig a' mi ellenségünk az halál el-töröltetik, Ián. 12. 31. és 16. 33. Csel. 9. 5. és 18. 9, 10. 2 Cor. 12. 9 és 1 Cor. 15. 56, 57.*

Es, Ielen. 12. 10. 11. *Es hallék nagy szózatot az égben, melly azt mondgya vala: mostan lött a' szabadítás és az erő, és a' mi Istenünknek országa, és az ő Christusának hatalma: Mert a' mi Atyánk-fiainak*

fiainak Vádolója le-vettegetett, ki vádollya vala őket éjjel és nappal a' mi Istenünk előtt. De ők meg-győzték azt a' Báránynak vérejért, és az ő bizonyság tételének beszédéért.

LII. KERDES.

Misoda vigasztalásod vagyon summája abból, hogy a' Christus el-jövendő vilni eleveneket és holtakat? †

A' Christusnak az itiletire való el-jöve- reliből, három okokra nézve vagyon vigasztalásom.

FELELET.

(1) Hogy minden nyomo- *1. Mellyik* ruságimban és háboruságimban fel-emelt fővel a, ugyan azon én Christusomat ki annak előtte én érettem az Istennek itiletiből elő állott volt, és én rólam minden átkot el-vött, várom ítélő biróul az egekből *az első?*

b, (2) ki minden ő ellenségit *2. Mellyik* kik enyimek-is, az örökké- *a' második?* való kinokra veti, c, (3) en- *3. Mellyik* gemet pedig minden választot- *a' harma-* takka' egyetemben, ő magá- *dik?*

hoz a' mennyei örömben, és az örök ditsőflegre által vízen. d.

Szent Irásbéli bizonyságok.

† Lásd, Csel. 10. 42. és 1. 11. és 17. 31. Rom. 14. 10. 2 Cor. 5. 10. 2 Tim. 4. 1. 1 Pét. 4. 5.

a, Luk. 21. 28. Mikor pedig ezek kezdenek lenni, nézzetek fel, és emellyetek fel a' ti fejezeteit: mert el-közelget a' ti váltságok.

b, 2 Tim. 4. 8. Végezetre le-tétezt énnékem az igazságnak Koronája, mellyet meg-ád az UR énnékem ama' napon, amaz Igaz Bíró, nem csak énnékem pedig, hanem mindeneknek is, kik Várándzják amaz ő ditsőséges el-jövetelit.

Tit. 2. 13. Várván ama' bődög reménséget, és amaz nagy Istennek és a' mi meg-váltónknak a' Jésus Christusnak ditsőséges meg-jelenését: ki adta magát mi érettünk, hogy meg-váltana minket minden hamisságtól, Fil. 3. 20. 1 Tess. 1. 10. Sid. 9. 28.

Jelen. 22. 20. 21. Azt mondgya a' ki ezekről bizonysgot téfzen, ugyan hamar el-jövök, Amen. Jövel Uram JESUS!

c, Jelen. 20. 10. Az ördög, ki el-esallya vala-őket, veteték a' tűznek és kénkövek rovában, holott vagyon ama' fene-vad, és hamis proféta: és kínoztatnak éjjel és nappal mind örökké. Mátt. 25. 41.

2 Tess. 1. 7. 8. Meg-jelenik az UR Jésus az égbe.

égből, az ő hatalmatságának Angyalival, tűznek lángjában, ki bosszút áll azokon, kik az Istent nem ismertek, és nem engednek a' mi Urunk JESUS Christusnak Evangéliomának, kik meg-bűntetnek örök Vessedelemmel, ki-tűzettevén az URnak orozájától, és az ő hatalmas ditsőflegétől.

d, Ján. 14. 3. Mikoron el-menéndek, (Christus) és nektek helyet készitek, Vissont meg-terek rihozzatok, és fel-veflek titeket magamhoz, hogy az hol én leszek, ti is ott legyetek. Mátt. 25. 34.

Ján. 17. 24. Atyám azt akarom hogy a' kiker adtal énnékem, ott legyenek ők is én velem, az hol én vagyok; hogy látsák amaz én ditsősögemet, mellyet adtal énnékem.

Ismét, 1 Theff. 4. 17. Mi ölök, kik meg-maradtok lesánk, el-ragadtatunk azokkal edgyütt a' ködökbe, az UR eleibe, az éltető égbe, és eképpen mindenkor az Urval lesánk.

A' SZENT LELEK ISTENRŐL

LIII. KERDES. XX.

Mit hiszsz a' Szent Lélekről? UR Napl Summájad

A' Szent Lélekről két dolgotat lufznead

FELELET.

Először azt hiszem, (1) hogy valóságos és egyenlő örök Istē 1. Mellyik az örökké-való Atyával, é 2. Mellyik

a második? Fiúval a, Másodszor (2) hogy azon Szent Lélek énnékem is
 3. Miért adatott o
 zenéked? adatotte' végre b, (3) hogy engemet az igaz hit által a' Christusban, és minden o jó-téte-
 4. Mit tse lekefzik te benned? ményiben részelsé tégyen c,
 5. Meddig (4) engemet vigasztaljon d,
 marad te (5) és én velem mind örök-
 Seled? ké meg-maradgyon. e.

Először s' a' t' másodszor:) Az Első dolog nézi a' Szent Léleknek személyét, és arra kell vitetni, a' másik dolog viszont tartozik az o tisz-
 tise, mert azok mind o tisztai, mellyeket hatal-
 maffan és tsudálatosan cselekefzik az hivekben.

Szent Irásbéli bizonyságok.

a, Mátt. 28, 19. El-menvén azért tanitsatok minden nemzetségeket, meg-keresztelvén őket az Atyának a' Fiúnak, és Szent Léleknek nevében.

1 Ján. 5. 7. Hárman vadnak kik az égben bizonytságot téfznek, az Atya, az Ige, és a' Szent Lélek, és ez három egy. 1 Cor. 12. 4. 5. 6. 15.

Csel. 5. 3. 4. Miért foglalta-el a' Sátán a' te szivedet, hogy hazudnál a' Szent Lélek ellen, nem embernek hazudtál, hanem Istennek. (Péter szól Ananiásnak.)

Ismét, 1 Cor. 3. 16. Avagy nem tudgyátok-é hogy

hogy ti Istennek Templomi vadtok, és az Istenne-
 lelke lakozik ti bennetek, Es, 6. rész. 19. y
 Avagy nem tudgyátok-é hogy a' ti testeitek a'
 Szent Leleknek Templomi, 2 Cor. 13. 13. Efa
 6. y. 9. Csel. 28. 25. Sölt. 139. 7.

b, Csel. 2. 17. 18. Joeltól. 2. 28. Lészen a'
 utolsó időben azt mondgya az Isten: ki-töltő
 az, én Lelkemből minden testre, * és profétálna
 a' ti fiaitok és leányitok, § és a' ti iffiatok látá-
 sokat látnak, § és a' ti véneitek álmokat álmod-
 nak, § az én szolgaimrais pedig, és az én szolgál-
 leányimra azokban a' napokban ki töltöm az é-
 lelkeket, és Profétálnak, 1 Ián. 3. y. 24. 1 Cor
 2. 12.

(* Az az: minden emberekre, akár miném-
 nemzetből, időből, állapotból, és rendből,
 vagy nemből valók lejendenek: mint a'
 után edgyenként elő-zámlállya.)

[§§§ Az az, az Isten országának titkait meg-
 értik, azokról beszélgetnek miképpen az O Te-
 stamentomban lévő Proféták kiének az Isten
 vagy látások, vagy álmok által magát meg-je-
 lentette, Lásd meg, Mos. 4. k. 12. 6.]

Gal. 4. 6. Mivel hogy pedig fiak vadtok, ki
 bocsátá az Isten az o Fiának lelkét a' ti szive-
 tekben, ki által azt kialtyuk Abba az az: Atyánk

Rom. 8. 9. A' kinél nintsen a' Christusnak Lei-
 ke nem övé az.

c, 1 Cor. 12. 3. Senki is a' Jésumt Urának ne-
 mond

mondhattya, (Az aze hit által ismerheti es valhattya.) hanem a' Szent Lélek által.

Ismét, Efeš. 3. 14. 16. 17. A' mi Urunk Jé-
sus Christusnak Atyja, adgya meg néktek az ő
gazdag ditsőségeért, hogy alhatatossan erősöd-
nyetek meg a' Szent Lélek által a' belső emberben.
Es a' Christus lakozzék hit által a' ti sziveitekben,
a' t. Es 1 Cor. 6. 11.

d. Ján. 15. 26. Mikor pedig el-jövend az a'
szószóló, (Vagy Vigasztaló,) kit én küldök nék-
tek az Atyától az igazságnak ama' lelke, ki az
Atyától származik, az bizonyosságot tészen én fe-
őlem, Csel. 9. 31.

e. Ján. 14. 16. 17. En kérem az Atyát, és
más vigasztalót ad néktek: hogy veletek marad-
yon mind örökké. Tudni illik az igazságnak ama'
Lelkét, mellyet e' világ bé nem vehet: mert benne-
etek lakik és bennetek marad, Esa. 59. 21. Ián.
7. 38. 39. Efeš. 1. 13. 14. és 20. 1 Ián. 3. 9.

LIV. KERDES.

XXI. Mit hissz a' Christusnak szent

UR Nap.

Summája.

A' Chri-

tusnak közönséges Anyaszentegyháza a,
az egész emberi nemzet között b, az örök
életre el-választatott c, és igaz hitben
meg-edgyező szent sereg avagy gyüleke-
zet. d.

és közönséges Anyaszent-
egyházáról?

FELE-

FELELET.

Hiszem (1) hogy az Isten-
nek Fia a, (2) világ kezdetitől
fogva b, világ végezetiglen c,
magának (3) az egész emberi
nemzet között d örök életre
el-választatott sereget e, (4) az
ő Szent f. Lelke és Igéje által g,
az igaz hitben egyezőt h, gyűjt,
(5) azt óltalmazza és meg-tar-
tya i, (6) és hogy annak az
seregnek én-is élő tagja va-
gyok k, (7) és véle edgyütt
mind örökké meg-maradok l.

1. Kirsoda

gyűjti azt

a' sereget

2. Mikor

gyűjti azt

3. Miből?

4. Ki ál-

tal gyűjti

5. Micsó-

da eszköz-

zel?

6. Mit mi-

vel ostán?

7. Mit hissz

10 évvel eze-

ditnek a ga-

zattában?

Közönséges) Az az: az egész emberi nemzet-
ség között szedegetett, és semmi bizonyos hely-
hez, bizonyos nemzetséghez, avagy valami vá-
rashoz nem köteleztetett.

El-választatott) E' szótka jegyzi külömbö-
zését, a' külső és látható gyülekezetnek, ugy-
mint a' mellyben az hitek a' gonoszokkal és hi-
tetlenekkel elegyesleg vadnak, és a' belső s' látha-
zatlan Anyaszentegyháznak, mellyben csak a' vá-
lasztott és igaz hittel meg-ajándékoztatott hitek
foglaltatnak-bé.

Szent

Szent Irásbéli bizonyságok.

a, Efes. 4. 11. 12. A' Christus adott némel-lyeket *Apostolokat*, némel-lyeket pedig *Profétákat*, némel-lyeket pedig *Evangyelistákat*: némel-lyeket pedig *Pásztorokat* a' Szenteknek egyben való fog-lalásokra, szolgálatainak munkájára, a' Christus te-stének építésére. (Melly test a' Christusnak A-nyalzentegyháza.)

Ezért mondatik a' Christus juhoknak nagy Pásztorának, Sid. 13. 20. és Fő Pásztorának, 1 Pét. 5. 4. Sőt az Ecclesia Fejének, Efes. 1. 22. és 4. 15.

b, Luk. 11. 50. 51. Hogy elő-keréttessék e' nemzetségtől minden Profétáknak e' világ fun-damentomának fel-vetéséről fogva ki-onnatott vérek. Az Abelnek véreiről fogva mind a' Zacha-riásnak véreig, ki el-vesze a' ház között és az Oltár között.

Ián. 10. 16. Más juhaim is vadnak nékem, mellyek nem ez akolbul valók; azokat is elő kell hoznom és az én szómat halgattyák, és léfzen egy akol és edgy Pásztor.

c, Mátt. 18. 5. 20. Imé én veletek vagyok mind világ végezetig.

1 Cor. 11. 26. Valamennyifér éjenditek e' ke-nyeret és ijándgyátok e' pohárt, az Úrnak halálá- emlegetésétek, miglen el-jő.

d, Solt. 2. 7. 8. En Fiam vagy te, én ma szül-telek tégedet (Az Atya Isten szól az Ő Fiának.)

Kérd

Kérd én tőlem a pogányokat örökségül, és a föld- nek határit birodalmul.

Jelen. 5. 9. Meg váltottál minket Istennek az te véred által, minden ágazatból, és nyelvből, és nemzetsegből, Lásd, 1 Cor. 1. 2. Ián. 10. 16. Csel. 10. 34. Jelen. 7. 4. 9.

e, Rom. 8. 28. 29. 30. Tudgyuk penig hogy azoknak a' kik Istent szeretik, mindenek javokra vadnak azoknak, kik az ő szándéka szerint hi- vatatosok (Az az: az Istennek örökké való el-ren- delése és decretoma szerént.) Mert a' kiket örök- től fogva tudott, azokat el-választotta: A' kiket pedig el-választott, azokat el-is hitta, és a' kiket el-hivott, azokat meg-is igazította, a' kiket meg-igazított, azokat meg-is dicsőítette.

Ján. 10. 27. Az én juhaim az én szómat hal- gattyák, én-is ismérem azokat és engem követ- nek, és én örök életet adok nekik.

2 Tim. 1. 9. Ki meg-tartott minket és hivat- szent hivatallal, nem a' mi cselekedetünk szerint hanem az ő Végezése és Kegyelme szerint, melly adatott nekünk a' Jésus Christusban örök időnek elötte, Lásd, Efes. 1. 4. Csel. 14. 48. Ián. 13. 18. és, 25. 16. Rom. 10. 11. 16. 23, 24.

f, Esa. 44. 3, 4, 5. Vizeket töltök-ki a' szom- júhozóra, és folyó vizeket a' szárazra, ki töltöm az én Lelkemet a' te mugodra, és az én áldaiómat a' te csemetéidre. Es virágoznak, mint a' fű- vek között a' virágok, és mint a' fűz, fák a' vi- zeknek folyási mellet. Edgyik azt mondgya, én

az Uré

az Uré vagyok, a' másik nevezetik Jákóbnak nevérol, Lásd, 1 Pét. 1. 2. és 2 Tess. 2. 13.

g, Rom. 10. 17. A' hit az hallásból vagy on, az hallás az Isten igéjéből, és, Rom. 1. 16. Az Evangéliom Istennek hatalma minden hívőknek az idvefségre. Lásd, mind kettőt öszve foglalva, Esa. 59. 21. Rom, 15. 17. 18. 19.

h, Efez. 4. 4. 5. 13. Edgy test és lélek vadatok, miképpen hogy a' ti hivatalotoknak edgy remény-ségére hivattatok. Edgy az Ur, edgy a' hit, egy a' keresztség.

Efez. 4. 13. Miglen jussunk mindnyájan az hitnek és az Isten fiának ismertetinek edgyességére.

i, Már. 16. 18. Ezen a' kövökön * eppitem fel az én Anyaszentegyházamat, és a' pokolnak kapui s nem vehetnek azon diadalmat.

(* Szól Christus Péternek, Az az: ezen a' te vallás-tételeken, mellyel engemet amaz Christusnak az élő Isten Fiának lenni vallottál, v. 16:

(s Az az: ha szintén a' pokolban lévő minden gonosz lelkek, és azoknak e' világon lévő minden eszközei álnok tanátsokkal, és kegyetlenkedő igyekezetekkel öszve esküsznek is az én Ecclesiám ellen, mindazáltal semmiképpen azon diadalmat nem vesznek. Hasonlatossággal szól: mert akkori időben a' Sidóknak törvénytévő helyek; és Prókátori székek a' kapukban voltak, kik mindazáltal külső erők ellen meg-voltak jól erőssítettvén.)

1 Pét. 1. 5. Istennek erejétől őriztetünk hit által az idvefségre, melly meg-készítettet hogy meg-jelenyék az utolsó időben, Lásd, Efez. 5. 23. Ián. 10. 28. 29.

k, Efez. 2. 19. 20. 21. 22. Azért immár nem vadatok jövevények és sellérek, hanem a' szenteknek polgár társai, és Istennek cselédei, kik fel építettetek a' Profétáknak, és Apostoloknak fundamentomán, mellynek belső szegelet köve, a' JESUS Christus. Kiben az egész alkotmány szép rendel rakattatván nevededik, hogy legyen Istennek Szent Temploma; mellyben ti is velünk edgyütt épültök, hogy legyetek Istennek hajléka a' Szent Lelekben, Es 1 Pét. 2. v. 5.

l, Solt. 23. 6. Semmi nem egyéb; hanem csak a' te jóvóltod és irgalmaságod követnek engemet életemnek minden napjaiban, és lakozom az Urnak házában hosszú ideiglen. (Az az: örökké.)

Rom. 8. 38. 39. Mert én bizonytal el hittem, hogy sem balál, sem élet, sem Angyalok, sem Fejedelemségek, sem hatalmaságok, sem jelenvalók sem következendők, sem magasság, sem mélység, és semmi egyéb teremtet állat el nem szakashtat minket az Istennek szerelmétől, melly vagyom a' mi Urunk JESUS Christusban.

1 Cor. 1. 8. 9. Az Isten meg erőssit titeket mind végig az ártatlanságban, a' mi Urunk Jésus Christusnak napjára. Hiv az Isten, ki által hivatattatok az ő Fiának a' mi Urunk Jésus Christus-

nak tártaságában, Lald, 10. 30. Sölt. 89. 31. 35.

A' mi nézi az Ecclesiától elszakadókat, azokról nyilván tanította az Irás hogy nem voltak igaz tagjai az Isten Anyaszentegyházának, 1. Ián. 2. 19.

LV. KERDES.

Summája. Mit térszen a' Szenteknek ed-

A' Szen-
teknek ed-
gyesége?

gyesége nem egyéb; hanem 1. a' Christussal
a, és minden ő javaival b, 2. s' magok
között való közösülés.

FELELET.

1. *Mikép-
pen közö-
sülnek az
Christussal?* Először azt térszi: (1) hogy
mind közönségesen, mind ed-
gyenként az hivek a' Christus-
nak a, és minden ő javainak b,
mint ő tagjai c, közösi és ré-
szesi. Másodszor, (2) hogy
edgyenként kiki a' melly aján-
dékot az Istentől vett, kész
légyen azokkal közönséges
haszonra, és mindeneknek id-
vekségekre nagy örömet szol-
gálni d.

Először, Másodszor:) A' mellyek itt az mi
Christussal való edgyesülésünkről mondatnak,
azok a' mi vigasztalásunkra szolgálnak. A' mel-
lyek

lyek pedig a' Szenteknek edgyesége felől mon-
datnak, azok a' mi oktatásunkra használnak, hogy
egymás között az atyafi szeretetett gyakoroljuk.
Mint ő tagjai,) A' Christusnak tudni illik,
mint fejünknek,

Szent Irásbéli bizonyságok.

a, 1. Ián. 1. 3. A' mi közösülésünk vagy az
Atyával és az ő Fiával a' Jesus Christussal.
b, Rom. 8. 32. Az Isten az ő tulajdon Fiának
nem kedvezt; hanem adta azt mi érettünk min-
nyájan: *mi módon ingyen kegyelemből nem adna
tehát ő vele edgyen: minekünk mindeneket?*

Ián. 1. 16. *Az ő tellyeségeből vörünk min-
nyájan kegyelmet kegyelemert.* (Az az: edgy
kegyelmet más kegyelem után, avagy bőséges
kegyelmet. A' kegyelemnek nevéen pedig itt ér-
tetnek azok az ajándékok, mellyeket az Isten mi-
nekünk kegyelemből a' Christusért, vagy a' Chri-
stusban ad és ajándékoz.)

c, Efez. 5. 29. 30. Soha senki az ő tulajdon
testét nem gyűlötte, hanem inkább neveli és táp-
lálja azt, *miképpen az Ur-is az Anyaszentegy-
házat:* Mert az ő testének tagjai vagyunk, az
ő testéből, és tsontyaiból valók.

Coloss. 2. 19. A' főből, (melly a' Christus,)
az egész test, a' tagoknak egybe bozattatása és ra-
kattatása által, edgybe foglaltatván és edgybe ber-
keztesvén nevedik az Istennek nevedése sze-
gint;

d, Rom. 12. 4. 5. 6. Mikeppen edgy testben fok tagok vadnak, a' tagoknak pedig mind nem csak azon egy cselekedetek vagyon: *azonképpen sokan edgy test vagyunk a' Christusban, edgyenként pedig minnyájan egymásnak tagjai vagyunk.* Mivel hogy azért *külömb külömb ajándékunk vadnak a' nekünk adatott kegyelem szerint, akar irás magyarázás, magyarázzuk azt a' hitnek regulája szerint, s' a' t.* Lásd, 1 Cor. 12. 12. 26.

1 Pét. 4. 10. *A' mint ki ki közzéletek vette az ajándékos, azonképpen sáfárokodgyatok abból egymásnak, mint Istennek külömb-külömb féle ajándékinak jó sáfári,* Lásd, Csel. 4. 32. Sid. 13. 8. Gal. 6. 10. 2 Cor. 9. 7.

LVI. KERDES.

Summája. Mit hiszsz a' bűnöknek bocsánattjáról?
A' bűnöknek bocsánattjáról?

nattyáról ezt hiszem, hogy az Isten minden ön bűneimről el-feleltkezett c, és hogy engemet a' Christusnak igazságával ingyen meg-ajándékoz, d

FELELET.

1. *Miért feleltkezett el a te bűneidről az Isten?* Hiszem hogy az ISTEEN (1) a' Christusnak elég tétéleért a, (2) minden bűneimről, és arról a' bűnre való hajlandóságról,

ról, melly ellen énnékem telyes életemben kell harczolnom b, tellyességgel el-feleltkezett c, és engemet a' Christusnak igazságával ingyen meg-ajándékoz d, (3) hogy soha meg ne itiltessem. e.

2. *Mitso-da bűneid-ről feleltkezett el?*

3. *Mitso-da hasznos veß a' bűnöknek bocsánattjáról?*

Szent Irásbéli bizonyságok.

a, Efés. 1. 7. *A' Christusban vagyunk váltásunk az ő hára által, tudni illik bűneinknek bocsánattya, az ő kegyelmességének gazdagsága szerint,* Col. 1. 14. Csel. 10. 43. és 13. 38. 39. b, Solt. 103. 3. *Ki meg-kegyelmez minden te bűneidnek; ki meg-gyógyítja minden betegséged,* 1 Ián. 1. 7.

Rom. 7. 24. 25. *Oh én nyavalyás ember! kirsoda szabadit-meg engemet ez halálnak testéből? Hálákat adok Istennek a' mi Urunk Jézus Christusnak általa.*

Ismét, Rom. 8. 1. *Semmi kárhóztatások nintsen azért azoknak, kik vadnak a' Jézus Christusban, kik nem test szerint, hanem lélek szerint járnak.*

c, Jer. 31. 34. *Meg-kegyelmezek az ő álnokságoknak, és bűnökről többé meg nem emlekezem,* Sid. 8. 12. és 10. 17. Efsa. 43. 25. és 38. 7. 17. Mich. 7. 19.

d, Rom.

d, Rom 3. 24. Meg-igazsálgunk pedig egyen Isten kegyelméből, a' Jézus Christusban lőváltáságnak általa, és 4. 6. és 5. 19. és 8. 3. 4. 1 Cor. 1. 30. 2 Cor. 5. 21.

e, Ián 5. 24. Bizony bizony, mondom néktek, a' ki az én beszédemet halgattya, és hiszi annak a' ki engemet el-bocsátott, az, kárhozatna nem megyen, hanem által ment az halálból az életre.

Róm. 8. 33, 34. Kicsoda vádollya az Istennek választottit? Az Isten a' ki meg-igazít? Kicsoda a' ki kárhoztatna? A' Christus az, a' ki meg-hólt. Es 1. Semmi kárhoztatások Lásd fellyebb.

LVII. KERDES.

XXII. *Micsoda vigasztalásod vagyom UR Nap. Summája.* a' testnek fel-támadásából?

A' testnek fel-támadása, három képpen vigasztal - meg engemet, 1. hogy az én testem fel-támad, e, 2. hogy ilmet lelkemmel edgyesül f, 3. és hogy meg-ditsőit-tetik. g.

FELELET.

1. *Hová vitetik a' te lelked halálod után?* Ez hogy nem csak (1) lelkem vitetik azontúl a, mi-helyt a' testből ki-megyen, az ő fejéhez a' Christushoz b, ha-

nem (2) ez én testem-is c, (3) a' Christusnak hatalma által d, *da test támad fel?* fel-támasztatván e, viszont az én lelkemmel edgyesül f, és *da erejével* (4) a' Christusnak ditsősséges *támad fel?* testéhez hasonlatos lészzen. g.

4. *Az te tested miképpen ditsőit-tetik-meg? Azontúl*) Nem a' Pápistáktól költött Purgatoriumban [Lelkedett tisztító helyen] vitetik tehát elsőben.

Ez én testem) Ez én testem, mellyet mostan viselek, és a' melly porrá tétettetik, s' nem-is más test, állattya szerint: ki mindazáltal megromolhatatlan és ditsősséges lészzen, 1 Cor. 15. 42.

Szent Irásbéli bizonyságok.

a, Luk. 23. 43. Bizony mondom te néked, ma velem leszel Paraditsomban. (Jézus így szól a' keresztfán a' tolvajnak.)

2 Cor. 5. 8. Bizodalomunk vagyom pedig, és inkább tetezik minékünk ki-költözni e' testből, és az Urhoz menni lakni.

Jelen. 14. 13. Bóldogok lesznek ez időztől fogva az ottak kik az Urban halnak-meg.

Luk. 16. 22. Lőn pedig hogy meg-halna az koldus, és vitetnék az Angyaloktól az Abrahám kebeleiben, Csel. 7. 59.

b, Prédik. 12. 9. A' por földé lészzen mint annak

annak előtte volt. *A' lelek pedig meg-ter az Istenhez, a' ki adta volt azt.*

g, Fil. 1. 23. *Kívánok el-öslatni és a' Christussal edgyütt lenni, mert az mindeneknél jobb*

c, Job. 19. 25. 26. 27. *En jól tudom hogy az én meg-váltóm él, és hogy az utolsó ember az földből fel-támad. Es minek utánna ez én teste-met a' férgek meg-rágják, és minek utánna fel-ébredek, ebben a' testben meg látom az Istent: Ugyan én magam látom meg nem más és az én Bemeim láttják meg, minek utánna az én veseim én bennem meg-émésztetnek.*

f, 1 Cor. 15. 53. *Mert szükség hogy e' romlandó test romolhatatlan természetű öltözék fel-magára, és ez halandó test halhatatlanságot.*

d, Ján. 5. 28. 29. *El-jő az óra mellyen mindenek kik a' koporsóban vadnak, meg-hallják az ő (Istennek Fiának Christusnak) Bocsát, és a' kik jókat cselekedtenek ki-jőnek az életnek fel-támadására.*

e, Ián. 6. 39. 40. *Ez pedig annak akarattya, a' ki engemet el-bocsátott, tudni-illik az Atyáé, hogy valamit nékem adott, abban semmit el-ne-ve-sse-ssék; hanem fel-támasztam azt az utolsó napon. Ez is pedig annak akarattya, a' ki engemet el-bocsátott, hogy minden valaki láttya a' Fiút, és hiszen ő benne, örök élete legyen, és én fel-támasztom azt amaz utolsó napon.*

f, Ezech. 37. 5. 6. *Igy szól az UR az ezeknek a' tetemeknek (Tudni-illik a' meg-hé' a' meg-száradott*

radott tetemeinek:) Imé én bocsátok a' belétek lelket és éltek. Es adok ti reátok inakat, és húst adok ti reátok, és bőrrrel bé-borítalak titeket, és adok ti belétek lelket és éltek, és meg-tudgyátok hogy én vagyok az UR.

g, Fil. 3. 21. *Az UR JESUS Christus el-változtattya a' mi alázatos testünket, hogy hasonlasos legyen az ő dicsőült testéhez, az ő hatalmas ereje szerint, mellynek általa mindeneket az ő birodalma alá vethet.*

i Cor. 15. 42. 43. *El-vettetik (Az az: mikor el-temettetik,) rothadandó test, fel-támasztatik rothadatlan, el-vettetik gyalázatos test, fel-támasztatik dicsőséges, el-vettetik erőtelen test, fel-támasztatik hatalmas, 1 Ián. 3. 2.*

LVIII. KERDES.

Mitsoda vigasztalásod vagyon e' cikkelyből: Hiszem az örök életet? örök életet? e' cikkelyből e' vigasztalást veszem, hogy ez élet után tellyes és tökéletes boldogsággal bírok.

FELELET.

Ez hogy mivel (1) ez én mostani életemben-is érzem az én szívemben az örök életnek bennem való kezdetit a, tehát

boldogsá- cz életnek utánna tellyes és
god felől vi- tökéletes boldogságom leszén
gasztalá- b, (2) melyben az Istent mind
sodat? örökké dicsérem c, (3) Az pe-
 2. *Mi vég.* re adatta- nig a' boldogság olyan, hogy
re adatta- zik jövendő soha szem ollyat nem látott,
re adatta- ben a' ból. sem fül nem hallott, sem ember
re adatta- dugság? szive meg sem gondolt d.
 3. *Miné-* mi leszén az boldogság?

Szent Irásbéli bizonyságok.

a, Ján. 11. 25. 26. *A' ki én bennem hissen ha*
meg hal. is él az, és valaki él és hissen én ben-
nem, soha meg nem hal.

Rom. 8. 23. 24. Nem csak azok pedig, ha-
 nem mi-is kik a' *Szent Lelek seregét vöttük* mi
 magunkban fohászokunk, a' *fiúságot várván,*
 tudni-illik a' mi testünknek tellyes váltságát. Mert
 reménség által tartatunk-meg.

1 Pét. 1. 7. 8. A' *Christus meg jelenik,* kit
 noha nem *látatok,* mindazáltal szerettétek őtet,
 kit noha most is nem láttok, mindazáltal ő ben-
 ne hiven, *örvendeztek ki mondhatatlan és di-*
szóséges örömmel.

b, Mát. 25. 34. 36. Akor azt mondgya a' *Ki-*
rály (Christus) azoknak, kik az ő job keze felől
lésznek: Jertek el én Atyámnak áldottai, birjátok
az országot, melly meg-készítettett ti néktek az
 világ

világ fundamentomának fel-*vetésétől fogva. Es*
el-mennek az igazak az örök életre.

1 Cor. 13. 10. *Minek utánna el-jövend az*
tökéletes tellyesség, és el-töröltetik a' mi részberint
vagyon, v. 12.

c, Jelen. 22. v. 3. 4. Az új Jérusálemben az
 Istennek és a' *Báránynak széki leszén, és az ő*
szolgái szolgálnak ő neki t: és láttyák az ő or-
 czáját, és az ő neve homlokokon leszén. (t. *Szün-*
telen dicsérvén és magasztalván őtet.)

Ismét, Ielen. 19. 5. Akkor a' *széktől szó jöve-*
ki, melly azt mondgya vala: Dicsérjétek az mi
Istenünket minden ő szolgái, és kik félitek őtet
 kicsinyek és nagyok.

d, 1 Cor. 2. 9. De *prédikállyuk a' mint meg-*
vagyon írva. A' mellyeket a' sem nem látott, sem
a' fül nem hallott, az embereknek-is gondolattya-
ban nem mentek, melyeket az Isten készített az
 őtet szeretet...

LIX. KERDES.

Immár mikor mind ezeket hi. XXIII.
szed: mi hasznát vészéd? UR Nap.
Két hasznait vészem ezeknek midőn ezeket hiszéd. Summája.

FELELET.

(1) Ezt, hogy Isten előtt a' *1. Mellyek*
Christusban meg-igazulok a, az első?
 F 3 66

2. Mellyik és (2) az örök életnek örö-
a' második? köfe vagyok b.

Mind ezek) Tudni-illik a' mellyeket ez ideig
meg - magyarázott és fejtegetett hitnek ágazati-
ban, ugy - mint az Évangéliomnak summájában
bé foglaltatnak.

Isten előtt meg-igazulok) Isten előtt meg iga-
záltni, avagy igaznak lenni, annyit térszen mint a'
bűnnek kötelelsége alól fel - szabadittatni, és
igaznak íteltetni. Igy vétetik ez a' szó helyyel
hellyel az írásban, Lásd-meg, Péld. 17. 15. A' ki
meg-igazittya a' bűnöst, és a' ki kárhoztattya az
igazat, utálatos az Úrnak egy aránt mind a' kettő.

Mátt. 12. 37. A' te beszédedből igazittatol-
meg, és a' te beszédidben kárhoztatol, Lásd,
Rom. 5. 16. 18. és 8. 33.

Szent Írásbéli bizonyosságok.

a Rom. 1. 16. 17. A' Christusaak Évangélio-
ma, Istennek hatalma minden hívőknek idvessé-
gére. Mert az Istennek igazsága az által jelen-
tetik-meg, hitből hitbe, mint meg-vagyon írva:
Az igaz ember hitből él.

b, 1 Pét. 1. 9. A' ti hiteteknek jutalmát el vő-
vén, tudni-illik a' ti lelketeknek idvességét.

2 Tim. 4. 7. 8. Amaz nemes harizot meg-
harczoltam, futásomat el-vegeztem, a' hitet
meg-tartottam. Végezetre le tetetett nekem az
igazságnak koronája, s' a' 1.

LX. KERDES.

Mi

Mi módon igazulsz - meg az Summája.
Isten előtt? Az Isten
előtt egye-

dül csak a' JESUS Christusban való igaz
hit által igazulok-meg.

FELELET.

Egyedül csak a' Jésus Chri- 1. Mikép-
stusban való hit által a, annyira pen vagy te
hogya (1) noha engemet az én igaz az I-
lelkem isméreti vádol azzal, sten előtt,
hogya az Istennek minden pa- holott bű-
rancsolati ellen igen vétkez- nős vagy?
tem; és azoknak csak edgyi-
két-is meg nem tartóttam, sőt
noha még most-is minden go-
noszra hajlandó vagyok b, De
mindazonáltal (2) csak hogya 2. Mitso-
ezeket az én Uramnak jótéte- dis okokkal
ményit szivem szerint való igaz ajándeko-
bizodalommal vegyem c, min- tatik tené-
den érdemem nélkül egyedül ked a Chri-
csak az Istennek irgalmasága- stusnak tö-
ból, a' Christusnak tellyes elég kelletes e-
tétele, igazsága és szentsége, leg tetele?
énnékem tulajdonittatik, és

F 4

ajan-

3. Az Isten ajándékoztatik d, (3) nem kü-
 ten előtt te lőmben mint ha én magam
 hát miné- semmi bünt nem tettem vól-
 ma igaz- na és semmi fogyatkozás én
 nak tartá- bennem nem vólt vólna. Sőt
 sol te? inkább mintha azt az enge-
 delmességet, mellyet a' Chri-
 stus cselekedett, tulajdon én
 cselekedtem vólna. e.

Minden gonoszra hajlandók) Tudni illik, az
 O emberre képest; az az: a' meg romlott ter-
 mészetnek maradék részeire nézve. úgy mint mel-
 lyek az újjá születettekben-is még fen vadnak.

Szent Irásbéli bizonyságok.

a, Rom. 3. 28. Annak-okaért mind ezekből
 azt hozzuk - ki bizonyosképpen, hogy az ember
 meg-igazul hitnek általa, a' törvénynek cseleke-
 deti nélkül.

Gal. 2. 16. Tudván mi ezt, hogy nem igazul
 meg az ember a' törvénynek cselekedetiből, hanem
 a' JESUS Christusban való hit által: Mi-is a'
 Jésus Christusban hittünk, hogy meg-igazulnánk
 a' Christusban való hit által, es nem a' Törvény
 cselekedetiből: Annak-okaért mert edgy test-is
 nem igazul-meg a' törvény cselekedetiből.

b, Rom. 7. 14. Mert tudgyuk hogy a' törvény
 lelki állat, de én testi vagyok, es rekesztetem az
 bűn alá.

Ísmét.

Ísmét, Rom. 7. 21. 22. 23. Fel találom az ere
 magamban, ki jót akarok cselekedni, e' törvenyz, t
 hogy a bűn en hozzám ragadott. Mert gyönyör-
 kődöm az Isten törvényében a' t belső ember se-
 rint; de látok az en tagaimban más törvenyz t
 melly az en lelkemnek törvényével t ellenkezik,
 es engemet rabul ad a' bűnnek törvényének, melly
 az en tagaimban vagyok.

(TTTT E' négy helyekben a' törvénynek ne-
 vezeti tétzen, különböző-külömb mozdulásokat és
 indulatokat, mellyek között némelleyek a' belső
 és újjá született ember szerint jó végre léznek,
 némelleyek viszont az O ember, avagy a' meg-
 veszett természet szerint, (melly még az újjá
 születettekben-is ez életben nyilván-való:) go-
 nosz végre léznek. Lald Gal. 5: 16, 17.]

c, Mátt. 9. 2. Bizzál fiam, meg-bocsátatta-
 nak neked a' te bűneid.

Rom. 10. 10. Szível hiszünk az igazságra

Rom. 4. 23. 24. Nem csak ő erette (Abra-
 há mért) irattatott pedig-meg, hogy ez tulajdo-
 nittatott neki igazság gyanánt, hanem mi érettünk-
 is, kiknek az igazság tulajdonittatis, azoknak tud-
 ni illik, a' kik hisznek abban, a' ki fel támasztotta
 a' mi Urunk JESUS Christust az halálból.

d. Rom. 3. 24. 25. Meg-igazulunk pedig in-
 gyen Isten kegyelméből, a' Jésus Christusban lett
 valtságnak általa: kit az Isten rendelt engesztelő
 áldozatul az ő véreben való hitnek általa, az
 elebbeni bűnöknek meg-bocsátásában való igaz-
 ságnak meg mutatására.

F 5

Rom.

Rom. 4. 6. 7. 8. Mint a' Dávid is bődognak jelenti lenni azt az embert: Kit Isten igaznak tulajdonit cselekedet nélkül, mondván. bődögök a' kiknek meg bocsáttattak az ő hamisságok, és a' kiknek el-fedeztetnek az ő bűnök. Bődög ember kinek nem tulajdonittya Isten a' bűnt.

Rom. 5. 9. Minek utánna azért meg-igazítunk az ő vérenek általa, sokkal inkább megtartatunk mostan az harag ellen ő általa

Rom. 5. 18. 19. Bizonyára azért miképpen edgy (Adámnak) esetinek általa az ítélet minden embereknek kárhozattára el-áradott; Azonképpen az edgy (Christusnak) meg-igazításának általa, a' jó-remény el-áradott minden emberekre, az életnek igazítására. Mert miképpen hogy egynék engedetlensége által, sokan bűnösök lóttanak: azonképpen, egynék engedelmsége által sokan igazak lesznek.

e, Efa. 1. 18. Ha a' ti bűneitek olyanok volnának mint a' veres festék, fejérek lesznek mint a' hó: Es ha pirossak lesznek, mint a' piros festék a' fejer gyapjuhöz hasonlók lesznek.

Mich. 7. 19. El tapodgya a' mi álnokságinkat, és a' tengernek melységes örvényében veti minden bűneinket.

2 Cor. 5. 21. Mert az Isten, azt a' ki bűnt nem tud vala, tévé bűnne, hogy mi leuénk Isten igazsága ő benne.

LXI. KERDES.

Miért

Miért allatod azt, hogy te egyedül csak az hit-által igazúlsz-meg? *Summája.* Azért mondóm avagy allatō magamat az Isten előtt egyedül csak hit által igaznak lenni: mert csak a' hit az az eszköz, mellyel a' Jésus Christusnak elég-tételét meg-foghatom, és hozzám kapcsolhatom, vagy magamra szabhatom.

FELELET.

(1) Nem azért mint ha az én hitemnek méltóságáért volnék Isten előtt kellemetes a, hanem hogy az Isten előtt (2) egyedül csak a' Christusnak elég-tétele, igazsága és szentsége legyen énnékem igazságomb, én pedig azt külömben meg nem foghatom, hanem csak az én hitemmel c.

a' te igazságod az Isten előtt

Nem az én hitemnek méltóságával) Miképpen a' szem, a' láb, kéz és száj, a' mikhez az irás az hitett hasonlittya, Ján. 1. 13. és 6. 35. 40. 53 nem a' magokban való méltóságra nézve, a' menyiben tagok, s' táplálnak valakit, avagy gazdagúnak, hanem hogy olly eszközök, kiké afféle dolgok kerestetnek, meg-ízereztetnek, é

az embereknek tulajdonává tételnek: Így a' mi hitünk, és a' Jésus Christusnak érdemében való bizodalunk meg-igazit; de nem az ő méltósága által, mint ha az hit magában szintén olly egészen tökéletes lelki jóság volna; hanem a' Christusnak érdeme és elég tételére nézve, az mennyiben azt magának meg-keresi, meg-szerzi, és magára ruházza, vagy tulajdonítja.

Szent Irásbéli bizonyságok.

a, Rom. 4. 5. *Annak a' ki nem munkálkodik, hanem hiszen* abban a' ki meg-igazítja a' hitetlen embert, tulajdonítatik a' hit igazság gyanánt.

Efcl. 2. 8. 9. *Kegyelemből tartattatok meg, hitnek általa, és az nem is töletek vagyon: Isten ajándéka az, nem a' cselekederből, hogy senki ne kérhedgyék.*

b, Meg-igazúlunk ingyen, s' a' többi.

Meg-igazúlván az ő vére által, s' a' többi.

Miképpen egy eset által, s' a' t. Lásd fellyebb.

2 Cor. 5. 21. *Az Isten azt a' ki bünt nem tud vala, tette bűné, s' a' t.* 1 Cor. 1. 30 Jer. 23. 6.

c, Rom. 3. 21. 22. *Mostan pedig meg-jelent az Istennek igazsága a' törvény nélkül meg-bizonyított a' törvénynek, és a' Profétáknak bizonyságokkal is. Az Isten igazságát mondom, hogy meg-jelent a' Jésus Christusban való hitnek általa, * mindenekhez és mindeneken, a' kik hiszen, mert nintsen ebben külömbség.*

[* Itt az hit a' cselekedetnek ellenébe tételik: ez okáért

ez okáért nem annyiban mondatik *hit által* a' mennyiben az a' hivekben való jó cselekedett; hanem a' mennyiben a' Christus igazságát meg-fogó és reájok ruházó eszköz. † Lásd az 60. Kérd. az F-ben.]

(† Ugy mint melly által az Istennek minékünk előnkben tétellett és ajánlattatott igazságát meg-fogjuk. Annak-okaért az hit nem maga az igazság, hanem olyan mint a' szegénynek keze, mellyel a' neki nyújtott alamsínát el-velzi.)

Sid. 11. 7. *Hit által* Istentől meg-intetvén a' Noé; kárhoztatta e' világot, és az *hitből való igazságnak örökösévé lett.*

Rom. 4. 3. *Hűn az Abrahám az Istennek: és tulajdonítotték neki igazságára.*

Fil. 3. 9. *Nem lévén nekem olly igazságom, melly a' törvényből volna; hanem melly a' Christusban való hit által vagyon.*

LXII. KERDES.

A' mi jó cselekedetünk miért nem lehet igazság; avagy Isten elő való meg-igazításunknak valami része?

XXIV.

Ua Nap!

Summája.

A' mi jó

cselekedetünk

nem

lehetnek igazság, avagy az igazságnak valami része az Isten előtt: mert hibások, tökéletesség nélkül valók.

FELELET.

F 7

Azért:

Azért: mert annak az igazságnak melly az Isten előtt megálhat (1) vétek nélkül valónak és tökéletesnek kell lenni, és minden részeiben az Isten törvényével edgyezőnek a, mi nekünk pedig leg-jobb cselekedetink - is, a' mig e' gyarló testi életben vagyunk, nem tökéletesek, hanem bűnökkel meg-ferteztetek b.

1. Miné-
má igaz-
ságnak kell
annak len-
ni, melly az
Isten ítle-
sében meg-
álhasson?

Szent Irásbéli bizonyságok.

a, Szeressed a' te Uradat, s' a' t. Ismét, Atkott minden, s' a' t. Lásd oda fel. a' 4. és 10. Kérd. Jak. 2. 10. Mert valaki az egész törvényt megtartya, *vétekezendik pedig edgy dologban, az egész törvény meg-rontásában bűnös.* Rom. 2. 2. 5. Az Isten ítlei igaz.

b. Solt. 130. 3. Ha a' mi bűneinket megtartandó ISTEN. Uram kitsoda álhat-meg?

Esa. 64. 6. Mi minnyájan olyanok vagyunk, mint a' tisztátalan; és mint a' meg-ferteztetett ruha minden mi igazságunk, Jak. 3. 2. *Sokakban meg-esünk minnyájan.*

1 Ján 1. 8. Ha azt mondgyuk hogy nintsen bűn mi bennünk, magunkat meg-csalljuk, és igazság beannunk nintsen.

LXIII. KERDES.

Hogy hogy lehetne az, hogy a' mi jó cselekedetink semmit nem érdemlenének, ha az Isten mind e' világ szerint, s' mind a' jövődő életben jutalmat ígér, hogy ad nekünk érettek?

Summája.
Noha az Isten a' jó cselekedeteknek jutalmat ígér, mind azáltal abból nem következik,

hogy azok Isten előtt valamit érdemlenének.

FELELET.

(1) Az a' jutalom nem az mi érdemünkért aditik a, ha nem kegyelemből b. *1. Miért nem következik?*

E' világ szerint s' mind a' jövődő életben jutalmat ígér, mert meg vagyon írta, 1 Tim. 4. 8. Az Istent tisztelet, (avagy kegyesség) mindenre hasznos, mellynek igireti vagyon e' világon, és a' más világon való meg-ajándékoztatásáról.

Ismét, Márk. 10. 29. 30. Bizony mondom néktek, nincsen senki a' ki el-hagyándgya házat, vagy atyafiát, vagy nényét, Attyát vagy Anyát, avagy feleségét, avagy gyermekit, avagy szántó földét én érettem, és az Evangyéliomert, a' ki száz annyit nem venne mostan ez időben, házakat, atyaházat, nényeit, anyát, gyermekeket,

keket, és szántó földeket, háborúsa *örök* egy-
be, és a jövő világon örök életet, Mát. 10/
41. 42. Luk. 6. 35. Mát. 5. 12.

Szent Irásbéli bizonyságok.

a. Luk. 17. 10. Ha mind azokat meg-cseleke-
denditek is mellyek néktek parantsoltattak, azt
mondgyátok: hássontalan szolgálunk: mert
a' mit kellett cselekednünk azt cselekedtük.

Rom. 11. 35. 36. Kiszoda adott valamit elő-
ször neki, (az Urnak) es meg adná annak? Mert
ő tőle ő általa, és ő benne vadnak mindenek,
ővé legyen a' dicsőség mind örökké, Amen. Solt.
16. 2. Rom. 8. 18.

b. Coloff. 3. 24. Tudván hogy ti az Urnál vé-
szitek az örökségnek *†* jutalmát: mert az Ur Chri-
stusnak szolgáltok. (*†* Melly örökség nem erde-
mert adatik.

Ismét, 1 Tim. 1. 16. Adóya az Ur hogy irgal-
masságot talállyon az Urnál ama' napon, s' a' t.
Láld, Rom. 6. 23. és 11. 6. Mát. 25. 34.

LXIV. KERDES.

Summája Nem ad-e' tudomány gonosz
életre való testi bátorságot
az embereknek, avagy nem
teszi-e' restekké a' jó csele-
kedetre?

nva nem ad az embereknek gonosz életre
való testi bátorságot, a.

FELE-

FELELET.

Nem a, (1) mert az semmi-
képpen nem lehet hogy azok *1. Miert*
a' kik hit által a' Christusban *nem ad?*
öltatnak, hálá-adásnak gyü-
möltsét ne teremtenének b.

Szent Irásbéli bizonyságok.

a. Rom. 3. 31. A' törvényt azért hijában va-
lóvá tévő az az hit által; Távúl legyen az:
sőt inkább a' Törvényt erőstnyük.

Rom. 6. 1. 2. Mit mondunk tehát? Meg-
maradgyunk - é a' bűnben, hogy a' kegyelem
annál nagyobb legyen? Távúl legyen: Kik meg
holtunk a' bűnnek, mi módon élénk még
abban? Solt. 130. 4.

b. 1 Ján. 3. 9. Valaki Istentől születtetett bűnt
nem cselekeszik, (Az az, nem engedi hogy a' bűn
uralkodgyék ő rajta,) mert annak magva va-
gyon abban; ingyen sem vétkezhetik, * mert
Istentől születtetett [* Az az: meg-átalkod-
va a' bűnökben meg nem maradhat.

Ján. 15. 4. En vagyok a' szőlő-tő, ti szőlő-
veszszők vadtok, a' ki én bennem marad, és
a' kiben én maradok, sok gyümöltsöket terem,
Láld, Galat. 5. 6.

A' SACRAMENTUMOKROL.

LXV. KERDES.

Mivel

XXV. *Mivel hogy azért csak az hit*
 UR Nap. *részen minket részesekké a'*
Summája. *Christusban és minden ő jó*
 A' Szent *téteményében, honnan szá-*
 Lélek mind *mazik hát ez a' hit?*
 fel-gerjesz-
 ti, s' mind
 meg-erősíti az hitett *a.*

mea FELELET.

1. *Mi által* A' Szent Lélektől *a,* ki azt
 gerjeszti fel *(1)* az Evangéliomnak prédí-
 az hitett? *kállása által b,* a' mi szívünkben
 2. *Ugyan* fel-gerjeszti, és *(2)* a' Sacramen-
 azon *mi* tumokkal való éléssel bennünk
 által erőf-
 sít meg? *síti meg?* meg-erősíti *c.*

Szent Írásbéli bizonyságok.

a, Mivel hogy vagyon minékünk *a' hitnek* a-
 zon *Lelke,* 2 Cor. 4. 13. Lásd oda-fel a' 21. kérd.
 alatt az *b* ben.

b, Az hit a' hallásból vagyon, *s' a' t.* Rom.
 10. 17. Lásd oda-fel az 21. Kérd. az *b* ben. /

1 Cor. 3. 5. 6. *Kitsoda a' PAL,* és *kitsoda az*
 Apollos, hanem *szólgák kik által hittetek,* és *a'*
 mint *kinek - kinek az UR adta?* En plántáltam:
 Apollós öntözte, de *ISTEN* adta annak elő-mene-
 telit, Csel. 16. 4.

c, Rom. 4. 11. Az *Abrahám a' környül me-*
 telkedélnék. *jelét vötte, a' környül metéletlenség-*
ben

*ben való hitnek * igazságának meg - pecserlésere*
 (* Az az: a' környül-metelkedés volt annak az
 ő hitinek meg-erősítése, kivel már annak
 előtte a' környül - metéletlenségben lévén,
 meg - fogta vala az igazságot, és a' mellyel
 hiti által magához kaptsolt vala.

Csel. 8. 36. 37. 38. Monda a' komornyik:
 Im hol a' viz, *miértoda tilt - meg a' kereszttségtől*
engemet, Filep pedig monda: *Ha tellyes szóból*
hiszsz, meg-lehet. Amaz pedig felclvén monda:
 Hiszem a' JESUS Christust Isten Fiának lenni.
 Es meg-állatá a' szekeret, és le-szállának mind
 ketten a' vízben, Filep és a' komornyik, és Fi-
 lep *meg kereszttele azt.* *

[* Filep meg - kereszttele a' komornyikot, ki
 már annak előtte az ő hitiről vallást tett vala.
 Nem azért hogy az kereszttség által idvezülne;
 hanem hogy az által meg-erősítették az ő hiti,
 mellyel a' Christusért ígértetett, idvességet már
 meg-fogván magához kaptsolta vala.]

LXVI. KERDES.

Mitsodák a' Sacramentumok? Summája.

Az Sac-
 ramentumok az Evangéliomi igireteknek,
 1. Jegyei. 2. Petséti, *c.*

mea FELELET.

(1) Szent *a,* és látható *b,* Je-
 gyek és petsétek *c,* mellyek
 (2) az
 1. *Miné-*
mé jegyek
a Sacrame-
tumok?

2. *Kitől* (2) az Istentől azért szerezte-
szerezte-
tenek?

3. *Mikép*
pen él az
Isten a Sa-
cramentu-
mokkal, mit
jegyekkel?

4. *Mikép*
pen él vele
mint pecsé-
zékkel*?

5. *Mellyik*
az Evan-
gyéliomnak
ígéreti?

(* A' 4 - dik kérdésre a' tanuló gyermek így felellyen - meg: *Mert a' Sákramentommal való élés által, az Isten minékünk az Evangyéliomnak ígéreteket meg - pecsétli.*)

Sákramentomok.) E' szó, *Sacramentum*, Deák Ige, melly bizonyos rend - tartásokkal véghez vitt esküvést részen. A' Catechésisben pedig és Ecclesiákban vétetik a' szent Jegyekért és Pecsétekért.

Hogy azok által,) Itt szépen meg - jelentetik, micsoda különbözéssel legyenek a' Sacramentumok. 1. Jegyek. 2. Pecsétek. *Elsőben*: mert mint egy Jegyek az Evangyéliomnak ígértett mi-
nékünk

nékünk világosan meg - mutatják, az az: az Evangyéliomban meg - ígért minden lelki ajándékok e' külső Jegyek által ábrázoltatnak és szemünk eleiben tételnek.

Példának okáért:

A' környül - mezél -
kedés

A' Vízzel való meg -
mosás a' Kereszt -
ségben

A' báránynak meg -
öletése

A' meg - szegett ke-
nyér és a' ki ön-
zetett bor az UR
Vatsorájában.

Jegye

A' bűnöknek el - ve-
tésének.

A' bűnöknek el -
mosatásának, a-
vagy azokból va-
ló meg - tisztulás-
nak.

A' Christusnak az
kereszt - fán való
áldozattyának.

A' Christus meg -
szegített testé-
nek, és kiönta-
tott vérének.

Másodszor, úgy - mint *pecsétetek* meg - pecsétlik nékünk az Evangyéliomnak ígértét, az az: az Evangyéliomban meg - ígértett mennyei ajándékok, és földi jegyek és pecsétetek által nékünk meg - bizonyittatnak és meg - erősítettnek: mi - képpen közönségesen, az emberek közt nagy hitelnek okáért, a' levelek pecsétékkel szoktak meg - erősíteni.

Szent Irásbéli bizonyságok.

1. Mo. 2. k. 29. 33. Idegen ne egyék azokban,
(indás)

(tudni illik a Szentelen Való áldozatok busai-
ban,) mert † szent állatok azok, Lásd, 1 Sam.
21. 4.

(† Ha azért az O Testámentombéli Ceremo-
niás áldozatok szenteknek neveztetnek: Menyivel
inkább szentek hát az új Testámentombéli Sac-
ramentumok?)

b, Rom. 2. 28. A testben nyilván Való Kör-
nyűlmetélkedés.

Mof. 2. k. 12. 13. És ez a' Bíránynak vére lé-
szen néktek jelül a' házakban, kikben ti léjen-
detek, és mikor látánom a' vért, el- megyek
mellőletek: és akképpen nem leszen ti közötte-
tek csapás a' veszedelemre, mikor én az első szű-
lötteteket vágom az Ægyiptom földén, Csel. 3.
36. Im hol a' viz, s' a' t.

c, Mof. 1. k. 17. 11. Környűl-metéllyétek pe-
dig a' ti férfúi testeteknek bőrénél eleit, hogy
légyen az én köztem és ti közöttetek való szövet-
ségnek jele.

Rom. 4. 11. Abrahám vötte a' környűlmetél-
kedésnek jelet, a' környűlmetéletlenségben való
hitnek igazságának meg-peccsételésére, Lásd, Mof.
2. k. 13. 9.

1 Cor. 11. 24. 25. Ezt (a' meg-töröttetett
kenyeret vévén és meg-évén) cselekedgyétek az
én emlékezetemre. Ezt (mikor meg áldottatott
pohárból isztok) cselekedgyétek az én emléke-
zetemre.

d, Csel. 7. 8. Az Isten adta neki a' környűl-
metélkedésnek szövetességét, Mof.

Mof. 2. k. 12. 27. Az Urnak Páschájának
áldozattya.

Ján. 1. 33. Az Isten el-bocsátta engem, hogy
kereszteljek vizzel.

1 Cor. 11. 23. En az Ur től vöttem, mellyet
néktek előtökbe-is adtam, hogy az UR Jéhus az
melly étszaka el-árúltaték, vötte a' kenyeret, s' a' t,
e, Ki jöv. 13. 9. Hogy legyen (Tudni- illik
hogy te kovásztalan kenyerekkel élsz,) zeneked
az, mint edgy kezeden való jegyűl és emlékeze-
tűl, a' te szemeid előtt. Vessd- ölvve ezzel:
1 Cor. 5. 7. Lásd, Mof. 1. k. 17. 13. Mof. 5.
36. 6. Csel. 22. 16.

Ezent bizonyittják mind azok a' Locusok, va-
lahol a' Sacramentumok Jegyeknek hivattainak.
f, Rom. 4. 11. Abrahám vötte a' környűl me-
telkedésnek jelet, a' környűl-metéletlenségben való
hitnek igazságának meg-peccsételésére. *

[* Az az: vötte olly végre hogy az környűl-
metélkedés által, melly az Isten szövettségé-
nek jele vala, lenne bizonyos arról a' meg-
igazulásról, mellyet hiti által vött völte.
g, Csel. 2. 39. Péter pedig monda nékiek:
Térjete-meg, és keresztelkedgyetek meg edgyen-
edgyen az UR Jéhusnak nevében, az bűnöknek
bocsánattára.

Ísmét, 22. 16. Mostan azért mit kéfedelmezel,
kelly-fel azért és keresztelkedgyél-meg, és mosd-
el a' te bűneidet, az Urnak nevét segítségűl
bíván, Lásd, Mátt. 26. 28.

Luk. 22. 19. 20. Ez az én testem, melly ti érettek adatik, bűnöknek bocsánattyára.

LXVII. KERDES.

Summája. Mind az Ige mind a' Szent Jegyek, a' mi hitünket vezérlik a' Christushoz áldozattyára, mint az a' mi idvetségünknek edgyetlen edgy fundamentomára.

Az Ige azért és a' Sacramentumok mind ketten arra valóké; hogy a' mi hitünket a' Christushoz keresztfán lett áldozattyára, mint idvetségünk egyetlen egy fundamentomára igazítsák?

FELELET.

1. Milyképen bizonyítod azt meg? Ugy vagyon: (1) Mert a' Szent Lélek az Evangyéliommal tanít a, és a' szent jegyekkel erősit ebben b, hogy egészen a' mi idvetségünk csak a' Christushoz edgyetlen egy áldozattyában helyheztetett, ki ő magát a' keresztfán adá éretünk áldozatra.

Tanít és meg-erősít,) E' két szókban megmutattatik mitsoda különbözéssel mind az Ige, mind

mind a' izent jegyek vezérelnek minket a' Christushoz egy áldozattyára. Mert az prédikáltatott és nyilván hirdettetett IGE, az hallás által azt a' mi szívünkben mint edgy bé-nyomja, a' szent Jegyek pedig, kik az Igének erősitői, ugyanazont szemmel való látás által viszont a' mi szívünkben bé-nyomják.

Szent Irásbéli bizonyságok.

a, 1 Cor. 2. 2. Mert nem vegeztem volt - el magamban egyebet valamit tudni ti köztetek; hanem a' Jéhus Christust, azt pedig a' ki meg-feszítettett, és 1. 23.

1 Cor. 3. 11. Mert más fundamentomot senki nem verhet a' kövön, melly egyszer vettetett, melly a' Jéhus Christus, & Lásd. Gal. 3. 1.

(& Az Igének prédikálásában, tudni - illik, mellyről ott szól,

b, Coloss. 2. 11. 12. Kiben (a' Christushoz tudni illik) környül - is meteltettek kéz nélkül való környül - metéléssel, mikoron a' bűnöknek testének állattját le-vetkeztetek az Christushoz környül - metelkedése által, s' a' t.

1 Cor. 5. 7. A' mi Páschánk a' Christus meg-áldoztatott mi érettünk. Lásd. 1 Cor. 10. 4.

Luk. 22. 19. 20. Ez én testem melly ti érettek adatik. Ez pohár Uj Testamentum az én véremben melly ti érettek ki-onnatik.

LXVIII. KERDES,

Summája. Hány Sácramentumokat szer-
 Christus zett a' Christus az Új Te-
 Urunk az stámentomban?
 Új szövet-
 ségben csak két Sácramentumot szerzett,
 úgy mint a' Keresztiséget a, és az Úrnak
 Szent Vatsoráját b.

FELELET.

Kettőt: A' Keresztiséget a,
 és az Úrnak Szent Vatsoráját b.

Kettőt) Mert nem találunk többet az Új Te-
 stámentomban, hogy az Evangyéliomi igiretek
 mellé, e' két Ceremoniáknál több rendeltetett
 volna Istentől, Ez okáért nintsen több Sácra-
 mentom e' kettőnél.

Szent Írásbéli bizonyságok.

a, Lásd, a' Keresztiségről, Mátt. 29. 19 a' 17.
 Kérdés alatt.

b, Lásd az Úr Vatsorájáról, 1 Cor. 11. 23.
 az 77. dik Kérdés alatt. Hogy továbbá nintsen
 több e' két Sácramentumnál, meg-tetfzik e' kö-
 vetkezendő helyekből. 1 Cor. 10. 1. 2. 3. 4. és
 12. 13. Csel. 2. 41. 42.

A' KERESZTSEGRŐL.

LXIX. KERDES.

XXVI. Miképpen emlekeztet arra és
 UR Nap: erőssit tégedet az Isten az
 Keresztis

Keresztiségben, hogy tenéked *Summája*
 részed vagy on abban a' Chri- A' Kereszt-
 stusnak edgyetlen edgy áldo- ségnek kül-
 zattyában? ső vízével
 vité mofa-
 ós int en-

gemet, úgy mint jegy, és egyszer s' mind
 mint peccét meg-is erőssit engemet, az
 én belső meg-tisztulásom felől, melly a'
 lélekben lészén, a' Christus parantsolat-
 tyának, és hozzá tétetett igiretinek cre-
 jével.

FELELET.

(1) Ekképpen, hogy a' Chri- 1. Mikép-
 stus parancsolta e' külső vizzel pen int es
 való mosódást a, (2) hozzá té- erőssit sége-
 vén a' parantsolathoz ez igire- dett a' pa-
 tett, hogy az ő vére és lelke, rancsolat-
 szintén olyan bizonnyal meg- nak erejé-
 mos az én lelkemnek rutságá- vel?
 ból, az az: minden bűneim- 2. Mikép-
 ből engemet, mint igaz az, pen a' hoz-
 hogy a' vizzel külső képpenn zá tétetett
 meg-mofattattam, mellyel az igiretnek
 testnek minden szennyét, és erejével?
 rutságát el-szokták mosni b.

A' mikor oda-fel az 66. kérdés alatt közönsé-
 gesen

zessen a' Sacramentumok felől meg - mondattak, azok itt kiváltképpen a' Keresztségre alkalmaztattak. Két dolgot kell továbbá itt meg - jegyezni. 1. A' keresztségben kétfős meg - mosódás van. *Edgyik külső; mellyet az Egyházi szolgáló, külső vizzel a' testen véghez viszen. Másik belső-képpen való; mellyet maga a' Christus az ő Lelke és vére által a' mi lelkeinkben véghez viszen.* 2. Mivel hogy a' külső mosódás jegye és Istentől szerzettetett s' meg - csálhatatlan pecsét a' külső mosodásnak; azért az hívek belsőképpen való mosodással olly bizonyosan meg tisztítottak, a' melly bizonyosan külső képpen meg - mosattatnak.

Szent Írásbéli bizonyosságok.

a, Mennyetek - el és tanítsatok, s' a' többi. Lásd az 71. Kérdés alatt.

b, Tit. 3. 5. Az ő irgalomságából tartott meg minket, az újjonnan való születésnek feredőjének, és a' Szent Léleknek meg újjításának általa.

Csel. 22. 16. (Ananiás így szól Pálnak) Kellyfel, Keresztelkedjél meg, és tisztítsd meg a' te bűneidből, az Urnak nevével segítségül hívván,

LXX. KERDES.

Summája. *Mitsoda a' Christusnak lelkével és vérével meg - mosattatni?*

A' Christusnak vérevel meg - mosattatni semmi nem egyéb; hanem a'

Christus

Christusnak ki-ontott véreért, bűneinknek bocsánattját nyerni a, A' Christusnak lelkével meg - mosattatni, viszont annyit részen, mint a' Szent Lélek által újjá születetni b.

FELELET.

(1) Istentől bűneinknek bocsánattját venni ingyen, az Christusnak véreért, mellyet mi érettünk az ő áldozattában a' keresztfán ki-ontott a, Annak utánna a' Szent Lélektől-is meg-újjíttatni, és annak szenteléséből Christusnak tagjaivá lenni b, (2) hogy a' bűnöknek napról napra inkább meg-halljunk, és szentől s' fegyhedetlenül éllyünk c.

Itt is két dolgot kell meg-jegyezni. 1. A' Christusnak két különböző jó-téreményt: tudniillik a' meg-igazítást, mellyet nekünk az ő halálával szerzett, és a' meg-szenteltetést, mellyel az ő Lelke által mi bennünk munkálkodik. 2. A' meg-szenteltetésnek két részét: úgy-mint az Ő embernek meg-öldököltetését, az új embernek meg-elevenítését. Mellyről oda aláb az 88. 89. 90-dik Kérdésekben.

G 3

Szent

Szent Irásbéli bizonyságok.

a, b, I Cor. 6. 11. Meg-mosattatok, meg-szenteltettek, meg-igazítottatok az UR Jézusnak nevében, és a' mi Istenünknek Lelke által. †

[† Szent Pál ez helyen meg-magyarázza, mit tégyen meg-mosattatni, tudni-illik. 1. Az UR Jézusnak nevében, az az: az ő áldozattyáért és érdemeért meg-igazittatni. 2. A' Szent Lélek által meg-szenteltetni.]

a, Jelen. 1. 5. A' Christus szeretett minket, és meg-mosott minket a' mi bűneinkből az ő vére által, és 7. 11. I Ján. 1. 7. Efész. 1. 7. Coloss. 1. 14.

b, Ján. 3. 5. Ha valaki újjá nem születetik viztől és Lélektől, nem mehet-bé az Istennek országába, Ezéch. 36. 25. 26. 27.

c. Rom. 6. 3. 4. Avagy nem tudgyátoké hogy valakik meg-keresztelkedtünk a' Jézus Christusban, az ő halálában keresztelkedtünk meg? Eltemettettünk azért ő véle edgyütt a' kereszttség által a' halálban, hogy miképpen fel-támasztatott a' Christus az Atyának ditsőségére, azonképpen mi is új életben járjunk.

LXXI. KERDES.

Summája. Hol igérte a' Christus, hogy ő minket olly bizonynyal megmosogat és meg-tisztit az ő vérével és Szent Lelkével,

vel, mint szintén hogy az keresztségnek vizével megmosattatunk? kével, olly bizonynyal meg-mosattatunk,

melly bizonynyal külső vizzel meg-mosogattatunk, meg-bizonyittatik itt: 1. A' Christusnak szerzéséből. 2. A' hozzá adott, és 3. Az Irásban másutt-is előhozattatott igéretből.

FELELET.

(1) A' kereszttségnek szerzésében, mellynek igéji ekképpen vannak: Mathé. 28. 19. Márk. 16. 16. *Mennyetek-el és tanitsatok minden népeket, meg-keresztelvén őket Atyának, Fiúnak és Szent Léleknek nevében.* (2) A' ki hijend és meg-keresztelkedik idvezül, a' ki pedig nem hijend, el-kárhozik. Ez igéretett másutt-is elő hozza az IRAS. (3) Mikor a' Keresztséget újjonnan való születésnek feredőjének a, és bű-

1. Miképpen vagyom a' kereszttségnek szerzése? 2. Mitso da a' hozzá adatott igéret? 3. Mitso da az Irásban másutt előhozattatott igéret?

és bűneinknek el-mosattatásának nevezi b.

Szent Írásbéli bizonyságok.

a, Tit. 3. 5. Az UR ki az ő irgalmaságából tartott-meg minket az újonnan való születésnek feredőjének és a' Szent Léleknek meg-újításának általa.

b, Tsel. 22: 16. Kolly-fel, keresztkedgyél-meg, és tisztítsd meg a' te bűneidből, az URnak nevét segítségül híván.

LXXII. KERDES.

XXVII. Ennek-okaért a' külső vizzel UR Nap. való kereszteleés, a' bűnöknek el-mosása-é?
Summája. A' külső vizzel való meg-kereszteleés nem a' bűnöknek el-mosása.

FELELET.

1. Miért nem az? Nem az a, (1) mert csak egyedül a' Christus Jéfusnak vére tisztít-meg minket minden bűneinkből, b.

Szent Írásbéli bizonyságok.

a, 1 Petr. 3. 21. A' Bárhához hasonló keresztségnek példája mostan minket-is meg tart (nem az a' mellyel a' testnek szennyei el mosattatnak, hanem a' jó lelki ismeretnek Istennel való kéz be-

adása

adása avagy kérdeződése) a' Jéfus Christusnak halálból való fel-támadása által. Lásd ennek példait, Csel. 8. 13. 20.

b, 1 Ján. 1. 7. A' Jéfus Christusnak az Isten Fiának vére tisztít-meg minket minden bűneinkből.

Ismét: Mát. 3. 11. En ugyan kereszttel titeket vizzel a' bűnökből való meg-térésre; De amaz a' ki én utánam jő, kereszttel titeket Szent Lélekkel és tűzzel. [Az-az: ki a' mi lelki szennyeinket nem különben tisztítja-meg, mint min-képpen az arany a' tűz által meg-tisztítatik: Ján. 3. 5.]

Ismét: Ján. 19. 34. Es mindgyárt ki méne (a' Christusnak a' keresztfán által ökleltetett oldalából) + vér és víz.

Ismét: 1 Ján. 5. 6. Ez az * a' ki jött + víznek és vérnek általa, tudni-illik a' JÉSUS CHRISTUS: nem csak víznek általa, hanem + vérnek és víznek általa. (* Nem az ő Testámentombéli Papkik ez igaz Papnak csak ábrázolói voltak.)

(+++ Az ő Testámentomban az áldozatoknak ki-ontott vérek által léfzen vala a' bűnöknek bocsánattya, vagy meg-engesztelés, viz által pedig a' tisztulás. Mindenik ábrázoló példája volt az bűnöktől a' Christus vére által való jövődöbéli meg-tisztulásunknak: és a' Lélek által való meg-tisztulásunknak-is, ki tiszta víznek mondatik Ezek. 36. 25. Ján. 7. 38.)

LXXIII. KERDES.

Gs

Miért

Summája. Miért nevezi tehát a' Szent Lélek a' keresztséget újjan-
 nan való születésnek fere-
 dőjének, és bűnöknek el-
 mosatásának?
 A' keresztsé-
 g nevez-
 tetik bű-
 nöknek el-
 mosódása-
 nak két o-
 kokért: 1. A' viznek s' a' Christus vére-
 nek és lelkének edgymással való edgyezések-
 re képest. 2. A' bűnöktől való meg-tisz-
 tittatásunknak bizonyos vóltára képest.

FELELET.

1. *Mitsoda* Az Isten nem valami nagy
 a' viz, s' oknélkül szól akképpen, tud-
 a' Christus ni-illik, nem csak arra akarta-
 vére és lel- nitani minket (1) hogy a' mint
 ke között a' viz el-mossa a' testi szennyet
 való egyes- a, azonképpen a' mi bűneink-
 ség a' vagy a, mibé egyez-
 nek ezek? b, a' Christusnak vére b, és
 2. A' ke-
 resztségben^c Leleke tisztit-meg: c. De fok-
 miképen te kal inkább azért, hogy azzal a'
 zestünk bi- szent jeggyel és záloggal bi-
 zonyossá tészen arról, (2) hogy
 zonyosokká szintén olly bizonnyal meg-
 a' mi bűne- mosatattunk a' mi bűneinkből
 inkből való a' belső feredővel, mint szintén
 meg-tisz- a' külső

a' külső és látható vizzel meg-tisztatásunk
 fereztetünk d. felől?

Szent Irásbéli bizonyságok.

a, Ezéch. 16. 4. Vizzel meg nem mosattál
 Vala mikor meg-tekintélek tégedet.

b, Jelen. 1. 5. A' JESUS Christus mosott-meg
 minket a' mi bűneinkből az ő vére által, és 7. 14.

c, E. sa. 4. 3. Az UR el mosándgya a' Sion le-
 nyinak undokságokat, és Jérusálemnek véreit ki-
 mosándgya ő belőlők, az itiletnek és emésztesnek
 Lelekkel. Lásd, Ezéch. 36. 25.

d, Csel. 2. 38. Keresztelkedgyék meg ki ki köz-
 zéletek a' JESUS Christusnak nevében a' bűnök-
 nek meg-bocsátására, Rom. 6. 3. 4.

Galat. 3. 27. Valakik meg-keresztelkedtetek,
 a' Christust öltöztetek fel.

LXXIV. KERDES.

A' kis gyermekeket meg-kellé *Summája.*
 keresztelni? A' keresz-
 tyéneknek
 kisdedit meg-kell keresztelni, három ok-
 kért.

FELELET.

Meg-kell igen-is: Mert (1) 1. Mellyik
 Ők-is szintén ugy bé-foglaltat- az első ok?
 nak az Isten frigy kötésében a,
 és az Anyaszentegyházhoz tar-

toznak mint az öreg emberek

2. *Mellyik b,* és mivel hogy (2) ő néki-
a' *második* ek-is Isten a' Christus vére ál-
ok? tal bűnöknek bocsánattyát, és
a' Szent Lelket, ki a' hitnek a-
dója és szerzője, nem külömben mint az öregeknek ígéri c,

3. *Miért*
kell azért
meg keresz-
telni a' kis-
de-de-ke-
hoggy Isten
frigy köre-
sében vad-
wak?
(3) ezokáért őket-is szükség
bé-oltani a' keresztség által az
Isten Anya-szent-egy-házában,
hoggy meg-választassanak a' hi-
tetleneknek magzattyoktól d,
Nem külömben mint az ő Tör-
vényben a' környül-metélke-
dés által léfzen vala e' frigyben

4. *Mellyik* való bé-avatás e, (4) Mellynek
a' *harma-* helyében az Új Testámentom-
dik ok? ban a' keresztség szeresztetett f.

[*Igértetik.* Mert valakik a' Szent Lelket és
a' bűnöknek bocsánattyát vészik vala, azok meg-
kereszteltettek, Csel. 10. 47.

A' negyedike így felellyen-meg a' tanuló kis-
ded: Mert immár az új Testámentomban a' kör-
nyül - metélkedés helyében a' keresztség szereszt-
tetett, azért meg-kell keresztelni a' kisdedeket.]

Szent

Szent Irásbéli bizonyságok.

a, Mos. I. k. 17. 7. *Es helyhez tettem az én*
szövevésemet én közöttem es te közötted, és a'
te magod között te utánnad, az ő nemzetségek-
ben örökké való szövetségül, hogy legyek *tené-*
ked Istened és a' te magodnak § te utánnad.

[§ Abrahám magvának nem csak azok mon-
datnak, kik test szerint ő tőle születette-
nek: hanem azok-is, kik az Abrahám A-
tyánknak hitinek nyomdokát követik: Rom.
4: 12.]

1 Cor. 7: 15. A' ti magzatitok *szentek* † Rom.
11. 16. († Nem ugy mintha eredendő vé-
tek ő ennek-is nem volna; hanem mivel
hoggy az Istennek szent szövetségében avagy
frigyében vadnak mint az öregek-is.)

b, Joel. 2: 16. Mos. 5. k. 29: 10. 11. 12.
2 Chron. 20. 13. Őszve vetvén, Efez. 5: 25. 26.
c, Márk. 10. 14. 16. Engedgyétek hoggy jöjje-
nek hozzám a' *gyermek*ek, és meg ne tiltsátok
oket: mert *ilyeneké az Istennek országa.* Es
mikor azokat élében vötte volna, kezeit rájok
vervén meg áldá őket.

Csel. 2: 38. 39. Térjetekek-meg és keresztelke-
gyetekek-meg minnyájan a' *Jésusnak nevében,* a'
bűnöknek bocsánattyára, és *véstetek a' Szent Lel-*
leknek ajándékát: Mert *tinéktek lettek az igere-*
tek, és a' *ti fiaitoknak,* és mindeneknek, kik
meszfe vadnak, valakiket tudni-illik, a' mi Iste-
nünk el-hívand.

G 7

Ísmét:

Ísmét: Csel. 10. 47. Vallyon meg-tilthattya-é valaki a' vizet, hogy ezek meg ne kerestelkedgyenek, kik a' Szent Lelket vötték miképen mi-is, Lásd, ísmét, 11-dik résznek 17-dik versét.

d, Meg-tetszik ez az Apostolok cselekedetekből, kik midőn látták hogy a' szülék hittének, egész ház népekkel kerestelték-meg, mint Cornéliust, Csel. 10. 48. A' Tömlőcz-tartót. 16. 33. Lidiát a' 15. 5. Stephanát, 1 Cor. 1. 16. Nyilván vagyon pedig hogy a' ház nép rend szerint öregekből-is, és kis gyermekekből szokott állani, és a' kisdetek ez ház népek között sohol ki nem fogatnak, Lásd, 1 Cor. 10. 1. 2. Efes. 5. 25. 26.

e, Teremt. 17. 12. Minden férfiú annak okáért, nyolczad napon az ő születése után környül metéltessek ti köztetek a' ti nemzetségekben: 5. 11. Környül metellyétek pedig a' ti férfiúi testeiteknek eleit, és a' leszén én köztem és ti köztek lévő szövetségnek Jele.

f, Coloss. 2: 11. 12. Környül meteltettek kéz nélkül való környül meteléssel, mikoron a' testnek bűneinek állattját le-verteztétek a' Christusnak környül metelkedése által, el-temettetvén ő vele edgyütt a' kereszttségnek általa.

Itt azt tanítja Szent Pál, hogy a' kereszttség azon dolgot jegyzi és pecsétli-meg minékünk, a' mellyet elein a' környülmetelkedés, ez okáért a' kereszttség következett a' környül-metelkedés helyében.

AZ UR VACSORAJARÓL. LXXV. KERDES.

Mi módon emlekeztetel és erőt ad a' Szent Lelkeltől az Ur Vacsorájában arról, hogy tenéked a' Christusnak keresztifán lett edgyetlen edgyáldozattában és minden ő egyéb jó tételményében részed vagyon?

XXVIII.
UR Nap:
Summája.
Az Urnak Vacsorájában lévő kenyérral és borral való élesem int

engemet mint jegy: és bizonyosá-is té-szen engemet, mint pecsét, a' Christus testével és vérével, és minden ő jó tételményével való lelki közösüléséről, az ő parantsolattya és igéreti szerint.

FELELET.

(1) Mert a' Christus minden ő hiveinek s' énnékem-is meg-parantsolta, hogy abból a' meg-szegett kenyérből edgyünk, és a' pohárból, melly osztogattatik, igyunk az ő emlekezetire a, (2) Ez igéretet-is hozzá tévén: Először, hogy az ő teste én érettem a' keresztifán

1. Miképen az ő parantsolattya szerint?

2. Miképen az ő igéreti szerint?

fán szintén olly bizonynyal meg-
áldoztatott és törtetett, és vére
ki-ontatott, a' melly bizonynyal
szemeimmel látom, hogy azt
az URnak kenyerét énnékem
szegik, és az ő pohárának ita-
lát én velem közlik *b*. Annak
utánna hogy ő az én lelkemet
szintén olly bizonynyal és való-
ban legelteti és táplálja az ő
testével, melly mi érettünk
meg-feszítettett, és az ő vére-
vel melly érettünk ki-ontatott,
melly bizonynyal az UR testé-
nek és vérenek külső látható
jegyeit az Egyházi szolgának
kezeből el-fogván, testi szá-
mal hozzám vészem *c*.

A' mellyek oda-fel az LXVI. Kérdés alatt a'
Sákramentomokról közönségesen és kiváltkép-
pen a' Keresztsegről az LXIX. Kérdés alatt meg-
mondatik, azonok itt-is az UR Vacsorájára al-
kalmaztathatnak.

*HAROM dolgokat kell továbbá itt meg-
jegyezned.*

I, Az UR Vacsorájában kétféle étel és ital va-
gyon:

gyon: Edgyik *külső*; mellyet a' Tanító a' ke-
nyérben és a' borban ad avagy osztogat. Másik
belső, mellyet maga a' Christus az ő meg-feszitte-
tett testével, és ki-ontatott vérevel minékünk ad.

II. *Két fele* ismét ezen Vacsorában az ételnek
és itálnak módgya, *külső* tudni-illik és *belső*. A'
külső léfzen testi szájjal: a' *belső*, a' léleknek
szájával, az az, igaz hittel.

III. Az a' *külső* ételnek és itálnak módgya,
a' *belső*nek jegye és *persettye*.

Szent Irásbéli bizonyságok.

a, Mátt. 26: 26: 27. Márk. 14. 22. 23. Luk.
22: 19. 20. 1 Cor. 11. 23. 24. 25. Lásd alább
a' 77. Kérd.

b, 1 Cor. 11: 23. 24. 25. A' mi Urunk Jésus
Christus *vévé a' kenyeret*; meg-töré, és mondta:
Ez az én testem melly ti érettetek meg-töretik.

Ismét ugyan ott: *E' pohár új Testámentom az
én vérem által.*

c, Lásd ugyan ott: *Vévé a' kenyeret, és mondta:
Ez az én testem, melly ti érettetek meg-töretik.*

Ismét: *E' pohár új Szövetség az én vérem által.*
Ismét, 1 Cor. 10. 16. *A' kenyér mellyet el-
szegdelünk, nemde nem a' Christus testének ve-
lünk való közösülése-e? A' hálá-adásnak pohára
mellyel hálát adunk, nemde nem a' Christus vé-
renek velünk való közösülése-e?*

LXXVI. KERDES.

Micsoda

Summája. *Micsoda a' Christus meg-festit-*
A' Chri- *tetett Testét enni, és az ő*
stusnak meg *ki ontatott vérét innya?*
festítettett *testét enni, és az ő ki-ontatott vérét innya,*
testét enni, és az ő ki-ontatott vérét innya,
nem egyéb, hanem 1. *A' Christushan hinni*
ni 2. *Igaz hit által a' Christussal egy-*
gyesülni 6.

FELELET.

mea
 Semmi nem egyéb; hanem
 1. *Mikép-* (1) *a' Christusnak nem csak*
pen eszik az ő tellyes kin-fzenvedését és
bitünk ál- halálát bizonyos hittel el-fogni
tal a' Chri- és hozzánk kapcsolni, és ez ál-
stusnak tal bűneinknek bocsánattyát,
meg-festit- és az örök életet nyerni a'
testét testét?
 Hanem még annak felette (2)
 2. *Ki ál-* a' Szent Lélek által ki a' Chri-
tal edgye- stusban és mi bennünk-is la-
szlünk a' kozik b, naponként inkább in-
Christussal káb az ő szentséges testével e-
 3 *Mikép-* gyessülni c, (3) annyira hogy
pen edgye- noha ő a' mennyékben, mi pe-
szlünk ő nig e' földön vagyunk, mind
vele hit azáltal az ő testéből való testek
által? legyünk; és az ő csontyaiból

Vyon;

való csontok d, és mint az e-
 gész testben hogy minden ta-
 gok csak egy lélektől vésznek
 magoknak eleveniséget, azon-
 képpen mi-is azon egy lélek-
 tül meg-elevenítettünk, és
 igazgattassunk e.

Szent Irásbéli bizonyságok.

a, Ján. 6. 35. 36. Monda nékiek Jéhus: *En*
vagyok amaz életnek kenyere. A' ki én hozzám
 jő semmiképpen meg nem éhezik, és a' ki hi-
 szen én bennem meg nem szomjuhozik seha. *Ez*
ama' kenyér, ki a' menyből jött alá, hogy a' ki
abban eszik meg ne haljon, v. 54. A' ki ész
az én testemet, és iszja az én véremet, örök
élete legyen. *Vijon*

[Ez egész hatodik részben enni az Isten Fiá-
 nak testét; innya az ő vérét, és hinni ő benne
 mind egy dologért vétetnek.]

b, 1 Cor. 12. 13. *Mert edgy Lélek által mi*
minnyájan egy ital által lettünk egy Lélekké.
 Lásd, Rom. 8. 9. alább.

c, Ján. 6. 56. *A' ki ész az én testemet, és*
iszja az én véremet, én bennem lakozik, és én is
abban.

Illet: 1 Cor. 10. 16. *Az hálá-adásnak pohá-*
ra mellyet meg-szentelünk, a' vagy nem a' Chri-
stus vérevel való közöskölésünké? A' kenyér mel-
 lyet

lyet meg-szegünk, a' hogy nem a' Christus testével való köz-ösülésünk-e?

d, Efes. 5. 30. Mert az ő testének tagjai vagyunk az ő testéből, és az ő csontyából valók:

e, Ján. 6: 57. 58. A' ki engemet eszen, él az én általán; a' ki éjendi e' kenyeret, él mind örökké.

Ísmét: Rom. 8: 9. 11. A' kiben nintsen a' Christusnak Lelke, az nem övé. De ha annak Lelke lakik bennetek, a' ki fel-támasztotta a' Jésust az halálból, meg-eleveníti a' ti halandó testeiteket is, az ő ti bennetek lakozó Lelke által.

LXXVII. KERDES.

Summája.

Hogy mi olly bizonyosan a' Christusnak meg-feszítettett testét eszszük, és az ő ki-ontatott vérét

olly bizonyosan iszszuk: melly bizonynal a' meg-törettetett kenyeret eszszük, és a' meg-szenteltetett pohárban lévő bort iszszuk, az meg-erősítetik. 1. Az Christusnak szerzéséből. 2. A' Szent Páltól másutt-is elő hozatott ígértből.

Melley helyen igrte a' Christus hogy az ő Testét és vérét ollyan bizonynal adgya enniek, és inniok az ő benne hívőknek, a' melly bizonynal a' megszegett kenyeret eszik; és a' pohárból isznak?

FELE-

FELELET.

Az ő Szent Vatsorájának szerzéséből mellynek igéi ekképpen vadnak, 1 Cor. 11. 23.

24. 25. (1) A' mi Urunk Jé-

i. Mirso-
da a' Chri-
stusnak
szerzése e

sus Christus, az észzaka a' mellyen el-árúltaték, vévé a' kenyeret, és hálákat adván, megszegé és monda: Vegyétek, egyétek, ez az én testem, melly ti érettetek meg-töretik. ezt cselekedgyétek az én emlékezetemre. Azonképpen a' pohárt is minekutánna vacsorátanak vólna, mondván: Ez pohár Új Testámentom az én vérem által: ezt cselekedgyétek, valamennyiszer ijándgyátok, az én emlékezetemre: Mert valamennyiszer éjenditek e' kenyeret, és e' pohárt ijándgyátok, az Urnak halálát hirdes-

sétek

sétek miglen el. jövend. Ez ígéretett pedig Szent Pál Apostol másutt is elő hozza mikor azt mondgya, 1 Cor. 10. 16.

2. Mellyik az Szent Pál. tól elő hoztatott ígéret?

17. (2) Az hálá-adásnak pohára mellyel hálát adunk, nemde nem a Christus vérének velünk való közlése-é? A' kenyér mellyet el-szegdelünk, nemde nem a Christus testének velünk való közlése-é? Mert sokan edgy kenyér, és egy test vagyunk: mert minnyájan egy kenyérben részesülünk.

LXXVIII. KERDES.

XXIX. Nemde ez okáért a' Szent Vatsorában lévő kenyér és bor a' Christusnak tulajdon teste és vére; avagy nem változik-el az ő teste és vére?

UR Nap.

Summája.

Az UR Vatsorájában

a' kenyér és

a' bor,

nem a' Christusnak tulajdon teste

és vére;

avagy nem változik-el az ő teste és vére.

FELELET.

Semmiképpen nem: Mert (1) miképpen a' keresztségben való víz a' Christusnak vérévé nem változtatik, sem a' bűnökét el nem moshattya, hanem csak jele és záloga azoknak a' dolgoknak, mellyek minékünk a' keresztségben megpecsételtetnek a. Azonképpen az UR Vatsorájában lévő kenyér-is nem a' Christusnak természet szerint való teste, noha (2) a' Sákramentumoknak mi voltokért, és a' Szent Léleknek ilyen formán való szóllásának szokott módgya szerint, a' kenyér Christus testének neveztetik b.

1. Honnā bizonyítod azt-meg?

2. Miképpen nevezetik tehát az kenyér Christus testének?

(Miképpen a' keresztségben lévő víz Christus vérévé, így az UR Vatsorájában lévő kenyér-is Christus testévé nem változtatik.) E' következtetés jó, azért: mert az UR Vatsorája-is szintén úgy Sákramentom, mint a' keresztség. A' Szent Írás-is pedig nem különben szóll a' keresztesgtől, mint az UR Vatsorája felől, mert miképpen a' kenyér

a' kenyeret Christus testének: a' Pohárt pedig Új szövetségnek: azonképpen a' Keresztiséget bűnöknek el-mosásának és újjá születésnek feredőjének nevezi. Mellyből következik az, hogy azon edgy mi voltok vagyon e' két Sákramentumokról való szóllásnak formáinak.

A' Sákramentumoknak mi voltak szerint.)

Melly mi voltak ebben áll hogy az Irás a' külső látható Jegyeknek tulajdonittya a' belső jegyeztetett dolgoknak nevezerit. De nem azért mint ha a' Jegyek jegyeztetett dolgokká változnának, avagy a' jegyeztetett dolgok a' Jegyekben befoglaltatnának; hanem azért, mert a' jegyeztetett dolgok, a' külső Jegyek által minékünk meg-pecsételtetnek és erősítettetnek.

Példának okáért:

A' Környél-melkedés.	Istennek szövetségének.	A' frigy kötésnek jegye.
A' Keresztiség.	Ujjá-születésnek feredőjének, és bűnöknek el-mosásának.	Azt nekünk meg-pecsétli és meg-erősíti.
A' Husvéti Bárány	Páschának avagy általmenetelnek.	Jegye volt, hogy az Iste által-mégyé a' Báránnak vérével meg-hintetett házak mellett.

Mondatik

Mert

A' Keny

A' Kenyér és Bor.

Mondatik

Christus testének és vérének; avagy az ő testével és vérével való közösülésnek.

Mert

Az Urnak testének és vérének emlékezetit vesztük: és a' mi vele való közösülésünknek jegyei.

Szent Irásbéli bizonyságok.

a, 1 Pét. 3. 21. Mát. 3. 11. Lásd a' 72. Kérdés alatt.

b, Mos. I. k. 17. 10. *Ez az én szövetségem mellyet meg-tartsatok, hogy környél meteltesek minden férfiu ti közöttetek.*

Ismét, Mos. 2. k. 12. 11. 12. *Meg-egyétek pedig a' bárányt, a' ti ágyékaitokat fel-övedzven: Mert az URnak Páschája.*

Csel. 22. 16. *Fel-kelvén kerestelkedgyélmeg, és tisztassal-meg a' te bűneidből.*

LXXIX. KERDES.

Miért nevezi tehát a' Christus a' Kenyeret ő testének, a' Pohárt ő vérének, avagy az ő vére által való új frigynek: Azonképpen Szent Pális a' Kenyeret és

Summája.
Az Ur Vatsorájában lévőkenyér és bor. az Christus testének, és vérének ne

H

Bort,

veztetik,
két okokért
1. A' ke-
nyérnek és
2. testnek: bornak és a' vérnek edgymás-
tal való hasonlatosságokért. 2. A' Chri-
stus testével és vérével való lelki élésünk-
nek bizonyos voltára képest.

*Bort, Christus testének és
vérenek velünk való köz-
lésének?*

FELELET.

A' Christus nem nagy oka
nélkül szól ekképpen: mert
nem csak arra tanít minket ez-

1. *Mitso-
da a' kenyér
és a' Chri-
stus teste, a'
bor és az
Christus
vére közöt
való hason-
latosság?*
2. *A' ke-
nyérrel és
borral sa-
ló élésünk
miképpen,
rében min-
ket bizo-*

zel: (1) Hogy a' miképpen a'
kenyér és bor táplállyák a' te-
stnek életét a, azonképpen az
ő meg-feszült teste, és ki onta-
tott vére, a' mi lelkünknek va-
lósággal étele és itala legyen,
mellyel az örök életre táplál-
tatunk b, (2) hanem fokka
inkább erre, hogy ez látható
szent jeggyel és záloggal bi-
zonyosokká tégyen minket,
hogy a' Szent Léleknek csele-
kedete által szintén olly bizony-

nyal

nyal részefekké tézzen minket
az ő testében és vérében, melly
bizonyosan e' szent jegyeket
az ő halálának emlékezetire
testi szájainkal hozzánk vesz-
szük c. Annak felette hogy az
ő szenvedése és engedelmesé-
ge olyan bizonynal miénk,
mint ha a' mi bűneinkért mi
magunk lakoltunk volna, és
az Istennek eleget töttünk vol-
na d.

*nyosokká a'
Christus te-
stével és
vérével
való élé-
sünk felől?*

Szent Irásbéli bizonyosságok.

a, Solt. 104. 14. 15. Teremt szénát a' bar-
moknak, és füvet az embereknek hasznokra; hogy
eledelt vegyenek a' földből. *Ki borral meg-
dámítja az embernek szívet, és orozáját meg-
fenyesíti olajjal, és kenyérral az embernek szí-
vet erősíti.*

b, Ján. 6. 55. 49. 51. *Az én testem valósággal
tel, és az én vérem valósággal ital. A' ti Atyái-
tok öttek Mannát a' pusztában és meg-
hóltanaktok. Ha valaki eszik e' kenyéren, él örökké.*

c, 1 Cor. 11: 24. 25. *Véve a' kenyeret, és
monda: Vegyétek, egyétek; 's a' t. A' pohárt is;
's a' t. Es 10: 16. A' kenyér, mellyet meg szed-
günk; 's a' t. Lásd a' 77. Kerd.*

H 2

d, Rom 8

d, Rom. 5: 19. Mert miképen hogy egy em-
bernek engedetlensége által sokan bűnösökké
lőttének, azonképpen egynek engedelmsége ál-
tal sokan igazakká lesznek.

LXXX. KERDES.

XXX. *Mitsoda külömbség vagyon az
UR Nap. UR Vatsorája között, és a'
Summája. UR Vatsorája és a' Mife között való külömbség, há-
Az UR Pápások Mifeje között?
rom dolgokban áll. 1. Nézi a' Christusnak a' mi
bűneinkért egyszer véghez-vitt áldozattyát. 2.
A' mi Christussal való titkos edgyesülésünket.
3. A' Christusnak imádtatását.*

FELELET.

Az Ur Vatsorája minékünk
1. Az Ur arról téfzen bizonyágot, (1)
Vatsorája hogy minékünk minden bű-
mitsoda bi- neink tellyeséggel meg-bo-
zonyságot csáttattanak, a' Christusnak
teszen az amaz egy áldozattyáért a, mel-
Christus lyel ő maga egyszer b, a' ke-
áldozat- refzt-fán áldozék c, Továbbá
tyáról? (2) hogy a' Szent Lélek álta-
2. Mitsoda bizony- mi-is a' Christusban óltatunk
ságot a' mi Ki immár emberségének ter-
Christussal mése

mészeti szerint csak az egekbē
vagyon az Atyának jobján e,
és (3) azt akarja hogy őtet ott
imádgjuk f. A' Mifeben pe-
nig (4) tagadgyák hogy az e-
leveneknek és hóltaknak bü-
nök meg-bocsáttatván vólná-
nak a' Christusnak edgyetlen
edgy kin-szenvedéseért; ha-
nem ha a' Mife-mondó Papok
mostan-is minden napon áldo-
zándgyák érettek a' Christust.
Annak felette azt-is tanittyák,
(5) hogy a' Christus, teste sze-
rint-is jelen vagyon a' kenyér-
nek és bornak szine alatt: és
ez okáért (6) azokban kell ő-
tett imádni. Es így (7) a' Mi-
sének fundamentoma semmi
nem egyéb, hanem a' JESUS
Christusnak edgyetlen egy ál-
dozattyának és szenvedésének
meg-tagadása, és átkozott bál-
vány-imadás g.

Galó egye-
sülésünk-
ről?
3. Mitsoda
bizonyá-
got a' Chri-
stusnak i-
mádtatá-
sáról?
4. A' Mife
mit bizo-
nyit a' Chri-
stusnak bű-
nökért Ga-
ló áldozat
tetele felől?
5. Mit ta-
nit a' mi
Christussal
Galó egye-
sülésünk
felől?
6. Mit ta-
nit továb-
bá a' Chri-
stusnak i-
mádtatása
felől?
7. Mit kell

tehát immár végtére a' Míse - felől
állatni?

A' kenyérnek és bornak színe alatt.) Es továbbá hogy testi szájjal veszszük azt, és hogy mi a' testi meg étel által edgyesülünk a' Christussal.

Átkozott bálvány imádás.) Mert az Ofsyát melly alatt a' Christusnak testét jelen lenni rá költik, a' Míse ki-szolgáltatásának idején fel emelik, a' kötségnek mutogatják, arany avagy ezüst edénybe foglallyák, nyilván az ő Templo-mokban mutogatják, szokatlan nagy pompával széllyel hordozzák; kiváltképpen (a' mint ők hijják) UR napján, avagy Christus testének in-nepén, előtte le-borulnak nagy áhítatossággal e' Bálványt Igaz ISTEEN gyanánt imádgják, és végezetre ez átkozott bálvány imádásért, szertelen kegyetlenkedéssel viaskodnak, s' azt óltalmazzák.

Szent Irásbéli bizonyságok.

a. Luk. 22. 19. 20. Ez én testem a' melly ti érettetek adatik: Ezt mivellyétek az én emleke-zetemre; Ez pohár amaz Uj Testámentom az én véremben, melly ti érettetek ki-ontatik.

b. Sid. 9. 25. 26. 27. 28. Sem peniglen nem azért ment-bé a' Christus a' szentséges helybe, hogy gyakorta áldozza meg ő magát, miképpen a' fő Pap minden esztendőben mégyen a' szent házba idegen vérrel; mert ha külömben volna, kellett volna ő neki gyakorta szenvedni világ re-

remté-

remtésétől fogva; hanem most edgyser jelent-meg ő magának meg áldozása által e' világnak utolsó részében a' bűnök el-törlésére. Es miképpen hogy el-végeztetett dolog az emberek között, hogy egyszer meg-hallyanak, az után itilet lé-szen: azonképpen a' Christus-is egyszer meg-áldoztatván, hogy sokaknak bűnöket el-venné. Másodszor bűnért való áldozat nélkül meg-lát-tatik azoktól, kik őtet várják idvességekre. Lásd, Y. 12. és 10: 12.

c. 1 Cor. 5. 7. A' mi Páscha Bányunk az Christus, meg áldoztatott mi érettünk.

Sid. 10. 14. Edgyetlen edgy áldozattal töltetettek, tölte mind öröské azokat, a' kik meg-szenteltettek.

Ján. 19. 30. Monda JESUS: Bè tellyesedett, és fejét le-hajtván, ki-bocsátá lelkét.

d. 1 Cor. 12. 13. Edgy lélek által mi minnyá-jan egy testé keresztelkedtünk.

e. Coloss. 3. 1. Ha fel-támadtatok a' Chri-stussal, az oda-fel valókat keressétek, holott az Christus ül az Atyának jobján. Lásd, Csel. 3. 21.

f. Csel. 7. 55. 57. 58. Es monda az István: Imé látok meg-nyilatkozott egeket, és látom hogy az embernek fia áll az Isten jobja-felől. Fel-külván penig amazok nagy fél-szóval, az ő fül-öket bé-dugák, és minnyájan reá rohanának. Es a' városból őtet ki-űzván meg kövezék, ke-gyetlenkedésén ezt mondgya Gala: Uram JESUS, beggyed hozzád az én lelkemet.

H 4

g. Gal.

g, Gal. 5. 4. A' Christus Jéustól ki-rekesztetek, valakik törvény által akartok idvezülni. És a' kegyelemből ki-estetek †.

[† Mennyivel inkább ezent mondhattuk az Pápiák felől: ki-rekesztettek a' Christustól, valakik a' Mise által kerestek idveségteket: Mert a' Törvény az Istentől, a' Mise pedig az ördög-től vagyon. Lásd, Mos. 5. k. 27. 15. Solt. 106. 19. 20. 21. Mát. 24: 23. 26. Dán. 11: 38. 39.]

LXXXI. KERDES.

Summája. Kiknek kell az Urnak asztalához járúlniok?
Három dolgok kívántatnak meg azokban, a' kik az Urnak asztalához járúlnak.

FELELET.

1. *Mellyik az első?* (1) Csak azoknak, a' kik ugyan valóba bánnyák, hogy ők az ő bűneikkel az Ur Istent meg-hántották a, (2) de mind azon által bizodalmok vagyon az Istenben, hogy az ő bűnök a' Christusért meg vadnak bortsáttatván, a' melly erőtlenségek pedig még benne vadnak, a' Christusnak szenvedése és halála által azok el-fedeztetvén

tetvén vadnak b, (3) És továbbá a' kik az igaz hitben c, és a' jámbor életben naponként inkább inkább erőlködnek öregbülni d, (4) De a' képmutatók, és a' kik bűnökből Istenhez valóban meg nem térnek; (5) önnön magoknak kárhozott esznek és isznak e.

Valóba bánnyák) Ez léfzen mikor ők fiúi félelemmel meg-ítméri az ő bűnöket, az Isten törvényéből, és az ő kárhozattokat a' törvénynek átkából. Mellyekről láthatu a' 4, 5, 10. 11. Kérdésekben.

Az igaz hitben erőlködnek öregbülni) Könyörtögnék szorgalmatoson Istennek a' Szent Lélekért, és élvén szorgalmatosan azokkal az eszközökkel, mellyekkel Isten a' hitett szerzi és meg-erősíti bennünk; minéműek az Isten Igéjének olvasása, halgatása, el-követése, és a' Sakramentomokkal való élés. Mellyről lásd a' 65. Kérdést.

Szent Irásbéli bizonyosságok.

a, b, c, 1 Cor. 11: 28. Probállya - meg azért minden ember magát *, és ugy egyék abból a' kenyérből, és ugy igyék abból a' pohárból.

[* Probállya - meg lelke itiméretit, hogy ha

bánkodik-é az ő bűnein, hiszené a' Christusban, és vágyoné nagy kívánsággal feltöltött Izándéka életének meg-jobbitására.]

a, Mát. 11. 28. Jövetek hozzám minnyájan a' kik meg-fáradtatok, és meg-vadtok terhelteken; és én meg-könnyebítelek titeket. Lásd, Sólt. 51. 19. és 66. 2. Sólt. 34. 19. Mát. 5. 3. 4. Zach. 12. 10.

b, 2 Cor. 13. 5. Ti magatokat kísértsetek-meg hogy ha vadtok-é az hitben, ti magatokat próbálatok-meg. Ián. 3. 13. 15. és 6. 40.

c, 1 Cor. 11. 25. 26. Ezt cselekedgyétek az én emlekezetemre. Mert valamennyiszor ejénditek e' kenyeret, és ijándgyátok e' pohárt, az URnak halálát hirdessétek t, miglen el-jő.

(† Az az: meg-gondollyátok hogy a' Christus az ő halálával ti érettetek eleget tölt, és annak ereje által a' ti O emberetek is meg-feszítettik és meg-öldököltetik.)

d, Mát. 11. 29. Vegyétek fel az én igámat ti reátok, és tanuljátok én tőlem, hogy én szelid és alázatos szívű vagyok, és találtok nyugodalmat a' ti lelkeiteknek. Lásd, 1 Cor. 6. 20.

e, 2 Cor. 11: 29. A' ki eszik és iszik méltatlanul*, kárhozatott eszik és iszik magának t, hogy meg nem betsüli az URnak testét g. Lásd, Mát. 7: 6.

(* Az az: nem illendő betsülettel s' készülettel, a' miképen szól az Apostol a' Kórinthusiakról: mennyivel inkább az él véle méltatlanul, ki minden

minden maga meg-probálása, és helyes el-készületi nélkül járúl e' Szent Vatsorához. † Az az: magára vonzza az Istennek haragját, és kemény s' terhes büntetését, midőn méltatlanul vé-szi-el a' meg-áldatott kenyeret és bort. g Az az: mivel hogy azzal a' kenyérrel, (melly néki úgy-mint a' Christus meg-feszítettett testének bizonyos és szent jegyűl adatik, és ezen okkért a' Szent Páltól Christus testének hivattatik;) nem különbben mint az otthon való közönséges kenyérrel él.)

LXXXII. KERDES.

Hozzá kell-é azokat is e' Vatsorához bocsátani, a' kik vallásokkal és életekkel magokatt hitetleneknek, és istenteleneknek bizonyítják lenni?

Summája. A' nyilván való hiteleneket ez Szent Vatsorához nem kell bocsátani a,

hanem a' szent Gyülekezetnek attól ki-kell őket rekeszteni.

FELELET.

Semmiképpen nem a; (1) Mert azzal az Istennek frigye meg-káromoltatik b, és az Istennek haragja mind az egész Gyülekezetre felgerjed c. An-

1. Mi okokra nézve nem kell ahoz őket bocsátani?

nak-okáért a' szent Gyülekezetnek, (2) a' Christus és az Apostolok parantsolattyaok szerint d, ezeket (3) a' menyországának kúltsaival élvén e, e' szent Vatsorától mind addig el-kell tiltani f, (4) mig penitentiára nem térnek, és életeket meg nem jobbittyák g.

[*Hitetlenek és istentelenek.* Kik nével ugyan Keresztyének, atyafiak; de tudományokkal és életekkel magokat a' Christustól idegeneknek lenni mütattyák.]

Szent Irásbéli bizonyságok.

a, Mát. 7: 6. *Ne adgyátok azt a' mi szent*, az ebeknek; se a' disznóknak eleiben ne hányáztok, a' ti drága gyöngyetteket**; hogy azokat meg ne tapodgyák lábaikkal, és reátok fordulván meg ne szaggassanak titeket.

(** Az az: az Istennek szentséges és kegyelemmel tellyes igéjét, és Sákramentomit)

Ismét: 1 Cor. 10: 21. Nem ihattyátok az UR pohárát, és az ördög pohárát. Nem lehettek az UR asztalának és az ördög asztalának részesei.

b, Sólt. 50: 16. 17. *Az hitetlennek ezt mondgya az Isten: Miért hirdeted te az én rendelésemet, és miért veszed az én szövetségemet a' te szádra?*

szádra? Te pedig gyűlölted a' fenytteket, és hátad megé vetted az én beszédimet. Lásd, Ezék. 44: 6. 7.

Ismét: Péld. 15: 8. *Az istenteleneknek áldozattyaok gyűlöiseges az URnak; az igazaknak könyörgések pedig kedves ő neki.*

c, 1 Cor. 11: 30. *Ennek okáért is † vannak ti közöttetek sok erőtelenek és betegek, és elaluttanak* sokan.* Lásd, Jól. 22. 20. (* Az az: meg-hóltak.)

[† Mert méltatlan észitek és iszfzátok az URnak kenyerét és borát: mint a' felső versben meg-mondotta vala.]

d, Mát. 18: 15. 16. 17. (A' Christus parantsolattya ez.) Ha pedig vérkezik te ellened az te felebarátod, dorgáld meg őtet csak te közötted és ő közötté; hogy ha szódat fogadgya, megnyerted a' te felebarátodat. Ha pedig szódat nem fogadgya, végy melléd edgy vagy két embert; hogy két vagy három bizonyásznak szájából akar melly dolog bizonyosb legyen. Hogy ha azoknak-is nem fogadgya szavokat, mond-meg az Gyülekezetnek, *hogy ha a Gyülekezetnek is nem fogadgya szavát, legyen te előtted olyan, mint valamelly pogány és fukan.*

Ismét: Tit. 3: 10. (Az Apostoloknak parantsolattyaok ez:) *Az eretnek embert egy vagy két vités után meg-veffed.*

Ismét: 2 Theff. 3: 6. 14. 15. *Hadgyuk pedig tinéktek atyámfiak, a' mi Urunk Jésus Christusnak*

nevében, hogy meg-vonnyátok magatokat minden atyafiútól, a' ki rendeletlenül viseli magát, és nem a' tanított tudomány szerint, mellyet vött mi tőlünk. Hogy valaki nem enged a' mi leveleink által való beszédünknek, azt meg-jegyez-zétek és azzal ne társalkodgyatok, hogy meg-szégyennüllyön. De ne tartsátok úgy, mint ellenségeket, hanem intsétek mint atyátokfiát.

e, Mát. 16. 19. Adom teneked a' Mennyországnak kúlsát, és valamit meg kötendesz e földön, mennyekben-is kötöz-terve lesz, és valamit meg-öldándasz e földön, a' mennyekben-is meg lesz en öldözva.

f, 1 Cor. 5. 11. 13. Mostan pedig irtam néktek, hogy ne társalkodgyatok azzal, ha valaki, holott atyafiúnak neveztetik, parázna, avagy fősvény, avagy bálvány imádó, vagy részeges, vagy ragadozó, az ilyenekkel mondom hogy ingyen se egyetek. Vessétek ki azért a' gonosz embert közösséletek.

g, 2 Cor. 2. 6. 7. Elég ez ilyen embernek mindenek által lott közönséges dorgálás. Ugyannyira, hogy inkább vizontag meg-kellyen engednetek neki, és ötett vigasztalnotok-kell, hogy valami módon a' felettébb való keferüség-től meg ne emésztesék ez ilyen ember, s' a' többi.

LXXXIII. KERDES.

XXXI. Mitsodák a' Mennyországnak UR Nap. Summája. Kúlsai?

A' Meny-

A' Menyország kúlsainak ereje két-féle. 1. Az Evangéliomnak prédikáltatása. 2. Az Ekklesiái fenyték.

MELEFELELET.

Az Evangéliomnak prédikáltatása, és az Egyházi fenyték a; mellyekkel (1) a' Menyország a' hívóknek meg-nyit-tatik, az hitetlenek előtt pedig bé-zároltatik

1. Mi hasznok szagyon ezeknek?

Szent Irásbeli bizonyságok.

a, Mát. 16. 19. Adom teneked a' Mennyországnak kúlsait, és valamit meg kötendesz e földön, meg lesz en az egekben is kötöz-terve, és valamit meg-öldándasz e földön, meg lesz en az egekben is öldözva.

(† Christus Urunk így szól Péternek, és a' több Apostoloknak, és ő vélek minden egyéb Evangéliomot hirdető Egyházi szolgáknak.)

Ismét: Mát. 18. 18. Valamiket meg kötendesz e földön, meg lesz en az egekben-is kötöz-terve, és valamiket meg-öldándasz e földön, meg lesz en az egekben is öldözva.

Ismét: 20. 22. 23. Vegyetek Szent Lelket: Valakiknek meg-botsáttatok bűnöket, meg-botsáttatnak nekik, a' kiknek meg-tarttatok meg-tarttatnak.

(** E' két

(* * E' két czikkelyetskékben meg-magyaráza Christus Urunk azt, a' mit mondott vala Szent Máthénál a' meg-kööröztetés, és meg óldoztatás felől. Mivel hogy azért az Evangyéliomnak prédikállása, és az Egyházi fenyíték által botsáttatnak meg a' bűnök, és meg is tartatnak, szükségesképpen ki hozzuk, hogy e' kettő az Ekklesiának kúlsai, kikkel mind a' meg-kötözés, mind a' fel-öldozás véghez vitetik.)

2. Cor. 10. 4. 5. 6. Mert a' mi vitézkedésünknek fegyverei nem testiek, hanem Isten ereje által erősek, nagy erősegeknek le rontására. Mikor tudni illik, minden emberi okoskodásokat elforditunk, és minden nagyságot melly fel emelkedik az Isteni ismeret ellen, és embereknek minden gondolattokat foglyúl viszfűk, hogy a' Christusnak engedgyenek. Es készen tartjuk a' büntetést, melly által boszfűt állunk minden vakmerőségen, minek utánna bé teléndik a' ti engedelmelességtek.

LXXXIV. KERDES.

Summája. Mi módon nyittatik meg, és mi módon tétetik a' Mennyország az Evangyéliom prédikállásával?
 Az Evangyéliomnak prédikállása által megnyitni a' mennyeknek országát, annyit té-
 szen, mint a' hívőknek közönségesen hirdetni bűneiknek botsánattját e. Bé tenni

ismét

ismét annyit tézen, mint az Istennek haragját, és az örök kárhozott hirdetni a' penitentzia tartatlanoknak, és hitetleneknek. *

FELELET.

Mikor a' Christusnak parantsolattjából (1) minden hívő embereknek, és kinek kinek magának-is a, közönséges képpen hirdettetik, hogy Isten ő nékiek a' Christusnak érde-meért minden bűnöket megengedi b, (2) Valamenyisz az Evangyéliomnak ígért igaz hittel hozzájok kaptsollyák c, viszontag pedig (3) minden hitetleneknek és képmutatóknak d, azt hirdetik, hogy mind addig Isten haragjában, és az örök kárhozottnak köteleben vadnak e, (4) vala-mig a' bűnökben meg maradnak f, (5) Melly Evangyéliomnak bizonyság tétéle szerint, az Isten mind e' világon, mind a' jövőendő életben meg-
 itili őket g.

1. Kinek kell megnyitni a' mennyeknek országát az Evangyéliomnak prédikállása által?
 2. Hány-szor kell megnyitni?
 3. Kik e-lőt kell be-tenni?

4. Meddig kell betenni?
 5. Micsoda haszna van azon a' megnyitásnak és be-tenésnek?

Szent

Szent Irásbéli bizonyságok.

a, Márk. 2. 3. 5. Akkor jövének ő hozzá kik hoznak vala egy gutta ütött embert, kit négy ember hoz vala. Mikoron pedig látta volna Jézus azoknak † hiteket, monda a' gutta ütött embernek: *Fiam meg-botsáttattak tenéked a' te bűneid,* Lásd, Ján. 3. 16. 18. 36. és 5. 24. Márk. 16. 16. Csel. 10. 43.

(† Nem csak az embert hordozóknak, hanem magának a' gutta ütötök-is.)

b, Csel. 2. 37. Ezeket pedig mikor hallották volna, szivekben meg-keseredének, és mondának Péternek, és a' több Tanítványoknak: *Mit cselekedgyünk atyámfiai férfiak?* Péter pedig monda nékik: Térjete meg, és kerestelkedgyete meg minnyájan a' Jézus Christus nevében, a' bűnöknek botsánattyára.

Ismét: Csel. 13: 38. 39. Azért légyen néktek tudtotokra atyámfiai, hogy ez által hirdettetik néktek a' bűnök botsánattya. Es mindenekből, a' melyekből a' Móses Törvénye által meg-nem igazittathattatok, ez által minden a' ki hiszen meg igazul. Lásd, Efes. 1. 7. Rom. 3. 24. 25.

c, Máth. 11. 28. Jöjjetek én hozzám minnyájan kik meg-fáradtatok, és meg-terheltettetek, és én meg-nyugotlak titeket.

Ismét: Ezech. 33. 11. Elek én azt mondgya az UR Isten: *Nem akarom a' hitetlennek halálát, hanem hogy az hitetlen ki térjen az ő utáról és éllyen.* d, Ján.

d, Ján. 8. 24. *Mert ha nem hiszitek, hogy én vagyok; meg-haltok a' ti bűneitekben.*

Ismét: Csel. 8. 21. *Nintsen tenéked semmi részed e' dalogban: mert a' te szíved nem tiszta az Istennek előtte.*

e, Ján. 3. 36. *A' ki nem hiszen a' Fiúnak, nem látja az életet; hanem az Istennek haragja marad rajta.* Ismét: 1. 18. *A' ki nem hiszen, immár el-kárhozott; mert nem hitt az Istennek edgyetlen egy Fiának nevében.*

f, Mát. 3. 7. 8. *Mérges kigyóknak fajzati, ki-tsoda intett-meg titeket, hogy az Istennek következendő haragját el-távoztatnátok? Teremisetek azért a' penitentiához illendő gyümölsöt.*

g, Rom. 2. 16. *A' napon, mellyen az UR meg-íteli az embereknek titkokat az en Egan-gyeliomom szerint a' JESUS Christus által.*

Ismét: Mát. 13. 18. *Bizony mondom néktek: Valamiket meg-kötendetek e' földön, meg-lesznek kötve az egekben; és valamiket meg-öldoztetek e' földön, meg-lesznek öldoztatva az egekben.* Lásd, 19: 28.

LXXXV. KERDES.

Mi módon tétetik-bé, és mi mó- Summája.
don nyittatik meg a' Meny- Az Egy-
ország az Egyházi fenyi- házi fenyi-
ték által? ték által.
med bé-zárolni
a' Meny-

országot semmi nem egyéb, hanem ki-rekefz-

rekeztetni az embert a' Szent Gyülekezetből *f*, meg-nyitni ismét, azon embert a' Gyülekezetnek kedvében venni *b*.

FELELET.

Mikor a' Christusnak parantsolattyaából, (1) azok a' kik jöllehet hogy nével keresztyének *a*, de tudományokkal *b*, avagy életekkel ő magokat a' Christustól idegeneknek lenni meg-mutatták *c*. (2) minek utánna egynéhány-szor keresztyéni szeretetből és nagy atyafiságossan meg-intetnek *d*, tévelygésekből kitérni, és bűnöknek véget vetni nem akarnak; végre osztán meg-jelentetnek a' Szent Gyülekezetnek, avagy azoknak, a' kik arra rendeltettek az Anyaszent egyháztól *e*: és hogy ha azoknak intéseknek sem engednek *f*, ugyan azonoktól a' Sakramentumoktól való el-tiltás által a' Szent Gyülekezetből *g* és (3)

1. Kinek kell be-venni a' meny-országot az Edgyházi fenyték által?

2. Mikor kell be-venni?

3. Mitso-da haszna vagyon e' be-tétel-nek?

és (3) így az Istentől-is ő magától a' Christusnak országából ki rekeztetnek *b*. De viszonytag (4) ha jobbúlásoknak bikkell ismét a' Meny-or-szágot meg-nyitni? Christusnak és az ő Anyaszent egyházának tagjai be-vétetnek *k*.

Kik arra rendeltettek,) Minéműek akar melly Ecclesiában lévő öregek és Presbiterek, kik elsőben ő magoktól az Apostoloktól rendeltetnek: mint meg-tetszik, Csel. 14. 23. és 15: 2. 4 6. 22. 23. 1 Cor. 12. 28. 1 Tim. 5. 17. Tit. 1. 5. 1 Péter. 5. 1. Jak. 5. 14.

Szent Irásbéli bizonyságok.

1, 1 Cor. 5: 11, 12, 13. Ha valaki, holott atyafisúna neveztetik, parázna, vagy fősbény, vagy bálvány-imádó, vagy részeges, vagy ragadozó; ez ilyenekkel, mondom, hogy ingyen se egyetek. Vessétek ki azért a' gonosz embert köz-séletek.

6, Rom. 16. 17. Kérlek pedig titeket atyáim-iai, segyetek eszerekben a' kik háborúságnak és botránkozásnak okai volnának, kik más tudomány-ra tanítanak a' kívül, a' mellyet tanultatok; és azokat el távoztassátok.

Ismét: Tit. 3: 10. Az eretnek embert egy a- vagy két intés után el-kerüllyed.

Ismét:

Ismét: 2 Ján. 7. 10. 11. *Ha Valakit hozzá-
tok mégyen, és e' tudományt nem hiszi hozzá-
tok; ne fogadjátok azt házatokban és ingyen
se köszönnyetek neki. Mert a' ki köszön neki,
annak gonosz tselekedetiben részes lesz.*

c, 1 Cor. 5: 11. *Ha Valaki; 's a' t. Lásd fel-
lyebb az a-ban.*

d, e, f. Mát. 18: 15. 16. 17. *Ha pedig vétke-
zik te ellened a' te felebarátod, dorgáld meg őtet
csak te közötted és ő közöttte; hogy ha szódat
fogadgya, meg-nyerted a' te felebarátodat. Ha
pedig szódat nem fogadgya, végy melléd edgy
vagy két embert; hogy két vagy három bizony-
ságnak szájából akarmelly dolog bizonyosb lé-
gyen. Hogyha azoknak-is nem fogadgya szava-
kat, mondd meg a' Gyülekezetnek. Hogyha a'
Gyülekezetnek-is nem fogadgya szavát, legyen
te előtted olyan, mint valamelly pogány és farkas.*

(* Az - az: ne tartassék keresztyénnek vagy
atyafiúnak.)

g, 1 Cor. 5: 13. *Vessétek ki a' gonoszt köz-
ségelektől; 's a' többi.*

h, Mát. 16. 19. *Valamit meg-kötendősz e' föl-
dön, meg-leszen kötötve az egekben.*

Ismét: 1 Tim. 1. 20. *Kik közöttül való az Hy-
meneus és az Alexánder, kiket adtam a' Sátán-
nak; hogy meg-tanulják azt, hogy ne károm-
lyanak. Lásd, 2 Cor. 5: 5.*

[* Valakit a' Sátánnak adni, annyit térsen,
mint ki-rekesztetni az Ekklesiából és a'
Chri

Christus országából, a' melly kívül va-
gyon a' Sátán országa, 2 Tim. 2. 25. 26.]
i, k, 2 Cor. 2. 6. 7. 8. *Elég az ilyen em-
bernek ez mindenek által lott közönséges dor-
gálás. Ugy annyira, hogy inkább hiszontag meg-
kellyen engednetek ő, és őtet vigasztalnotok kell;
hogy valamiképpen a' felettébb való szomorú-
ságtól meg ne emésztesék az ilyen ember. Azért
kérlek titeket, hogy erősítsétek meg az ő hoz-
zája való szerelmezteket.*

(9 Tudnillik, a' Gyülekezetből ki rekeszte-
tett Kórinthusi paráznának, minek-utánna
igazán meg-tért.)

Ismét: 2 Tim. 2: 25, 26. *Alázatossággal ta-
nítsa azokat, kik ellenkező értelemmel vannak,
ha valamikor az Isten adgya azoknak, hogy
meg-térven meg-esmérjék az igazságot: Es meg-
szabadulván az ördögnek töreből, kitől fogva tar-
tatnak, az ő elméjekben meg-épüllyenek, az
ő akarattyának tselekedésére.*

HARMADIK RESZ:

2. Embernek Háládatosságaról, mel-
lyel tartozik Istennek a' meg-
szabadításért.

[E' Háládatosság kétféleképpen áll: I. A' bűnök-
ből igazán való Meg-térésben, és az Isten
Törvényéhez intéztetett, és a' szerint ren-
deltetett Keresztyéni életben.

II. Az

II. Az Istennek igazán való segítségül hívásában, és a' Christus által előnkben - iró Imádságnak formája szerint való szorgalmas Könyörgésben.]

LXXXVI. KERDES.

XXXII.

UR Nap.

Summája.

Minék-

utánna az

Christus ál-

tal megza-

badittat-

tunk, kell

jókat tse-

lekednünk ilyen négy okokért. 1. A' meg-

igazításnak és megiszentelesnek egymással

való egybe foglaltatásokért. 2. Az Iste-

nért. 3. Mi magunkért. 4. A' mi fele-

barátunkért.

Mivel hogy minden mi bűneinkből és nyavalyásságinkból, a' mi érdemünk nélkül csak az Istennek irgalmaságából a' Christusért tartattunk meg; miért kell tehát jót tselekednünk?

FELELET.

1. Miért a'

megigazi-

tásnak és

megszen-

telesnek

össze való

foglalata-

sáért?

(1) Mert a' Christus minek utánna minket az ő véreért megváltott, meg-is újjít minket az ő Szent Lelkével az ő ábrázattára a' végre a, (2) hogy az ő mi velünk való ennyi fok jó-téteményiért

Isten

Istenhez tellyes életünkben való hálá-adó voltunkat megmutassuk, és hogy ő dicsérfésék mi általunk b. Annak utánna (3) hogy mi magunk is ki ki mind az ő igaz hiti felelől annak gyümölséből bizonyosfok légyünk c. Végezetre, (4) hogy a' mi tökéletes jámbor életünkkel egyebeket is a' Christusnak megnyerjünk d.

2. Miért

az Istenre

3. Miért

magunkért

4. Miért

felebarátunkért?

Szent Irásbéli bizonyosságok.

1. 1 Cor. 1. 30. A' JESUS Christus lott minékünk Istentől böltselőség, igazság, szentseg és váltság.

Isinét: Tit. 2. 14. Ki alta ő magát mi éretünk, hogy megváltana minket minden hamisságtól, és tisztitana magának kevéltképpen való neper, jó cselekedetekre igyekezőt. Lásd, 1 Cor. 6. 11. Luk. 7. 73. 74. 75. és 24. 47. Csel. 5. 31.

b, Mos. 5. k. 32. c. Avagy ezzel fizettek az Urnak bolond és esztelen nemzetség? Avagy nem ő é a' te Atyád, a' te megszabadítód? Avagy nem ő tette nagygyá és nem ő erősitette meg tégedet? Lásd, Soltár. 116. 12. Rom. 12. 1. 2. 1 Theff. 5. 18. Ján. 15. 8.

Isinét: 1 Pét. 2. 9. Ti pedig választott nemzetiség,

zetség, Királyi Papság, Isten nép vadok, nép mellyet Isten fájtyának tart, hatalmas dolgait hirdeszi, a' szentek zeregeből az ő szudalatos világságát.

c, Jak. 2. 18. Mutasd meg nekem a' hitet a' te cselekedetidből, én is meg mutatom neked az én hitemet az én cselekedeteméből.

Ísmét. 1 Ján. 2. 3. 4. Es ez által * tudhatjuk meg, hogy ötött ismárják, ha az ő parantsolatit meg tartjuk. A' ki azt mondgya: Ismérem ötött, és az ő parantsolatit meg nem tartya, hazug az, és abban nintsen igazság. † Es 2 Pét. 1. 10.

(* Tudni illik, az igaz hit által. † Ezért pedig a' Christusnak ísméreti, avagy az ő benne való igaz hiti felől hamissan ditsekedik.)

d, 1 Pét. 3. 1. 2. Az Afszonyi-állatok engedelmessék legyenek az ő férjeknek, hogy így ha valakik nem engednek is az igének, az ő felesegeknek szent eletek által az ige nélkül megnyeretteffenek, minek utánna látándgyák a' tisztta, és Isteni félelemmel őszve-kötterett egymással való társalkodástokat. Lásd, Rom. 14. 19. Sid. 10. 24. és 1 Pét. 2. 12. Jelen. 22. 2.

LXXXVII. KERDES.

Summája. Nem idvezülhetnek. é tehát

A' Penitentzia tartatlanok

azok kik báládatlanok lévén, az ő bünökben bátor-sággal

haladással meg maradván, az Isten országából Istenhez nem idvezülhetnek. Nem térnek?

FELELET.

Semmiképpen nem: (1) Mert mint az Irás bizonyította, sem a' szemérmetlenek, sem a' bálvány imádók, sem a' paráznák, sem a' lopók, sem a' fősvények, sem a' részegesek, sem a' szitkozódók, sem a' ragadozók, az Istennek országát örökségül nem birhattják a.

Szent Irásbéli bizonyságok.

a, 1 Corint. 6. 9. 10. Avagy nem tudgyátoké azt, hogy az hamissak az Istennek országának örökséget nem birják? Ne tévelyegjete: sem a' paráznák, sem a' bálvány-imádók, sem a' házasság rontók, sem éktelen puhák, sem a' kik férfakkal tisztátalankodnak, sem a' lopók, sem az fősvények, sem a' részegesek, sem szidalmazók, sem ragadozók, az Isten országának örökséget nem birják. Lásd, Gal. 5. 19. 20. 21. Jelen. 22. 15. Luk. 13. 3. 5. Mát. 3. 10. és 7. 19. és 25. 12. 30. 41. 46.

Ísmét: Efel. 5. 5. Mert ezt tudgyátok, hogy

-egy paráznának is, avagy tisztátalanak, avagy
 2 fősvenynek, ki bálvány imádó, nintsen öröksege
 a' Christusnak és az Istennek országában.

Ismeret: 1 Ján. 3. 15. Valaki gyűlöli atyafiát,
 gyilkos az: és tudgyátok, hogy egy gyilkosnak is
 nintsen magában lakozó örök élete.

LXXXVIII. KERDES.

XXXIII. Hány részből áll az igaz pe-
 UR Nap.

Summája. *nitentzia, avagy az em-
 bernek Istenhez való meg-
 térése?*

Az ember-
 nek bűnei-
 ből való ki-
 térése két részből áll.

FELELET.

1. Mellyik *Kettőből: (1) Az O ember-
 az első? nek meg öléséből: (2) Az új
 2. Mellyik embernek meg-elevenítésé-
 a' második? ből a.*

Szent Irásbéli bizonyságok.

a, Efész. 4. 22. 23. 24. Vetkezzétek-le *amaz*
 régi élet szerint való O ember*, (Az ó embernek
 meg-öldöklése által.) melly meg-vész a' hiregető
 gonosz kívánságok miatt. Es meg-újjuilyatok
 a' ti elméteknek lelke szerint: és fel-öltözzétek
amaz új embert †, (Az új embernek meg-eleve-
 nitése által.) melly Isten szerint teremtett az
 igazságra, és a' valóságos szent életre.

[* Az

[* Az O ember semmi nem egyéb, hanem az
 Adámtól minden emberekre el-terjedett
 bűn miatt meg-romlott és meg-veszte-
 getterett embereknek természetek. † Az
 új ember viszontag, a' mi elménknek és
 akaratunknak az Isten képeére való meg-
 újulása. Lásd, Kol. 3: 9. 10.]

Ismeret: Esa. 1. 16, 17. *Mosódgyatok-meg, tiszt-
 tüllyatok-meg, Vigyétek el az en szemeim elől a'
 ti tselekedetiteknek gonofságát, szűnnyetek meg
 a' gonofságnak tselekedetitől*, tanuilyatok jót tse-
 lekedni †. Lásd, Rom. 6: 4. 5. 6. Sólt. 34. 15.
 és 37: 27.*

(* Az ó embernek meg-öldöklése által. † Az
 új embernek megelevenítése által.)

LXXXIX. KERDES.

*Mitsoda az O embernek meg- Summája?
 öldöklése? Az O em-
 bernek meg-
 öldöklése két részből áll.*

FELELET.

(1) Valósággal, és igazán *1. Mellyik
 szived szerint bánni, hogy az az első?
 Istent a' te bűneiddel meg bán-
 tottrad a. (2) Es azokat napról 2. Mellyik
 napra inkább gyűlölni és el- a' második?
 távoztatni b.*

Szent Irásbéli bizonyságok.

13

a, Joek

a, Joel. 2: 12, 13. *Es még szinte mostan-
azt mondgya az UR: Térjete meg én hozzá
szelhes ti szívetek szerint, böjttelissel is, sirással
is, keserűséggel is. Es szaggassátok szívetekeket, nem
ruhátokat*, 's térjete meg a' ti Uratokhoz
Istentekhez. Lásd, Jak. 4: 9.*

(* Az-az: valóba és szívetek szerint bánkod-
gyatok a' ti bűneiteken.)

Ismét: 2 Cor. 7. 10. *Mert az Isten szerint
való bánat időségre való penitentiáját szerez,
mellyet soha az ember meg nem bán. De e' vi-
lági bánat halált szerez. Lásd, Mát. 5. 4. 3. 4.*

Lásd ennek példáját, Sólt. 51: 6. *Tenéked tsak
zenéked vétkeztem, és gonofságot tselekedtem a' te
szemeid előtt, mellyet meg - esmérek*; hogy
igaznak ítéltsél a' te beszédidben, és tiszta légy,
mikor ítélsz.*

(* Mintha mondaná Dávid: Hogy azokat a'
gonofságokat és czégéres vétkeket, mel-
lyeket az emberektől el - rejthetek vala,
a' te szentséges tekinteted előtt tseleked-
tem, azon szívem szerint bánkodom.)

Ismét: Mát. 26. 75. *Es Péter kimenvén, keser-
űsen sirá*. Lásd, Luk. 7. 38. és 15. 21. és 18.
13. Csel. 2. 37.*

(* Ezért tudni-illik, hogy a' Christust meg-ta-
gadván, az Istent felette igen meg - bán-
totta vala.)

b, Rom. 12. 9. *Iszonyodgyatok a' gonosztól,
ragaszkodgyatok a' jóhoz.*

Ismét:

Ismét: Amós. 5: 15. *Gyálollyetek a' gonoszt,
szerefsétek a' jót. Lásd, Sólt. 97. 10. és 119:
28. 163. Esa. 55. 7. Ezech. 18 31. 2 Tim. 2: 19.*

XC. KERDES.

*Mitsoda az új embernek meg-
elevenítése?*

Summája.
Az új em-
bernek meg-
elevenítése két részből áll.

FELELET.

(1) Az Istenben való igaz ö-
röm a' Christus által a, Es (2) az első?
embernek az ő életétt ugyan 2. Mellyik
valóban és örömeft az Istennek a' második?
akarattya szerint rendelni, és
magát minden jó - tseleked-
tekben gyakorlani b.

(Igaz öröm. Melly tudni-illik származik az
igaz hitből. Lásd, Rom. 5. 4. 1. Fil. 1. 25.)

Szent Irásbeli bizonyságok.

a, Néhem. 8: 10. *Ne bánkodgyatok; hanem
az Urnak öröme legyen nektek erősségetek.*

Ismét: Sólt. 51. 10. *Engedgyed, hogy halljak
örömet és vigasságot, és örvendezzenek az én
tetemim, mellyeket meg rontottál. Ismét: 5. 14.
Add meg énnekem a te idősztésednek örömet,
és az engedelemnek lelkével erőffits - meg enge-
met. Lásd, Rom. 14. 17. Fil. 3. 1. és 4: 4. 7.*

b, Sólt. 119. 167. *Meg-tartya az én lelkem*

a' te bizonyoságsdat, és azokat igen szeretem.
 Ÿ. 174. Kivánom a' te szabaditásodat Uram, és
 a' te Törvényed nekem minden gyönyörűségem.

Ismét: Rom. 7: 22. Gyönyörködöm az Isten
 Törvényében a' belső ember szerint.

Ismét: Rom. 6: Ÿ. 13. Allásátok magatokat
 Istennek, mint a' halálból meg - elevenítetttek,
 igazságnak fegyvere gyanánt az † Istennek.

[† Az - az: Igaságnak eszköze gyanánt, min-
 denkoron készek legyenek a' ti tagaitok
 az Istennek igazságban való szolgálattára,
 és az ő akarattjának véghez vitelére; a'
 melly tufakodás nélkül nem lézen.]

XCI. KERDES.

Summája. *Mellyek azok a' jó tselekedetek?*

A' jótse-
 lekedetnek három tulajdonsági vannak.

FELELET.

1. Mellyik Tsak azok, (1) mellyek igaz
 hitből a, (2) az Istennek tör-
 vénye szerint léznek b, és (3)
 csak az ő szent nevének ditső-
 ségére vitetnek c. Nem azok
 pedig, (4) mellyeket mi gon-
 dolunk, jónak alitván azokat d;
 sem azok, a' mellyek emberi
 szerzésből léznek e.

Szent

Szent Irásbéli bizonyosságok.

a, Rom. 14. 23. Valami hiből nem lézen,
 Lásd, Sid. 11. 4, 6. Tit. 1. 15.

Ismét: 1 Tim. 1. 5. A' parantsolatnak végé
 pedig, a' tiszta szivből, jó lelki ismeretből, és az
 igaz hitből való szeretet.

b, Mos. 5. k. 12. 32. Annak - okáért Galamit
 és parantsolok tinektek, meg - őrizzétek, hogy
 úgy tselekedgyetek. Semmit ahoz ne tegy, el se
 tegy abban.

Ismét: Ezéch. 20. 19. En vagyok a' ti Uratok
 Istenetek: az en parantsolatimban járjatok, és
 az en ízeletimet tartsátok meg, és azokat tsele-
 kedgyetek. Lásd, 18. 19.

c, Mát. 5. 16. Ugy fények a' ti világosságtok
 az emberek előtt, hogy lássák a' ti jó tselekedete-
 teket, és ditsőítsék a' ti mennyei Atyátokat.

Ismét: 1 Cor. 10. 31. Azért akar eztek, akar
 íztok, mindeneket az Isten ditsőségére mi tsele-
 kedgyetek. Lásd, Filip. 2. 11. 1 Pét. 2. 12.

d, Mos. 5. k. 12. 8. Ne tselekedgyetek ott a'
 szerint, a' mint itt mostan tselekedünk, minde-
 nek a' mi jónak tetszik ő előtt. Lásd, Mos. 4. k.
 15. 39. 1 Sam. 15. 17. 23. Péld. 14. 12. és 16: 25.

e, Mát. 15. 9. Hiában tisztelnek pedig az-
 kal is, ha olyan tudományokat tanitnak, mellyok
 embereknek parantsolati. Lásd, Ezéch. 20. 18.
 Jér. 19. 5. Col. 2. 8. 18. 22. 23.

abun's is scop

AZ IS-

AZ ISTEN TÖRVENYERŐL.
XCII. KERDES.

Melлык az Istennek Törvénye?

FELELET.

Meg-vagyon az írva *Móses* II-dik K. 20-dik részében: és V-dik Könyv. 5-dik részében. Illyen képen szólá az Isten mind ezeket az Igéket:

Első Parantsolat:

En vagyok a' te Urad Istened, ki tégedet ki-hoztalak *Ægyiptomnak* földéből, a' szolgálatnak házából: *Ne legyenek tenéked idegen Istenid én előttem.*

Második Parantsolat:

Ne tsinály te-magadnak faragott képet, és semmi hasonlatosságot azoknak formájokra, mellyek oda-tel az égben, avagy itt alatt a' földön, avagy a' föld alatt a' vizekben vannak: ne hajoly meg azok előtt, és ne tisztellyed azokat. Mert én vagyok a' te Urad Istened erős boszszúálló, ki meglátogatom az Atyáknak vétkeket a' fiakban, harmad és negyed iziglen azokban, a' kik gyűlölnék engem.

engemet: és irgalmaságot tselekezem ezer iziglen azokkal, a' kik engemet szeretnek, és az én Parantsolatimat megtarttyák.

Harmadik Parantsolat:

A' te Uradnak Istenednek nevét hijjában fel ne vegyed: mert nem hadgya az UR büntetés nélkül azt, a' ki az ő nevét hijjában fel-vészti.

Negyedik Parantsolat:

Meg-emlekezzél a' Szombatnak napjáról, hogy azt meg-szentellyed: Hat napokon munkálkodgyál, és minden dolgaidat el-végezzed. De a' hetedik napon a' te Uradnak Istenednek Szombattya vagyon, semmi dolgot azon ne tégy, se te, se fiad, se leányod, se szolgád, se szolgáló-leányod, se barmod, se a' te jövevényed, melly a' te kapudon belől vagyon. Mert hat napokon teremté az UR a' mennyet és a' földet, a' tengert, és minden azokban lévő állatokat, és meg-nyugovék, heted napon:

azért meg-áldá az ÚR a' Szombatot, és meg-szentelé azt.

Eötödik Parantsolat:

Tiszteljed a' te Atyádat és Anyádat; hogy hofszú ideig ély a' földön, melyet a' te URad Istened ád néked.

Hatodik Parantsolat:

Ne ölly.

Hetedik Parantsolat:

Ne paráznázkodgyál.

Nyolczadik Parantsolat:

Ne lopj.

Kilenczedik Parantsolat:

Ne mondgy a' te felebarátod ellen hamis tanú-bizonyságot.

Tizedik Parantsolat:

Ne kívánnjad a' te felebarátodnak házát, ne kívánnjad a' te felebarátodnak feleségét, se szolgálóját, se szolgálóleányát, se ökrét, se szamarát, és semminémű marháját, valamellyek a' te felebarátodéi.

[Szólá Isten. Minek-elötte e' Parantsolátot Isten ki-adná, miket mondott Mósesnek, és mi-módon

módon adta-ki, meg-olvashatni, Mos. II. k. 19: 9. 18. és Mos. V. k. 4: 11. 12.

Egyiptomból a' Szolgálatnak házából. Egyiptom mondatik az Izraelitáknak szolgálattok házának; mert ott mint szolgálók és el-vettetett rabok, úgy tartattanak, sokféle rabotás munkával és jobbágyi szolgálattal nyomorgattattanak.

Mellyek oda-fel az égben vannak. Tudnillik a' Napnak, Holdnak, Csillagoknak, és égi madarainak formájokra.

Mellyek itt-alatt a' földön vannak. Ugy-mint az embereknek, oktalan állatoknak, vagy egyéb földön termőknek formájokra.

Mellyek a' vizekben. Ugy-mint a' halaknak, és egyéb vizi állatoknak formájokra. Lásd bővebb magyarázattát ezeknek, Mos. 5. k. 4: 15. 16, 17, 18, 19.

A' Szombatról. Az-az, nyugodalomnak napjáról.

Hogy azt meg-szenteljed. Az-az, hogy azon a' napon nem-tsak nyugodgyál, hanem egyszer s' mind azont Szent és Isteni dolgoknak véghezvitelére rendeljed.

Minden dolgaidat. Ugy-mint minden kézbéli vagy akarmi egyéb közönséges dolgaidat.

A' ki a' te kapuidon belől. Az-az: a' ki a' te sátorodban, vagy házában lakik, és tenéked enged, a' te hatalmad alatt vagyon.

Meg nyugodék az UR. E' szóllás emberi mód szerint való. Mellynek értelme ez: El-végezé

az UR a' teremtesnek munkajat, es uj nemu te-remtett allatokat teremteni meg szunek.

Meg-szentele azt. Az-az: meg - valaszta az UR a' Szombatot egyeb napoktol, es szent s' isteni dolgoknak veghez-vitelere rendelé: hogy tudni-illik azon az isteni tisztelet, es a' kegyefség munkainak közönséges gyakorlása közönségesen véghez vitettetnek.

XCIII. KERDES.

Summája. Mi módon osztatnak-el ezek a'

A' Tíz Parantsolatok két táblákra osztatnak.

FELELET.

Két táblákra a: Mellyek

1. Mellyik közzül (1) az első tábla négy az első? parantsolatokkal arra tanít-meg minket, miképen kellyen magunkat az Istenhez visel-

2. Mellyik nünk b. (2) A' második tábla a' második? hat parantsolatokkal azt ad-gya előnkbe, felebarátunknak mivel tartozzunk c.

Szent Irásbéli bizonyságok.

a. Mos 5. k. 10: 3, 4. En (Móses) meg-kebsi-tem a' két kő táblákat. Es meg-irá Isten a' táb-lákra az első irás szerint a' tíz igéket, mellyeket szók-

szóllott vala az UR ti veletek a' hegyen a' tűznek közepiből amaz Gyülekezetenek napján, es adá az UR azokat én kezemben. Lásd, Mos. 2. k. 31: 18. es 32. 15, 16.

Ilmét: Mát. 22: 40. E' két Parantsolatoktól függ az egész Törvény es a' Prófeták.

b, Mát. 22: 37, 38. Szeressed a' te Uradat Istenedet tellyes szívvedből, es tellyes te lelkedből, es minden te gondolatidból. Ez az első es nagy Parantsolat.

c, Mát. 22: 39. A' második pedig hasonló e-hez: Szeressed felebarátodat, mint te magadat.

XCIV. KERDES.

Mit kíván Isten az Első Pa- XXXIV. rantsolatban? UR Nap. Summája.

Ez Első Parantsolatban az Isten négy vét-keket tilt - meg: es ellenben nyólcz lelki jószágos-tselekedeteket parantsol.

FELELET.

Ezt, hogy valamint lelkem idvefségét szeretem, szintén ol-lyan szorgalmatosson el-távoz-tassak (1) minden bálványo- 1. Mellyek zást a, ördögi mesterséget, (va- azok a' meg ráslást) b bűvölést bájolást c, tiltott négy babonálást d. Szenteknek vagy betekes egyéb állatoknak legittségül való

2. Mellyek való hívását e. (2) Az egyet-
 azok a' pa- len-egy és igaz Istent pedig
 rantsoltt igazán meg-ismérjem f, tsak ő
 nyolcz jó- benne bizzam g, nagy alázatof-
 ságos - tse- sággal h és békese ges tūréffel i
 lekedetek? sággal h és békese ges tūréffel i
 magamat keze alá botsáffam,
 minden jót tsak egyedül ő tő-
 le várjak k: végezetre hogy ő-
 tett szivemnek belső indulat-
 ty'ából szerezsem l, félljem m, és
 3. Mikép- tisztellyem n; (3) úgy-annyira,
 pen és med- dig kell az
 dig kell az Istent sze-
 retni, be- nem mint tsak leg-kissebb do-
 tsálni és logban-is az ő akarattya ellen
 tisztelni? vétkezzen o.

Szent Irásbéli bizonyságok.

Tilalmaz- a, Sólt. 81: 10. Ne legyen néked
 tatik. idegen Istened, és idegen Isten előtt ne
 I. hajolly-meg. Lásd, 1 Ján. 5: 21.
 Bályányo- 1 Cor. 10: 7. 14.
 zás. Ismét: 1 Cor. 6: 9. Sem a' bál-
 Gány imádók az Istennek országának
 örökséget nem birják. Lásd, Jelen.
 21: 8. és 22: 15.
 b, c, Mos. 3. k. 19: 31. Ne men-
 nyozok

nyetek a' nézőkhöz, és ne tudakoz-
 zatok a' jövőndő mondóktól, hogy ma-
 gatokat meg ne ferteztessétek. Lásd,
 1. 26: és 20: 6. 27. Mich. 5: 12.

Ismét: Esa. 8: 19. Hogy ha pedig
 azt mondgyák tinéktek: tudakozzatok
 a' nézőktől, és a' jövőndő-mondóktól,
 kik futtogva szólnak, ti ne engedgyetek:
 Mert avagy nem az ő Istenétől kérd-é
 minden nemzet tanátsot?

e, Mos. 5. k. 18: 10, 11, 12. Ne
 találtaffék te közötted, a' ki az ő fiát
 vagy leányát által-vitetné a' tűzön,
 avagy jövőndő-mondó, avagy nap vá-
 logató*, avagy madár szóllásból jö-
 vendőlo†, vagy Varásló, se bábajos,
 se ördöngösöktől tudakozó, se jegy ma-
 gyarázó, se halottaktól tudakozó.¶
 Mert utállya az UR, valaki ezeket
 mivel: és ez ilyen útálatosságekert
 űzi-ki a' pogányokat a' te Urad Istened
 te előtted.

[* Nap válogató. A' ki babonálással magá-
 nak bizonyos jó szerentséjű órákat válogat dol-
 gainak véghez-vitelére. † Madár szóllásból jö-
 vendőlo. A' Pogányi szokás szerint a' madarék-
 nak szóllásból, tsevegésből téfzen itilletet jöven-
 dőbéli jó avagy gonosz szerentséjéről. ¶ Ha-
 lottaktól tudakozó. Avagy, a' Sidó ige szerint,
 Halottaktól tanáts kérő. A' ki babonás mester-
 ség-

II.
 Varáslás,
 Ördöngös-
 ség.

III.
 Bűvölés,
 bájolás, és
 babona-
 ság.

ségével azt tselekeszi, hogy a' halottak szóllyanak, s' kérdésekre feleletet tegyenek.]

d, Márk. 7: 4. Es a' piaczról is mikor haza mennek, (tudnillik a' Farisæusok és Sidók,) nem észnek, míg meg nem mosódnak: és sok egyéb dolgok is vannak, mellyeket vettek, hogy megtartsák; mint pohároknek mosását, korsóknak ércz edényeknek, nyoszolyáknak. Lásd, Col. 2: 18, 21, 22, 23.

e, Jel. 19: 10. Es (én János) leborúlék az Angyalnak lábainál, hogy imáulnám őtet. De ezt mondta nekem: Még - lásd, azt ne műveld; te szolgálta társod - vagyok, a' te atyádfiai közzül való, kiknél vagyok a' Jéusnak tanú-bizonyság tétéle; Istent imáulgyad. Lásd, 22: 8, 9.

IV. Szenteknek vagy egyéb te-remtett állatoknak segitségül való hívása. Ismét: Tsel. 10: 25, 25. Kornélius az ő lábánál le - esvén tisztelé őtet. A' Péter pedig fel - emelé őtet, mondván: Kelly fel, én is ember vagyok. Lásd - meg ismét a' Pálnak és a' Barnabásnak példáját azon könyvnek 14 - dik részének 13 - dik és következendő verseiben.

Ismét: Mos. 5. k. 4: 15, 19. Mególtalmaztatók annakokáért a' ti lelkeitekét szorgalmatoslan. Fel ne emeljed a' te szemeidet az égre; hogy látván ott a' Napot és Hóldat, és a' Tszilagokat,

lagokat, az egnek minden seregít. meg ne tsalattassál, és meg ne hajtsad magadat azoknak, és ne tiszteljed azokat; mellyeket a' te Urad Istened közlött minden népekkel, kik az ég alatt vannak.

f, Mát. 4. 10. A' te Uradat Istened imáulgyad, és tsak egyedül ő neki szolgál.

Ismét: Ján. 17. 3. É' pedig az örök élet, hogy meg - ismerjenek tegedet amaz egyedül való igaz Istennek lenni, és a' kit el - bortsátottál a' Jéus Christust.

Ismét: Jérémi. 9: 24. Ebben ditskedgyék a' ki ditskedik, hogy ismerjen és tudgyon engemet, hogy én vagyok az UR, ki tselekedem irgalmasságot, itéletet, és igazságot e földön: mert ezt akarom, azt mondgya az UR.

g, Jér. 17: 5, 7. Atkozott a' férjfiú, ki bizik az emberben, és erősségét helyhez teti a' testben, és az ő szive el - távozott az URtól. Bóldog a' férjfiú, ki bizik az URban, és kinek az UR az ő bizodalma. Lásd, Sólt. 118. 8, 9. és 125: 1. és 146: 5. Péld. 3: 5. és 16: 20. és 29: 25.

h, Esa. 57: 15. Ezt mondgya a' magasságos és ditsőséges, ki örökké - való ságban

Parantsolatik.

I. Az Istennek idvesseges ismereti.

II. Az Istenben való hit avagy bizodalom.

III. Az alázatosság.

ságban lakozik, kinek neve Szent: En magasságban és szent helyen lakom, és a töredelmes, alázatos szívű emberrel is; hogy meg-elevenitsen az alázatosoknak lelkeket, és meg-élesz-szem a töredelmeknek sziveket. Lásd, 66: 5. 1, 2.

Ismét: 1 Pét. 5: 5. Az Isten a kevélyeknek ellenek áll: de az alázatosoknak adgya az ő kegyelmét. Lásd, Jak. 4: 6. 10.

IV. Az békeséges tü-rés. *Is,* Luk. 21. 19. *Békeséges-tü-rés által birjátok a ti lelkeiteket.* Lásd, Ján. 5. 7. 8.

Ismét: Sid. 10: 36. *Szükség rindok a békeséges-tü-rés; hogy minek-utánna az Istennek akarattyát tselekedénditek, el-vegyétek annak ígérétit.*

V. A' remén-ség. *Is,* Jak. 1: 17. *Minden jó adomány és minden tökéletes ajándék, onnét fellyül vagyon, melly le-száll a világosságnak Attyától, kinél nintsen változás, vagy változásnak árnyéka.* Lásd, Sólt. 121: 1, 2. és 123: 5. 1, 2.

VI. Az Isteni szeretet. *Is,* 1. Mos. 5: k. 6: 5. *Szeressed a te Uradat Istenedet tellyes te szívedből, tellyes te elmédből, és minden teher-ségedből.* Lásd, Mát. 22: 37. Sólt. 18: 2.

Ismét; Mos. 5. k. 10: 12. *Mostan annak*

annak-okáért, oh Izrael, mit kíván a' te Urad Istened egyebet te tőled? Hanem hogy félyed a' te Uradat Istenedet, és hogy járj minden ő után, és hogy szeressed őtet, és tiszteljed a' te Uradat Istenedet tellyes szívedből, és tellyes lelkedből.

Is, Sólt. 34: 10. *Fellyétek az Urat minden ő szentei:* mert nintsen szükség az őtet félyőknek. Lásd, Jel. 14: 7.

Ismét: Préd. 12: 15. *A' dolognak summája ez: Az Istent félyed, és az ő Parantsolatit meg-tartsad; mert ez az embernek leg-főbb dolga.* Lásd, Péld. 1: 7.

Is, Malach. 1: 6. *A' fiú tiszteli az ő Attyát, és a' szolga az ő urát. Ha én Attyátok vagyok, hol az én tisztel-ségem? Es ha én Ur vagyok, hol az én félelmem? Ezt mondgya a' seregeknek Ura.* Lásd, 1 Sam. 2: 30.

Ismét: Mát. 10: 37. *A' ki szereti attyát vagy annyát félyebb mint engemet, nem méltó az én hozzám.*

Is, Mát. 10: 28. *Ne félyetek azoktól, kik a' testet ölhetik meg, a' lelket pedig nem ölhetik; hanem attól félyetek inkább, a' ki mind a' lelket s' mind a' testet el-vevethet a' Gyehennában.* **Ismét;**

VII. Az Isteni félelem.

VIII. Az Istennek betsü-lése avagy tisztelése.

Ismét: Csel. 5: 29. Engedni kell az Istennek inkább, mint az embereknek. Lásd ennek példáit, Mof. I. k. 39: 7. 9. és Dan. 3: 17, 18.

XCV. KERDES.

Summája. **Mit soda a' bálványozás?**

Bálványozás embernek, az egy igaz Isten helyett vagy kívül valamiben bizodalját helyhezteni.

FELELET.

Az egy élő Istennek helyette, avagy az egyedül való igaz Istennek kivüle, ki az ő szent igijében magát ki-jelentette, valami más Istent gondolni, vagy tartani, kiben reménségedet helyhezteszed, avagy a' kiben bizzál b.

Szent Irásbéli bizonyságok.

Gal. 4: 8. Ti pedig még akkoron, mikor az Istent nem tudtátok, szolgáltok vala azoknak kik természet szerint nem Istenek.

Ismét: 1 Pét. 4: 3. Mert elég minékünk, hogy a' mi életünknek ez előtt való idejében, a' Pogányoknak akarattok szerint élünk, mikor járunk bújálkodásokban, gonosz kívánságokban, részegségben, dobzódásokban, torkoságokban

a' bálványoknak mindok tiszteletekben.

Ismét: 1 Theff. 1: 9. Meg-térte az Istenhez a' bálványokat el-hagyván, hogy szolgálja az egy élő igaz Istennek. Lásd, Csel. 14. 15. b, Mát. 6. 24. Senki nem szolgálhat két Urnak: nem szolgálhattok Istennek és a' Mavmonnak. Lásd, 1 Kir. 18. 21.

Ismét: Coloff. 3. 5. Öldököllyétek-meg azért a' ti testi tagaitokat, a' paráznaságot, tisztátalanságot, gonosz kívánságot, bújaságot, és fősvénységet, melly bálvány-imádás*, Lásd, Efés. 5. 5.

[* A' fősvénység méltán mondatik bálványimádásnak: mert a' fősvények az ő gazdagságokban bizznak; azokért azokat bálványokká is téfzik és változtattják.]

Ismét: Fil. 3. 19. Kiknek (a' Christus keresztjének ellenséginek) végek veszedelem; kiknek Istenek az ő hasok†, és az ő ditséreték az ő gyaláztattukra vagyon, kik a' testiekben bőltek.

[† Hasok Istenek. Mert a' testnek gonosz kívánságot nagyobbra bétűlik az Istennél; és hasokról viselnek inkább gondot, mint az Istenről. Lásd, 2 Tim. 3. 4. Jak. 4: 46 1 Ján. 2. 15. Esa. 31. 1. és 16. 6. Solt. 20. 8, 9. Ezék. 28. 2. 2 Chron. 16. 12.]

XCVI. KERDES.

Mit kíván Isten a' Második XXXV. UR Nap Parantsolatban?

Summája.
A' má-

A' második Parantsolatban meg-tiltja az Isten
(1) az ő képek által való ki-ábrázolását a: (2)
az ő igéjében nem parantsoltatott tisztelését b.

F E L E L E T.

Hogy az Istent semminémű
képpel avagy ábrázattal ki ne
formályuk a, és valami egyéb
féle módon ne tiszteljük; ha-
nem csak úgy, mint az ő igé-
jében parantsolta magát tisz-
teltetni b.

Szent Írásbéli bizonyságok.

a. Mos. 5. k. 4. 22, 24. Meg látsátok annak
okáért, hogy a' ti Uratoknak Isteneknek szövet-
ségéről, mellyet tőt tiveletek, valami módon
ne felejtkeztek, *tsinálván magatoknak faragott
képet, avagy akarminémű állatnak ábrázattal*
a' miképpen meg-tiltotta neked a' te Urad Isten-
ned: mert a' te Urad Istened meg-emészto iüz.
Eros' borszuálló Isten. Lásd, 15, 19. és 27: 15.

Ismét: Rom. 1. 22. 23. Es mikor (a' Pogány-
nyok) magokat böltsenek vallának lenni. balga-
ragokká löttenek: mert az halhatatlan Istennel
ditsőségét el-változtatták halandó embereknek
madaraknak, négy lábú állatoknak, és más
állatoknak ki-faragott ábrázattokra.

b. Mos. 5. k. 12. 32. Valamit én parantsolo-

tintek

tintétek, azt meg-örizzétek, hogy úgy tseleked-
gyetek: *Semmit ahoz ne tégy, se el ne tégy ab-
ban.* Lásd, Mos. 3. k. 18. 4. és Mos. 5. k. 4. 2.
és Mos. 4. k. 15. 39. Ezék. 20. 18. 19. Ián 4. 24.
Ismét, Mát. 15. 9. *Hijában tisztelnék pedig
engemet, ha olly tudományokat tanítanak, mel-
lyek az embereknek parantsolati.*

XCVII. KERDES.

*Semmi képeket és ábrázatokat Summája.
nem kell-e tehát tsinálni?* Az Istent
nem-is le-
het a, nem-is kell b, semmi módon ki-
ábrázolni. A' teremtett állatokat ugyan
ki-ábrázolni meg-lehet, két okok alatt.

F E L E L E T.

Az Istent semmi módon nem
kell ki ábrázolni a, s' nem-is
lehet b. A' teremtett állatokat
pedig noha szabad ki-ábrázol-
ni c; (1) mindazáltal meg-tilt
az Isten, hogy azoknak képe-
ket ne tsinályuk d, se tartsuk
e' végre e, (2) hogy avagy ő
magokat a' képeket, avagy (3)
az Istent a' képek által imád-
nók f, avagy tisztelnők g.

[Az Istent nem lehet kiábrázolni, nem-is kell.

K

Nem

1. Mit tilt-
meg Isten a'
teremtett
állatokra
nézve?

2. Mellyik
az első?

3. Mellyik
a' második?

Nem lehet; mert ő Lelek: Rom. 1. 20. Ján. 4. 24. Nem is kell; mert azt mind a' második parantsolatban, s' mind egyébütt helyel helyel az Írásban meg-tiltotta. Es továbbá, az ő Isteni méltósága ekképpen kissebbül, midőn az ő megromolhatatlan avagy el-változhatatlan ditsősége, romlandó és változás alá vettetett állatoknak ábrázattára változtatik. Lásd, Rom. 1. 21, 22, 23. Sólt. 106. 19, 20. Esa. 40. 17. 18. 19.]

Szent Írásbéli bizonyságok.

a, Mof. 5. k. 4. 12, 15, 16, 17, 18. Szóllott az UR tinétek a' tűznek közepiből: az ő beszédének szavát is halljátok vala; semmi ábrázatot nem láttok vala a' szózottól meg-válva. Oltalmazatok-meg annakokáért szorgalmatossan a' ti lelkeiteket: mert semmi hasonlatosságot nem láttatok a' napon, mellyen tinétek szóllott az UR, a' tűzből a' Hórebnek hegyén. Hogy meg ne fertesztesétek magatokat, tsinálván magatoknak valamelyi faragott-képet, avagy valamelyi bálványinak ábrázattát, férfinak avagy asz-szonyi állatnak képét, avagy akárminemű földi lelkes állatnak, és az égen repeső madárnak képét; avagy akárminemű földön tsúszó-mászó állatnak képét, a' föld alatt a' vizekben lakozó akarmi halnak hasonlatosságát.

b, Esa. 40. 18, 19. Mihez hasonlítottatok tehát az erős Istent, és mitsodat hasonlítottok ő hozzá? Mihez hasonlítottatok azért engemet, hogy hasonlítottok volnék

volnék ahoz? azt mondgya a' Szent ISTEEN. Lásd, 46. 5, 6, 9.

Ismét, Csel. 17. 29. Mivel hogy azért az Istennek nemzeti vagyunk, nem kell azt alitaranunk, hogy aranyhoz, ez-üstöz, vagy kőöz, mesterséges faragáshoz, vagy emberi találmányhoz, az Isten hasonlatos volna. Lásd, Ián. 4. 24. c, Mof. 2. k. 35. 30, 31. Az UR nevezet szerint hívta Bésaléelt, kit be-töltött Istennek Lelkével, böltsésséggel, értelemmel, tudománnyal, és minden mesterséggel. Hogy gondollyon mesterséges találmányokat, tudgyon művelni aranyból, ez-üstből, réz-ből, és kőveket faragni a' kő foglalásokra, és tudgyon fát faragni, és minden tudományban mesterséggel művelni. Lásd, 17. 32, 33; Mof. 2. k. 31. 3, 4, 5.

(Igy Christus Urunk is, Mát. 22. 20, 21. A képeknek külső és emberek között szokott közön-séges hasznát joballya, midőn a' pénzre ki-vertett Császárnak képéből inti a' Sidókat, hogy adgyák-meg a' Császárnak a' mi a' Császáré, és az Istennek a' mi az Istené.)

d, Mof. 5. k. 27. 15. Atkozott a' férfiu, valamely tsinálánd faragott és öntött képet, az UR előtt való utálatosságot, az áts-mester kezének munkáját, és helyhezteréndi azt rejtekben. Es mind a' sokaság felellyen, és mondgyák, Amen.

e, Mof. 5. k. 7. 5. Az ő öltárait el-romtsátok, az ő kepeiket el-törjétek, és a' Pogányoknak Isteninek szentelt berkeket ki-vágjátok, az

É bálványaitat tisztelet meg-égesíték.

Lásd, Mof. 5. k. 12. 2, 3. és Mof. 2. k. 23. 24. és Mof. 4. k. 33. 52. A' mint ennek ditséretes példáit láthatni Mósesben: Mof. 2. k. 32. 20. Afa Királyban: 1 Kir. 15. 12, 13. Jéhuban: 2 Kir. 10. 26, 27. Ezéchiásban, ki az ércz kígyót el-rontá: 2 Kir. 18: 4. Jóhásban: 2 Kir. 23. 4. 5.

f. Solt. 97. 7. *Szegényüllyenek meg mind a' faragott képeknek szolgái*, kik ditsékednek a' bálványokkal. Imádgjátok ötet minden Angyalok.

g. Mof. 3. k. 26. 1. *Ne tsinállyatok magatoknak bálványokat*: és faragott képet, vagy valami oszlopot ne emelyletek magatoknak, *se pedig faragott követ* ne helyhezteftetek a' ti földetekben, *hogy meg-hajollyatok az előtt.*

Mof. 5. k. 12. 4. *Ne tselekedgyetek így a' ti Uratokkal Istentekkel*.*

[* Hogy tudnillik ötet tisztelnétek bálványok és képek által, mint a' Pogányok. Ide tartozik az Arontól öntetett borjúnak példája: Mof. 2. k. 32. 5, 8. Melly által az Urat akarják vala a' Sídók tisztelni. Es a' Jeroboámnak példája: 1 Kir. 12. 28. Sőt sokan a' Pogányok között is nem magát a' bálványt, hanem azok által akarták tisztelni az igaz Istent: Mint az Apostol bizonyította Rom. 1. 21, 23. *Melley Istent esmértek ugyan; de úgy, mint Istent, nem ditsőitettek: mert a' halhatatlan Isten ditsőséget el-változtatták, és halandó embernek, madaraknak, négy lábú állatoknak,*

toknak, és mászó állatoknak ki-faragott ábrázattokra.]

XCVIII. KERDES.

Nem szabad é tehát a' Temp. Summájai lomokban képeket tartani, a' képeket mellyek könyvek gyanánt a' templo-mokban is lennének a' tudatlan kös nem kell ségnek? el-szenvedni e' szin

alatt, mintha a' kös ségnek könyvei volnának.

FELELET.

Semmiképpen nem szabad:

(1) Mert nem illik nekünk *1. Miért* bőltebbeknek lennünk az Istennél, ki az ő Anyaszentegyházát nem a' néma képekkel *nem kell el-szenvedni?* hanem az ő szent igéjének élő prédikáltatásával akarja tanítani *b.*

Szent Irásbéli bizonyságok.

a. Jerem. 10. 8. A' Pogányoknak bőltesei mind edgyig bolondok, és bolondúl tselekefznek: *hijá-ba-valóságra tanít a' fa.* Lásd a' 14. 15. verseket is, Ismét, Esa. 41. 29.

Ismét: Habak. 2. 18. 19. *Mit használ tené-*

ked a' faragott kép, hogy annak faragója ki-faragta azt, vagy az öntött kép, melly hazugságra tanít, mivel hogy bizik annak faragója annak tsinálmányában, hogy néma bálványokat tsinállyon? Jaj, a' ki a' fának azt mondgya: Serkenyfel; és a' néma kőnek: Ebredgy-fel. *Avagy taníthat-e az?* Imé béborított arannyal és ezüffel; de semmi lélek nintsen benne.

Ismét: Zach. 10. 2. *A' bálványok hazugságot szólnak.*

b, Luk. 16. 29. *Vagyon Mófesek és Proféták, halgassák azokat.*

Ismét, Ján. 5. 39. *Visgállyátok az írásokat; mert azok téznek bizonytságot én rólam.*

Ismét, Rom. 10. 17. *A' hit a' hallásból származik; a' hallás az Isten igéje által.*

Ismét, 2 Tim. 3. 16, 17. *A' tellyes írás Isten-től ihletett, és hasznos a' tanításra, a' meg jobbitásra, a' figyelemre, melly igazságban vagyont. Hogy tökéletes legyen az Isten embere, minden jó tselekedetekre tökéletesen fel-készítettetett. Lásd, Galat. 2. 1.*

XCIX. KERDES.

XXXVI. *Mit kíván Isten a' Harmadik*

HR Nap.

Parantsolatban?

Summája.

A' Harmadik Parantsolatban megtiltya az Isten az ō nevével való gonoszúl avagy tiszteletlenül élést: és viszontag parantsoltya azon ō nevének betsülettel való említettését.

FELE.

FELELET.

Ezt, hogy nem tsak (1) átkozódással a, avagy hamis esküvéssel b, de még szükségtelen esküvéssel-is c, az Istennek nevét se káromlyuk, se tiszteletlenül ne emlitsük, sem ezekben a' rettenetes bűnökben tsak halgatással vagy hozzájok hunyoritással-is ne részesüllyünk d; hanem (2) az Istennek szentséges nevét nagy Isteni félelemmel és betsülettel emlittsük e, hogy a' mi igaz és álhathatos vallásunkkal f, segítségére való hívásunkkal g, végezetre minden beszédünkkel, s' tselekedetünkkel őt ditsérjük és tisztellyük h.

1. Miképpen említetik tiszteletlenül az Isten neve?

2. Miképpen említetik ismét betsülettel?

Szent Írásbéli bizonyságok.

a, Mof. 3. k. 24. 15, 16. *Az Izrael fiainak pedig szölly, ezt mondván: Valaki az Isten ellen káromlást szöll, az ō bűnének büntetését hordozza: és Valaki szidalmazza az Urnak nevét, meg-öletteffék az.*

Megtiltyatik:

I. Atkozódás.

K 4 b, Mof.

I I. *b*, Mof. 3. k. 19. 12. *Ne esküd-
gyetek az én nevére hamissan; mert
kűvés. meg-fertezteted a' te Istenednek nevére.
En vagyok az UR. Lásd, Jér. 4. 7. 2.
Zach. 8. 17. és 5: 3, 4.*

III. *c*, Mof. 3. k. 5. 4. 5. *Mikor Gala-
melly ember esküszik, az ő szájából
Szükség- ki szalasztván, hogy gonoszt vagy jó
telen es- sselekeszik, a' szerint a' mint az em-
kűvés. ber szokott esküvéssel hirtelen szól-
lani, és azt nem tudta, hanem az után
vette észébe, hogy valamellyik beszé-
dében vétkezett. Ez illyen ember
mivel hogy valamelly beszédében vét-
kezett; szükség, hogy meg-vallja
azt, a' miben vétkezett.*

Ismét: Mát. 5. 34. 35. 36. *En pe-
dig azt mondom néktek, hogy semmi-
képpen ne esküdgyetek, se az ég-
re, mivel hogy Istennek Királyi széki; se a'
földre, mivel hogy Istennek lábainak
sámolya; se Jerusálemre, mivel hogy
nagy Királynak városa; se a' te fejedre
(Annál-inkább lelkedre) ne esküdgyel,*

IV. *mert nem teremthetíz egy fejer avagy
fekete haj-szálat. Lásd, Jak. 5. 12.
d*, Mof. 3. k. 5. 1. *Ha valamelly
ember vétkezéndik, hogy ha hallotta a'
avagy reá káromló beszédet, és ő bizonyság le-
hagyása. hetne hogy hallotta, avagy hogy bi-
zonnyal*

zonnyal tudgya; ha meg nem mondgya
azt, annak büne büntetését hordozza.

e, Malak. 4. 2. *Fel-támad titektek, kik az én nevémet felitek, az igaz-
ságnak napja. Lásd, Mof. 5. k. 28.
58. Nehem. 1: 11. Esa. 66. 2.*

Ismét: 1 Pét. 4. 11. *A' ki szól, szóllyá mint Istennek beszédet; s' a' t.
f, Mát. 10: 32, 33. Valaki azért vallást tesz en rólam az emberek
előtt, én is vallást teszek arról az én
Mennyei Szent Atyám előtt, ki az
egekben vagyok. Valaki pedig meg-
tagadánd engemet az emberek előtt,
én is meg-tagadom azt az én men-
nyei Atyám előtt, ki az egekben va-
gyon.*

Ismét: 1 Pét. 3: 15. *Az Ur Istent
szentellyétek a' ti szivetekben. Le-
gyetek pedig mindenkoron készek meg-
felelni nagy alázatossággal és betsü-
lettel azoknak, a' kik számat akar-
nak venni a' ti bennetek való remén-
ségről. Lásd, Rom. 10. 10. 2 Tim.
2. 12. 1 Pét. 2. 9.*

g, Solt. 50. 15. *Híjj engemet se-
gítségre a' te nyomorúságodnak idején.
Ismét: Solt. 91. 15. Segítségül hi-
vott engemet; meg-hallgatom ötött,
véle vagyok háboruságában, meg-
men-*

Parantsol-
tatik.

I.

Az Isten-
nek féle-
lemmel és
betsület-
tel való
említése.

II.

Az igaz és
állhatatos
vallásté-
tel.

III.

Az Isten-
nek segít-
ségül való
hívása.

mentem és meg-ditsőitem. Lásd,
1 Tim. 2. 8.

VI. *b.* Col. 3. 17. Es valamit tsele-
keztek beszéddel vagy tselekedettel,
az Ur Jესusnak nevében tselekedgye-
tek, hálaikat adván az Istennek, és
az Atyának ő általa.
Ismét: 1 Cor. 10. 31. Akar estek
azért, akar iszotok, akarmit tsele-
keztek, mindeneket Istennek ditsősé-
gére művellyetek. Lásd, Mát. 5. 16.

C. KERDES.

Summája. Ugy annyira nagy bűné azért,
hamis esküvéssel vagy pe-
dig átkozódással az Ur Istē-
nek nevében káromlást tenni,
hogy az Isten még azokra-
is haragudgyék, a? kik, a?
mennyre ő tőlök lehetne,
azt meg nem tiltják avagy
ellenzik?
Az Isten
azokat-is
meg akar-
ja büntet-
ni, kik má-
foknak át-
kozódások-
ra, hamis
esküvések-
re hunyc-
ritnak, azt
csak reá hadgyák a.

FELELET.

1. Miért Bizonyára felette igen nagy
akarja? bűn a. (1) Mert nintsen-is egy
nagyobb

nagyobb bűn, avagy a' mel-
lyel Isten inkább meg-bántat-
nék, mint az ő szent nevének
(meg-útálása, avagy annak) 2. Ebbéli
meg-káromlása. Annak oká-
ért (2) ugyan azt akarja hogy akarattját
az a' rettenetes nagy bűn, ha- az Isten
lállal-is meg-büntettesék b. mi képpen
mútatya-
meg az
Isten?

Szent Írásbéli bizonyságok.

a, Mos. 3. k. 5. 1. Ha valamelly ember vét-
kezendék, az-az, ha hallotta a' káromló beszédet
(avagy esküvést,) és ő bizonyság lehetne, hogy
hallotta, avagy hogy bizonynal tudgya: Ha meg
nem mondgya azt, annak a' bűnnek büntetését
hordozza.

Ismét: Péld. 29. 24. A' ki hallja az átközó-
dást, és azt meg nem jelenti, gyűlöli magát*.

(* Mert azzal a' reá hagyással Istennek harag-
ját maga ellen fel-indította.)

b, Mos. 3. k. 24. 15, 16. Valaki az Isten ellen
káromlást szól, az ő bűnének büntetését hor-
dozza: és valaki szidalmazza az Urnak nevé-
t, meg-ölettefiek, az egész sokaság meg kövezzék
azt, akar jövevény, akar lakos, ha az Istennek
névét szidalmazza, meg-halllyon. Lásd, 1. 10.
14, 15, 23. verseket-is.

CI. KERDES.

XXXVII. *Esküdhetik-e valaki kereszttyé-
UR Nap. ni módra az Isten nevére?
Summája.*

Az esküvés szabados két tekintetek alatt.

FELELET.

1. *Mellyik az első?* Meg-lehet: (1) mikor az a Magisztrátus kívánja a, vagy pedig (2) valami szükség kényszerít reá, hogy hitelünket és igazságunkat esküvéssel erőssítsük - meg b: (3) hogy így mind az Istennek dicsőfége magasztaltassék c, mind pedig egyebeknek idveffégekre hasznallyon d. (4) Mert efféle esküvésre az Istennek igéje tanít e: ezokáért a' Szentek-is mind az ó s' mind az új Testámentomban igazán éltek véle f.

Szent Írásbéli bizonyosságok.

g, Mof. 2. k. 22. 5. 10. 11. Ha valaki adánd az ő felebaráttjának számárt, vagy őkröt, vagy valami egyéb állatot tartani, és meg-halánd, vagy meg-sértetik, vagy ellenségtől el-hajtatik, úgy hogy

hogy senki nem látta; *Borsáttassék e' dolog a' ke-
ember között (Tudni illik a' Magistratus előtt
mint meg-tetszik a' 9. 5-ben.) az Istenre való
esküvésre, hogy az ő felebaráttjának marháját
el nem lopta, és az Ura a' marhának annak hit-
tén elégedgyék-meg; amaz semmit ne fizessen.*

Ismét: Efd. 10. 5. Fel-kele annakokáért Efd-
rás, és meg-esküvé a' Papoknak és a' Lévitáknak
Fejedelmet, és mind az egész Izraelt, hogy e' be-
széd szerint tselekednének, és meg-esküvének.

b, Jól. 2. 12. † Mostan azért esküdgyetek-meg
nékem az Istenre, mivel hogy irgalmaságot tse-
lekedtem veletek, hogy tselekesztek ti-is irgal-
maságot az én Atyámnak házával g, és adtok
énnekem erről bizonyos jelt.

[† Ráháb szól a' két kémeknek. g Kedvezvén
tudnillik annak, a' Jérikónak lerontásában.]
c, Mof. 5. k. 10. 20. A' te Uradat Istenedet
fellyed, őtet tisztellyed, ő hozzá ragalzkodgyál,
és az ő nevére esküdgyel. és 16. 13.

d, Jól. 9. 19. * Mi meg-esküdtünk nékik az
Izraelnek Urára Istenére; azért mostan nem nyúl-
hatunk hozzájuk.

(* Ugy mondának a' Fejedelmek a' Gibeoni-
ták felől a' Gyülekezetnek.)

e, Esa. 45. 23. En magamra meg-esküdtem,
kiment az én számból az igazságnak beszéde, és
meg nem változik: minden térd énnékem ha-
jol-meg, és minden nyelv én reám esküszik.

Ismét: Esa. 65. 16. Hogy a' ki magát áldgya
e' föl

e' földön, áldgya magát az igaz Istenben; és a' ki esküszik e' földön, esküdjék az igaz Istenre. Lásd, Jer. 4. 2.

Ismét: Sid. 6. 16. Mert az emberek náloknál nagyobbra esküsznek, és önékiek minden Versengésnek vége, minden dolgoknak meg-erősítésére az esküvés.

f. 1 Móf. 21: 23, 31.	Abrahám,	}
1 Móf. 26: 31.	Isák,	
1 Móf. 31: 53.	Jákób,	}
1 Sám. 24: 22, 23.	Dávid,	
Rom. 9: 1.	Pál Apostol,	} Meg-ef- küdték.
Jelen. 10: 5, 6.	Az Angyal,	
Ján. 16: 23.	Sőt a' Christus ömagá-is; s' a't.	}

CII. KERDES.

Summája. Szabad é eskünni a' Szentekre avagy egyéb teremtetett állatokra?
A' megholt Szentekre avagy egyéb állatokra eskünni nem szabad.

FELELET.

1. Miért nem szabad? Nem szabad: (1) Mert a' törvény szerint való esküvés nem egyéb, hanem Istennek tanú-bizonyságul és segítségül való hívása a, mellyel azt kérjük, hogy ő úgy mint ki a' sziveknek

veknek egyedül való által látója, tégyen bizonytságot az igazságról b, és az esküvőt meg-büntesse, ha az tudva tsalni akar az esküvéssel c: továbbá pedig e' tisztetség semmi teremtetett állatot nem illet d.

(E' tisztetség. Tudmillik, a' segítségre való hívásnak, minden tudóságnak, és mindenhatóságnak tisztelege.)

Szent Irásbéli bizonyságok.

a, b, c, 2 Cor. 1. 23. En pedig (Pál) az Isten hitom bizonyságul az én lelkem ellen*, hogy én azért nem mentem ez ideig Kórinthusba, hogy néktek kedvezzek.

(* Az-az: hogy meg-büntesse ő az én lelke-
met-is, ha tudva megtsallak benneteket)

Ismét: 1 Kir. 8. 39. Te magad tudod egyedül minden emberek fiainak siveket. Lásd, 7. 31, 32.

Ismét: Mof. 1. k. 17. 1. En vagyok az erős mindenható Isten, szüntelen járj én előttem, és légy tökéletes.

Ismét: Mof. 5. k. 32. 35. Enyim a' bozsfü-
állítás és a' meg-fizetés.

d, Esa. 45. 23. Ennékem hajol-meg minden térd, és minden nyelv én veám esküszik. Lásd, Mof. 5. k. 6. 13. Esa 65. 16. és 63. 19. Jer. 4. 2. és 5. 7. és 12: 16. Amós. 8. 14. Sóf. 1. 5.

CIII. KERDES.

XXXVIII. Mit parantsol az Isten a' Negyedik Parantsolatban?
UR Nap.
Summája.

Az Isten a' Negyedik Parantsolatban, a' Szombatnak kettős meg-szenteltetését kívánja, úgy mint belsőt és külsőt.

FELELET.

1. A' Szombatnak külső-képpen való meg-szentelése. *re mitsoda dolgok szükségesek?*
(1) Először ezt, hogy az Anyaszentegyházban lévő Evangyéliomi szolgálat, és az Oskolák közöttünk megtartassanak a, és hogy én egyéb napokon-is, de főképpen az URnak Szombattyán, szorgalmatosan gyakoroljam a' szent Gyülekezeteket b, (2) az Istennek igéjét hiven és figyelme-teszen halgassam c, a' Sákramentomokkal éllyek d, a' közösséges könyörgésekhez az én könyörgésemet-is hozzájok adgyam e, az én értékem és tehetségem szerint a' szegényeket valamivel segítsem f. (3)

Tovább-

Továbbá, hogy tellyes életemben a' gonosz tselekedetektől magamat meg-őrizzem g, az URnak engedvén, hogy a' Szent Lélek által az ő munkáját szabadon én beñem tselekedgyek h: és ekképpen (4) amaz örökké való Szombatot, még ezen mostani életemben el-kezdgyem, i.

[*Az URnak Szombattyán.* Melly az Uj Testámentomban az Apostolok idejétől fogva a' hétnek első napja, a' mellyen az UR Christus fel-támadott az halálból: mint ezt szedegethni, Csel. 20. 7. 1 Cor. 16. 2. Melly ezokáért UR Napjának neveztetik. Jelen. 1. 10.

Gyakoroljam a' szent Gyülekezeteket. Ebben áll a' Szombatnak közösséges külső meg-szentelése: a' mellyhez kell járulni a' magánosan való meg-szentelésnek-is a' kiváltképpen való kegyesség gyakorlás által, a' nyilván-való közösséges egyben-gyülésnek mind előtte s' mind utánna.

Amaz örökké-való Szombatot. A' melly lé-szen a' más életben, midőn minden bűneinktől meg-nyugosunk, és az Istent tökéletes szentségben és igazságban mind örökké tiszteljük, és csak egyedül ő néki szolgálunk. Es így a' Szombatnak belső képpen-való meg-szentelése kettős:

Edgyik

Edgyik el-kezdetik ez életben; a' Másik el-végeztetik, és tökéletessé tétetik a' más életben.]

Szent Írásbéli bizonyságok.

Parantsolatik itt: *hogy el ne hadgyad a' Levisát* azon a' földön, életednek minden napjaiban t.

I. Az Anyaszentegyházbeli szolgálatnak megtartása. († Mennyivel inkább az Evangéliomnak szolgait, kiket Isten az Új Testámentomban, a' kegyelemnek frigyében rendelt.)

Ismét: 1 Cor. 9. 14. Az UR (Jésus) rendelte azoknak, a' kik az Evangéliomot prédikáltják, hogy az Evangéliomból éllyenek.

Ismét: Gal. 6. 6. Az olly ember pedig a' ki tanittatik az Evangéliom tudományára, közölje minden javait azzal, a' ki őtet tanítja.

[Hogy az Oskoláknak-is (mint az Isten Anyaszentegyházának vereményes kerteinek,) meg-kellefsék tartatniok, meg-tetstik, többi-között, a' következő helyekben való példákból:]

II. A' közön-séges szent gyülekezet-gyülekezetünknek gyakor-nemellyeknek; hanem intvén egymással.

lása. annyival-is inkább, mivel hogy láttyátok

tok hogy ama' nap el-közéiget. Lásd, Moses. 3. könyv. 23: 3.

c, Préd. 5. 1. *Eőrizd meg mind a' te két lábaidat mikoron megy az Istennek házához, hogy hajlandó legy a' halgatásra* (Tudni-illik, az Istennek igéjének hallgatására.) inkább, hogy nem mint bolondoknak módgyok szerint áldozatra. Lásd, Luk. 4. 15, 16. 22. 31, 32. Csel. 13: 14, 15, 16, 42, 44. és 15: 21.

d, Csel. 20. 7. *A' hétnek pedig első napján, a' Tanítványok-t egybe-gyűjtben a' kenyérnek meg-szegésére,* (Azaz, az UR Vatsorájának ki-szolgáltatására.) a' Pál prédikál vala, mivel hogy másod napon el-akara menni, és a' tanítást el-nyújtá szintén éjfélig. Lásd, 2: 38, 41, 42.

e, Solt. 68. 27. *A' Gyülekezerekben áldgyátok az UR Istenre,* az Izrael magvából valóok.

Ismét: Csel. 1. 14. *Ezek mind egyetemben foglalatosok valának az imádkozásban és a' könyörgésben.* Lásd, 2: 42. és 16: 13. Ésa. 56. 7. Zach. 8. 21. és 14: 17.

f, 1 Cor. 16. 2. *A' hétnek pedig első napján minden tegye-el magánál, a' mit az Istennek ajándékából akar el-ten-*

III

Az Isten igéjének szorgalmas halgatása.

IV.

Az UR Vatsorájának ki-szolgáltatása.

V.

A' közön-séges könyörgések.

VI.

Az alamifnalkodás.

el-tenni *; hogy ne legyen akkor annak ki-szedése, mikor oda megyek.

(* Tudnillik, a' szükölködő szegényeknek segítségekre.)

VII.

A' gonosz *te* a' te láodat Szombat napon, hogy tselekedetektől való meg-szünés. *azt ne mivellyed, a' miben gyönyörködöl, az én szent napomon, és az Szombatot gyönyörűségnek tartod, hogy szenteltsék és tiszteltsék az UR, és annak tisztetséget tejéndeled, úgy hogy nem lészesz foglalatos a' te áitaidban †, és nem tselekész el sem szólsz olly beszédet, mellyben gyönyörködöl.*

(† Az-az, gonosz tselekedetidben.)

VIII.

Belsőképpenn való meg-szentelése az Szombatnak. *batimat meg-tartsátok; mert jel az én közöttem, és ti közöttetek nemzetségről nemzetségre; hogy meg-tudjátok, hogy én vagyok a' Jehova, és titeket meg-szentellek ¶.*

(¶ Itt meg-jegyezheted, hogy az Szombatnak külső-képpen való meg-szentelése, mint egyéb Ó Testámentombéli innepeknek-is meg-tartása, Sákramentoma, vagy külső jele volt a' belső meg-szenteltetésnek, melly által az Isten meg-szenteli a' hiveknek sziveket.

sziveket. Lásd, Ezéch. 20: 12.

Coloff 2. 16. 17.)

Es minden hónap-ról hólnapra, és minden Szombatról Szombatra el jó minden test *, hogy az URat imádják ¶.

(* Az-az: minden el-választott hivek. ¶ Az-az: hogy a' hivek szentellyék az örökké-való Szombatot avagy nyugodalmot, melyben mind örökké engemet dicsérjenek.)

Isinét: Sid. 4: 9, 10, 11. *Annak-ért vagyok meg Salami Szombatra az Isten népének. Mert a' ki bément az ő nyugodalmába, meg nyugott az-is az ő tselekedetitől, mi-képen Isten-is az ővéitől. Igyekezünk azért bé-menni abba a' más nyugodalomban *; hogy valaki azon meg-átalkodott hiheretlenségnek példájában ne essék.*

(* Mellyet tudni-illik, ez életben el-kezdünk azért, hogy a' más életben azt örökké birjuk.)

CIV. KERDES!

Mit parantsol nekünk Isten az ötödik Parantsolatban?

Az ötödik Parantsolatban az Isten előnkben

IX.

Az örökké-való Szombata-nak emlékezete.

XXXIX!

UR Nap.

Summája.

irja

írja és parantsollja, (1) a' mi szüléinkhez, (2) minden előttünk járókhoz való tiszteinket.

FELELET.

Hogy szüléinknek, és mindeneknek a' kik mi előttünk járók, (1) a' mi tőlünk érdemlett illendő tiszteséget a, szeretetet b, és hivséget megadgyuk c, és az ő hivséges parantsolattyyoknak és tanításoknak illendő engedelmeséggel magunkat alájük adgyuk d: annak felette hogy az ő fogyatkozásokat-is és nehéz erköltsöket békével el-túrjuk e, (2) ezt mindenkor meg-gondolván, hogy az Isten minket az ő kezek által akar vezérleni és igazgatni f.

1. *Mitso-da tiszteket kell ő hoz-zájok véghez vinnünk?*

2. *Miért tartozunk e tisztekel nekik?*

(Mindenek kik mi előttünk járók. Minéműek a' Tanítók, öregek, Oskolákban Tanítók, Magisztrátusok, Tútorok, Gazdák, Gazdaszszonyok, és a' koros idős Emberek. Mert mind ezekre Szüléi tiszteet bizott Isten, az alattok lévő Halgatókhoz, Tanítványokhoz, alattok való Kőtséghez,

Arvák

Arvákhoz, Szolgákhoz, Iffiakhoz. A' honnan Szüléinknek is avagy Atyáknak mondatnak az Irásban. Példának okáért: a' Tanítók, 1 Corint: 4: 15. 2 Kir. 6. 21. Urak, 2 Kir. 2. 12. és 5: 13. Magisztrátusok, Terem. 41: 43, 45. Tútorok, Esther. 2: 7, 15. A' Vének, 1 Tim. 5: 1, 2. Továbbá, a' mások alatt lévőeknek az ő előttök járóikhoz való tisztek alatt, ott érterik azoknak is az ő alattok lévőkhöz tisztek: mint meg-tetűzik, Efé. 6: 4, 9. Col. 3: 21. és 4: 1.)

Szent Irásbéli bizonyságok

a, Malach. 1: 6. A' fiú tiszteli az ő atyát, és a' szolga az ő Urát. Ha én Atya vagyok, hol az én betsülletem? Ha én UR vagyok, hol az én töllem való félelem? Azt mondgya a' Seregeknek UR.

Ismét: Efé. 6. 2, 3. Tiszteljed a' te Atyádat és Anyádat, (melly első parantsolat igéreittel egyetemben;) hogy jól légyen néked dolgod, és holzszú életű légy a' földön.

Ismét: 1 Tim. 5. 17. A' Presbiterék (Vének) kik jól járnak elől, ket-rős tisztessegre méltóztassanak; főképpen pedig azok, a' kik munkálkodnak a' beszédben és a' tanításban.

Ismét: Lásd, 2 Kir. 2: 23, 24. Mint jártak a' gyermekek, kik az Eliszutt súfolták.

Parantsolatik I. A' tiszteség tétel: Szüléinknek.

Tanítóinknak és Presbiterinknek.

Ismét

Magistrá- Ismét: 1 Pét. 2: 17. Az Istent fél-
tusoknak. lyétek, a' Királyt meg bertsüllýétek.

Uraink. Ismét: 1 Tim. 6: 1. Az iga alatt
nak. való szolgák, az ő Urokhöz minden
tisztességgel legyenek; hogy az Isten-
nek neve és a' tudomány ne káromol-
tassék.

Öreg em- Ismét: Mos. 3. k. 19. 32. A' vén
bereink. ember előtt fel kelly, és a' vén ember-
nek. nek orczáját meg bertsüllýed, és fély
a' te Uradtól Istenedtől. Lásd, Jób.

II. 32. 4.
A' Beretet: b, Mát. 10. 37. Ha valaki szereti
Szüléink. Attyát vagy Annyát * inkább hogy
hez. nem engemet, nem méltó az én hoz-
zám.

[* Az-az, a' kit az ember leg-
kább tartoznék szeretni.]

Tanítóink- Ismét: 1 Theff. 5. 12, 13. Kérünk
hoz; pedig titeket atyámfiak, hogy meg-
betsüllýétek a' kik munkálkodnak ti köz-
retek, és néktek Elöl járóitok az Ur-
ban, és intenek titeket. Es azokat fe-
lette igen szerelmesiteknek tartásatok
az ő munkájokért.

Fiaknak az c, Péld. 23. 24. A' ki el prédállya
ő Szüléik- az ő attyának és annyanak marháját,
hez. és azt mondgya, nem véték, tárfa az
az öldöklő embernek. Lásd, 19: 26.

Ismét: Tit. 2. 9, 10. A' szolgák
intsed

intsed, hogy az ő Uraiknak engedel- Szolgák-
mesek legyenek, mindenekben azok- nak és szol-
nak kedvesek legyenek, ne legyenek gálóknak
beszéddel ellenkezők. Semmiben meg az ő Urok
nem isalván őket; hanem mindenben hoz és Afz
jó hívséget mutatván; hogy a' mi szonyok-
meg-tartó Istenünknek tudományát hoz.
ékesítsék mindenben. Lásd Jákób
hűségét a' Lábánnak való szolgál-
tyában, Mos. 1. k. 31: 6, 38, 39, 40.

d, Péld. 6: 20, 21, 22. Őrizd meg
szerelmes fiad a' te Atyádnak paran-
tsolatlyát: Es a' te Anyádnak tanítá-
sát el ne hadgyad; kösd azokat a' te
szívedre mindenkor, fűggeszszed a-
zokat a' te nyakadra: Valahová me-
néndesz, az vezérel tégedet; miko-
ron aluszol, meg-őriz tégedet; mikor
fel-keleléd, az beszélget te veled.

Umet: Efes 6: 1. Fiak engedelme-
sek legyetek az Urban a' ti szüléitek-
nek; mert az az igaz dolog. Lásd,
Col. 3: 20. Ezért ditsértetnek az
Rechabiták; Jér. 35. 18, 19. Lásd
ellenben az engedetlen fiak bünteté-
sét, Mos. 5. k. 21. 18, 21.

Ismét. Sid. 13: 17. Engedgyetek a'
ti előttemek járóitoknak; mert vagyáz-
nak ő a' ti lelkeitekért úgy-mint szám-
adók; hogy örömmel mivellyék azt és

L

nem

III.
Engedel-
messég:

Fiaknak
az ő szü-
léikhez.

Hallga-
tóknak a'
Tanítók-
hoz.

nem bánattal, mert az tinéktek nem halznos.

Ködségnek Ismét: Rom. 13: 1. Minden lélek a' Tisztvi- a' felső karalmasságnak engedelmes le- felökhöz. gyen.

Szolgák- Ismét: Coloss. 3: 22. *Ti szolgák- nak az ō engedelmesek legyetek mindenekben a- urokhoz. zoknak, kik nektek uraitok test sze- A' bünte- rint, nem csak szem előtt szolgálván, tésekben. mint a' kik embereknek igyekeznek is a' men- kedveskedni; hanem tiszta szível, fél- nyire il- vén az Isten. Lásd, Efés. 6: 5, 6, 7. lendő. Tit. 2: 9.*

Ismét: Péld. 1: 8. *Hallgasd sze- relmes flam a' te Atyádnak böltsé- get, és a' te Anyádnak oktatását el- ne hadgyad.*

Ismét: Péld. 15. 5. *Bolond az, valaki meg úttálya az ō Atyának ta- nitását: a' ki pedig meg bészeli a' dor- galást, igen eszes. Lásd, 12: 1. és 13: 1, 18. és 15: 10, 31, 32. és 19: 20, és 23: 12. Sid. 12: 9.*

Ismét: Péld. 23: 22. *Hallgasd a' te Atyádat, a' ki nemzett tégedet: és meg ne úttályad, mikor meg-sénbeszik a' te Anyád.*

• Péld. 30. 17. *A' ki meg tsúfollja Atyát, a' vagy meg-úttálya Anyának tanítását, szemel- ki-vájják a' völgynek hollói, avagy meg-eszi őtet a' sas*

a' sas-kefelyűnek fiai. Es 20. 7. 20: *A' ki az ō Atyát vagy Anyát meg-átkozza, annak meg-óltatik szövéneke a' setétségnek homályosságá- ban. Lásd, Mos. 2. k. 21. 15, 17. Mos. 3. k. 20. 9. Mos. 5. k. 27: 16. Ezért átkoztaték-meg Chám Noétól az ō Atyától; de a' Sem és Jáfet meg-áldaték: Mos. 1. k. 9: 25, 26. Lásd ennek ditsé- retes példait Jonathánban, 1 Sam. 19: 1, 4, 5, 6. és 20: 30, 31. Dávidban, 1 Sam. 19. 10. és 24: 5, 6, 7. és 26. 9---24. Jófesben, ki az ō Atyát táplálá a' drága időben, Mos. 1. k. 47: 12. Azt tselekedvén, a' mit hágy az Apostol, 1 Tim. 5. 1.*

Ismét: 1 Pét. 2: 18, 19. *Szolgák A' szol- a' ti uraitoknak engedelmesek legyetek gáknak az minden félelemmel, nem csak a' jók- ō uraik- nak és az alázatosoknak; hanem a' ke- hoz. mennyeknek-is.*

f. Efés. 6: 4. *Ti Atyák ne ingerel- Atyáknak lyetek haragra a' ti magzatitokat; ha- tiszték a' nem nebellyetek őket a' tudományban, fiakhoz. és az Urnak beszédinek intésiben.*

Ismét: 1 Pét. 2: 13, 14. *Annak- okáért engedelmesek legyetek minden V. emberi rendelésnek az URert, akar Tisztvise- Királynak, úgy-mint felső méltóság- lőknek ban helyhez-tetettnek; akar Tisztar- tiszték az tóknak, úgy-mint kik attól (az Ur- ō alattok- tól) borsáttattanak mind a' gonoszté- valókhoz. vőknek büntetésekre, mind a' jól-tévők- nek ditséretekre. L 2 Ismét,*

Magunk ha pedig valaki fegyverrel sérténda
fzemélyé- meg valakit, és az meg-halánd, gyil-
ben, vagy kos az: meg-halván meg-hallyon az
más által a' gyilkos. Hogy ha kéz-ből hagyirya
való vér- követ, hogy meg-hallyon, és az meg-
ontással. halánd, gyilkos az: meg-halván meg-
hallyon a' gyilkos. *Avagy ha kéz-ből*

fával ütendi, hogy meg-hallyon, és
meg-halánd, gyilkos az: meg-halván
meg-hallyon az a' gyilkos.

*e, 2 Sám. 12. 9. * A' Hittéus U-
riást fegyverrel ölted-meg: meg-öl-
ted őtet az Ammon fiainak fegyve-
rek által.*

[* A' Náthán Próféta Dávidnak
tulajdonittya a' Hittéus Uriásnak
mások által való meg-öletését.
Láld, 1 Kir. 21. 19. Tsel. 22:
20. Mát. 27. 5. 27.]

Tiltatnak:

I. Boszszú-nyugszik-meg a' te Sátorodban, és ki-
ság-tétel. tsoda nyugszik-meg a' te szent hegye-
den? *A' ki nem rágalmaz nyelvvel*
*nem tselekedik felebaráttjának go-
noszt, és gyalázatot nem szerez fele-
baráttjának. Láld, 2 Sám. 10. 8.
Mát. 22. 6.*

II. Gyűlö-
ség.

*g, Mos. 3. k. 19. 17. Ne gyűlö-
lyed a' te atyádfiát a' te szivedben.*
h, Mos. 3. k. 24. 19. A' ki az ő
felebará-

felebaráttjának testét meg-sértvén
meg-bélyegezi; a' mint ő tselekedett,
ő vele-is úgy tselekedgyenek.

*i, Mos. 3. k. 24. 17. Ha valaki
meg-ölel valakit, meg-ölettefsek az
ő gyilkosságaért.*

*k, Mos. 3. k. 19. 18. Boszszús álló
ne légy, és haragot ne tarts a' te né-
ped ellen; hanem szerezted felebará-
todat, mint magadat. Láld, Péld. 20.*

*5. 22. Rom. 12. 19. 1 Pét. 3. 5. 9.
Mát. 5. 39. 1 Theff. 5. 15.*

*l, Efes. 5. 29. Soha senki az ő ta-
lajdon testét nem gyűlölte; hanem in-
kább neveli és táplállya azt. Láld,*

*Rom. 14. 17. [Ezokáért utálatos
azoknak tselekedetek, kik a' magok
életeket el-fogyattják: mint Saul;*

*1 Sám. 31. 4. Achitóphel, 2 Sám.
17: 23. és Judás, Mát. 27. 5. Csel.*

*1. 18. Ekképen a' magok életeket sér-
tegetik, a' vér-szopó emberek, Sólt.*

*55. 24. A' részegesek, Péld. 23. 29,
30. a' buja tisztátalanok, Péld. 31. 3.
m, Mát. 4. 7. Ne kísérted a' te
Uradat Istenedet *.*

[* Magadat tudnillik vakmerőkép-
pen veszedelemre vetvén vagy
ejtvén; miképpen az ördög-is
kisérti vala a' Christust, hogy a'

L4

Temp-

III.
Felebará-
tunknak
meg-sér-
tése.

IV.
Ember ő-
lés, gyil-
kosság.
V.

Boszszú-
állítás.

VI.
Maga tes-
tének a-
karat szer-
int való
meg-bántá-
tása.

VII.
Vakmerő-
ség, Isten-
nek pro-
bálása.

Templom ormózatyáról le-ereszkednék,
Mát. 4. 5. 6. Lásd, Csel. 27. 21.]

n, Mof. 1. k. 9. 6. *A' ki ki-ontándgya az embernek vétét, ember által ontassék ki annak vére.*

Ismét: Mof. 2. k. 21. 12. *Ha valaki úgy vérend valakit, hogy az meg hallyon; meg ölettsék az a' gyilkos.* Lásd, Mát. 26. 52. Jelen. 13. 10. Mof. 4. k. 35. 33.

Ismét: Rom. 13. 4. *Ha gonoszt tselekezel, fély ölle, (a' Magyistrátustól:) mert nem ok nélkül viseli a' fegyvert: mert Isten boszszújának meg állója azon, a' ki gonoszt tselekedik.*

CVI. KERDES.

Summája. Lám úgy tetszik, hogy e' Parantsolat tsak a' gyilkosságot tilttya-meg?

A' Hato-
dik Parantsolatban
az Isten a' külső gyilkosságon kívül megtiltya az irigységet-is a, gyűlölséget b, haragot c, boszszúállásnak kivánságát d, két okokért.

FELELET.

Ugy vagyon: de midőn a' gyilkosságot meg-tiltya, akkor az Isten arra tanit, hogy

1. *Meltyik ő (1) az öldöklésnek gyűkerét és eredetit-is a, tudnillik a' haragot b, és az irigységet c, gyűlölsé-*

lőlséget d, és a' boszszú-állásnak kivánságát-is gyűlöli e: és (2) mind azokat öldöklés gyánant tartya f.

2. *Meltyik a' második?*

Szent Irásbéli bizonyságok.

a, Mof. 1. k. 37. 4, 11, 18. *Mikor ezekben vötték volna a' Jófes bátyjai, hogy az ő Attya őtet minden bátyainál fellyebb szeretné, gyűlölik vala őtet, annyira, hogy szép beszéddel néki nem szólhatnak vala: Es irigykednek vala azért reája az ő bátyjai.* Kik mikor látták volna őtet távol, minek előtte közelebb ment volna hozzájuk, el-vegezek, hogy őtet meg ölnék *.

(* Tudnillik, Jófesre való irigységből.)

Ismét: 1 Mof. 34. 7, 25. *A' Jákób fainak haragjok igen fel gerjede. Es Simeon és Lévi, a' Dinának bátyjai, vőnek fegyvereket, és bátor-sággal bemenének a' városban, és minden ferjsiat meg ölenek †.* Lásd, Mof. 1. k. 4. 6. és 27: 41. 1 Sám. 18. 8, 10. és 25: 33, 34. 2 Sám. 13: 28. Máth. 2. 16.

[† Indittatván tudni-illik, arról a' haragtól és gyűlölségtől, mellyet gerjesztettek vala magokban a' Sicheimiták ellen, és a' boszszú-állásnak kivánságától-is.]

b, Jak. 1. 19. *Légyen minden ember gyors az hallásra, késedelmes a' szóllásra, késedelmes a' haragra.* Lásd, Col. 3. 8. Efés. 4. 26, 31.

c, Gal. 5. 26. *Ne legyünk* hivságos ditsőségek kívánói, egy-másnak ingerlői, egymásra irigyledők. Lásd, 1 Pét. 2. 1. Péld. 14. 30. 1 Cor. 13. 4.

d, Péld. 10. 12. *A' gyűlölség* szerez *bersen-geft.* Es 15: 17. 1 Ján. 2. 9. és 4: 20. Lásd mind e' háromra, Gal. 5. 19, 20, 21.

e, Rom. 12. 19. *Magatokért* bosszút ne álljatok szerelmestim; hanem adgyatok helyt az Isten bosszúállásának; mert meg-vagyon írva: *Enyim a' bosszú állás, én meg fizetek, azt mondgya az UR.* Lásd, 1 Theff. 5. 15. 1 Pét. 3. 9.

f, 1 Ján. 3. 15. *Valaki gyűlöli az ő atyafiát, gyilkos az:* tudgyatok pedig, hogy edgy gyilkosnak is nantsen magában lakozó örök élete.

Ismét, Mát. 5. 22. *Valaki meg haragszik* felebaráttára ok nélkül, méltó az ítéltre.

CVII. KERDES.

Summája. *Elég-e tehát, ha a' meg-mondott mód szerént senkit meg nem ölünk?*

Az Isten Hatodik Parantsolatban nem tsak a' gyilkosságot és annak minden eredetit tilttya-meg; hanem ellenben nyolcz lelki-jóságos tselekedeteket-is parantsól.

FELELET.

Nem elég: mert mikor az Isten a' haragot, irigységet, gyűlölséget kárhoztat-

hoztattya, azzal azt-is kívánnya, (1) hogy a' mi felebará-tunkat szintén úgy szeressük, mint magunkat a; és hogy emberséggel, szelid erköltstsel, engedelmeséggel, békecséges túréffel, irgalmasság-tétellel légyünk ő hozzá b. és ha mi-ből néki kára következnek; a' mint tőlünk lehet, ő rólla azt el-hárítsuk c. Végezetre mindenekhez olly szivel és akarattal légyünk, hogy még ellenséginkkel-is jól tegyünk d.

I. Mellyek azok?

Szent Trásbéli bizonyságok.

a, Mos. 3. k. 19. 18. *Szeressed a' te felebarátodat,* mint magadat. Lásd, Mát. 22: 37. és 1 Ján. 4. 11. Hagyatnak itt:

b, Coloss. 3. 12, 13, 15. *Öltözzétek fel* annak-okáért, mint Istennek választotti, szentek és szerelmetesek Felebará-tunk szereteti.

a' *könyörületességnek* indulattya, az *kegyelmességet, alázatosságot, szelid-séget.* El-tűrjén egymást, és meg-Engedelmesség.

engedvén egy másnak, ha valakinek valaki ellen pavaltsza volna: miképen a' Chri-

IV. a' Christus is megengedett minékünk; Szelidség. azonképpen ti is. Es az Istennek bé-

V. mellyre hivattattatok-is egy testben.

Békefé- Ismét: Efés. 4. 1, 2, 3. Járjatok ges-tűrés. úgy, mint illik a' ti hivataltokhoz, a'

mellyel hivattattatok, minden aláz- tofsággal és lelki kegyességgel, el-szer- vedben egymást a' szeretetnek általa: igyekezvén meg-tartani a' léleknek

VI. egyességét, a' békeségnek kötele által. Kőnyörű- letesség,

avagy ir- galmaság Ismét: Esa. 58: 7. Az éhezőnek tétel. meg-szegjed a' te kenyeredet, és az szegény bűjdosókat be-szigyed a' te há- zadba: mikor mezitelent látsz, meg- ruházzad: és a' te tested előtt el ne rejtseed magadat.

VII. Felebará- c. Péld. 24. 11. Szabadítsd meg tunk kára- azokat, kik halálra ragadtattak ti- nak el-té- mert a' kik halálra vitettetnek, azok- ritése. tól meg-tartóztatnád-e magadat.

[† Ok nélkül és méltatlan.]

VIII. Ellensé- d. Mát. 5: 44, 45. Szeressétek el- ginkkel lensegiteket; áldgyátok azokat, a' kik titeket atkoznak; jól tegyetek azok- kal, a' kik titeket gyűlölnék: Es imádo- zozzatok azokért, a' kik titeket há- borgatnak; hogy legyetek a' ti mennyei Atyátoknak fiai, ki az ő napját fel- támasztja mind a' jókra, s° mind a'

gono-

gonoszokra, és esőt ad mind az igazaknak 's mind a' hamissaknak.

Ismét: Rom. 12: 20. Ha éhezik a' te ellen- séged, adgy enni; ha szomjúhozik, adgy innya: ha ezt miveled, az ő fejére szenet gyűjtesz. Lásd, Péld. 25: 21, 22.

CVIII. KERDES.

Mitsoda a' Hetedik Parantsó. XLI.

latnak értelme?

UR Nap.

Summája.

A° paráznaságról való Hetedik Parantsolatban meg-tilt és utál az Isten minden fertel- meskedést a: és ismét parantsollya a' mér- tékletességet és tisztaságot b.

FELELET.

Ez, hogy az Isten minden r. Miképen fertelmességet atkoz és utál a: tilt meg ezokáért (1) minékünk-is u- mindéfer- gyan valóban gyűlölnünk és telmessé- utálnunk-kell. b. Vizontag tól? 2. Nemdo mértékletesen, jámborúl és csak a' Szent tisztán c, (2) mind a' szent há- házasság- zasságban, mind azon-kivül ban kell e- való állapotban kell élnünk d. tisztán el- nünk?

Szent Iráshéli bizonyságok.

a, Mos. 5. k. 27, 20, 22, 23. Atkozott, Gala- ti közösködik az ő atyafiának feleségével. At-

hozott, Valaki közösködik az ő hűgá-
val. Arkezott, Valaki közösködik na-
pával.

Meg-tilt:

I.
Minden
fertelmel-
ségektől

Ismét, Mos. 3. k. 20: 10, 11. A'
ki az ő felebaráttjának feleségét meg-
fertezteti, meg-ölettefsek mind a' két
parázna, a' férjfiú és az asztzonyi ál-
lat. A' ki az ő Attya feleségével há-
lánd, mind ketten meg ölettefsek;
az ő haláloknak oka magokban va-
gyon. Lásd, 18: 6, --- 20, 24, 25.

Ismét. Mos. 3. k. 19: 29. A' te le-
ányodat meg ne rontsd másnak ki-
adván paráznaságra: hogy ne paráz-
nálkodgyék a' föld, és bé ne teliyék
gonofszal.

II.
Minden
tisztáta-
lanság-
tól.

b, Efel. 5. 3. A' paráznaság, és
minden tisztátalanság, avagy főlvény-
ség, ne is neveztessek közöttetek,
mint illik a' szentekhez. Lásd, Préd.
7: 26. Péld. 22. 14. és 23: 27. 1 Cor.
6: 18. és 10: 3. Sid. 12. 16.

c, 1 Theff 4: 3, 4. Az Isten aka-
rattya ez, tudnillik a' ti meg-szentel-
tetétek, hogy mególtalmazátok ma-
gokat a' paráznaságtól, és tudgya
ki ki az ő edényet (Az-az, testet.)
birni szentsejben és tisztesséjben.
Lásd, Rom. 13. 13.

d, 1 Cor. 7. 9, 10. Hogyha ma-
gokat

gatoikat meg nem tartóztatattatátok, házasság-
ban ellyetek. Mert jobb házasságban élni, mint
égni.

Ismét: Sid. 13. 4. Tisztetes mindenek kö-
zött a' házasság, és a' fertelmesség nélkül - Való
ágyas ház: A' paráznákat pedig, és a' házasság
rontókat az Isten meg-ítéli.

Lásd, Péld. 5. 15, 19. Préd. 9: 11. Malachi.
2: 14, 15. 1 Cor. 7. 33. 1 Tim. 5. 5.

CIX. KERDES.

Semmitől egyébtől nem tilté. *Summája.*
meg az Isten e' Parantso-
latban; hanem tsak a' pa-
ráznaságtól és effele egyéb
fertelmességtől? *E' Parant-
tsolatban
meg-tilta-
tott fertel-
messég mi-
vel kettős,*

edgyik külső, másik belső; azért az Isten
mind a' kettőt edgyfersmind meg-tiltgya.

F E L E L E T.

(1) Mivel hogy a' mitefűnk *1. Miért
és lelkűnk a' Szent Léleknek
Templomi, azt akarja Isten,
hogy mind a' kettőt szentül és
tisztán birjuk a. Ezokáért (2)
meg-tilt Isten minden tisztáta-
lan tselekedeteket b, szemérem
nélkül*
*hogy Isten
mind a' bel-
ső s' mind
a' külső fer-
telmesseget
megtiltgya?
2. Mit ér-*

resz a kül- nélkül való magunk - visel-
 ső tisztá- sét e, parázna beszédeket d,
 lanságon? 3. Mer ér. (3) éktelen gondolatokat e,
 tesz és szont (4) és mindent f, valami em-
 a belsön? bert efféle dolgokra hajtaná g.
 q. Mit tilt meg továbbá az Isten?

[Valami az embert efféle dologra hajtaná. A'
 minéműek a' részegség vagy részegeskedés, melly
 által Lóth az ő Leányival éktelenül éle; a' hi-
 salkodás, melly Szent Dávidot is paráználkodás-
 ra felgerjeszté: ismét, a' testnek buja öltözeti
 és többek effélék.]

Szent Írásbéli bizonyosságok.

a. 1 Cor. 6: 18, 19, 20. Távoztassátok el a'
 paráznaságot: Minden bűn, mellyet az ember
 tselekeszik, a' testi kívül vagyon; de a' ki paráz-
 nálkodik, az ő maga teste ellen vétkezik. Avagy
 nem tudgyátok-e, hogy a' ti testetek a' benne-
 tek lakozó Szent Léleknek Temploma, mellyet
 vettetek az Urtól; és hogy nem timagatokéi vagy-
 tok? Mert árron vétettetek: Ditsóítsétek azért
 az Istent a' ti testeitekben, és a' ti lelkeitekben,
 mellyek az Istenéi. Lásd, 1 Cor. 3. 16, 17.
 2 Cor. 7. 1.

b. Efés. 4. 17, 18, 19, 20. Azt mondom an-
 nak okáért, és kérlek az Urban, hogy többé
 ne járjatok úgy, mint egyéb pogányok járnak az
 ő elmejeknek hiában. Valóságában: Kik minem-
 utánna

utánna a' bűnön való bánattól meg-
 szüntenek, ő magokat adták bujálko-
 dásra, minden tisztátalanságnak nagy
 serénységgel való tselekedésére, a' fő-
 vénységgel egybe. Ti pedig nem
 úgy tanúztatok a' Christust.

c. Péld. 5. 20, 21. Es miért búj-
 dosnál szerelmes fiám az idegen után,
 és miért ölelnéd mellyét az idegennek?
 Holott az Urnak szemei előtt legye-
 nek mindennek útai, és kinek - kinek
 ősvényit eszébe vészi. Lásd, Péld. 7:
 6.-dik versőtől fogva 23.-dik versig, és
 2 Pét. 2. 14.

d. Efés. 4. 29. Semmi tisztáta-
 lan megveszett beszéd, a' ti szájai-
 tokból ki ne származzék; hanem a'
 melly hasznos építésre; hogy kedves
 legyen az hallgatónál. Lásd, 1 Cor.
 15. 33.

Ismét: Efés. 5: 3, 4. A' parázna-
 ság pedig, és minden tisztátalanság,
 avagy fősvénység, ingyen se neveztes-
 sék közöttetek, mint illik a' szentek-
 hez: Es rútság, és bolond beszéd, és
 ő trágárság, mellyek nem illenek;
 hanem inkább a' háladás.

e, f. Mát. 5: 28. Valaki asz szonyi
 állatra tekint gonosz kívánságnak o-
 káért, immár paráználkodott az ő
 szívé-

Külsők:
I.

Undok
tseleke-
detek.

II.
Szemte-
len ma-
gunk vi-
selése.

III.
Parázna
beszé-
dek.

Belsők:
I.

Ektelen
gondola-
tok.

szívében. Lásd, Mát. 15. 19. Péld. 6. 25. 1 Pét. 2. 12. 2 Pét. 2. 13, 14. II. Ismét, 1 Theff. 4. 4, 5. Tudgya

Fertelmes mindenitek birni az ő edényét szent-
kivánsá-
gok. ságban és tisztességben. *Nem a' ká-
sánságnak indulatryában,* miképen a' Pogányok, kik nem ismerik az Istent

III. *g.* Efés. 5. 18. *Meg ne részegedgye-
tek bornak miatta,* mellyben bujaság
A' tisztá-
talanságra
gerjesztő
eszközök. *vagyon;* hanem inkább tellyesedgye-
tek-bé Szent Lélekkel.

Ismét: Péld. 23. 31, 32, 33: *Ne
nézzed a' bort. mikor Veres,* mikoroi
mútattya a' pohárban az ő színét, és
mikor a' pohárban pefeg. *Végezetre,
mint a' kígyó, meg-mar,* és mint a'
mérgees kígyó, meg-tsip. *Es úgy az
te szemeid nézik osztán az idegen
aszszonyi-állatot, és a' te elméd gon-
dol gonofságot.* Lásd, Péld. 7. 10.
2 Kir. 9. 30. Esa. 3. 17.

Ismét, Mos. 5. k. 22. 5. *Az asz-
szonyi állat ne viselje a' férfit fegy-
verét, se a' férfit ne öltözzék asz-
szony-ember ruhájában;* mert a' te
Uraknak Istenednek előtte utálatos
valaki tselekeszi azt. Lásd, Péld. 5.
4, 8. Jud. 5. 23. 1 Theff. 5. 22.

CX. KERDES.

Mit

Mit tilt-meg Isten a' Nyolczadik Parantsolatban?

XLII. II R Nap Summája.

A' lopásról való Nyolczadik Parantsolatban,
meg-tilttaa az Isten mind a' nyilván való s'
mind a' tsalárd mesterséggel allattomban
való lopást, a' fősvénységet és tékozlást.

FELELET.

Nem tsak (1) azokat a' lo-
pásokat és ragadozásokat, mel-
lyeket a' külső Tiszt-visező
meg-büntet a; hanem a' lopás-
nak neve alatt befoglal (2) az
életnek kerelésében való min-
denféle gonofz mesterségeket,
és pénz halászásokat, mellyek-
kel a' másén kapdosunk, és
vagy erő-hatalommal b, avagy
valami igazságnak szine alatt,
miénké akarjuk tenni c; miné-
műek (3) a' hamis font, nem
igaz ling, egyenetlen mérték d,
hitván marhának jó-gyanánt
való el-árulása és ditsérése, ál-
és hamis pénz e, usora f, avagy

1. Mit ér-
tesz a' czé-
geres és
nyilván
való lopá-
son?
2. Mit ér-
tesz ismét
az alat-
tomba va-
ló lopáson?
3. Számá-
lálj elő né-
kem efféle
gonofz mes-
terségek-
nek ne-
meit?

akarmi

akarmi egyéb kereskedésnek
 úttya és módgya, mellyet az
 Isten meg-tiltott g. Ide szám-
 lálly, minden fősvénységet h,
 az Isten ajándékinak fokképen
 való el-tékozlását, és azokkal
 való gonofzúl éléft i.

Szent Irásbéli bizonyságok.

Tiltatik a' Mos. 3. k. 19. 11, 13. *Ne lop-*
 itt: *jarok.* A' te felebarátodat meg ne
 I. tsallyad, se valamit ragadozással tőle
 Nyilván- *el ne végy.* Lásd, Mos. 2. k. 21: 16.
 való lopás, és 22: 1, 2, 3, 4. Péld. 20. 23. Malak.
 és ragado- 3. 8. Jos. 7. 24, 25.
 zás.

Ismét: 1 Cor. 6. 10. *Sem a' lopók,*
 sem a' fősvények, sem a' részegesek,
 sem a' szitkozódók, sem a' ragadozók,
 az Isten országának örökségét nem
 birják.

II. b. Luk. 3. 14. *Senkit meg ne rom-*
Erőszak- *tasatok**, senki ellen ne patvarkodgya-
 tétek. *tok †; hanem meg-elégedgyetek a' ti*
 földotokkal.

(* Erővel valamit tőle el-vévének,
 † Tsalárdsággal ne nyomor-
 gassátok.)

Ismét: Ezek. 18. 12, 13. *A' ki a'*
székolködős és a' szegényt meg.nyomo-
rattyas

rattyas, és a' másét erővel el-vefzi, és
 a' zálogot vissza nem adgya, vallyon
 él-é az? Nem él.

c, 1 Theff. 4. 6. *Senki meg ne nyo-*
morissa se meg ne tsallya az, ő feleba-
rattyát valami dologban: mert mind
 ezekért borszú-álló az UR.

d, Mos. 3. k. 19. 35, 36. *Ne tse-*
lekedgyetek hamisságot semmi itélet-
 ben, földnek mérésében, fontban, sing-
 ben. *Igaz mérték, igaz font, igaz*
köböl, igaz itze, (ejzel) legyen köz-
 tetek.

Ismét, Mos. 5. k. 25. 13, 14, 15. *Ne*
legyen néked a' te sákodban két fele
mértéked, nagy és kicsiny. Ne legyen
néked házádban különböző vekád,
nagy és kicsiny; hogy meg-hosszab-
 bitsad a' te napidat azon a' földön,
 mellyet a' te URad Istened ad tenéked.

Ismét: Péld. 11. 1. *Az álnok fon-*
tok utálatosok az URnál. az igaz mér-
 ték pedig kedves önéki. Lásd, 16. 11.
 és 20: 10, 25. Ezek. 45. 10. Hof. 12.
 7. Mich. 6. 10, 11.

e, Amós. 8. 4, 5, 6, 7. *Hallyátok-*
 meg ezt, kik a' szegényeket bényeli-
 tek, és a' földnek szűsölködőit ront-
 tyátok, kik ezt mondgyátok: *Tsak*
múlnek-el az új földnek innepe, hogy

III.

Felebará-
 tunknak
 meg-tsa-
 lása.

IV.

Hamis
 mérték,
 sing, és
 font.

V.

All, avagy
 hamis
 pénz és
 hitván
 marhának
 jó helyett
 el-adása.

árúllat-

árúlhatnók gabonánkat, és csak más-
 nek - el a' szombat, hogy nyithatnók-
 meg búza vermeinket, kistsinyithet-
 nók a' vékát, öregbithetnók az árrát,
 és hamis mértekeket szerezhetnők.
 Hogy a' szegényeket pénzünkön rab-
 jainká tehetnók, és a' szükölködőket
 egy öltő faruval meg-kötelezhetnók,
 és a' gabona otsúját pénzen el-adhat-
 nók. Meg- esküt az UR Jákóbnak
 ditsőségre, bátor ha soha el-felelke-
 zem ezeknek minden ő gonofságokról.

VI.
Ufóra.

f, Mos. 2. k. 22. 25. Ha pénzt adsz
 költsön az én népemnek, a' szegény-
 nek, ki te veled vagyon, ne- kévanny
 rajta uforát, mint az uforás szokott
 tselekedni.

Ismét: Solt. 15. 5. A' ki pénzt
 nem adgya uforára, ajándékot ártat-
 lan ellen nem veszzen; meg- inarad
 mind örökké.

Ismét: Ezék. 18. 12. 13. A' ki a'
 szükölködőt, és a' szegényt meg-nyo-
 morittya, uforát ad és többet veszteni
 vallyon él-é ez? Nem él. Mind eze-
 ket az utálatofságokat tselekedre, ha-
 lállal hal meg: az ő vére rajta lesz.
 Lásd, Mos. 3. k. 25. 35. 36. 37. Mos.
 5. k. 23. 19, 20, Péld. 18. Luk. 6.
 7. 34. 35.

g. JÉR.

g, JÉR. 22. 13. Jaj annak, a' ki há-
 zat éppit hamissan ő magának, vatso-
 ráló felházakat álnokul, és az ő fele-
 baráttjával ingyen szolgálta, és mun-
 kájának bérét neki meg nem adgya.

h, 1 Tim. 6. 9. 10. A' kik pedig
 meg-akarnak gazdagúlni, esnek kísér-
 tetbe, és törbe, sok balgatag kívánsá-
 gokba, mellyek bé-meritik az embert
 veszedelembé: mert minden gonofság-
 nak gyökere a' pénznek szerelme,
 mellyet némelylek a' kik kívántak, el-
 tévelyedtenek a' hittől, magokat által
 szegeszték sok gondokkal.

Ismét, Luk. 12. 15. Meg-öltalmaz-
 rátok magatokat a' fősvénységtől. Lásd,
 Sid. 13. 5.

i, Ján. 6. 12. Szegyétek fel a' mi
 meg-maradott, hogy semmi el ne vesz-
 szen.

Ismét: Péld. 23. 20, 21. Ne légy
 azok között való, kik bortól meg-re-
 szegednek, a' tobzódók között, és a'
 kik hússal hasokat meg-róltik. Mert
 a' részeges és a' tobzódó szegény lé-
 szen: és szakadozott ruhákban öltöz-
 tett az aluvás. Ismét, 7. 29, 30.
 Kinek jaj? Kinek ohajtás? Kinek há-
 borgás? Kinek bűn nélkül való sebek?
 Kinek szemeknek verefsége? a' bor-
 nal

VII.
Akarmi
 egyéb ke-
 reskedés-
 nek meg-
 tiltott és
 nem sza-
 bados esz-
 közci.

VIII.
Fősvény-
 ség.

IX.
Tékozá-
 lás.

nál mélatóknak, a' kik mennek a' jó bor kortso-
májának keresésére. Lald, 21: 17. Esa. 5. 11,
12. Amós. 6. 3, 6.

Ide tartozik a' tékozló fiúnak példája-is, mel-
lyet lás, Luk. 15. 11. és következő versekben,

CXI. KERDES.

Summája. Mellyek azok a' dolgok, mellye-
ket Isten itt parantsol?
A' Nyól-
czadik Pa-
rantsolatban három keresztyéni
tilzteket parantsol Isten.

FELELET.

1. Mellyik (1) Hogy felebarátomnak
uz első? hasznát és előmentét, a' men-
nyire én tőlem lehet, segítsen
és öregbittsem a,
2. Mellyik (2) Ő véle
a' második? úgy tselekedgyem, mint egye-
bektől kívánnám, hogy én ve-
lem tselekedgyenek b;
3. Mellyik (3) do-
a' harmadik? log tételben hűséges és szor-
galmatos legyek, hogy egye-
beknek is az ő szűkségeiben
és nyomoruságokban segítsé-
gül lehessék c.

Szent Irásbéli bizonyságok.

a, Mos. 5. k. 22. 1, 2, 3. Ha látándod a' t
atyád

atyádszának ökrét avagy juhát tevély-
gens, ne menny-el azok mellől; ha-
nem haza vigyed azokat a' te atyád-
szának. Ha pedig közel nintsen te
hozzád a' te atyádsz, vagy nem es-
mèred öret; hajtsad a' barmokat a' te
házadhoz, és legyenek a' te házad-
nál, miglen meg keresse a' te atyádsz
azokat, és akkor add meg azokat neki.
Es ekképen tselekedgyél szamáranak-
is, akképen ruhájával-is: így tseleked-
gyél a' te atyádszának minden el-ve-
szett marhájával, a' melly el-veszett
vala ő tőle, és megtaláltad volna azt,
el ne ritkollyad azokat.

Ismét: Fil. 2. 4. Ne nézze ki ki
az ő maga hasznát; hanem ki-ki a'
más hasznát-is nézze. Lald, 1 Cor.
13. 5. Galat. 5. 13.

b, Mát. 7. 12. Valamit akartok,
hogy tselekedgyenek az emberek tibe-
letek, azont tselekedgyetek ti-is a-
zokkal; mert ez a' Törvény és a' Pró-
féták. Lald, Mos. 3. k. 19, 18. Mát.
22. 39.

c, Efés. 4. 28. A' ki ennek előtte
lopott, tovább ne lopjon; hanem in-
kább munkálkodgyék, tselekedvén az
másoknak-
ő kezével azt, a' mi jó; hogy legyen
mit adni, a' kinek mi szűkség.

Hagyatik
itt:

I.
Felebará-
tunk hasz-
nának elő-
mozdítá-
sa.

II.
Felebará-
tommal
úgy, mint
magammal
kivánt tse-
lekedés.

III.
Dologté-
tel, és az
által kere-
sett jókból
is adako-
zás.

Ismét: Sid. 13. v. 16. *A' jótéreményről pedig és marhátoknak egymással való közléséről el ne felejtkezzenek:* mert ilyen áldozatokban gyönyörködik az Isten. Lásd, Mos. 1. k. 3. 1. Solt. 128. 2. Péld. 6. 6. és 18. 9. és 22. 29. és 19. 18. Efa. 58: 7. Mát. 25: 35. 36. 1 Ján. 4: 7.

CXII. KERDES.

XLIII. *Mit kíván a Kilenczedik Parantsolat?*
UR Nap.
Summája.

A' hamis tanú bizonyosság tételről való Kilenczedik Parantsolatban hét vétkek tiltatnak meg: és viszontag öt jószágotselekedetek parantsoltatnak.

FELELET.

1. *Meltyek azok a meg-tiltatott hét vétkek?* (1) Ezt, hogy senki ellen hamis tanú-bizonyosságot ne mondgyak *a*, senki beszédét hamis értelemre ne magyarázzam *b*, senkit ne rágalmazzak *c*, senkit ok nélkül, és ügyét meg nem halván ne kárhoztassak *d*, hanem hogy minden féle hazugságot *e*, tsalárdságot *f*, mint (2) az ördögnek faját munkáit *g*, ha az Istennek rettentetes haragját reám nem akarom gerjesz-

gerjeszteni *h*, minden szorgalmatossággal el-távoztassak *i*: (3) törvénykezésben és egyéb dolgokban - is igaz beszédű legyenek *k*; azt, a' mint a' dolog legyen, bizvást *l*, és álhatatosan meg-mondgyam *m*: annak felette egyebeknek híreket és tisztességeket, a' mennyire tőlem lehet, óltalmazzam *n*, és öregbítsem *o*.

3. *Meltyek azok a parantsoltatott négy lelki jószág?*

Szent Irásbéli bizonyosságok.

a, Mos. 2. k. 23. 1. Hazug hirt ne költs a' te felebarátod ellen: és az hamis embernek segítségül ne légy, hogy *b*amissan mellette meg-eskünnél. (vagy *c*mellette hamis tanú bizonyosságot tennél.) Tiltatnak: I. Hamis tanú bizonyosság-tétel.

Ismét: Pél. 19. 5. *A' hamisságok bizonyossága büntetetlen nem lesz.* és a' hazugságoknak találója meg nem szabadithattya magát. Lásd, Mos. 5. k. Más beszéd. 19. 16. -- 20. Péld. 24. 28. és 25: dének hazug. Példa erre, 1 Kir. 21. 13. *b*, Péld. 4. 24. *Vesd el tőled a' szájnak gonofságát, és az ajakaknak gonofságát meszfe veszed te tőled.* II. Más beszéd. 10. 12. *az ajakaknak gonofságát meszfe veszed te tőled.* Lásd

Lásd ennek példáit, Mof. 1. k. 3: 4. 5. és Mát. 26: 60, 61. Öszve - vetvén, Ján. 2: 19, 20, 21. Ismét, Csel. 6: 13, 14.

III. Rágalmazás. *c*, Mof. 3. k. 19. 16. *Ne jadj rágalmazással ú te néped között.*

UR *Summa* A' ha Kilenc til. Ismét: Jak. 4: 11. *Ne szóllyatok egy más ellen atyámfiai: a' ki szól az ő felebaráttya ellen, és a' ki kárhoztattya az ő atyafiát, a' Törvény ellen szól, és azt kárhoztattya; hogy ha pedig a' Törvényt kárhoztatod; nem meg-tartója, hanem-birája vagy az Törvénynek.* Lásd, Sólt. 15. 3. és 10: 19. és 120: 3, 4. Rom. 1: 30. 2 Cor. 12: 20. 1 Pét. 2: 1.

IV. Szidalmazás. *d*, Tit. 3: 1, 2. *Intsed őket, hogy senkit ne szidalmazanak.* Lásd, Efés. 4. 31. Példák, 2 Sám. 16. 7. 1 Kir. 18. 17. Ján. 8. 48. Csel. 2: 13. és 17: 6. és 24. 5.

V. Ok nélkül valakinek kárhoztatása. *e*, Ján. 7: 50. 51. *Monda nékik (a' Fariseusoknak) Nikodémus: Nemde a' mi Törvényünk kárhoztat-e valakit, hanem ha annak szabár meghallya, és meg-érti, mit tselekedett?*

Ismét: Luk. 6. 37. *Ne itellyetek; és nem iteltettek: Ne kárhoztassatok; és nem kárhoztattok: megbotsáttatok; néktek-is megbotsáttatok.*

tik. Lásd, 5 Mof. 1: 16, 17. és 16: 18, 19. 2 Chrón. 19. 6, 7. Példa, 1 Sám. 1. 13. és 14: 10. 2 Sám. 16. 1. Esth. 3. 9, 10, 11. Tsel. 28. 4.

[* A' törvénytelen kárhoztatást tiltatik itt meg, midőn maga gondolatlanul vakmerőképpen valakiről ítéletet teszünk.]

f, Mof. 3. k. 19, 11. *Ne lopjatok, és ne hazudgyatok, se az ő felebaráttyát álnoksággal valaki meg ne tsallya.* Lásd, Col. 3. 9. Sólt. 101. 7.

g, Rom. 3. 13. *Az ő torkok, mint a' meg-nyilatkozott koporsó; az ő nyelvekkel álnokságot szólnak; az ő ajkuk alatt áspis kígyó mérge vagyon.* Lásd, Péld. 27. 6. Példák, Mof. 1. k. 34. 13. 1 Sám. 18. 16. 2 Sám. 3. 27. és 20: 9. Mát. 26. 48, 49.

h, Ján. 8. 44. *Mert az ördög hazug, és hazugságnak attya.* Lásd, Sólt. 12. 4. és 52: 4, 5.

i, Sólt. 5: 7. *El-veszted, a' kik hazugságot szólnak; a' vér-szopó és álnokságnak emberét gyűlöli az UR.* Lásd, Péld. 6. 16, 17, 19. és 12: 22. és 19: 5, 9. és 21: 28. 1 Cor. 6: 10. Jelen. 21: 8, 27. és 22: 15.

k, Zách. 8: 16, 19. *Ezek a' dolgok, Hagyatik mellyeket tselekedgyetek; szóllyon ki-itt: ki igaz.*

VI. Hazugság.

VII. Tsalárdaság.

I. ki igazságot az ő felebaráttával, igazságnak és békeességnek törvényét szölyátok a' ti kapuitokban: Azért szölyfzereteti. ressetek az igazságot és a' békeességet.

II. l. Péld. 12: 16. 18. Igazat szöly, a' Az igazság-ki meg-jelenti a' mi igaz; a' hamisnak szölyabizonyosság pedig szölyálnokságot. Az dos és áll-igaz-mondó ajak meg-erössödik mind hatatos örökké; a' hazugságnak nyelve pedig meg-val-edgy szempillantásig tart. Lásd fel-lása. lyebb, Zach. 8: 16.

Ismét: Efes. 4: 25. Azért levetvén a' hazugságot, szölyllyon igazságot minden ember az ő felebaráttával. Lásd, Sölt. 15: 2. és 101: 6. 1 Cor. 13: 6. Péld. 12: 19:

m, 2 Cor. 1: 17, 18. Mikor azért arról gondolkodnám; avagy állhatatlanúl tselekedtem-é? Vagy a' mit végezek, emberi mód szölyerint végezem-é? Hogy én nálam légyen az úgy és nem úgy †. Söt tudgya az igaz Isten, hogy nem volt az én beszédem ti nálatok úgy s' nem úgy.

(† Az-az: nem vagyok állhatatlan beszédemben; hanem állhatatos mindenkor.)

III. Más jó hírének névének öltalmazása.

v, 1 Sám. 19: 4. A' Jónathán pedig jót szölylla a' Saulnak az ő Attyának a' Dávid felöl, és monda néki: Ne

ki: Ne igyekezzék vétetni a' Király az ő szölylgája ellen a' Dávid ellen; mert nem vétett ő tenéked; hanem az ő szölygálattya felette hasznos volt tenéked. Lásd, 1 Sám. 20. 32. Jér. 38: 8, 9. Luk. 23. 4. 15, 22, 40, 41.

o, 1 Sám. 16. 18. Akkor felele egy a' szölylgák között, és monda: Imé en láttam a' Betlehemben lakozó Isainak egy fiát, ki jól tud lantolni, erős ember-is, vitéz ember, ékes és szölyp termetű: Es az UR Sugyon ő vele.

IV. Felebarátunk jó hitének helyes öregbítése.

CXIII. KERDES.

Mit tilt meg Isten a' Tizedik Parantsolatban? XLIV. UR Nap Summája.

A' kívánságról való Tizedik Parantsolatban az Isten kettőt tilt meg: és visszontag két dolgokat-is parantsol.

FELELET.

(1) Hogy tsak valami kitsiny kívánsággal-is a, avagy gondolattal b. a' mi szölyveink soha ne vágyakozzanak avagy indúllyanak az Istennek tsak egy Parantsolattya ellen-is járn.

1. Mtsoda két dolgok azok, melyeket tilt

2. *Mitso-* De (2) hogy mindenkoron
da két dol- szivünk szerint minden bünt
gokot pa- utálljunk c, és ellenben min-
rantsol? den igazságban gyönyörköd-
gyünk d.

[*Hogy csak valami kicsiny kívánsággal is a-
vagy gondolattal. Az-az: Nem csak azok a' go-
nosz kívánságok, mellyeknek helyt adunk, és mel-
lyeket véghez vinni vagy bé-telleyesíteni vágyako-
zunk, s' vétkesek vagy vétkek; hanem azoknak
még első rendeletlen mozdulati-is, ámbár akara-
tunk kívül legyenek - is, e' Tizedik Parantsolat-
nak értelme szerint vétkeknek tartatnak.]*

Szent Irásbéli bizonyságok.

Tiltatnak: a, Rom. 7: 7. A' kívánságot nem

I. tudtam volna *, ha a' Törvény nem
Gonosz ki-mondotta volna: *Ne kívánnyad.*
vánságok. (* Tudnillik, bűnnek lenni.)

II. b, Mát. 15. 18. A' szivből származó
Gonosz nak-ki gonosz gondolatok, öldöklések,
gondola- paráznaságok, házaság törések, lopá-
tok. sok, hamis tanú - bizonyság tételek,
átkozódások.

Parantsol- c, Gal. 5. 24. Valakik a' Christuséi
tatnak: a' testet meg-fesztettek az ő indulati-
I. val és kívánsági-val.

A' bűnnek Ismét: Sólt. 119. 104. A' te Pa-
gyűlölése. rantsolatidból börtönsé löttem; annak
okáért

okáért gyűlölöm minden hamiságnak
ösvényét. Es 5. 12, 81, 163.

d, Rom. 7. 12. Gyönyörködöm az
Istennek Törvényében, a' belső ember
szerint.

Ismét: Mát. 5. 48. Legyetek ti-is
tökéletesek, miképpen a' ti mennyei
Atyátok-is tökéletes.

II.

Az igaz-
ságban
való gyö-
nyörkö-
dés.

CXIV. KERDES.

Valljon azok, kik az Istenhez *Summája*
meg térnek, meg-tarthat- *Még a'*
tyák-e e' Parantsolatokat? *meg-tér-*
tek is, sőt
még a' nagy Szentek-is az Istennek Tör-
vényit meg nem tarthatták tökéletesen.

FELELET.

Semmiképpen nem a: mert
még a' leg szentebbekben-is,
akarmeddig éllyenek e' világő,
e' Parantsolatokhoz való en-
gedelmességnek csak kitsiny
kezdeti vagyon b; De mind-
azonáltal a' mennyire ő tőlők
lehet, (1) ugyan valóban és
nem tettetésképpen, az Isten-
nek nem csak edgy néhány,

I. Miben
áll hát az
ő tökéletes-
ségek ez
életben?

M 5

hanem

hanem mindenn Parantsolati
szerint élni kezdenek.

Szent Irásbéli bizonyságok.

a, Préd. 7: 20. *Nintsen tsak egy igaz ember
is e' földön, a' ki jót tselekednék, és ne vétkeznék.*
Ismét: Jak. 3. 2. *Sok dolgokban meg estünk
mindnyájan.*

Ismét: 1 Ján. 1: 8. *Ha azt mondjuk, hogy
bűn mi bennünk nintsen, mimagunkat meg-tal-
lyuk, és igazság nintsen bennünk. Lásd, 1. 10.
2 Kir. 8. 46. Péld. 20. 9.*

Ezen tetszik - meg a' Szenteknek esetekből-is:
ugy-mint Noénak, Mos. 1. k. 9. 21. Lóthnak, 19:
33, 35. Mósesnek és Aronnak, Mos. 4. k. 20. 12.
Dávidnak, 2 Sám. 11. 2, 4, 14, 15. és 24: 2.
Jóbnak, 3: 1. 19. 's a' t. Zakariásnak, Luk. 1. 20.
Péternek, Mát. 26. 70, 74. Gal. 2. 14. s' töb-
beknek.

b, Jób. 9. 1, 2, 3. Felelvén Jób monda: *Igaz
dolog, jól tudom hogy úgy vagyok: mert mi
módon lehetne igaz az ember, ha az erős Isten-
hez hasonlítottatnék? Ha az ember akar perelni
ő vele, neki ezer közzül egy meg nem felelhet.*

Ismét, Solt. 19. 13. *Kitsoda tud-
hattya a' vétkeket? Az én titkos bű-
neimből tisztits-meg engemet.*

Pál. Ismét: Fil. 3. 13. *Atyámfiái, nem
alitom, hogy én még a' célzt el-értem
vólta*.*

(* Az-az:

(* Az-az: hogy tökéletessé löttem vólna.)

c, Solt. 119: 60, 106, 127, 128. *Sietek, és
nem halasztom, hogy meg őrizzem a' te Paran-
tsolatidat. Meg- esküttem és meg állom, hogy
meg tartom a' te igazságodnak Törvényit. Annak-
okáért a' te Parantsolatidat inkább szeretem az
igen tisztá aranynál: Azért minden te parantso-
latidat igazaknak mondom lenni, és az hamisság-
nak minden ősvényit gyűlölöm.*

Ismét, Rom. 7. 23. *Gyönyörködöm az Isten-
nek Törvényében a' belső ember szerint.*

Ismét, Fil. 3. 14. *Egy dolgot tselekeszem pe-
dig; azokat, mellyek hátam megett vannak, el-
felejtven, azokra pedig igyekeztven, mellyek elől
vannak, a' cél felé futok †, az Istennek a' Chri-
stus Jébusban való mennyei hivatalának jutalmá-
nak el-vételére.*

(† Mint a' kik pályát futnak, hátra nem néz-
nek, hanem a' célra sietnek, hogy azt el-
érjék: így én-is a' keresztyénségnek lelki
céllyát, az-az, az Istennek tökéletes is-
méretit és a' tellyes szentségét kívánom.)

CXV. KERDES.

*Miért hirdetteti tehát az Isten summája.
a' Törvényt olyan kemén. Noha mi
nyen és tökéletesen, holott a' Törvént
senki nintsen, ki e' világi tökélete-
életben azt meg-tarthatná? sen meg
nem tart-
hattuk; még-is*

M 6

még-is mindazáltal akarja az Isten azt keményen hirdettetni két okokért.

FELELET.

1. *Mellyik az első ok?* Először (1) azért, hogy teljes életünkben mind inkább inkább meg-ismérjük, melly igen nagy hajlandósága legyen a' mi természetünknek a' büntételekre *a*; és annyival inkább kivánnjuk bűneinknek bocsánatját, és a' Christusban való meg-igazulást *b*. Másod-

2. *Mellyik a' második ok?* szor: (2) hogy mindenkor arra erőlködgyünk *c*, arról gondolkodgyunk, és az Atya Istentől a' Szent Léleknek ajándékát kérjük *d*; hogy naponként az Istennek ábrázattára inkább inkább megújittassunk *e*: mind

3. *Mikor éri fel a' tökéletes-ségnek czélyát?* addiglan, míg osztán végre, (3) e' világból kiköltözésünknek utánna a' mi előnkben tétetett tökéletességet, vigan elérhesük *f*.

Szent

Szent Irásbeli bizonyosságok.

a, Rom. 3: 20. A' Törvény által vagyom a' bűnnek meg-esmerése.

Ísmét: Rom. 4: 15. A' holott nintsen a' Törvény, ott nintsen a' Törvény ellen való tselekedet.

Ísmét: Rom. 5: 13. 20. A' Törvényig vala a' bűn e' világon; a' bűn pedig nem tulajdonittatik az embernek, mikor semmi Törvény nintsen. A' Törvény pedig bejött, hogy a' bűn nevelkedne. Lásd, Rom. 7: 7. Gal. 3: 19. a' 3-dik Kérdés alatt.

b, Rom. 10: 3, 4. A' Sidók az Istennek igazságát nem tudván, és az ő tulajdon igazságokat igyekeztvén állatni, az Isten igazságának nem adták magokat alája. Mert a' Törvénynek vége a' Christus minden hívő embernek igazságára. Gal. 3: 24. A' Törvény minékünk a' Christushoz vezető mesterünk volt, hogy hitből meg igazulnánk. Lásd, Mát. 11: 28. Jöjjetek én hozzám * mondnyájan, kik meg fáradtatok és meg-terhelteket, és én meg nyugotlak titeket.

(* Azt mondgya a' Christus)

c, Mos. 5. k. 31. 11, 12, 13. Mikor el-jövénd az egész Izrael, hogy meg-jelennyék a' te Urad Istened előtt azon a' helyen, a' mellyet választánd, el olvassad a' Törvényt az egész Izrael előtt az ő hallásokra: gyűjtsd egybe a' népet, férfiakat és afiszonyi-állatokat, a' te kitsinykéidet, kik a' te kapuid között vannak; hogy hallják és

tanúlyák, és fellyek a ti Uratokat Istenteket, és őrizzek meg e' Törvénynek minden igéit. Es azoknak fiak, a kik nem tudták e' Törvényt, hallják és tanúlyák felni a' ti Uratokat Istenteket, mind addig, a' míg éltek azon a' földön, a' mellyre majd által mentek, a' Jordánon által kelvén, hogy azt örökségül birjátok.

d, Solt. 119. 4, 5, 33, 34, 35, 36. Te parantsoltad Uram, hogy a' te Parantsolatidat igen meg-őrizzük: Vajha igazgattatnának az én útaim a' te Parantsolatidnak megőrzésére! Taníts meg Uram engemet a' te Parantsolatidnak útára, mellyet meg őrizzek mind végiglen. Adgy énnékem olly értelmet, hogy meg őrizzem a' te Törvényedet: és meg-tartsam azt tellyes szívemből. Igazgass engemet a' te Parantsolatidnak útában; mert abban gyönyörködöm. Hűssad az én szívemet a' te Parantsolatidhoz, és nem a' telhetetlenséghez. Lásd ismét, Solt. 51. 12, 13, 14. és 143: 10.

e, Rom. 12. 2. Ne szabjátok magatokat e' világhoz; hanem változtatok el a' ti elméteknék újítások által, hogy kedvellyetek az Istennek ama jó, kedves és tökéletes akarattyát.

f, 1 Cor. 13. 9, 10. Rész szerént vagy on bennünk az isméret, rész szerént a' Prófétálás. De minek utánna el-jövénd a' tökéletes tellyesség, el-vöröltetik az, a' mi rész szerént vagy on.

Ilmét: 1 Ján. 3. 2. Szerelmelm, mostan Isten fia vagyunk; de még nem jelent meg mitsodák
lészünk;

lészünk: tudgyuk pedig, hogy mikor ő megjelendik, hasonlatosok leszünk ő hozzája: mert meg-láttyuk őtet, a' mint vagy on. Lásd, Sidók. 12. 23. Luk. 20. 36.

A' KÖNYÖRGESRŐL.
Melly második Része az Háládatofságnak.

CXVI. KERDES.

A' Keresztyéneknek miért szükséges a' Könyörgés a' vagy Imádkozás?
XLV.
UR Nap.
Summája.
A' Könyörgés két okokért szükséges a' Keresztyén embernek.

FELELET.

Mert a' Könyörgés (1) fő és kiváltképpen való része annak a' háládatofságnak, mellyet az Isten mi tőlünk kíván a. 1. Mtsoda az első ok?
Annak-felette, (2) mert csak azoknak adgya az Isten az ő kegyelmét és Szent Lelkét, a' kik ezeket igaz és valóságos fohászokodásokkal szüntelen ő tőle kérik b, és ezekért ő néki hálákat adnak c. 2. Mtsoda a' második?

[Kivált]

[*Kiválteppen való része annak az Háladá-
tosságnak. Mivel hogy a^o Könyörgésben esmér-
jük meg, hogy egyedül csak az Isten minden jók-
nak kút-feje és osztogatója avagy adója, és ezzel
őtet, mint jól-tévő kegyelmes, és kegyes Atyán-
kat, ditsérjük és magasztaljuk. Az honnét is
az Imádkozásnak nevezeti a' szent Írásban, a' rész-
nek az egész dologért való vételének módgya sze-
rint, gyakorta az Istennek egész tiszteleiért vétet-
tetik: Mint, 1 Mos. 4. 26. Sólt. 79. 6. Ján.
4. 24. Es. Esa. 56. 7. Az Isten háza nevezte-
tett könyörgésnek házának.]*

Szent Írásbéli bizonyságok.

a, Sólt. 50. 14. 15. *Aldozál az Istennek dís-
sérettel, és add meg a' magasságban lakozó Isten-
nek a' te fogadásidat. Es híjj engemet segítségül
a' te nyomorúságodnak idején; meg-szabadítlak
tégedet; és te ditsőítsz engemet.*

b, Mos. 5. k. 4. 29. *Hogy ha pedig onnét meg-
keresed a' te Uradat Istenedet, tehát meg-találod,
ha tellyes szívből és lélekből keresened őtet.*

Ismét: Mát. 7. 7. *Kerjétek, és meg-adatik
zínéktek: keressétek, és meg-találjátok: zör-
geffetek, és meg-nyitattik néktek.*

Ismét: Luk. 11. 13. *Ha ti gonoszok lévén
tudtok a' ti fiaitoknak jó ajándékokat adni; men-
nyivel inkább a' ti mennyei Attyátok ad Szent
Lelek azoknak, a' kik őtőle kérendik.*

Ismét: Jak. 1. 5. 6. *Ha valamellyitek szüköl-
ködik*

ködik böltsefég nélkül, kerje Istenről, ki adgya
azt mindeneknek bőséggel, szemre való hányás
nélkül, és meg-adatik ő neki. De kerje hittel,
semmit nem kételkedvén. Lásd, Sólt. 91. 15. és
145: 18. Jér. 33. 3. Luk. 18. 1--7. Rom. 10:
12, 13.

c, Sólt. 50. 23. *A' ki ditsérettel áldozik, az
ditsőt engemet: a' ki az ő útait jól vezérli, meg-
mútatom annak az Istennek szabadítását.*

Ismét: Sid. 13. 15. *Ő általa, (a' Christus
által) szüntelen vigyünk Isten eleiben ditséretnek
áldozattját, az-az, az ő nevéről való vallás-tévő
ajakinknak gyümölsét. [Innét vagyon, hogy a'
Könyörgés és Háladás öfve, foglaltnak: Col.
4. 2. Fil. 4. 6. 1 Theff. 5. 17, 18.]*

CXVII. KERDES.

*Minémű dolgok kívántatnak Summájai
ához az Imádsághoz, a' Hogy az
melly az Isten előtt kedves, imádságink
és a' mellyet ő meg-szokott kedvesek
halgatni? legyenek,
tőle meg-*

*hallgattassanak, három dolgokat szükséges
tudnunk; úgy-mint, 1. Kinek kell kö-
nyörgeni. 2. Könyörgésünkben mit kel-
tessék kérni. 3. Miképpen kell könyör-
geni.*

FELELET.

(1) Hogy

1. Kinek
kell könyör-
geni?

2. Mit kell
Könyörge-
sünkben
kérni?

3. Milyen-
pen vagy
bizonyos
az ilyen
könyörgés-
nek meg-
hallgatta-
sása felől?

(1) Hogy egyedül csak az
edgy igaz Istentől, ki az ő szent
igéjében magát ki-jelentette *a*,
(2) mindeneket a' mellyeket
parantsolt *b*, (3) szívünknek
igaz indulattyából *c*, ő tőle
kérjük: a' mi szükölködésün-
ket és nyavalyás vóltunkat
belső-képpen valóban meg-ef-
mérvén *d*, az Isteni felségnek
előtte mimagunkat alázatosan
le-botsáffuk *e*: és ehez az erős
fundámentomhoz ragaszkod-
gyunk, hogy mi az Istentől,
noha méltatlanok vagyunk,
de mind-azonáltal a' Christu-
sért bizonynyal meg-hallgatta-
tunk *f*; (4) a' miképpen miné-
künk az ő szent igéjében meg-
igérte *g*.

Szent Irásbéli bizonyságok.

a, Sólt. 81. 10. Ne légyen tenéked idegen
Istened, és idegen Isten előtt ne hajolly meg.

Ismét: Mát. 4. 10. A' te Uradat Istenedet
imádjád, és csak egyedül ő néki szolgály. Lásd,

Sólt. 50.

Sólt. 50. 15. Esa. 45. 23. Mát. 6. 9 Rom. 8.
15. és 10: 14. Jelen. 19. 10. és 22: 8, 9. Csel.
14. 13, 14, 15. Jér. 2. 13. és 3: 23.

b, 1 Ján. 5. 14. Es ez az Istennél való bizo-
dalintunk, hogy ő, Salamit kérünk az ő akarat-
tya szerint ő tőle, minket meg hallgat. Lásd,
Rom. 8. 26, 27. Jak. 4. 7. Mát. 20. 22.

c, Siral. 3. 41. Emellyük fel szívünket keze-
lünkkel egyetemben az égben az Istenhez.

Ismét. Sólt. 149. 18. Közel vagyon az UR
mindenekhez, kik őtet segítségül hívják, minde-
nekhez, a' kik őtet tökéletességgel hívják. Lásd,
Sólt. 19. 15. és 25. 1 Ján. 3. 10. Ján. 4. 23.
Efez. 6. 18. Jak. 5. 16. Rom. 15. 30. Hóf. 12.
3. 4. Esa. 29. 13. Hóf. 7. 14.

d, Luk. 18. 13. A' Publicánus pedig távol ál-
ván, nem akarja vala szeméit is az egekre fel-
emelni; hanem veri vala az ő mellyét, ezt mond-
ván: Isten, légy irgalmas énnékem bűnös embernek.

Ismét. Luk. 15: 17, 18, 19. Es mikor (a' té-
kozló fiú) magában tért volna, monda: Az én
Atyámnak melly sok béresi bővölködnek kenya-
rekkel! En pedig ébel halok meg. Fel- kelvő-
el-mégyek az én Atyámhoz, és ezt mondom néki:
Atyám, Götkeztem az ég ellen és te ellened, nem-
is vagyok méltó, hogy többé te fiadnak hívattas-
sam. Lásd, 2 Chron. 20. 12.

e, Eldr. 9. 6. En Istenem szégyenlem, és ál-
tallom te elődben fel emelni az én orcámat; mert
a' mi álnokságink fellyül baladtak a' mi fejünk fe-
lett,

lett, és a' mi bűneink mind az, égig nevelkedtetek, Solt. 95. 6. Mol. 1. k. 13. 27. és 32. 10. Jól. 7. 6. 2 Sám. 7. 18.

f. Dan. 9. 17. 18. *Es mostan hallgasd meg mi Istenünk, a' te szolgádnak könyörgését, és az ő imádságát, és világosítsd-meg a' te orzádat a' te szent helyeden, melly el-pusztított, az Urért!* Nem a' mi igazságunknak bizodalmasában vettyűnk elődbe a' mi könyörgésünket; hanem a' te nagy irgalmaságidban bizván.

[† Az eljövendő Meg-váltó Christusért.]
Ismét, Efez. 3. 12. *A' Christusban vagyon szabadságunk, és bizodalommal való menetelünk az ő benne való hit által.*

Ismét: Sid. 10. 19. 22. *Mivel hogy azért a' tyámfiak, szabadságunk vagyon az Istennek szent házában való bé-menetelre a' Jésusnak vére által. Járuljunk igaz szívvel és hirtnek bizonyos bizodalmasval, a' gonosz lelki-ismérettől megtisztult szivekkel.*

*, Ján. 14. 13. *Vamit kérendetek az én nevében*, azt meg tselekeszem, hogy meg-ditessék az Atya a' Fiúban.*

[* Az-az; az én érdememben és ígéretemben bizván.]

Ismét, Ján. 15. 7. *Ha én bennem maradtok, és az én beszédim-is ti bennetek maradnak; valamit akartok, kérjete, és meg adattatik nektek.*

Ismét: Ján. 16. 23. *Bizony-bizony mondom nektek,*

néktek, valamiket kérendetek az Atyától az én nevében, meg adgya nektek. Lásd, 2 Cor. 1: 20.

CXVIII. KERDES.

Melleyek azok, a' miket az Isten ^{summája.} parantsolt hogy ő tőle kér- ^{Az Isten-től a' Christus paran-} jük? ^{tsolattából kérnünk kell (1) Lelki jó-}

kat: (2) Testi jókat.

FELELET.

Minden lelki a és testi ő szükséges dolgok, a' mellyeket a' mi Urunk Jésus Christus befoglalt abban a' Könyörgésbē, a' mellyre ő maga minket tanított c.

[Lelki szükséges dolgok. A' mellyek nézik (1) az Istennek ditsőséget: minéműek az első, második és harmadik Kéresi a' könyörgő Imádságnak: (2) a' mellyek tartoznak a' mi lelki szükségünknek bé-telleyesítésére, az ötödik és hatodik' kérésekben.

Testi szükséges dolgok. Mellyek a' negyedik Kérésben foglaltatnak bé.]

Szent Irásbéli bizonyosságok.

*, Mát. 6. 33. *Keressétek először az Istennek országát és annak igazságát, és mind ezek megadatik tinéktek,*

b, Zach 10. 1. *Kérjétek az URtól esőt alkalmatos időben, és az UR felhőt szerezz, és zápor-esőt ad néktek, és kinek-kinek fűvet az ő mezejében. Lásd, Mos. 1. k. 28. 20, 21. (Igy az Uri Imádságban-is, ilyen két rendbéli Kérések vannak.)*

c, Lásd, Mát. 6. 9---13. Luk. 11. 2, 3, 4.

CXIX. KERDES.

XLVI. *Mellyik az a' Könyörgés?*
UR Nap.

FELELET.

Mi Atyánk, ki vagy a' mennyekben:
Meg-szenteltessék a' te neved:

Jöjjön-el a' te országod:

Légyen-meg a' te akaratod, miképen mennyben, azonképen e' földön-is.

A' mi mindennapi kenyerünket add-meg minékünk ma:

Es botsásd-meg minékünk a' mi vétkeinket, miképen mi-is meg-botsátunk ellenünk vétetteknek.

Es ne vigy minket a' kísértetbe; de szabadíts-meg minket a' gonosztól.

Mert tiéd az ország, és a' hatalom, és a' ditsőség mind örökké, Amen.

[*Ri vagy a' mennyekben. Tudnillik, a' harmadik*

madik égben: 2 Cor. 12: 2. a' holott ő az ő felséges ditsőségét leg-inkább ki-jelenti: Solt. 103. v. 19.

Szenteltessék. Szentnek ismértessék, vallatassék, és úgy, mint szent, ditsértessék.

A' te neved. Az Istennek nevéen a' Szent Írásban maga az Isten értetik, és továbbá minden ő tulajdonsági, tselekedeti avagy munkái, és mind az, valamivel az Isten magát, mint valami névvel, meg-ismérteti.

A' te országod. A' te mennyei és lelki országod, melly az *Ekklesia*, mellynek mind ez életben, mind a' következendőben való állapotja, hasonlatossággal iratik-le. *Királya* ez országban a' *Christus*, az *alatta* valók. a' kegyes hitvesek; kiknek tiszték, hogy magokat a' *Christus* alá vessék, neki engedgyenek. *Ellenségek* az *örök*, és mind azok valakik álnoksággal és tsalandsággal az *Ekklesiat* üldözik. Ez az ország pedig ez életben el-kezdetik, melly *kegyelemnek országának* neveztetik; a' más életben el-végeztetik, melly *ditsőségnek országának* mondatik.

A' te akaratod. Nem a' miénk, melly meg-vesztegettetett és gonosz.

Légyen meg. Ugy tudnillik, hogy minékünk is tsak az tetsék, mellyet te javallasz: és hogy tsak azt tselekedgyük, melly néked is tetszik és minékünk parantsolsz.

Miképen mennyben. A' Szent Angyaloktól: Solt. 103. v. 20, 21. Es a' bódogúlt lelkektől: Sid. 12. 23. *E föld*

E' földön - is. Mi tőlünk emberektől.
 Botsásd meg nekünk. Engedd meg minékünk
 A' mi vétkeinket. Avagy adótságinkat. Luc. 11: 4
 Milyen mi is meg-botsátunk. Az-az: a' se-
 bün bortsátó kegyelmednek munkálkodását, hat-
 natóképpen sziveinkben érezvén, kéfszek vagyunk
 mi-is annál inkább a' minket meg-bántó feleba-
 rátinknak vétkeket meg-engedni. Lásd oda aláb
 ' 126-dik Kérd.

Ellenünk vétetteknek. Az-az: a' kik minket
 megbántottak: avagy a' mi adósinknak. Luk 11: 4
 Es ne vigy minket a' kísértetbe. Az-az: ne-
 dgy minket az ördögnek, a' világnak, s' a' mi
 estünknek olly kísértetben, hogy minket bűnre
 hajthassanak. Lásd, Jak. 1. 13, 14.

Mert tiéd az ország. E' rekelzti-bé a' Kö-
 nyörgést, mint a' Görögben meg-vagyon: Má-
 t. 6. 13. Mind a' régi Siriai fordításban, mel-
 yet el-nem kell hagynunk. Ulik is ez a' könyör-
 géshez. Lásd, 1 Chron. 29: 10, 13.

CXX. KERDES.

Összefoglalás. Miért parantsollja a' Christus,
 az igékkel hogy az Istent könyörgé-
 sünkben igyszóllisuk meg?
 Mi Atyánk.

Trunk a' mi Mi Atyánk.
 könyörgésünknek kezdetiben akar ben-
 tünk szerezni. 1. Isten fiaihoz illendő
 tiszteletet a, 2. Istenben való bizodal-
 mot b,

FÉLELET.

Hogy mindgyarást az imád-
 ságnak kezdetiben Isten fiai-
 hoz illendő tiszteletet a, és Istē-
 ben való bizodalmat b, szerez-
 zen mi bennünk: mellynek
 (1) fundamentomának kell
 lenni a' mi könyörgésünknek c,
 tudni-illik (2) hogy az Atya
 Isten, a' Christusért minékünk
 Atyánká lótt d, és valamiket
 igaz hittel ő tőle kérünk, fok-
 kal inkább meg-adgya miné-
 künk, hogy-nem mint a' mi
 szüléink, kik e' földi jókat tő-
 lünk meg nem tagadnak e.

1. Miért
 szükséges
 a' könyör-
 gőknek ez
 az Istenbē
 való fiúi
 bizodaló?

2. Miben
 áll ez a'
 fiúi bizo-
 dalom?

Szent Irásbéli bizonyságok.

a, Mós. 3. k. 19: 3. Az ő Atyját minden em-
 ber tisztelje, † Lásd, 1 Pét. 1. 17.

(† Ha azért az Istent Atyánknek nevezzük,
 egy-szer 's mind azzal az ő tőle való fiúi
 félelmünket jelenttyük.)

b, Esa. 66. 2. Arra tekintek, a' ki szegény és
 töredelmes szívű, és a' ki az én beszédemet ret-
 tegi.

Ulmét: Esa. 63: 15, 16, 17. Tekints alá az
 N égből

FÉLE

Égből és nézz alá a' te szentségednek és dicsőségednek hajlékából. Hol vagyon a' te buzgó szerelmed és hatalmasságod? A' te irgalmasságodnak és kegyelmességédnek foksága megtartozott é én tőlem? Mert te Mi Atyánk vagy: ha az Abraham nem tud-is minket, ha az Izrael nem ismért-is minket; mindazáltal URam te mi Atyánk vagy, és mi Megszabadítónk, öröktől fogva a' te neved.

Ismét: Luk. 11: 11. Kítsoda ti közéletetek az az Atya, a' ki, ha az ő fia kérend ő tőle kenyeret, nemde követ adé nekje? 's a' többi.

6, Jak. 1: 6, 7, 8, 9. Kérje hittel, semmit nem kételkedvén: mert a' ki kételkedik, hasonlatos az a' tengernek habjához, melly a' szélveszeztől megmozdittatik, és ideftova hanyattatik. Ne vellejé azért az olyan ember, hogy ő valamit veszen az URól, úgy mint ki kettős szívű, és állhatatlan minden ő útáiban:

4, Ján. 1. 12. Valakik pedig őtet bevévők, ada azoknak ilyen meliőrágot, hogy Istennek fiak lennének, azoknak tudnillik, a' kik az ő nevében hisznek.

Ismét: Eféz. 1. 5, 6. Ki választott minket, kiker fiaidá fogadna a' Jépus Christus által ő magában, az ő akarattyának jó kedve szerint. Az ő dicsőséges kegyelmességének dicséretire, mellyből minket ingyen magának kedvesekké tőtt ama Szerelmesben.

6, Mát. 7. 11. Ha azért ti gonoszok lévén a' ti fiaid

ti fiaitoknak tudtok jó ajándékokat adni; mennyivel inkább a' ti mennyei Atyátok ad jókat azoknak, a' kik ő tőle kerik.

Ismét, Solt. 103: 13. Mikenen könyörül az Atya az ő fiain; azonkenen könyörül az UR az őtet felőkön.

Ismét: Efa. 49: 15, 16. Vallyon elfelejtkezhetik-e az Anya az ő kis gyermekéről, hogy ne könyörülne az ő méhének fiain? Ha azok elfelejtkeznenek is; de én nem felejtkezem el te rólad.

CXXI. KERDES.

Miért teszi ezt is hozzá: Ki summája vagy a' mennyekben?

Ez igék, Ki vagy a' mennyekben, két okokért tételnek a' Könyörgésnek eleire.

FELELET.

(1) Hogy az Istennek mennyei felségéről ne gondolkodjunk úgy, mint valami alacson és földi dolog felől a. (2) Annak-felette, hogy minden lelki és testi szükséges dolgokat az ő mindenhatóságától várjunk b.

Szent Irásbéli bizonyságok.

1 Kir. 8: 27. Igaz-é ugyan, hogy lakozék

zék Isten e' földön? *Imé ő magok az, egek és az egeknek eges bé nem foghatnak tegedet; sokkal inkább e' ház, mellyet építettem néked.*

Ismét: Tsel. 17. 24, 25. *Az az Isten, ki teremtette e' világot, és mindeneket, mellyek e' világban vannak, mivel hogy mennynek földnek Ura, kézzel csinált Templomokban nem lakik. Embereknek-is kezektől nem tiszteltetik, mintha valami nélkül szükölködnék. Lásd, Préd. 5: 2. 1 Móf. 18. 7. 27.*

b. Solt. 115: 3. A' mi Istenünk a' mennyben vagy: és mindent, a' mit akar, meg-tselekedik.

Ismét: 2 Chron. 20: 6. * *Oh URAM, mi Atyáinknak Istenek, nem te vagy e' egyedül Isten a' mennyben, és ki uralkodol a' Pogányoknak minden országin? Te kezekben az erősség, a' hatalom; és senki nintsen, ki te ellened állhatna. Lásd, Efés. 3. 20. Rom. 10: 12. Dán. 3. 17.*

(* Jósfát könyörög.)

CXXII. KERDES.

XLVII. *Mellyik az első Kérés?*

UR Nap:

Summája: Az első Kérésben kettőt kérünk: 1. Hogy az Isten neve mi általunk szenteltsék. 2. Hogy mások mi általunk az ő meg-szenteltetésére édesítessenek.

FELELET.

Szenteltsék a' te neved. Az az:

(1) Ad-

(1) Adgyad először, hogy tégedett igazán meg-esmérjünk a, és a' te minden tselekedetidben világoskodó (2) mindenhatóságodat b, bőltse ségedet c, jóvóltodat d, igazságodat e, irgalmasságodat f, és igaz-mondóságodat g meg-be-tsüllyük, hirdessük és magasztaljuk h: továbbá, (3) hogy tellyes életünket, gondolatinkat, beszédinket és tselekedetinket mindenkoron arra igazsássuk, hogy a' te szentséges neved mi miattunk szidalommal ne illettefsék i; de sőt inkább tisztelettel és ditsérettel magasztaltassék k.

az Isten nevének szentelésére indítani?

Szent Irásbéli bizonyságok.

a: Efés. 1: 16, 17. *Nem szünöm-meg hálákat adni ti érettetek, ti rólatok emlekezvén az én könyörgésimben. Hogy a' mi Urunk Jésus Kristusnak Istene, a' ditsőségnek amaz Atyya, adgya nektek a' bőltse ségnek és jelenésnek lelkét az ő*

N 3

1. *Mit kérünk akkor mikor az Istennek nevéet magunk által akarjuk meg-szentelteni?*

2. *Az Isten munkáibá mit kell magasztalunk?*

3. *Mit kérünk akkor, mikor másokat akarunk magunk példájával*

esmér-

esméretiben. Lásd, Ezék. 36: 23. és 38: 23.

b, 5 Móf. 3: 24. *Kitsoda az erős Isten vagy mennyen, vagy földön, a' ki követhetné a' te tselekedetidet és a' te erősségedet?*

Ismét: Rom. 1: 19, 20. *A' mit Isten felől tudhatnak az emberek, nyilván vagyon ő benne: Mert a' mi Istenben láthatatlan, tudnillik az ő örökkévaló hatalmassága és Istensége, e' világnak alkotmányában és a' tereintett állatokból megértetvén meg-láttatnak e' végre, hogy legyenek magok-menthetetlenek.*

c, Sólt. 104: 24. *Melly nagyok a' te tselekedetid Uram! Mindeneket böltsen teremtetted: bé-tölt a' föld a' te gazdagságoddal! Esa. 40. 28.*

d, Sólt. 136. 1. 2, 3---*Mind örökké vagyon az ő jó Sólta, (avagy kegyelmessége.)*

Ismét: Sólt. 25. 10. *Minden útai az URnak irgalmasság és hűség, azokhoz, kik az ő frigyét és parantsolattyát meg-örzik. Lásd, 5 Móf. 1. 3 és Tsel. 17. 24. és, 14: 17.*

e, Dán. 9. 14. *Igaz a' mi Urunk Istenünk minden ő tselekedetiben, mellyeket tselekedett. Lásd, 5 Móf. 32. 34. Sólt. 119. 137. és 145. 17.*

f, Sólt. 103. 8. *Irgalmas és kegyelmes az UR, késedelmes a' haragra és igen kegyelmes. Lásd, 145: 8, 9. Jak. 5. 11.*

g, Sólt. 111. 7. *Az ő kezeinek tselekedeti igaz mondás és ítélet, erősek minden ő végezés. 1 Kir. 8. 15.*

Ismét: Sólt. 36. 6. *Uram az égislen vagyon a' te*

a' te irgalmasságod. Es a' te igaz mondásod az felhőkig, Esa. 34: 16.

b, Sólt. 51: 17. *Uram az én ajakimat nyisd-meg, és az én szájam hirdeti a' te ditséretedet. Es 71: 8. Meg-teljesedik az én szájam a' te ditséreteddel, és a' te ditsőségeddel szüntelen. Lásd, 1 Pét. 3. 15.*

i, k, Sólt. 31. 4. *Te vagy az én köziklám és én erősségem; a' te nevedért vezérelly és visely engemet.*

Ismét: Mát. 5. 16. *Ugy fények a' ti világosságok az emberek előtt, hogy lássák a' ti jó tselekedeteket, és ditsóítsék a' ti mennyei Atyátok. Lásd, Ezék. 36. 20, 23. Rom. 2. 24. Ján. 15. 8. 1 Pét. 2. 12.*

CXXIII. KERDES.

Mellyik a' második Kérés? XLVIII. UR Nap.

Summája: E' második Kérésben kérjük az Isten országának hármasság eljövését: úgy-mint, (1) kegyelemmel: (2) hatalommal: (3) ditsőséggel.

FELELET.

Jöjjon-el a' te országod. 1. Mit ké-rünk, mi-dön akar-juk, hogy Szent Lelkoddal, hogy tené-az Isten ked napról napra inkább en-országá ke-

gyelemmel gedhefsünk *a.* tartsd-meg és
 jöjjön-el? öregbitsed a' te Anyaszentegy-
 2. Mit ké- házadat *b:* (2) rontsd-el az ör-
 rünk, mi- dögnek tselekedetit *c,* és min-
 dón az Is- den hatalmafságot, melly a' te
 ren orszá- gát hata- felséged ellen magát felemeli *d:*
 gát hata- lommal el- tégy hijába-valókká minden
 jöni kíván- tanátskozásokat, mellyek a' te
 nyuk? szent igéd ellen léfznek *e:* mig-
 3. Mit ké- len osztán (3) tellyefséggel és
 rünk, mi- len osztán (3) tellyefséggel és
 kor az Is- vóltaképen országla sz *f.* mikor
 sen orszá- léfzefz minden mindenek beng.
 gát ditső- séggel el-jöni kérjék?

Szent Irásbéli bizonyságok.

a. Sólt. 143: 10. *Taníts-meg engemet, hogy
 a' te akaratodat tégyem: mert én Istenem vagy te.
 A' te jó Lelked vezérellyen engemet egyenes úton.*
 Ismét: Sólt. 25: 4, 5. *A' te úraidat mutasd-
 meg Uram énnékem, és a' te ösvényidre taníts-
 meg engemet. Visfely engemet a' te igazságodban,
 és taníts engemet; mert te vagy énnékem Szaba-
 duó Istenem, tégedet várlak egész napon, Esa.
 59. 21.*
b. Sólt. 51: 20. *Tégy jól a' te jó akaratodból a'
 Sionnal, és építsd-meg a' Jerusálemnek köfalait t.*
 [† A' Sionon és Jerusálemen az Irásban ha-
 sonla-

sonlatosság szerint értetik az Anyaszent-
 egyház.]

Ismét: Sólt. 122: 6, 7. *Könyörögjetez a' Je-
 rusálemnek békefségeért, és legyenek Izerentséfék,
 a' kik téged Izeretnek. Légyen békefség a' te ke-
 ritesedben, és isendesség a' te tornyaidban. Es
 74: 2, 19. és 80: 15. 2 Theff. 3: 1.*
c. Rom. 16: 20. *A' békefségnek Istene pedig
 meg-rontya a' Sátánt a' ti lábaitok alatt hamar.*
 Lásd, Etefi. 6. 11, 18.
d. Sólt. 129. 5. *Meg-szégyenülnek és hátra-
 térülnek mind azok, kik gyűlölik a' Siont. Es 9:
 21. Rettentd meg Uram őket; csmérjék-meg a'
 Pogányok, hogy ők emberek. Lásd, Sólt. 69:
 25. és, Tsel. 4: 29.*
e. Sólt. 83. 4, 5, 6, 17. *A' te néped ellen ál-
 nok tanátsot gondolnak, tanátskoznak a' te szár-
 nyad alatt elrejtettek ellen, és azt mondgyák:
 Jertek el, veszefük-el ezeket, hogy ne légyen
 nemzetség, és ne neveztefsék többé Izraelnek
 neve. Mert egyenlő akarattal tanátsot tartottak,
 és te ellened szövérséget töttek. Töltsd be az ő
 orczájokat gyalázzattal: hogy a' te neved keres-
 tefsek-meg óh Uram!*
 Ismét: Sólt. 5: 11. *Iteld meg Isten őket, hogy
 zsalamatkozzanak-meg az ő tanátsokban, az ő ha-
 misságoknak sokaságaért vesd-el őket; mert en-
 gedetlenek te hozzád, 2 Sám. 15. 31.*
f. Jelen. 22. 17, 20. *A' Lélek-is és a' Meny-
 aszfzöny azt mondgyák: Jövel. A' ki hallya-is
 azt*

azt mondgya: *Jövel.* Azt mondgya, a' ki ezek-
röl bizonytságot téshen: Bizony *humar eljövök;*
Amen. *Jövel azért Uram Jéhus.*

2, 1 Kór. 15: 24, 28. Azután vég léshen. *Mi-
koron kezéhez adgya (a' Christus) az országot
az Istennek, és az Atyának, hogy az Isten min-
denekben minden léghen.*

CXXIV. KERDES.

XLIX. *Mellyik a' harmadik Kérés?*
UR Nap.

Summája: A' harmadik Kérésben ezeket kérjük
az Istentől: 1. Hogy a' mimagunk akarattját
hátra hadgyuk. 2. Egyedül az Isten akarat-
tyának engedgyünk. 3. A' nekünk parantsol-
tatott dolgot hűségesen véghez vigyük; a'
mint az Angyalok-is az éghen tselekeznek.

FELELET.

*Léghen meg a' te akaratod,
miképen mennyben, azonképen
e' földön-is.* Az-az: Adgyad,

1. *Miké-
pen hiszik
véghez az
Angyalok
az ő tisz-
teket?* hogy mi és minden emberek
a' minnen akaratunkat hátra
hagyván a, a' te akaratodnak,
melly tsak egyedül szent, ké-
shen és minden zúgolódás nél-
kül engedgyünk b: és így min-
deni-

denikünk a' minékünk paran-
tsolatott dologban (1) hiven
és vigan el-járjunk c, miképen
az Angyalok-is az éghen tse-
lekeznek d.

[*A' magunk akarattját hátra hagyván. Ter-
mészert Izerint minden embernek akarattja go-
nosz, meg-romlott, és az Isten akarattjával ellen-
kező. Szükség azért, hogy a' mi akaratinkat
hátra vessük; az-az, a' mi gonosz kívánságink-
nak és bűnre való vétkes hajlandóságinknak e-
rősen ellenek álljunk: Azokat, a' mennyire tő-
lünk lehet, elrontsuk, és tellyességgel magunk-
ban meg-fojtsuk.]*

Szent Irásbéli bizonytságek.

a, Sólt. 141: 4. *Uram ne engedgyed hajlané
az én szívemet gonoszra, és hogy foglallyam
magamat hamisságnak tselekedetiben azokkal egy-
be, kik hamisságot tselekeznek, és ne engedgyed,
hogy egyem az ő gyönyörűséges étkekben. Lásd,
Mát. 16. 24.*

b, Sólt. 119. 33-35. 133. *Tanits meg Uram
engemet a' te parantsolatodnak útára, mellyet
meg-örizek mind végiglen. Adgy énnékem értel-
met: akkor meg őrizem a' te törvényedet, és meg-
tartom azt tellyes szívemből. Igazgass engemet
a' te parantsolatodnak útában, mert abban gyö-
nyörködöm. Az én útamat vezérellyed a' te*

beszédedd; és ne engedgyed, hogy semmi hamiság erőt vévén uralkodgyék én bennem.

Ismét: Tsel. 21: 14. † *Légyen az URnak akarattya* Lásd, Róm. 12. 2. Sólt. 40. 9. Ján. 4. 34. 1 Pét. 4. 2, 3.

(† A' Pálnak társai így szólnak.)

c, Róm. 12: 11. *A' jó igyekezetben ne legyetek restek, lélekben buzgók legyetek. Az URnak szolgálatok.*

Ismét: Jelen. 3. 16, 19. *Annakokáért mivel-hogy lágy-meleg vagy; és sem hev, sem hideg, kiokádlak tegedet az én számból. En, a' kiket szeretek, meg dorgálom és fanyargatom; Légy buzgóságos azért és térj meg.* Lásd, Eséf. 4. 1.

d, Sólt. 103. 20, 21. *Aldgyátok az Urat ő Angyalai, kik erővel hatalmasok vagytok, kik az ő parantsolattját mi velitek, engedvén az ő beszédének szabának: Aldgyátok az Urat minden ő seregi, minden ő szolgat, kik az ő akarattyanak engedtek. [Ugyan ez világosan kiterfzik a' Kérésnek igéiből is, miképen mennyekben.]*

CXXV. KERDES.

L. *Mellyik a' negyedik Kérés?*

UR Nap.

Summája: A' negyedik Kérésben kérünk az Istentől ez életnek táplálására való minden szükséges dolgokat.

FELELET.

A' mi mindennapi kenyerünket add-meg

meg nekünk ma. Az-az: Adgyad-meg minékünk mind azokat, mellyek ez életnek táplálására szükségesek a; (1) *1. Mi segere kerjék azokat az Istentől?* hogy azok által esmérjünk tegedet egyetlenegy kút-főnek lenni, mellyből minden jók származnak b, és vegyűk eszűnkbe, hogy, ha te meg nem áldasz, minden mi gondviselésünk és szorgalmatóságunk, sőt még a' te ajándékid-is minékünk boldogtalanok és veszedelmesek lesznek c. Adgyad annak-okáért, hogy a' mi bizodalunkat minden teremtet állattól el-forditván, tsak egyedül te benned helyhezteszük d.

Szent Irásbéli bizonyságok.

a, Sólt. 145: 15, 16. *Mindeneknek szemei te reád néznek, és te adsz azoknak eledelt alkalmas idöben: Meg-nyitod a' te kezedet és beöltöztetesz minden telkes állatokat a' te jóvöltödből.* Lásd, 104: 14, 15, 27.

Ismét: Sólt. 85: 10, 11, 12, 13. Lakozik a' ditsóság a' mi földünkben. Az irgalomság és az igazság elől talállyák egymást. Az igazság és a' békefesség egymást tsókollyák. Az igaz mondás a' földből gyümölcstöt terem, és az igazság mennyből alá tekint. Az UR-is minden jót ad, hogy a' mi földünk meg-teremje az ő gyümölcstöt.

Ismét: Péld. 30: 7, 8. Kettőt kérek te tőled, ne tartsd meg addig én tőlem, míg élek. A' hi-jáavalóságot és a' hazugságot mészze távoztasd én tőlem, szegénységet avagy gazdagságot ne adgy énnékem; táplálj engemet hozzáim illendő eledel-lel. Lásd, 1 Mól. 28: 20, 21, 22. 2 Tim. 6. 8.

b, Sólt. 65. 3. Oh Isten, ki meghallgatod a' könyörgést. te hozzád megyen minden test!

Ismét, Tsel. 14: 15, 17. Amaz elő igaz Isten, ki teremtette a' mennyet és a' földet, és a' tengert, és minden azokban lévő állatokat, nem hagyta magát bizonyosság nélkül, adván minékünk jókat mennyből, esőt és termő időket, és bé-töltvén eledellel és örömmel a' mi szíveinket.

c, 5 Mól. 8. 3. Meg - fanyargata tégedet, és éhezni hagyta; annakutánna pedig Mannával el-tete, mellyet nem tudtál sem te, sem a' te atyáid; hogy tudtadra adná tenéked, hogy az ember nem tsak kenyérral él; hanem mind azzal él az ember, valami származik az URnak szájából.

Ismét: Sólt. 127. 1, 2. Ha az UR nem építi a' házat, hi-jába faradnak, a' kik azt építik: ha az UR nem őrizi a' várost, hi-jába vigyáznak az őrizők.

őrizők. Hi-jába való dolog néktek reggel hamar fel kelnetek, későn fekvőnnetek le, és nagy fáras-sággal kenyeret ennetek; holott az Isten az ő szerelmefinek enged álmot.

Ismét, Péld. 10: 22. Az URnak áldása gaz-dagit meg, és azzal semmi bántást nem szerez az UR.

Ismét: Hag 1: 6. Sokat vetettetek, de keve-set hoztatok be abban; esztek és nem elégesztek-meg; isztok, és nem részegedtek meg; ruhákban öltöztök, és nem melegesztek meg, és a' ki mun-kájának jutalmát vészti, mintha meg-szakadott sákba töltene azt. Lásd, 2: 16, 17, 18, 19. és Luk. 5: 5, 6. Préd. 9: 11. Sólt. 37. 6. 3 Mól. 26: 26. Esa. 3. 1. Ezek. 4. 16. és 14: 13.

d, Sólt. 146. 3, 4, 5, 6, 7. Ne bizzatok a' Fe-jedelmekben, az emberek fiaiban, kikben nintsen szabadításra való erő, kimégyn az ő lelkek, és ők földde léfznek, az napon elvész minden ő gon-dolattyok. Bóldog, a' kinek segítője a' Jákóbnak Istene, és a' kinek remensege vagyon az ő Urában Isteneben: Ki teremtette, a' mennyet földet és tengert, és mind azokban való állatokat, és az igaz mondást meg-őrizi mind örökké. A' nyó-morúltaknak itéletett szolgálat, eledelt ad az éhezőknek.

Ismét: Sólt. 55. 23. Vessed az URra min-den terhedet, és gondot viled te rólad.

Ismét: Sólt. 62. 9, 11. Bizzatok ő benne mindenkor ti népek, a' ti szíveteket töltsetek ki előtte.

előtte. az Isten óltalmunk minékünk *Ne biz-*
zatok a' kegyetlenségben és a' ragadozásban, ne
 legyetek hijába-valók, *gazdagságok ha bővölkö-*
dik, ne bizzatok azokban. Lásd, Jér. 9. 23.
 1 Tim. 6. 17

CXXVI. KERDES.

LI. *Mellyik az ötödik Kérés?*

UR Nap.

Summája: Az ötödik Kérésben kérjük a' mi
 vétkeinknek avagy adótságinknak bocsánat-
 tyát avagy meg-engedését.

F E L E L E T.

1. *Mit ér-* *Bocsásd meg nekünk a' mi*
tesz az a- *vétkeinket, miképen mi is meg*
dótságon? *bocsátunk ellenünk vétetteknek.*
 2. *Mit té-* *Az-az: Minékünk nyavalyás*
ben ezt az *adótságot megenged-*
adótságot megenged- *nünk (1) minden mi*
ni, avagy a *bűneinket a, és ama' bűnre*
bűnöket *való hajlandóságot, melly még*
meg bocsá- *mostan-is bennünk vagyons*
tani? *(2) a' Christusnak véreért bű-*
 3. *Mit té-* *nül ne tulajdonítsad c: (3) mi-*
szem az: *képen mi-is e' te hozzánk való*
miképpen *jó-kedvednek bizonyosságát a'*
mi-is meg- *mi sziveinkben érezzük, hogy*
bocsátunk *magunkban állhatatosan eltö-*
azoknak, *kélet-*

kélettük ezt, hogy valaki min kik vétet-
 ket megbántott, (4) minden- tek elle-
 nek szivünk szerint d meg-en- nünk?
 gedgyünk e. 4. *Miké-*
pen kell fe-

lebarátinknak ellenünk való vétkeiket
meg engedni?

Szent Irásbéli bizonyságok.

a. Sólt. 51: 3, 4, 9, 11. *Könyörűly én rajtam*
én Istenem a' te irgalmaságod szerint. A' te ir-
galmaságodnak soksága szerint töröld-el az én
bűneimet. Valóba mofs-meg engemet az én ál-
nokságimból, és az én bűneimből tisztíts ki enge-
met. Mofs-meg engemet Istóppal, és meg-tisz-
túlok, mofs-meg engemet, és fejből lélek z' hó-
nál. Rejtsd-el az én bűneimtől a' te orczádat,
és minden én alnokságimat töröld-el.

Imét: Sólt. 25. 7. *Az én ifjúságimnak bű-*
neiről, és az én vétkeimről meg-ne emlekezzél;
hanem inkább Uram a' te irgalmaságod szerint
emlekezzél-meg én rólam a' te jóvóltodért. Es
11, 18. Lásd, Sólt 79. 8. és 143. 2. Luk. 18: 13
Es 11: 4. Es bocsásd meg nekünk a' mi bűneinket.

b. Sólt. 51: 6, 7. *Tenéked, tsak tenéked vét-*
keztem, és gonofságot tselekedtem a' te szemeid
előtt. Imé én alnokságban születtem, és az
én anyám bűnben melegített engemet

Imét, Rom 7. 23, 24, 25. *Látok az én ta-*
rsaimban más törvényt, melly az én elmémnek
 törvé-

törvényével ellenkezik, és engemet rabul ad az bűnnek törvényének, melly az én tagaimban vagyok. Oh én nyavalyás ember! Kicsoda szabadít meg engemet e' halálnak testéből? Hálát adok Istennek a' mi Urunk Jésus Christus által.

c, Rom. 4: 7, 8. Bóldog, a' kinek meg bocsátatik az ő hamissága, és a' kiknek elfedeztetik az ő bűnök. Bóldog ember, a' kinek nem tulajdonítja Isten a' bűnt †.

[† Itt jegyezd meg, hogy meg-bocsátani a' bűnt, elfedezni, nem tulajdonítani vétkül, egyet tészen.]

Ismét: Mát. 26: 28. Ez az én vérem új Testámentomnak vére, melly fokakért ki-ontatik bűnöknek bocsánatjára. Lásd, Solt. 51: 9. Dan. 9: 17, 18. Tsel. 10: 43. 2 Kór. 5: 19. Efes. 1: 7. Kol. 1. 14. 1 Ján. 1: 7. 1 Pét. 1. 18, 19, 20. Jel. 1. 5.

d, Mát. 18: 35. Így tselekezzik az én mennyei Atyám is veletek, ha meg nem bocsátja kiki mind az ő felebarátjának ellene való vétkeit az ő szíve szerint.

e, Luk. 11: 4. Bocsásd meg minékünk bűnünket, miképpen * mi is meg bocsátunk ellenünk vétetteknek.

[* Nem úgy kell ezt érteni, mintha az embernek meg-bocsátása szerző vagy érdemlő oka volna az Istennek meg-bocsátásának: mert Isten egyedül csak ingyen kegyelemből bocsátja meg a' mi vétkeinket: Efes. 1. 7. Hanem így kell érteni

érteni az igéket: hogy ne kételkedgyünk a' mi bűneinknek Istentől való meg-bocsátatása felől; mert annak gyümöltseit a' mi sziveinkben érezzük, midőn tudnillik készek vagyunk a' mi felebarátunknak ellenünk való esetit jó szível meg-engedni: mint ez-is világosan tanittatik, 1 Ján. 3. 14.]

CXXVII. KERDES.

Mellyik a' hatodik Kérés?

LII.

UR Nap!

Summája: A' hatodik Kérésben azt kérjük az Istentől, hogy minket a' mi lelki ellenségink ellen védelmezzen és meg-őrizzen, rajtok győzedelmet nekünk engedgyen két okokért.

FELELET.

Ne vigy minket kísértetbe; de szabadíts meg minket a' gonosztól. Az-az: (1) Mivel-
 hogy mi természet szerint olly igen gyarlók és erőtlének vagyunk, hogy még csak edgy szempillantásig-is meg nem állhatunk a, (2) a' mi nagy és ár-
 talmas ellenségink pedig a' Sátánb, e' világ c, és a' mi testünk d min-

1. Mellyik az első?

2. Mellyik a' második?

3. *Ki által* d minket szüntelen ostromlanak; te tarts-meg minket e, az Isten (3) és a' te Szent Lelkednek erejével erősíts-meg f, (4) hogy meg-tarsson ben-nünket? e' lelki tufakodásban meg ne győzettefsünk g; hanem azoknak mind addig ellenek álljunk, mignem végre minden ellenséginken tellyes diadalmat vészünk h.

Szent Irásbéli bizonyosságok.

a, Mát. 26: 41. Vigyázzatok és imádkozzatok; hogy kísértetbe ne jussatok; Mert jóllehet a' lélek kész; de a' test erőtelen.

Ismét. Róm. 8: 26. Hasonlatosképen a' Lélek is fogelli a' mi erőtelenséginket; mert mint kellyen kérünk, a' mint kellene, nem tudjuk; de a' Lélek esedezik mi érteünk meg-mondhatatlan fohászokodásokkal.

Ismét: Ján. 15: 5. En nálam nélkül semmit nem telegekedhettek. Lásd, 1 Kór. 10: 12. Gal. 6: 3. Sólt. 62. 10.

b, 1 Pét. 5. 8. Józanok legyetek, vigyázzatok: Mert a' ti ellenségetek az ördög, mint az ordító oroszlán, széllyel jár, keresvén kit elnyeljen.

Ismét: Luk. 22. 31, 32. Simon, Simon, imé a' Sátán kíván titeket, hogy meg-rostályon mint a' búzát:

a' búzát; de én imádkoztam érted, hogy el ne sodgyon a' te hited.

Ismét: Efés. 6: 12. Mert nintsen nekünk tufakodásunk a' vér és test ellen, hanem a' birodalmok ellen, a' hatalmasságok ellen, e' világnak urai ellen, az életnek seretségének vezéri ellen, a' lelki gonoszságok ellen, mellyek a' magasságban vannak.

c, Péld. 1: 10. Szerelmes fiam, ha a' bűnösök akarnak hitetni tégedet, ne engedgy nekik.

Ismét: Ján. 15: 19. Mivel hogy nem e' világból valók vagytok, hanem én választottalak titeket e' világ közzül, azért gyűlöl titeket e' világ.

Ismét: 1 Ján. 2: 15, 16. Ne szeressétek e' világot, se azokat, mellyek e' világban vannak; ha valaki szereti e' világot, nintsen abban az Atyának szerelme: mert valami e' világban vagyon, mind testnek kívánsága, szemeknek bujálkodása, életnek kevélysege, nem az Atyától vagyon, hanem e' világtól. Lásd, Sólt. 17. 14. 1 Ján. 3: 1, 13. és 5. 9. Ján. 4: 4.

d, Gal. 5: 17. A' test a' lélek ellen törekedik, a' lélek pedig a' test ellen. Ezek pedig egymással ellenkeznek, hogy azokat ne tselegekedhesétek, mellyeket akartok.

Ismét, Jak. 1. 14. Minden ember pedig kísértetik; mikor az ő tulajdon kívánságától el-vonattatik és meg-tsalattatik.

e, 2 Kór. 12. 7, 8, 9. Adattatott énnékem hegyes őszton, melly az én testemhez ragadott, a' Sátán angyala, hogy engemet tsupdosna, hogy felettébb

Iettébb el ne hidgyem magamat. Ezért három-
szor könyörgöttem az URnak, hogy én tőlem el-
zábozzék. De azt mondá nékem: Elég néked
az én kegyelmem, mert az én erőm erőtlenség
által végeztetik-el.

f, Efés. 3: 14, 16. Meg-hajtom az én térdei-
met a' mi Urunk Jésus Christusnak Atyja előtt,
hogy adgya-meg néktek az ő gazdag ditsőségeért,
hogy állhatatosan erősödgyetek meg a' Szent Le-
lek által a' belső emberben. Lásd, Solt. 138. 3.

g, Efés 6: 10, 11, 13. Végeztetre atyámfiat le-
gyetek erősek az URban, és az ő hatalmas ere-
jében. Öltözzétek fel az Istennek minden fegy-
verét, hogy megállhassatok az ördögnek álnokság-
ellen, hogy ellene állhassatok a' beszédelmes időben,
és mindeneket jól véghez víven meg-állhassatok.

b, Rom. 16: 20. A' békeségnek Istene pedig
meg rontrya a' Sátánt a' ti lábaitok alatt hamat.

Ismét: 1 Theff. 3: 13. Az UR iseledgye azt,
hogy a' ti szíveiteket megerősítse az ártatlan-
ságban, Isten előtt való szentségben a' mi Urunk
Jésus Christusnak eljövételire, mind az ő szent-
szelével egyetemben.

Ismét: 1 Theff. 5: 23. A' békeségnek Iste
pedig szenteltyen meg titeket mindennestől, ho-
a' ti elmétek épségben, lelketek, testetek, ártan-
lanságban tartassanak-meg, a' mi Urunk Jé-
sus Christusnak eljövételire. Lásd, 2 Kór. 10: 3,

CXXVIII. KERDES.

Minde

Minémű igékkel rekeszted-bé *Summája:*
a' te Imádságodat? *Az Uról*
tanúlt kö-

nyörgő Imádságnak bérekeftő igéi arra intenek,
hogy mi e' fellyül elő-számláltt jótéteményeket
három okokra nézve kérjük Istentől.

FELELET.

Mert tiéd az ország, a' ha-
talom és a' ditsőség mind örök-

ké. Az-az: Mind ezeket azért
kérjük te tőled; (1) mert mi-

vel hogy te mi Királyunk (2)
és mindenható vagy; miné-

künk mindent meg-akarasz ad-
ni, a, és meg-is adhatasz b: (3)

és ezeket annak-okáért kér-
jük, hogy ezek által nem mi

reánk, hanem a' te szent ne-
vedre térjen minden ditsőség c.

[Mivelhogy te mi Királyunk, 's a' t. Ez igék-
ből a' két első Kérdésetskékre így kell felelni.
1. Mivel ő, mint mi Királyunk, minékünk min-
den jókat akar adni. 2. Mivel ő, mint minden-
ható, minékünk minden jókat adhat.]

Szent Irásbéli bizonyságok.

a, Solt, 5: 3. Figyelmezzél az én kiáltásom-
nak

1. Mellyik
az első ok?

2. Mellyik
a' második?

3. Mellyik
a' harma-
dik?

nak

vak szabára én Királyom, és én Istenem, mert én tenéked könyörgök. Lásd, Solt. 74. 12.

b, 2Chrón. 20: 6. Oh Uram mi Atyáinknak Istenek, nem te vagy-e egyedül Isten a' mennyben? és te uralkodol a' pogányoknak minden országán, te kezdedben az erősség és hatalom, és senki nintsen, ki te ellened állhatna.

Ismét: 1Chrón. 29: 11, 12. Oh Uram, tiéd a' nagyság, a' hatalom, ditsőség, örökké-valóság és méltóság. Mert minden, valami a' mennyben és a' földön vagon, tiéd. Tiéd oh Uram az ország, te magasztalod fel magadat, hogy légy minden fejedelmeknek felette. A' gazdagság és ditsőség mind te tőled vannak, és te uralkodol mindeneken. A' te kezdedben vagon mind az erősség; mind a' birodalom, mindeneknek felmagasztalása és meg-erősítése. Lásd, Solt. 115: 3. Efés. 3: 20. Dán. 3: 17. Róm 4: 20, 21.

c, Solt. 115: 1. Nem nekünk Uram, nem nekünk, hanem a' te nevednek adgyad a' ditsőséget, a' te irgalmasságodért és a' te igazságodért.

Ismét. Esa. 37: 20. Mostan azért Uram mi Istenünk, szabadíts meg minket az ő kezéből, hogy e' földnek minden országai esmérjék meg, hogy egyedül te vagy az UR.

(* Senakéribnek, ki te ellened támadott fel.)

Ismét: Dán. 9. 19. Uram hallgass meg, Uram légy kegyelmes, Uram légy figyelmetes, és tselekedd meg, és ne keseredelmezzel te magadért én Istené: mert a' te nevedről neveztetik a' te városod és a' te néped. Lásd, Jer. 14: 21.

CXXIX

CXXIX. KERDES.

Mire való ez igétske, AMEN? *Summája.*
Az Amen igétske minket bizonyosokká téfzen a' mi Könyörgésünknek meg-hallgattatása felől.

FELELET.

Az Amen (1) azt bizonyítja meg, hogy a' dolog általánfogva és bizonyoson meg-téfzen a: mert (2) az én könyörgésem fokkal bizonyosabban meg-hallgattatott Istentől, hogy-nem mint az én szívemben érzem, hogy én azt szívből kívánom b.

1. Miképen téfzen bizonyossá?
2. Mit kell kinned a' te Könyörgésednek meg-hallgattatása felől?

Szent Irásbéli bizonyosságok.

a, Jer. 28: 6. Akkor monda Jérémiás Próféta: AMEN, Ugy tselekedgyék az UR, róltse be az UR a' te beszédidet, mellyekkel profétálat.

Ismét: 2Kór. 1: 20. Mert az Istennek valamennyi igéreti vannak, ő benne (a' Christusbā) ugyanok és Amenek, az Isten ditsőségére mi általunk. Lásd, 5 Mós. 27: 15, 26. Néhé. 8: 7. 1Kór. 14: 16.

b, Esa. 65: 24. Es minekelőtte kiáltanának én meg hallgatom; még mikor szolanának, én meghallom.

O

Isméte

Ismét: Efés. 3: 20. *Az Isten véghetetlen bőséggel mindeneket meg-iselekedhesik fellyebb, hogynem mint kerjük, úgy elmenkben be fogjuk, a' mi bennünk munkálkodó erő szerint. Lásd, Ján, 16; 23. 1 Ján. 5: 14.*

V E G E.

E' Catec

E' Catechismus Rendinek közönséges
F E L - F E J T E G E T É S E,
avagy
M E G - M U T O G A T A S A.

E' Catechismus meg-mútattya nekünk. I. Azt a' *Véget* avagy *czélt*, a' mellyre minket igazgatni és viñi akar. II. Az *eszközöket*, a' mellyek által azt a' *Véget*, avagy *czélt* elérhesük.

Az ELŐ
 KERDES-
 BEN.

Vége es *czellya* e' Catechismusnak, és minden idveliséges tudománynak mi reánk nézve ez, hogy mind életünkben, halálunkban állhatatos *vigasztalásunk* lehessen. E' vigasztalásról megmondgya a' Catechismus.

1. Mellyik légyen az embernek *fő vigasztalása*: tudnillik, a' felől való bizonyossá létele, hogy ő testestől lelkestől, életében és halálában a' Jéhus Christusnak tulajdona.

2. Mit régyen a' Jéhus Christus tulajdonává lenni? Tudnillik. 1. A' Christus vérenek érdeme által, az örök hatalmából megszabadúlni. 2. Az Atya, Fiú és Szent Lélek Istennek kiváltképen-való óltalma és gondviselése alá vétetni.

KERD: E *vigasztalásnak* elérésére három eszközöket mutat: Tudnillik, 1. A' mi nyavalyásságnak, 2. Meg-szabadulásunknak, 3. A' mi köteles Háladarósságunknak, igaz és valóságos hathatós esméretit, tudását; a' mellyek szerint három Részai is vannak e' *Catechismusnak*.

I. R E S Z.

A' Nyavalyásságnak esméretiről.

3. 4. K. Erről azt mutatya-meg a' *Catechismus*: I. *Missoda* eszköz által esmértetésék-meg. II. Miben állyon e' nyavalyásság.

Az eszköz, mellyből a' nyavalyásság meg-esmértetik, az Istennek *Törvénye*.

A' nyavalyásság, melly a' *Törvényből* esmértetik-meg, két dolgokban áll.

5. Kérd. 1. A' mi *veszettegünkben*, bűnös vóltunkban.

2. A' mi *kárhozatunkban*, vagy büntetésünkben, a' X-dik Kérdésben.

A' mi *veszettegünkről* hármat tanít. *Előszór*, milyen állyon: tudnillik, hogy a' törvényt meg-nem tarthattuk; hanem természet szerint hajlandók vagyunk annak meg-rontására.

Másodszor, honnan származik az. t. i.

6. Kérd. 1. Nem a' teremtésből, okát is adván annak, 2. Ha

3. Hanem az *Adámnak* és *Evának* bűnőkből.

7. Kérd.

Harmadszor, mennyire terjedgyen az ki, mellyet 1. Meg-mutat, tudnillik annyira, hogy az miatt tellyességgel alkalmatlanok legyünk minden igaz lelki jóra, és hajlandók minden gonoszra. 2. Meg-állit és erőfit egy ellen-vetés ellen.

8. Kérd.

9. Kérd.

A' mi *kárhozatunkról* és bűnhődésünkről: 1. Azt mutatya-meg, mi-ben állyon az. 2. Annak bizonyos vóltát állattya egy ellen-vetés ellen.

10. Kér.

11. Kér.

II. R E S Z.

A' meg-szabadulásnak esméretiről.

A' nyavalyásságnak esméreti magában nem *vigasztalásnak*, hanem inkább *retentésnek* eszköze, ha ahoz nem járúlna, az abból való meg-szabadulásnak esméreti, tudása. Annakokáért e' meg-szabadulás felől három dolgot tanít a' *Catechismus*. I. Miképen szerzetett nekünk e' meg-szabadulás. II. Minódon jelentetett meg nekünk. III. Miképen kell azt magunkra szabni, alkalmaztatni.

E' szabadulásnak meg-szerzéséről hat derék *fundamentomos* dolgokat tanít a' *Catechismus*.

1. Hogy a' meg-vezett, és kárta-
zatba bé-efett ember külömben abból

12. Kérd. meg-nem szabadúlhat, s' nem idve-
zülhet, hanem ha az Isten törvényé-

13. Kérd. nek, és az ő igazságának tökéletesen
elég-tétetik. (A' Sociniánusok ellen.)

2. Hogy a' vezett ember ő maga
sem egészen, sem valami részből ele-
get nem rehet. (A' Pápiák ellen.)

14. Kérd. 3. Sem egyéb puzta teremtett állat
a' bűnös emberért eleget nem tehet,
oakaival együtt. (Ugyan azonok ellen.)

15. 16. 4. Az elég-tétel tsak egyedül ollyá
17. Kérd. közben-járó által lehetett-meg, a' ki
igaz Isten, és valóságos igaz ember-is
vólna egyszersmind; oakaival együtt.
(A' Sidók és Sociniánusok ellen.)

18. Kérd. 5. Az a' közben-járó, ki az elég-
tételt végbe vitte, egyedül tsak a' Jé-
sus Christus. (Ugyan azonok ellen.)

6. Ez elég-tétel és szabadítás, mel-
lyet a' Jésus Christus végbe vitt, abban
áll, hogy ő minékünk Istentől ajándé-
koztatott, hogy lenne minékünk böl-
tseségünk, igazságunk, szentségünk, és
váltságunk.

Ez Szabadulásnak Meg jelenéséről,
ki-nyilatkoztatásáról, azt tanittya,
hogy az lött az Evangyéliom által, és
az két képen. 1. A' prófétziáknak és
példázatoknak prédikállása által. 2.

19. Kérd. Azok.

Azoknak betelyletedéseknek prédiká-
lása által.

A' Christus által meg-szereztetett,
és az Evangyéliom által kijelentetett
Meg szabadulásnak reánk szabása, al-
kalmaztatása, vagy miénkététele, lé-
szen Hit által. Ez Hitről azért tanit
immár a' Catechismus a' 20-dik Kér-
déstől fogva a' 86-dikig. Arról pedig
öt kiváltképen való dolgokat ad előnk-
be, úgy-mint:

20. Kér.

I. A' Hitnek szükséges völtát.

Mellyről azt tanittya, hogy e' meg-
szabadítása és elég-tétele a' Christus-
nak tsak azoknak használ, a' kik azt
igaz hittel bé-vezik, magokévá teszik.

II. A' Hitnek természetit vagy formáját.

Meg-magyarazza itt s leírja, mi
légyen az az igaz Hit, a' mellyel em-
ber a' Christus érdemét, s' elégtételét
magájévé teheti.

21. Kér.

III. A' Hitnek Czéllját avagy Materiáját.

Meg-mutatván mitsoda dolgokat
kellesek hinni; tudnillik az Apo-
stoli Crédóban avagy Hitnek formájá-
ban bé-foglaltatott tudományt, a'
mellyben ezek foglaltatnak bé.

22. 23.
24. Kér.

25. Kér. I. A Szent Trinitásról való tudomány.

II. Az Atya Istenről való tudomány. Annak Elsőben személyéről; miért hogy az Istenségben lévő első személy Atyának neveztetik: mert tudnillik az

26. Kér. 1. A' Christuskak Atyja. 2. Mindeneknek teremője. 3. Minden állatoknak megtartója és igazgatója. 4. Minden híveknek gondviselője és őltalmazója. Másodszor, annak munkáiról, tudnillik a' teremésről és gondviselésről. Melly ágazatoknak megmondgya. 1. Ertelmét. 2. Hasznát.

27, 28. K. III. A' Fiú Istenről való tudomány. A' kiről három dolgok adatnak előnkbe.

31, 32, 34. Kér. Először, az ő Tiszti, ez három nevezetekben: *Jésus Christus mi Urunk*.

33. Kér. Másodszor, az ő személye, tudnillik; 1. Az ő örökkévaló Istensége; mikor nevezi Istennek egy *Szülött Fiának*. 2. Az ő megtestesülése, vagy emberré létele; *Fogantaték Szent Lélektől, születék Szűz Máriától*.

37, 38, 39. Kér. Harmadszor, az ő Munkái, tudnillik; 1. Az ő meg-aláztatásának munkái, úgy mint: *Szenvede Pontzius Pilátus alatt: Megfeszítették: Meghalá: Eltemetteté: Szálla alá poklokra.*

40-44. Kérdés. 2. Az ő felmagasztaltatásának munkái: *Harmad napon halottaiból feltámadá:*

mada: Felmène mennyégbe: Éle a' min. 45-52o
denható Atya Istennek jobbára: On- Kérdés
*nan leszen el-jöendő itelni eleve-
ket és holtakat.*

I V. A' Szent Lélek Istenről való tudomány: Tudnillik, 1. Annak személyéről: *Hízek Szent Lélekben.* 53. Kér.
2. Annak munkájáról az *Anyaszent-
egyházról*, a' mellynek gyűjtögetésére 54. Kér.
a' Szent Lélek küldetett.

Ez Anyaszentegyházról három dolgok taníttatnak. 1. Annak minémű- Azon
ségi és tulajdonsági. *Közönseges ke- 54. Kér.*
resztyén Anyaszentegyház. 2. An-
nak belső meg-egyezése, egybe köt- 55. Kér.
terése, a' melly által egygyé leszen:
Szentekek egyességét. 3. Azok a' jók
és jótétemenyek, a' mellyekre az gyűj-
tögettetik és hivatratik, tudnillik: *Bl- 56, 57o*
nóknek borsánattyá: Testnek feltáma- 58. Kér.
dása, és az örök élet.

IV. A' Hitnek munkáját, a' vagy hasznát és gyümölsét.

I. Ezt előnkbe terjeszti: Tudnillik; 59. Kér.
hogy mi az által meg-igazulunk, és az
örök életnek örökösivé leszünk.

II. Meg-világosítja, megmútatván és magyarázván, miképen igazullyn- 60. Kér.
meg a' bűnös ember hit által Isten-
nek előtte.

61. Kér.
62,
63, 64.
Kérdés.

III. Meg-állatya és erősíti, meg-
vetvén és czáfolván némtelleyeknek té-
velygéseket e' felől; úgy-mint: 1. A'
Sociniánusokét, kik azt tanitják, hogy
maga az hit, a' mennyiben jóságos-
tselekedet, vagy munka, tulajdonittas-
sék minékünk igazságul. 2. A' Pápi-
Rátét, kik a' tselekedeteket tartják
igazságoknak.

V. Az Hitnek eredetit.

Az Hitnek eredeti felől hármat mut-
tat meg.

65. Kér.
Ugyan
ott.

I. Annak szerző okát: A' Sz. Lelket.
II. Annak szereztetésének módgyát;
tudnillik: hogy az *felgyújtatik*, s' az
után *meg-erősítetik*.
III. Az *eszközöket*, a' mellyek által
ezt a' Szent Lélek véghez viszi, mel-
lyek szám szerint kettők: 1. A' Hitet
szerző és munkálkodó eszköz; az E-
vangyéliomnak *prédikálása*, avagy az
Ige. 2. Azt meg-erősítő eszköz: az
Sákramentumok. Mivel az Igeről vagy
az Evangyéliomról szólott a' 19. Kér-
désben; itt már csak a' Sákramento-
mokról tanit, mellyet ilyen renddel
tselekszük.
66. Kér. I. Közönségesen le-irja a' Sákra-
mentumokat. II. Megmondgya, mi-
ben egygyezzenek-meg az Ige, és az
67. Kér. Sákramentumok, és miben különböz-
zenek

szí-le a' Sákramentumoknak. IV. Kű- 68. Kér.
lön tanit mindenik Sákramentumról.

Elsőben: A' Keresztiségről.

Mellyről ezeket tanítja:

1. Miben áll tulajdonul e' Sákra- 69. Kér.
mentumnak ereje: tudnillik, hogy
meg-petsélti vagy *erősíti a' bűnöknek*
elmosatását. 2. Mi legyen a' *bűnöknek* 70. Kér.
elmosatása. 3. Honnan vagyon a' Ke-
resztiségnek ez ereje; tudnillik, a' Chri- 71. Kér.
stus rendeléséből. 4. Meg-tzáfollyá
azt a' tévelygést, melly azt állatya, 72,
hogy a' Keresztiség nem-tak meg pe- 73. Kér.
tsélti, hanem ugyan maga szerzi, és
végbe viszi a' bűnöknek elmosatását. 74. Kér.
5. Kiket kellyen meg-keresztelni.

Másodszor: Az Ur Vatsorájáról.

A' mellyről ezeket tanítja:

1. Mit különbözzön-e' Sákramen- 75. Kér.
tom az elsőtől, és miben állyon en-
nek tulajdon ereje: tudnillik, hogy
bizonyossá tégyen minket arról, hogy
a' Christusnak meg-feszítettett teste,
és kiontatott vére, ételül és italul a-
dattatik nekünk, a' mi lelki életünk-
ben való tápláltatásunkra.
2. Miért neveztetik a' Christus teste
és vére mi ételünknek és italunknak, 76. Kér.
vagy, mi legyen a' Christus testét en-
ni, és az ő vérét innya.

3. *Honnan legyen az Úr Vatsorájának ilyen ereje; tudnillik, a' Chrif-
tus rendeléséből.*

78. 79.
Kérdés.

4. *Az Úr Vatsorájáról való igaz értelem ellen való két tévelygések czá-
foltatnak meg, tudnillik: Az Első, e'
Sákramentomnak természetiről, mint-
ha abban állat szerint való el-változás
lenne, avagy hely szerint egyesülne a'
kenyér és a' Chrifus teste, a' bor és*

80. Kér.

*az ő vére. A' Második, e' Sákramen-
tomnak erejéről, és hasznáról, mintha
az bűnökért való engesztelő áldozat
vólna; s a' többi.*

81. Kér.

5. *Kiknek, és minéműeknek kell
az Úr Vatsorájához járúlniok, s' azt
venniük.*

82. 83.

6. *Miképen kell azokkal bánni, az
kik nem olyan indulattal és készület-
tel vannak: tudnillik, Egyházi fenyi-
téssel kell azok ellen élni, mellynek
természeti és ereje meg-irattatik.*

84. 85.
Kérdés.

III. R E S Z.

A' Háládatosságnak esméreriről.

86. 87.
Kérdés.

*A' Háládatosságról, mellyet e' nagy
szabadulásért kell Istenhez megmútat-
nunk, kettőt tanít a' Catechismus. 1.*

88. 89.

*Miért legyen az szükséges. 2. Miké-
pen kellyen azt megmútatnunk. Tud-
nillik, háromképen kell annak lenni.*

90. Kér.

*I. Szükség Mert az egész szívnek meg-
kell*

*ben változom, és nemcsak term, melly
meg térést állat az ő embernek levet-
kezésében, s' az újnak felöltözésében.*

II. *Külső jó tselekedetekkel: Mel. 91. Kér.*
lyeknek három tulajdonságis mutatya.

- 1. *Hogy hitből származzanak.*
- 2. *Hogy az Isten ditsőségére viteffének.*
- 3. *Hogy az Isten Törvénye szerint le-
gyenek: a' melly végre két dolgot tse-
lekszik tovább a' Catechismus.*

*Elsőben: Az Istennek Törvényét
magyarázza, meg-mútatván mindenik
Parantsolatban, mit kívánnyon Isten,
és mit tilalmazzon.*

A' 92.
Kérdéstől
fogva, a
113-dikig
114. 115.
Kérdés.

*Másodszor: Meg-mútatya a' Tör-
vénynek hasznát, és mennyire tarthat-
tyák, vagy nem tarthattyák azt-meg a'
hivék.*

III. *Szájunkkal: Tudnillik, a' kő-
nyörgés által. A' holott a' Catechis-
mus e' négy dolgokat adgya előnkbe.*

- 1. *Szükséges voltát mutatya-meg
a' Könyörgésnek.*
- 2. *Az igaz Könyör-
gésre meg-kivántatott dolgokat.*
- 3. *A' Könyörgésben kérendő dolgokat.*
- 4. *A' Könyörgésnek példáját, az Úr
Imádságot: A' mellynek elől-járó be-
szedet, és abban lévő hat Kéréseket, a'
bérekeftésével edgyütt meg-*

116. Kéra
117. Kéra
118. 119.
120. Kéra
fogva vé-
gig.

*magyarázza, s' úgy vé-
gezi-el.*

Arról való

TANITAS és OKTATAS,

Mint kellyen a' Catechesis Tanulókat, e' Catechesisben lévő Ut mutatás szerint, a' Magyar nemzetben Tanítani és Gyakorolni.

Mivel nagy akadályink vannak még nekünk e' Nemzetben, mellyek miatt nem mehetni olly szaporán elő a' Catechesisi tudományban, mint az egyéb nemzetbéli tudós és épjebb rendű Ekklesiákban; minéműek mind két nemnek Férjfinak és Leánynak olvasásra nem szoktatása, a' Catechesisnek még ekkedik nagy részént csak puszta szavaira való tanítás 's többek. Ennek-okaért ez *Ut - mutatást* ehez az állapotunkhoz szabni igen szükséges, hogy ebben a' szent igyekezetben se magunkat hijába ne fárasztjuk, se egyebeket olly nehézségekbe ne egyelítsünk, mellyekkel elidegenitternének inkább a' tanulók, hogy nem mint ez tanítás *Módogyához* édesednének. Mellyhezképest két formában adattatik itt az *Ut - mutatás*.

Első az, mellyel e' mi Nemzetünkben kell élni, az említett fogyatkozásokhoz képest.

A' második az, a' mint egyéb Nemzetekben kiváltképen az Belgiomi Ekklesiákban vagyon. Melly mind kettő a' valóságra nézve ugyan-azon; a' módgyokban csak egy-kis külömbség. Hogy azért

azért mi ez Nemzetben határozat episcopi.

Háró *Classis*ban Rendbé állattjuk a' Tanulókat.

ELSŐ REND.

Az első *Rendben* így tanittjuk őket: 1. Felgyülekezvén az Iffiú rend, a' Leányi külön, külön a' Férjfiúi-is, (közönséges gyülekezet kívül lévén a' tanítás:) *legelsőben* kérdést kell nekik hagyni, mellyet a' Catechesis tanítónak *felsővel, szép magyaráván s' meg-küloböztetve*, el-kell előtök olvasni, s' az után vélek együtt mondani kétszer-háromszor. 2. Meg-tanulván egyen-egyen az Kérdést bizonyos hagyott órára, egyenként el-kell mondani vélek, *nagyon, magyaráván, szép meg-küloböztetve*. 3. Ugyan akkor a' szókat a' hol kívántatik, s' a' Tanulóknak gyengeségek bévehetik, kiváltképen a' hol fel-vagyon jegyezve, meg-kell magyarázni; de a' mennyire lehet, csak egy-egy szóval, s' könnyédeden. 4. A' Kérdés *sumáját* könyv-nélkül hagyni s' mondani. 5. A' könyv-szélén való kérdésetskéket kell elő-venni *renddel*, és meg-mútoogatni mint felellyenek-meg mindenikre a' Catechesis szavaiból: mert ugyan nem-is kell meg-engedni, hogy más szókkal felellyenek. 6. Megint meg-kell azon kérdésekre térni, és a' mit abból a' szélén való kérdésetskékre feleltenek, azt kell kérdésbe venni, mellyre a' kérdésetskét felellyék.

Pelda. Vegyük elő a' Catechesisnek első Kérdését; mellyet elmondattván a' Tanulókkal, *legelsőben* is ezeket kérdezze-meg tőlök: *Mirsoða szó a' Catechesis? Fel. Görög szó. Mit részén? Elő-*

szóljék az en idvességemre szolgálynak. A' 4. dik kérdésben is. *Hány képen teszen teged bizonyossá e' Vigasztalás felől?* F. Kétképen. 1. Belső képen engemet az ő Sz. Lelkével bizonyossá teszen az örök élet felől. 2. Külsőképen, és arra indit, hogy ezután örömeft az ő kedves akarattya szerint, s' a' t. Végezetre meg néki térek, s' a' mit ők énné- kem feleltek, én kérdem ő tőlök, s' ők viszona az én kérdésemből felelnek így: Ez cikkely lelkestől, testestől, vagy élek vagy halok, s' a' t. *Mire tanit?* Fel. Arra. *Miképen vagyok Christus tulajdona.* Így a' többit is. Ugy tetszik e' mi Catechismusatlan nemzetünkben szintén elég, ha tsak így vizsgáljuk-is egy először által az iffiú rendet az Catechismuson; úgy hogy e' legyen, mint fellyebb meg-jegyzők az Első Classis Rend. Alkalmasint fognak-is nevelkedni, tsak ezek szerint-is az Catechismus értelmében.

II. CLASSIS avagy REND.

Minek-utánna a' Catechesis tanulók már ezekben eléggé épültek, megint elől kell a' Catechist kezdetni; és osztán a' cikkelyeket egyenként a' szent Irásból meg-kell bizonyítani. Példának-okaért, kérd-el az Első Kérdésnek summáját, s' ottan mindgyárt kérd-meg azt is, mire valók ott a' d, g, különös betűk a' szók között? Felellyen amaz: A' Locusokra szent Irás helyeire mutatnak úgy-mond azok, mellyekből az Summának azok az cikkelyi bizonyítottak.

szóljék az en idvességemre szolgálynak. A' 4. dik kérdésben is. *Hány képen teszen teged bizonyossá e' Vigasztalás felől?* F. Kétképen. 1. Belső képen engemet az ő Sz. Lelkével bizonyossá teszen az örök élet felől. 2. Külsőképen, és arra indit, hogy ezután örömeft az ő kedves akarattya szerint, s' a' t. Végezetre meg néki térek, s' a' mit ők énné- kem feleltek, én kérdem ő tőlök, s' ők viszona az én kérdésemből felelnek így: Ez cikkely lelkestől, testestől, vagy élek vagy halok, s' a' t. *Mire tanit?* Fel. Arra. *Miképen vagyok Christus tulajdona.* Így a' többit is.

Ugy tetszik e' mi Catechismusatlan nemzetünkben szintén elég, ha tsak így vizsgáljuk-is egy először által az iffiú rendet az Catechismuson; úgy hogy e' legyen, mint fellyebb meg-jegyzők az Első Classis Rend. Alkalmasint fognak-is nevelkedni, tsak ezek szerint-is az Catechismus értelmében.

II. CLASSIS avagy REND.

Minek-utánna a' Catechesis tanulók már ezekben eléggé épültek, megint elől kell a' Catechist kezdetni; és osztán a' cikkelyeket egyenként a' szent Irásból meg-kell bizonyítani. Példának-okaért, kérd-el az Első Kérdésnek summáját, s' ottan mindgyárt kérd-meg azt is, mire valók ott a' d, g, különös betűk a' szók között? Felellyen amaz: A' Locusokra szent Irás helyeire mutatnak úgy-mond azok, mellyekből az Summának azok az cikkelyi bizonyítottak.

gyed azért már tőle e' zikkelyt a' Summában: *Az én egyetlen egy fő igaz találatom ez, hogy én az én meg-tartó Jēsus Christusomnak vagyok tulajdona; honnan bizonyítod?* Fel. A' Kōrinthusba írt első Levélnek 6 - dik részéből a' 20 - dik versből. Mondd el az igéket? Fel. *Ditsőítsetek az Istent testetekben és lelketekben, mellyek az Istenéi.* Kérdgyed ismét: *Mire valók a' különös betűk a' szókban?* Fel. Azt jelentik, hogy az olyan szókban áll kiváltképpen a' bizonyításnak ereje. Kérdgyed azért: *Mellyek hát azok a' szók?* Fel. *Ezek: testetekben és lelketekben, mellyek az Istenéi.* Így mikor a' szélen való kérdéseskére jutsz, mint példának - okáért az Elsőre: *Mint vagy Christus tulajdona; s' hány képen?* Fel. 1. *Lelkestől testestől.* Kérd azon nyomban: *Honnan bizonyítod?* Fel. 1 Kōr. 6: 20. s' a' t. *Mellyik szóban vagy szókban áll a' bizonyításnak ereje?* Fel. *Ezekben, a' ti testeitekben s' a' t. 2. Mint vagy Christus tulajdona?* Fel. *Vagy élek vagy halok.* Kérd ismét mindgyárt utánna: *Honnan bizonyítod?* Fel. A' Rom. 14: 7, 8 -ból. *Mondhat szél? Mert egyikünk sem él ő magának, s' a' t. Akar élnünk azért akar meg-halljunk, s' a' t.* Mellyik szóban vagy szókban áll a' bizonyítás? Fel. s' a' t. *Így a' többi - is.* E' már légyen az Második *Classis* avagy Rend.

III. CLASSIS avagy REND.

Még-is hogy uoyan derekason tudhassuk, ha a' Catechesis Tanulók értik-e fundámentomból mind

mind ezeket; ny avagy j... meg-próbálni, melly már a' derek Gyakorlás, és Harmadik *Classista* vagy Rendre való.

Első Ut avagy Mőd, hogy a' levél szélin való kérdéseskékbéli szókban változást tegyen a' Tanító, *Azon kérdést, más, de világos szókkal és azon értelemmel kérdvén-el.*

Második Mőd, hogy a' levél szélin való kérdéseské helyet *másokat* kérdgyen; de az mellyeket nem akarhonnán, hanem vagy a' *Catechesis* szavaiból, vagy a' jegyzésekéből, vagy a' *Summából*, vagy a' *szent Irásnak* ott való *bizonyságból*, vagy pedig azoknak gyakor helyen feljegyzett *magyarázatiból* vegyenek, e' végre, hogy azokból illendőképen s' könnyen meg-felelhessen a' Tanuló. Mert egyébként ha új dolgokat kérdenek, mellyek másuvá valók, ezeket velztik azoknak, meg-terhelik őket, és el tsüggednek.

Harmadik Ut, hogy a' *szent Irás* bizonyosságának hol edgyikét hol másikját mondassa, tsak az eleiben mondván valamit-meg: és egyfersmind meg-kérdgye, mellyik *Catechesis* tudományának vagy tanúságnak *bizonyítására* való az, és mellyik szóban vagyon tulajdonúl az bizonyításnak ereje vagy fundámentum.

Negyedik Ut, ha ezikkelyét vagy mászor más gyárt, mitsod az a' Catech

Handwritten notes in cursive script, including the word 'Ereje' at the bottom.

kenetett. Mint bizonyítod, hogy ezek azt rí-
szik? F. Ján. 4: a' 21. dik versből: Tudom hogy el-
jő a' Messiás ki Christusnak mondatik. Ilnét, Ján.
1: 42. lásd. Minémü személyeket szoktanak volt
az ó Testámentomban felkenni? F. Profétákat,
Papokat és Királyokat. Mi okon kenetettének
azok a' három rendbeli Tisztek? Fel. Az a'
kenet önékik bizonyság Vala igaz hivatallyok fe-
lől; és hogy őket az Isten az ő tisztekekhez illendő
ajándékokkal, s' a' t. Mit jegyez vala az olyan
ceremónia? F. Azoknak rendes hivatalokat, s' a' t.
Mi végre valók a' Proféták, Papok, s' a' t. Felke-
nettetések? F. Jegyül Vala nekik, (1) hogy igaz
az ő hivatalok (2) 's a' t. Vallyon tsak kívül ke-
nettetnek vala-e meg azok? F. Belől-is, az az,
tisztekekhez illendő szükséges ajándékokkal, 's a' t.
Honnan bizonyítod azt? F. 1 Sam. 16: 12. lásd.

Negyedszer, az szent Irásnak bizonyságiból s'
azoknak magyarázattyokból. Ebben az helyben,
Tsel. 2: 36. Bizonyyal tudgya azért az Izrael
egész háza, hogy Isten ezt tette Urrá es Christusá,
ezt a' Jesust kit meg feszítettek. Mint érted ezt
Isten ezt tette Urrá es Christussá? F. Isten e' Jé-
Christusunk, az-az, mi
ilyünk légyen. Hát
Annakokáért meg
ened, Vigaságnak
Istennek ketzeres
kell érteni? F.
a' az Atyáé.
Ez a'

szoda olaj az, mellyel a' Christus meg-kenetett:
Vagy, Mitsoda olajjal kenetett-meg a' Christus?
F. Az az olaj a' sz. Lélek. Ebben hát, 5 Mós. 18:
1, 15, 16. s' a' t. Profétát támaszt tenéked a' te
Urad Istened te közűled, a' te atyáidfiak közűl,
a' miképen engemet; A' Profétán kit kell érteni?
Fel. A' több Móses után való Profétákkal együtt
az Christust, az mi fő Profétánkat; mint meg-
kereszlik, Tsel. 3: 22. és 7: 37. Ebben, Mát. 17: 5.
Ez amaz én szerelmes Fiam, kibem megbékélttem,
szent hallgassátok. Mitsoda, a' kit hallgatnunk hágy
a' mi mennyei Atyánk? F. Az ő szerelmes Fia az
Christus mi fő Profétánk. Itt, Ján. 15: 15. Va-
lamit hallottam az én Atyámtól, megjelentettem
néktek; Mit jelentett-meg nekünk az Christus?
Fel. Valamit az ő Attyától hallott. Hogy ezt
mondgya, Sid. 7: 24. Mivel az örökké meg ma-
rad, örökké Való Papsága Vagyon; Vallyon miné-
mü Papsága vagyon az Christusnak. Fel. Eörök-
ké-Való. Mi okon? F. Mert örökké meg-marad.
Itt, Sólt. 2: 6. Felkentem az én Királyomat Sionő,
az én szentségemnek hegyén. Ki szól, s' kiről? F.
Az Atya a' Fiúról. Mitsoda hát e' Király? F. Az
Christus az Isten Fia. Ebben, Sólt. 110: 2. A' te
birodalmodnak pálczáját kiborsáttya az UR Sion-
ból. Mitsoda Királyi pálczája értetik az Christus-
nak? Fel. Az Christus Királyi pálczája az Evan-
gyéliomnak prédikállása, Ján. 16: 7. Ha elme-
néndek, elküldöm őtet (tudmillik az Vigasztalót)
ki minden igazságba bevisszen titeket, 13. Kitso-
da ez

est Istenből Melkisédek rendi Szent Való Pápnak.

Mint bizonyítod, hogy az Christus úgy teszi az ő tisztit, hogy minket Istennek egy áldozat-tyával meg-váltott legyen? F. Sid. 10: 10. Melly akarata által meg-szenteltettünk, a' J. Christus testének egy-beri áldozat-tyának által. 14. Egy-yeilen - egy áldozat-tyával tökeletesekké tette mind örökké azokat, az kik meg-szenteltetnek.

Mitsoda bizonyossággal bizonyítod, hogy az Christus a' mi fő Pápnak imádkozik - is mi éret-tünk? F. Róm. 8: 34. Kirsoda a' ki kárhoztat-va? Christus az, a' ki meg-bólt: sőt az ki feltá-madott, ki az Istennek jobbján is vagyon, az ki esedezik mi éret-tünk?

Honnan bizonyítod, hogy az Christus mi Ki-rályunk legyen? F. Sólt. 2: 6. En pedig felken-tem az én Királyomat Sionon az én sz: begyemé.

Honnan állatod, hogy az Christus a' mi Kirá-lyunk minket az ő igéjével igazgat? Fel. Sólt. 110: 2. Az te birodalmodnak pálczáját kibé-ssáttya az UR, s' a' t.

Honnan bizonyítod, hogy az Christus az mi Királyunk az minékünk szerzett idvefséget óltal-mazza és megtarttya? F. 2 Theff. 3: 3. Hisz az UR ki megerősít riteket, és megőriz, amaz gonoszról.

Ismét: Ján. 10: 28. Soha senki ki nem ragad-gya az én juhaimat az én kezemből.

ES így a' Gyakorlás, csak apródonként a' Ta-nulók szokdogallyák-meg, könnyű és gyö-nyörúséges lészén; és az ő értelmeket az Isteni dolgoknak értésében jeles módon közförülük. Mi- nek-

nek-okáért kezdetben az Catechesis Tanítók szókat magok adgyák a' tanulni kezdőnek szájok-ba, és az mennyire lehet, azoknak szavokat jól magyarázzák, semmit ne mivellyenek fél kedvel-haragoson, unalmason, csak imigy-amúgy, rijo-gatva, béresképen, s' a' t. hanem jó kedvel, sze-riden, frissen, s' a' t. hogy az tanulókat annál inkább az tanuláshoz édesíthessék.

Ha mikor nem jól felelnek-is, legyenek azon, hogy őket az jó felelésre segéllgessék, mindgyárt más kérdést vetvén eleikbe, mellyből azontól ért-hessék, hogy nem jól feleltének. Mint példának okáért. A' 25-dik Kérdésben ha kérdem, Hány az Isten? a' tanuló így felel. Három. En megint azt kérdem tőle, mellyel a' jó felelésre nyitok utat néki: Hát így többek az Isteni állatok? Ismét ha kérdem: Hány az személy? s' azt feleli, hogy Edgy; én mindgyárt e' kérdéssel igazitom útba: Hát az Atya, Fiú, és Szent Lélek csak egy sze-mélyé? Megint ha kérdem: Az Atya más Istené a' Fiútól és Sz. Lélektől? s' ő roszszúl felel; Más-úgy mond, így hozom eszére: Így hát több Iste-nek vannak? Ha azt kérdem: Az Atya más Se-mélyé a' Fiútól és Sz. Lélektől; s' ő nemmel fe-lel; ilyen kérdéssel véterem eszébe nem jól fe-lelését: Hát nem három személy vagyon az egy Isteni állatban? Így az többit is. A' több ta-núságokat tekintsd-meg a' következő Formá-ban az utóllján végig: mellyeket szórúl - szóra ide-is tudgy; mi szükség két helyen meg-irni.

*Mellyekhez hozzájok adni ezeket is
igen szükséges.*

Ha midőn az Catechésisi prédikálás-is el-
ittathatnék minden Vasárnaponként dellyest, az
mint egyéb *Reformata* Ekklesiákban vagyon, s'
nikor ugyan azon Kérdést kellene magyarázni, az
helyet akkor az iffiú rend tanulna; az akkori
predikáció szerint-is gyakorlani kellene a' Tanú-
sokat, hogy annál nagyobb gyökeret vetne az
mennyei tudomány szivekben. Melly hogy men-
ől épületesben lenne, igen meg-is kívántatnék,
hogy az Prédikátor színtéden színte az szerint
ntézné az Catechésisbéli predikációját, valamint
akkor az iffiúság taníttatik, vagy az első *Classis*-
ban *Rendben* s' vagy az többiben való *Mód* szerint.
Mellynek-is úttyát, hírünkkel esvén hogy kívá-
rándgyák, a' kik ez szent dologra magokat rá-
fogják adni, készek leszünk Isten akarattyaóól az
mi talentomotskánk szerint ki-adni.

Az is nagy épületet fog szolgálatni, ha midőn
osztán az ki adott *Módok* szerint a' Tanulók jól
elől tudnak dolgokban menni, akarmelley akkor
tájban lőtt predikációnak *Tanúságát* meg-
tudgyák, mellyik *Catechésisi tudományra*, vagy az
Catechésisnek mellyik *Részére* való, hová tarto-
zik. Es ha az Catechésisben lévő bizonyítás fe-
lett más valamelly emlekezetes-is hallatott az
predikációban, fel-kell vélek jegyeztetni s' meg-
tanúltatni. El-végtére osztán, hogy úgy derekas
bővölködések lenne az Tanulóknak az mennyei
tudományban, arra-is megkellene őket tanítani,

a' Ca-

a' Catechésisnek mellyik részéből, *mitsoda* tővelly-
ges *czáfoltatik*-meg. Ugyan akkor az ellenkezők-
nek mind az *Szent Irás helyeire* való fogásokat, s'
mind az akadémokb *Ellenvetéseket* eleikbe kellene
adni, a' nálók világos, könnyű, fontos, s' a' t. s' ha
lehetne a' Catechésisbéli fundamentomok szeríne
való *Feleletekkel* együtt: mind addig, mig jól és
készen meg-tanúlnák s' tudnák azokat.

Ez illyen *Módon* való tanításra pedig minden
hetenként egész esztendőő által, Télben, Nyár-
ban, *háromszor*, *négyszer*, a' mint a' helyeknek
állapottyok megengedi, félben hagyás nélkül ösz-
ve kell gyűlni; hogy mentől hamarébb fundá-
mentomot vehessen az Isten népe az mennyei tu-
dományban. Melly nélkül-is, kevés szaporája,
ha egyébként mindennap predikációkat halgat-is,
mint az ekkédig való állapattyok meg-mútattyák.

Mint-hogy pedig Isten áldása nélkül, leg-kis-
sebb jó-igyekezetünk-is haszontalan; ha vala-
melly dolgunkban, ebben valóban szükség áhi-
tatos könyörgéseken kezdenünk és végeznünk.
Melly mind kettőre szép *Ut-mutatásokat* és kö-
nyörgéseket találhatni a' Lelki A-Bé-Cé-ben s'
talám itt alább végen; ha annyira való üresség
fog maradni. Mindeneket valamelly Soltárnak
el-énekülésével, *renddel* vagy *Salogatva* az ak-
kori tanúsághoz illendőképen kellene bérekesz-
teni. Melly után *Aldás mondás* kívántatnék; s'
így kellene el-botsátani a' Tanulókat.

V E G E.

Második forma Ut-mutatás, melly a'
Belgiomi Reformata Ekklesiáké, mind
egy, melly egy Spillárd János nevé Belga Tanító-
nak azon a nyelven való Catechésiseből
nyelvünkre fordított, a' mellyből
az első Forma is vétetett.

R Ó V I D O K T A T A S,

Miképen kellesek e' Catechésis szerint a'
kérdéseket (1) tanítani, (2) abban gyakorlani.

I. Mint kellyen őket tanítani?

E' Tanításban illy rendet kell szorgalmasan
tartani. 1. Minekutánna a' Tanulók azt az
Kérdést, a' mellyből taníttatniok kell, világosan,
szép halkal, és értelmesen, akadozás nélkül el-
mondgyák; akkor a' Tanító azon Kérdésnek sza-
vait az Kérdés után való jegyzéseknek igazgató-
sok szerint (ha léznek affélék alatta:) rövide-
den és együgyűképen magyarázza meg. 1. Az-
on Kérdésnek summáját könyv nélkül mondassa el,
és szent Irásbéli bizonyságokkal erősítse meg.
3. Akkor fogjon a' könyv-karóján (szélin) való
Kérdéshez, és mutassa-meg, miképen kellyen a-
zokra a' Catechésis szavaiból meg-felelni, és azo-
kat oda-tartozó szent Irásbéli bizonyságokkal meg-
erősíteni. A' holott egyszermind az szent Irás
bizonyságiban azokat az szókat nevezet szerint
meg-

meg-mutassa, a' menyekben rajdonni a' biz-
ságnak ereje vagyon, és azoknak értelmeket a' és
könyv-szélin való jegyzésekből magyarázza meg k-

II. Miképen kellyen a' Tanulókat gya- korlani a' Catechismusból?

A' mi nézi e' gyakorlást, hogy abból meg-ef
mértésék, ha az Tanulók értik é azt valójába s
igazán, az mit a' Catechésisből tanulnak, meg-
magyarázni és meg-bizonyítani; tehát ez gyakor-
lást kell intézni e' négy külömböző módok szerint
Első Mód ez, hogy az könyv-szélin való Kér-
désében némelly szókat el kell változtatni, az or
kérdést más szókkal kell formálni, de ugyan azon
értelemmel.

Második Mód ez, hogy az könyv-szélin való
kérdések helyett más egyéb kérdéseket kell ten-
ni; de olyakat, a' mellyek véteffenek magából az
Catechismusból, vagy annak summájából, vagy
magyarázatyából, vagy a' szent Irás bizonyági-
ból, hogy így alkalmazatosan azokra megfelelfes-
senek. Mert ha valami egyéb más dologról való
kérdések hozatnak elő, meg-háborodik a' gyen-
géknek elméjek, és meg-terheltetvén el-ijednek.

Harmadik Mód ez, hogy hol ez, hol amaz
szent Irásbéli bizonyságot az első szókon elkezd-
vén mondasson-el vélek, és kérdgye-meg, mit
kell azzal bizonyítani, és mellyik szókban vagyon
ereje az bizonyásnak.

Negyedik Mód még-is illyen, hogy vegye-el
hol egyik, hol másik czikkelyét az Catechismus-
béli tudománynak, és kérdezze, mitsoda szent

...ben helyet ... az meg. Hogy pe-
dig ez tanításnak és gyakorlásnak módgya job-
ban meg-értettség, bővön és világosan meg-
mútattatik az minden részében az következő
példákban amaz nevezetes 31-dik Kérdés felett,
melly vagon az mi Idvezítőnknek tisztiról.

I. P E L D A:

*Miképpen kellesték a' kisdedekeket e' Ca-
techismusból tanítani, az XXXI.*

Kérdés felett?

Minek-utánna a' Tanulók az 31. Kérdést el-
mondották, akkor az Catechismus Tanító akar
légyen az a' Tselédes gazda, akar Oskola mester,
akar az Egyházi szolga, ekképen szólhat a' Tanú-
lóknak: Immár Catechizálók (tanítlak élő szó-
val) titeket az Kérdésből, hogy azt igazán ért-
hesétek, és szent Irásbeli helyekkel meg-bizo-
nyíthatjátok.

*Elsőben azért, e' Kérdés körül a' Catechismus-
nak némelly szavait kell megértenetek; úgy-mint,
mitsoda szó a' Christus, és mit tészen? A' Chri-
stus, Görög szó, és annyit tészen, mint Sidóul a'
Messiás, tudnillik Meg-kenetett. Mikor azért
azt kérdem: Mitsoda szó a' Christus és Messiás?
Akkor azt felellyétek: hogy az Christus Görög
szó; a' Messiás pedig Sidó szó. Ha tovább kérdé:
Mit tésznek ezek az szók? Azt mondgyátok:
mind egyet tésznek, tudnillik Meg-kenetett.*

*Továbbá, e' Kérdés körül tudnotok kell, mi-
ért következik a' Christus nevezetiből, hogy az
Isten Fia légyen minékünk Profétánk, fő Papunk
és Kirá-*

és Királyunk. Ez pedig illyen módon követke-
zik: mert az ó Testámentomban a' Proféták, az
Papok és Királyok meg-kenetettek vala; mind
ezek pedig az Christusnak vóltanak példázói.
Azért nevezterik tehát ő Christusnak, az-az,
Meg-kenetettnek, hogy azzal jelentessék, hogy
mind azoknak az példázatoknak ő benne vagon
tellyeffégek; hogy tudnillik ő légyen amaz igaz
meg-kenett Proféta, fő Pap és Király. Hogy pe-
dig az ó Testámentomi Proféták, fő Papok és
Királyok meg-kenetettek; az nem ok nélkül lött:
mert az ő meg-kenetések bizonytságot tészen va-
la ő nékiek ezekről: (1) hogy ők rendesen hi-
vattanak arra az ő tisztekre: (2) hogy az Isten
őket az ő hivatalokhoz szükséges ajándékokkal
felruházná: mint ki-tetszik, 1 Samuel. 16: 12. a'
holott az mondatik Dávid Királyról, hogy mikor
megkenetett volna, az URnak Lelke szálla ő red-

Mikor azért immár azt kérdem: Miért kö-
vetkezik ez, hogy az Istennek Fia Christusnak,
az-az, Meg-kenetettnek nevezterik, azért ő mi-
nénkünk Profétánk, fő Papunk és Királyunk? Így
felellyétek: Azért következik, mert az ó Testá-
mentombéli Proféták, Papok és Királyok meg-
kenetettek vala, kik a' Christusnak ábrázolói va-
lának.

Mikor azt kérdem: Mit jelentett ő nékiek az
a' kenet? Azt felellyétek: az a' kenet bizonytsá-
got lött arról, hogy ők igazán hivattattak arra
az tisztre, és hogy az Isten minden szükséges
ajándékokkal őket fel-ruházta.

Ennek - tetette , gyermeznetek kell e Kerdésnek summájára ; hasonlatosképen mint kellyen ezt mind kettőt meg - próbálnotok.

E' Kérdésnek summája imez : *Az Isten Fia Christusnak , az - az , Meg - kenetettnek nevezetik ; mert hármias istre kenetettet fel , tudnillik (1) Prófétái d. (2) Papi f. (3) Királyi l. istrekre.*

Ez summát így bizonyítsátok - meg : Hogy az Isten Fia (1) *Mi Prófétánk és Doktorunk legyen ,* Lásd annak bizonyosságát a' d betű alatt , Luk. 4: 18. Esa. 61: 1. Az Urnak Lelke én rajtam , azért kent - meg engemet , hogy az szegényeknek Evangyeliomot hirdessek , küldött engemet , és hogy a' töredelmes szívűeket békítőzzem. Itt meg - kell jegyeznetek az igéket , az mellyekben vagyon a' bizonyágnak ereje : tudnillik ez Igékben : *Meg kent , küldött engemet , hogy az szegényeknek Evangyeliomot hirdessek.* Ez igékkel meg - bizonyittatik , hogy az Christus minékünk Prófétánk. Azon dolog meg - bizonyittatik , s Mós. 18: 19, 18. *Prófétát támaszt ténéked a' te Urad Istened se köz z eled , a' te atyád fiait között , a' miképen engemet.* Melly hogy az Christusról mondatott legyen , meg - tesszik , Tsel. 3: 22. és 7: 37. Azon tesszik - ki az Atyának ama' szavából , Mát. 17: 5. *ötet hallgassátok , és Kol. 2: 3. Hogy az Christusban vagy az ő tudományában , vannak a' böltseségnek és esmértenek minden kintse el - rejtve.*

Hogy a' Christus , (2) *Mi fő Papunk legyen ,* meg bizonyittatik az f betű alatt , Sid. 5: 5. *Az*
Christus

Christus nem tula) donította e' tisztességet magának , hogy fő Pap lenne , hanem a' ki ezt mondta neki (t. i. Sólt. 7: 2.) En Fiam vagy te , én ma szültelek tégedet. Melly igékkel meg bizonyittatik , hogy az Christus rendesen tetetett az Atyától fő Pappá. Ismét , 7. 6. Te vagy fő Pap örökké , 's a' t. és 7. 10. Nevezetett Istenből Melkisédek szerint való fő Papnak. Megint , Sid. 7: 24. Ennek , mivel - hogy örökké meg - maradj örökké - való Papsága vagyon. Melly igék azt tamittyák , hogy ő mi fő Papunk.

Hogy Christus , (3) *Mi Királyunk legyen ,* meg bizonyittatik az i betű alatt , Sólt. 2: 6. *Meg kentem az én Királyomat a' Sionra ,* és Sid. 1: 8. a' 45. Sólt. 7. 7. meg bizonyittatik , hogy ő mi örökké - való Királyunk , ez igékkel : *A te Királyi széked mind örökkön örökké vagyon.*

Ez immár az Kérdésnek Summája meg - bizonyításával együtt. Ha azért azt kérdem : *Mi sda summája e' Kérdésnek ?* Ezt mondgyátok : Summája ez Kérdésnek az : *Hogy az Isten Fia nevezetik Christusnak , az - az , megkenetettnek.* Azért , mert 's a' t.

Következnek a' Könyv szélén való Kérdések :

I. *Kitől kenetett meg a' Christus ?* F. *Az Atya Istenből.* Ez meg bizonyittatik , Tsel. 4: 37. *Bizonyyal össze - gyűltek az te szent Fiad az Jésus ellen , a' kit meg - kentél. Jól eszettekbe vegyétek , hogy e' szóknban , a' Jésus ellen , kit megkentél , bizonyittatik , hogy az Christus az Atyától meg - kenetett.*

II. Milyen képen kezetelt meg a' Christus? F. Ekképen: (1) Hogy rendeltetett, (2) A' Sz. Lélekkel meg kezetelt. Jegyezétek meg itt, hogy ez ilyen Kérdésre, Milyen? a' feleletnek kell lenni ilyen szóval: Ekképen. Meg ismét az ilyen Kérdésre, Hányszor? így kell felelni: Egyszer vagy Kétszer, s' a' t. Így ha kérdik: Miért? Felelni kell; Azért, mert 's a' t.

Következik e' Feleletnek bizonyosága:

1. Hogy a' Christus az Atyától rendeltetett, így bizonyittatik meg, Ján. 7: 28. *En magamtól nem jöttem; és, Ján. 5: 43. En jöttem az én Atyámnak nevében, Ján. 6: 27. Ezt az Atya meg perséltette. Megint, Tsel. 2. 36. E' Jést tette az Isten Urrá és Christussá.*

2. Hogy a' Christus Sz. Lélekkel meg kezetelt, meg bizonyittatik, Sid. 1: 9. Solt. 45: 8. ez igékből: *Oh Isten, a' te Istened megkent teged Vigaságnak olajával. Jegyezétek meg itt, hogy e' szóval. Oh Isten, megszólította az Isten Fiát; e' szón pedig, a' te Istened, értetik az Atya; ez igékkel pedig, Vigaságnak olajával, jelentetik az Szent Léle. Azon meg bizonyosodik, Tsel. 10: 38. Az Isten megkenté Jést Sz. Lélekkel: Es, Ján. 3: 34.*

III. Milyen gyakorolja az ő Próféta tisztit? Fel. Hogy az mi váltságunk felől az Istennek titkos tanácsát és minden akarattya' tökéletesen megjelentette. Melly meg bizonyittatik, Ján. 1: 18. *Amaz egyetlen egy született Fiu' beszélte meg. Es, Ján. 15: 15. Mindeneket a' mellyeket hallottam az én Atyámtól, meg-jelentettem titeknek.*

IV. Mi-

IV. Milyen vizet vegbe az ő Papi tisztit? F. Ekképen: 1. Hogy minket az ő testének egy szert való áldozattya'val meg váltott. 2. Hogy e' re'rtünk bűntelen esedezik az Atyának. Első része az Christus Papi tisztinek nyilván kitétik Sid. 7: 27. és, 9: 25, 28. és, 10: 10, 12, 14. Hogy egyetlen - egy ez ő áldozattya, nyilván vagyott Sid. 8: 27. és, 9: 25. Hogy pedig azzal az ő egy szert áldozattya'val minket meg váltott, meg bizonyosodik, Sid. 9: 28. és 10: 10, 13, 14. Második része az ő Papi tisztinek meg bizonyittatik Róm. 8: 36. *A Christus, a' ké mi érettünk esedezik*

V. Utolsó Kérdés az könyv ízein ez: Milyen gyakorolja az ő Királyi tisztit? F. Ekképen: 1. Hogy ő minket az ő igéjével és Szent Lélekével bir, igazgat. 2. Hogy az nekünk keresett időséget oltalmazza és meg tartja.

Hogy az Christus az ő Királyi tisztit úgy gyakorolja, hogy minket az ő igéjével bir és igazgat, meg bizonyittatik, Solt. 110: 2. ez igéből: *A' te Királyi pálcádat ké borsattya az UR. E pálcza az Evangéliomnak prédikáltatása: mint ki-tetszik, Esa. 2: 3. Sionból meg yem-ki a' Törvény.*

Hogy a' Christus az ő Királyi tisztit úgy gyakorolja, hogy minket az ő Lélekével igazgasson, meg tetszik, Solt. 143: 10. *A' te jó-Lelkeddel vezény engem. Es, Ján. 16: 7. 13. A' Vigasztal vezérel titeket minden igazságra.*

Hogy a' Christus az ő Királyi tisztit úgy gyakorolja, hogy az minékünk keresett időséget oltalmazza és meg tartja; meg bizonyittatik,

ama' gonosztól. Es, Jan. 10: 18. Senki az én Juharmat az én kezemből ki nem ragadgya.

Ugyan ez szerint kell minden egyéb Kérdésekben - is az Tanulókkal tselekedni. Es mivel sok volna, ha mind egyszer ezeket eleikbe adnák, csak lassatskán és részek szerint kell ezért tselekedni az ō elméjek szerint, hogy így készitveffenek az közönséges Catechizációkra, hogy ott készen mindenekre megfelelhessenek, mikor immár ez előtt efféle oktatás által meg-tanítottak, miképen kelleffék azokra az kérdésekre meg-felelniök.

Szorgalmatoson rá kell pedig vigyázni, hogy valamit az Catechismus tanulók tanulnak, azt jól meg-is értsék és eszükbe vegyék: azokáért a' Catechismusi tudományt mind addig világosan eleikbe kell terjeszteni, mig eszünkbe veszfűk, hogy azt jól meg-fogták elméjekben, és meg-értették.

II. P E L D A.

Miképen kelleffék az oda-fel megnevezett Négy módok szerint az Catechismus tanulókot gyakorlani.

Az Első módnak példája, mikor tudnillik, a' könyv-szélén való Kérdések más-képen formáltatnak.

A könyv-szélén v. kérd. magok.	Azon kérdések elváltoztatva.	Azokra való felelet.
1. Kitől kente-meg a' Christus?	Ki kente-meg a' Christust?	Az Atya Isten.

2. Miképen kente-tett-meg?

Mitsoda a Christus meg-kente-tése?

Vagy így:

Mit ertesz az Christus megkente-tésén?

Miben áll az ō Profétai tiszt?

Vagy így:

Mitsoda az ō Profétai tiszt?

Vagy hogy így: Mit tsinál a' Christus a' mennyiben mi Profétánk?

Miben áll az ō Papi tiszt?

Vagy így:

Mitsoda az ō Papi tiszt?

Vagy meg-is így: Mit tsinál a' Christus a' mennyiben mi ō Papunk?

Miben áll a' Christus Királyi tiszt?

Mitsoda az ō Királyi tiszt?

Mit tselekezzik a' Christus a' mennyiben Király?

3. Miképen gyakorolja az ō Profétai tiszt?

4. Miképen viszi végbe az ō Papi tiszt?

5. Miképen gyakorolja az ō Királyi tiszt?

Az, hogy 1. Rendeltetett. 2. A Szent Lélekkel meg-kentetett.

Hogy 1. Rendeltetett. 2. Sz. Lélekkel meg-kentetett.

Abban, hogy az Istennek titkos, s' a' t.

Az, hogy az ō Atyának tanátsát, s' a' t.

Meg-jelenti az Isten tanátsát, s' a' t.

Abban, hogy minket egy áldozattyával, s' a' t.

Az, hogy az ō egyfűzi, s' a' t.

1. Az ō áldozattyával, s' a' t.

2. Esedezik, s' a' többi.

Abban, hogy s' a' t.

Az, hogy s' a' t. 1. Bir, igazgat.

2. Oltalmaz; s' a' többi.

A' második Módnak példája, Mikor a' könyv szélén való Kérdések helyébe más kérdések vétetnek.

I. A' Catechismus Summájából.

Mit jegyez e' szó <i>Christus</i> ?	Jegyez meg - <i>kenet.</i>
Mire kenettetett - meg az Isten Fia?	Három tisztre, hogy lenne 1. mi Profétánk 2. Papunk és 3. Királyunk.
Mit jelentett a' <i>Christus</i> -nak nevezeti?	Az <i>o</i> tisztit.
Hányféle az <i>o</i> tiszti?	Háromféle: Profétai, Papi és Királyi.

II. A' Catechismus Szavaiból.

Kérdések.

Feleletek.

Mivel kenetet meg a' <i>Kristus</i> ?	Szent Lélekkel.
Mitsoda a' mi Profétánk?	Az <i>Christus</i> , az Istennek Fia.
Ki a' mi örök Királyunk?	A' <i>Christus</i> .
Ki a' mi örökké - való Papúk?	A' <i>Christus</i> .
Mitsoda külömbség van a' <i>Christus</i> között, ki mi Profétánk, és egyéb Proféták s' Doktorok között?	Az <i>Christus</i> minékünk fő Profétánk, és Doktorunk.
Mi jót veszünk a' <i>Christus</i> -tól mi Profétánktól?	Hogy az Atyának titkos tanátsát nékünk kijelenti.
Hány fő Papunk van minékünk?	Tsak egy fő Papunk van, ki a' <i>Christus</i> .

Mivel

Mivel a' Papoknak áldozniok kellett, a' *Christus* mit áldozott éretünk?

Mit használ nékünk, hogy a' *Christus* az mi fő Papunk magát éretünk megáldozta?

Vagy - így:

Miért kellett a' *Christus*nak az *o* testét éretünk megáldozni?

A' Papoknak könyörögni kellett a' népért: könyöröge a' *Christus* - is éretünk?

Kinél *o* szószólónk?

Mi dologgal?

Mennyit?

Mitsoda külömbség van az Király *Christus*, és egyéb Királyok között?

Az Királyok igazgattya az alattok - valókat: miképen igazgattya a' *Christus* az alatta - valókat?

Az *Christus* minékünk váltságot nyert; de miképen marad meg nékünk az a' váltság?

III. A' Catechismusnak magyarázat - yából, és meg - világosításából.

Az *o* tenet aido - ta - meg éretünk.

Az *o* áldozattya - val minket meg - váltott.

Hogy az *o* testének áldozattya - val minket meg - váltana.

Igen - is szószólónk *o* minékünk most - is az Atyánál, éretünk esedezvén.

Az Atyánál, az *o* esedezésével Szüntelenül.

A' *Christus* örök - ké - való Király.

Az *o* igéjével, és Szent Lelkével.

A' *Christus* a' nékünk szerzett idves - séget meg - tarttya, és óltalmazza.

Kérdé -

Mitsoda szó a' Messiás?

Mit tészen?

Hogy bizonyítod meg hogy ezek edgyet tészenek?

Mitsoda személyek kenettettek meg az ó Testámentomban?

Kitsoda példázott a' hármass személyek által?

Miért kenettettek meg a' három rendbéli személyek?

Avagy így:

Mit jelentett nekik az a' czerémónia?

Mi haszna volt annak a' meg-kenésnek?

Tsak külsőképen kenettek meg az ó Testámentomi Próféták, Papok, és Királyok?

Honnan bizonyítod azt meg?

IV. A' szent Irás bizonyságiból, és azoknak magyarázatyokból.

Feleletek.

Sidó Izó.

Azt a' mit a' Christus, Ján. 4. 25. Tudom hogy eljő a' Messiás, ki mondatik Christusnak. Es, Ján. 1: 42.

A' Próféták, Papok, és Királyok.

A' Christus ama' valóságos Próféta, Pap, és Király.

Az a' kenet bizonyságot tölt az ő hivatalokról, s' a' t.

Az ő rendes hivatalokat, és hogy, s' a' t.

Két haszna volt. 1. Jegyzette a' hivatalokat. 2. Szükséges ajándék, s' a' t.

Nem, hanem belől is, mikor az Istentől szükséges ajándékokkal felruháztattanak.

1 Sám. 16: 12. A' hol olvasunk a' Dávid megkenetéséről.

Versus

*Juro tibi sane permittenda
Me tibi tentatum Comitum
Sponsamque futuram*

*Magyarul
Cserjóm e' hűve a' S. Fenyő
plombeli hűve*

*Vallad a' honziumom: leg
Felelőgi insom*

Nosa Elegans

*Igar chrya Magyar Nasa bizony
nyara van ez a' hogy anya
ifjereketek e' hűve*

Bizony

harmadik Módnak példája, a Ia.
núlóknak gyakorlásokra, tudnillik mitsoda
bizonyítassék - meg ez vagy amaz szent
Írásbéli hellyel.

Kérdések.

Feleletek.

Mondd. el e' szent
Írásbéli helyet, Luk.
13. Esa. 61: 1. *Az*
Urnak *Lelke* *en* *raj-*
z, *s' a' t.*

Az Urnak Lelke en rajta,
azért kent meg engemet,
hogy a' Szegényeknek Evan-
gyeliomot hirdessek; kül-
dött engemet, hogy a' töre-
delmes szívemet bekötözze.

Mit bizonyítasz
e' mondásból?

Hogy a' Christus az A-
tyától rendeltetett és a' Sz.
Lélektől meg-kenetett, mi
Prófétánkká és Doktorúká.
Ezekben, *Eő* (t. i. a' Je-
hova) *meg kent engemet,*
hogy a' Szegényeknek Evan-
gyeliomot hirdessek.

Melyik szókban va-
n tulajdonúl an-
bizonyossága?

A' Christus nem tulajdo-
nította e' tisztességet magá-
nak, hogy lenne fő Pappá;
hanē az, a' ki ezt mondotta
neki: en Fiam vagy te, en
ma szűltelek teged

Mondhatza - el e'
szent, Sid. 5: 5. *A*
Christus nem maga
ajdonította; s' a' t.

Hogy a' Christus né tör-
te magát fő Pappá; hanem
az Atyától rédelretett arra.

Mit bizonyítasz
e' ebből?

A Christus egyseri áldo-
zatnyával tökeletesen el-
vegezte azokat, a' kik meg-
szenteltének.

Mondd. el, Sid 10: 14.
Christus egyseri
szentnyával, s' a' t.

id.
d o.
ma-
ten:
ról a'
s az
a.
pál-
van-
pré-
eké
ki-
hri-

Mit bizonyít ez hely?

Mondá-el, Sid. 1: 8. Solt. 45: 7. *A' Fiúnak pedig: s' a' t.*

Mit bizonyítasz innét?

Melly igékben vagy on ereje az bizonyosságnak?

A' negyedik Módnak példája, tudni illik, miképen bizonyítsák meg ez vagy amaz Catechismusi tudomány.

Kérdések.

Honnét bizonyított meg, hogy az Christus mi Próféta?

Honnan bizonyított, hogy az Christus úgy gyakorollya az ő Próféta tisztit, hogy az Istennek a' mi válságunk felől való titkos tanácsát tökéletesen megjelentse?

Hogy a' Christus az ő Papi tisztit úgy vitte végbe, hogy az ő testének egyszeri áldozattal minket meg szabadított.

A' Fiúnak pedig mond: A' te királyi béked, oh Iste, mind örökkön örökké, igazságnak palczája a' te országodnak palczája

Hogy a' Christus öröké-való Király.

Ezekben: *A' te királyi béked mind örökkön örökké*

Feleletek.

5 Mós. 18: 15, 18. Próféta sámaszt tenéked a' te Urad Istened te közzéled, a' te atyádsiai közzél, a' miképen engemet, azt hallgassások.

Ján. 1: 18. Az Isteni szó senki nélásta, amaz egyetlenegysülött Fiú, ki az Atyának kebeléből vagyó, az jelentette meg. If: Ján. 15: 15. Valamit az Atyamtól hallottam, meg jelentettem titeknek.

Mivel

Mivel bizonyított y az Christus mi Papunk?

zonyítsd meg, hogy Christus az ő Papi tisztit úgy gyakorollya, y minket az ő testének egyszeri áldozattal meg-váltott.

Mivel bizonyított, a' mi fő Papunk Christus esedezik énk?

zonyítsd meg, hogy Christus mi Király.

Honnan bizonyított, a' mi Királyunk a' Christus igazgat min az ő beszédével? Honnól bizonyított, az mi Királyunk Christus a' minékünk ett idvességet meg-ya és óltalmazza?

Sid. 5: 6. Te vagy örökké-való fő Pap, Melkisédek rendi szerint. Es 5. 10. Neveztetett Istentől fő Papnak, a' Melkisédek rendi szerint.

Sid. 10: 10. Melly akarának általa meg szenteltetünk a' J. Christusnak testének egyszer való áldozattal általa, 5. 14. Mert egyetleneg áldozattal tökéletesekké tette mindörökké azokat, akik megsejteltek.

Róm. 8: 34. Ki az Atyának jobján vagyó, a' ki esedezik is mi értetünk.

Solt. 2: 6. Felkentem az én Királyomat, az én hegyemre a' Sionra.

Solt. 110: 2. Ki borsátrya az UR a' te erősögednek palczáját.

2 Thess 3: 3. Hisz az UR ki meg erősít titeket, és meg óltalmaz ama gonosztól. Ján. 10: 28. Senki az én Juhaimat az em kezéből ki nem ragadja.

Ez a'

Ez a gyakorlás pedig, hogy ha a Tanulók egy-kevéssé hozzá szoknak, igen könnyű és gyönyörűséges lesz, és az ő elméjüket az Isten dolgoknak értelmére igen élesíti.

Minek-okaért a Tanítók egy-először a Tanulóknak ugyan szájokba adgyák a szókat, és azoknak is szavokat, a mennyiben lehetséges, jól magyarázzák, hogy így meg bátorítsák őket.

Hogy pedig mikor roszszúl felelnek, igyekezzenek a Tanítók őket segíteni a jó feleletre, más kérdést támasztván eleikbe, mellyből ezekbe vehessék az elébbi feleleteknek rosz voltát.

Mint példánakokáért vegyük-fel a XXV-dik Kérdést a módnak meg-mutatására.

Példa, miképen a Tanulók a rosz feleletből felfejtessenek a jó feleletre, más Kérdések által.

<i>Kérdések.</i>	<i>Rosz Fel:</i>	<i>Más Kérdések:</i>
Hány Isten van gyon?	Három.	Vannak-e hát több Isteni állatok?
Hány isteni személy van?	Egy.	Hát az Atya, Fiú és Szent Lélek csak egy személy-e?
Az Atya, más Isten-e a Fiútól és Sz. Lélektől?	Ugy.	Több Istenek vannak-e tehát?
Az Atya, más személy-e a Fiútól és Sz. Lélektől?	Nem.	Avagy nem három személy van-e az egy Isteni állatban?
Az Atya lehet-e Fiú és Sz. Lélek?	Ugy.	Hát az Atya, Fiú és Szent Lélek külön személyek?

Az Atya idővel eléb való-e a Fiúnál és Sz. Léleknél?

Ugy.

Tehát a Fiú és Sz. Lélek né őrké-való Isten-e?

E' más Kérdések a Tanulókat igazgattya az jó feleletre, és meg-mutatya nekik, miképen láthassák az elébbeni feleleteknek vétkeességét.

Továbbá, mivel hogy sok Tanulók vannak, nem mindeniket kérdezheti-meg ember; effelel mivel a közönséges Catechizáció sokan csak hallgatnak, nem felelnek: ennek-okaért meg kell inteni mindeniket, hogy ha a Catechizáció nagy-haszonnal akarják hallgatni, tehát szorgalmason figyelmezzenek reá, mitsoda kérdések támasztarnak mások eleibe, és vizsgállyák-magokban, mit felelhetnének magok arra a Kérdésre, és osztán figyelmetesen hallgassanak az igaz feleletre: ez annyit tölzen, mintha külön-külön mindeniket kérdeznék.

Végezetre, mind ezekben a gyakorlásokban nem kell semmiképen el-szenvedni, hogy valaki mást meg nevéssen vagy tsúfollyon, ha nem felelhet, vagy jól nem felel; hanem az egész tselkedetnek kell lenni az isteni felséghez való nagy-betsűlettel, a' kinek munkája ez, és a' Tanulókhoz való nagy indulattal, kik e' nélkül igen szűkölködnek az ő idvefségekre és lelkeknek állandó vigasztalásokra: hogy így e' kegyes buzgó igazgatás által a' gyenge szivek meg indittassanak, és az Istennek felelme mélyen jó idején ő bennük meg-gyökereznek.

Ennekokáért a Tanulókat mindénkor kell
teni az alázatosságra, hogy szorgalmasan
vigyázzanak, hogy valaha az ő tudományok
fel-ne fuvalkodgyanak; hanem inkább inkább
magokat meg-alázzák, meg-gondolván, mé-
melly fokat nem tudnak; és tudván, hogy
Isten a' kevélyeknek ellenek áll, és az alázato-
soknak adgya az ő kegyelmét, 1 Pét. 5: 5. És hog-
ők-is mindenek-felett kívánnák a' kegyelmséget
melly nélkül minden ő tudományok hiába val-
és az ő hitek holt állat, Jak. 2: 14, 16, 17, 20, 26
E' végre azért Idvezítőnknek ama' hűséges mo-
dását jól bé-kell azoknak szivekbe nyomni:
ezeket tudgyátok, bődögök lesztek, ha tseleke-
tek azokat, Ján. 13: 17.

NB. *Catechizationibus utiliter praemitti potest
repetitio concionis proxima vice habita.*

Catechismus tanulás előtt való Könyörgés.

UR Isten mi mennyei Szent Atyánk, tökéllete
a' te beszéded, és megtériti a' lelkeket: iga-
a' te bizonyág-tételedd, és böltseséget ad a' tudat-
tanoknak, megvilágosítja a' vakoknak szemeket
mivel hatalmas eszköz az idvességre minden h-
vőknek: Annak-okaért Uram mi, kik természet-
szerint a' lelkiekben vakok és minden jóra alk-
matlanok vagyunk, kérünk tégedet, ki csak az al-
zatos és töredelmes szívűeket szoktad megsegíte-
hoggy a' mi elméinket a' te Szent Lelkeddal világ-
sítsa

sad-meg, és adgy minékünk olly alázatos szívet
mellyből minden kevélység és testi böltseség
távozzék, hogy hallván a' te beszédedet, az-
azán megérthessük, és annak kívánsága szerint
erőnköt rendelhessük. Térítsd meg kegyelme-
n azokat-is, kik a' te igazságod kívül tévelyeg-
tek: világosítsd-meg azokat, a' kik lelki sötétség-
ben vannak; hogy még azokkal együtt igazságban
valóságos szentségben tenéked szolgálhassunk
erőnknek minden napjaiban. Fiadért az UR
Jésus Christusért, Amen.

M A S.

OH mi Urunk Istenünk! a' kinek áldása nélkül
minden szándékod és erőlködés csak haszon-
tan: adgy bőséges áldást onnan felyül mostani
vekezetünkre. Böltseség nélkül szükölködünk
am mi, annak-okaért a' te bölts Igéd által ta-
s-meg minket. Adgyad, hogy a' te szent be-
dednek tiszta tejét, mint mostan született tse-
mők, kívánhassuk; hogy az által, mind az érte-
bbé, s' mind az istenes szent életbē inkább-inkább
elkedhessünk, az UR Jésus Christus által, Amē.

Catechismus tanulás után mondandó Könyörgés.

Igazalmas Istenünk, az UR Jésus Christusban sze-
telmes Atyánk, hálákat adunk tenéked, hogy
n csak mi magunkat, hanem a' mi kisdédinket-
te frigyedbe venni méltóztattál, mellyet nem
a' szent Keresztséggel erősítettél-meg, hanem
onként-is mútogatod, midőn azoknak sz

tal dicsőíted te magadat, hogy így e' lagnak
bőltességét megfogyenyítsed. Kérünk Uram re-
gedett, nevelyed ő benne a' te kegyelmedet, hogy
a' te Fiadban az Ur Christusban szüntelen való
őregbűlés által nevelkedhesenek, mipec az ő tő-
kéletes állapotokra juthassanak, minden bőltse-
ségben és igazságban. Adgyad minékünk is a' te
kegyelmedet, hogy a' te esmértebben és felel-
ben őket oktathassuk a' te parancsolatod szerint,
hogy az ő kegyes életük által az őrdög országa
meg-romoljon, a' Jēsus Christus országa épül-
lyön, a' te dicsőségedre, és őnékiek örök idvessé-
gükre, a' Jēsus Christus által, Amen.

M A S.

Aldott légyen Uram a' te dicsőséges szent
neved, hogy meg jelentetted te magadat
minékünk a' te Izen: igédben, és el híván mi-
ket a' te igaz esmértebbre, gyermekségünk től
fogva mind ez ideiglen tanítottál minket az id-
vességnek után. Légy kegyelmes Uram a' mi
bűnös lelkeinknek, és a' te jó Lelkéddelel vezérelj
minket minden igazságra; nevelj minket nap-
ról napra a' te idvességes esmértebben és felel-
medben. Adgyad szentséges Atvánk, hogy az
te áldott igédnek nem csak hallói, hanem tse-
lickedői is lehessünk, a' te dicsőségedre, Anya-
szentegyházadnak épületire, és minékünk idves-
ségünkre, Fiadén az Ur Jēsus Christus-
ért; AMEN.

V E G E.

hog

C. N. 22

[Faint, mostly illegible handwritten text and scribbles on the right page.]

tal dicsőíted te magadat, hogy így e' lagnak
 bőségségét megsztgyenitted. Kérünk Uram re-
 gedett, nevelyed ő benne a' te kegyelmedet, hogy
 a' te Fiadban az Ur Christusban szüntelen való
 öregbülés által nevelkedhesenek, miplen az ő tö-
 kéletes állapotokra juthassanak, minden bősé-
 ségben és igazságban. Adgyad minékünk is a' te
 kegyelmedet, hogy a' te esméreredben és felelme-
 ben őket oktathassuk a' te parancsolatod szerint,
 hogy az ő kegyes éledek által az ördög orszaga
 meg-romollyon, a' Jésus Christus orszaga épül-
 lyon, a' te dicsőségedre, és önékiek örök idvessé-
 gekre, a' Jésus Christus által, Amen.

M A S.

Aldott légyen Uram a' te dicsőséges szent
 angyalaid, hogy meg jelentetted te magadat
 minékünk a' te szent igédben, és el híván mi-
 ket a' te igaz esméreredre, gyermekségünkön-
 fogva mind ez ideiglen tanítottál minket az id-
 vességek után. Légy kegyelmes Uram a' mi
 bűnös lelkeinknek, és a' te jó Lelkeddel vezérelj
 minket minden igazságra; nevelj minket nap-
 ról napra a' te igazságos esméreredben és felel-
 medben. Adgyad szentséges Atvánk, hogy az
 te áldott igédnek nem csak hallói; hanem esze-
 lkedői is lehessünk, a' te dicsőségedre, Anya-
 szentegyházadnak épületire, és minékünk idvessé-
 ségünkre, Fiadén az Ur Jésus Christus-
 ért; AMEN!

V E G E.

6 X 7 2 2

hog

ca
col
ged
a' e
ore
ké
sé
ke
be
h
ly

Doqvan goe Lerpu
ipu Hsch noma
ramoska
lov

[Faint, mostly illegible handwritten text, possibly bleed-through from the reverse side]

~~Doqvan goe Lerpu~~
~~ipu Hsch noma~~
~~ramoska~~
~~lov~~
Es a...

[Faint, mostly illegible handwritten text, possibly bleed-through from the reverse side]

Oratio Cassium

Auxilium nobis semper
largire Creator. Ut sit
tota dies coelica tuta
quies Amen

Gloria sic Patri natosu
gloria sancto, Gloria
spiritui triadis et glo
ria sancti. Qui splen
dore tuo lucis mea corda
terrad. Si requies tran
quilla quies tibi flamen
et Amen

Auxilium nostrum
venia ad dnm
in pace qui creavit
celum et terram
qui regit ex omnia
in gloria

in nomine

~~Oratio~~
Gabriele
Zaccaria
Hic est Imi
Vel sic sum ac me
sum. Vt actum
Hic privilegia
nencia in maa
rum
pent. mare
Evang

